

T.C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM 4.SINIF TÜRKÇE DERS
KİTABINDA BULUNAN METİNLERDEKİ
CÜMLELERİN İNCELENMESİ VE TÜRKÇE
ÖĞRETİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Belgin BAL

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Ali ÇİÇEK**

Erzincan 2013

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, İlköğretim Anabilim Dalının Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

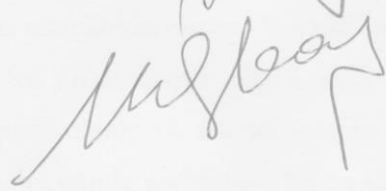
Danışman / Jüri : Yrd. Doç. Dr. Ali Çiçek

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Yasin Mahmut YAKAR

Jüri : Yrd. Doç Dr. Mehmet ÖZBAŞ

Yukarıdaki imzalar, adı geçen öğretim üyelerine aittir. 03. 07. /2013.

Prof. Dr. Adem BAŞIBÜYÜK

Enstitü Müdürü V.

İLKÖĞRETİM 4.SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA BULUNAN METİNLERDEKİ CÜMLELERİN İNCELENMESİ VE TÜRKÇE ÖĞRETİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Belgin BAL

Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2013

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ali ÇİÇEK

ÖZET

İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Metinlerdeki Cümlelerin İncelenmesi ve Türkçe Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi konulu yüksek lisans tezimiz dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmamızın problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, varsayımlar ve araştırmanın sınırlılıklarına ve “Cümle” ana başlığı altında yapılarına göre cümleleri, basit, birleşik ve sıralı cümle alt başlıklarına değindik. Kuruluşlarına göre cümleleri, kurallı cümle, devrik cümle ve eksilteli cümle alt başlıkları ile devam ettirdik. Daha sonra yüklem türüne göre cümle çeşitlerini; fiil ve isim cümlesi alt başlıkları ile inceledik. Anlamalarına göre cümle çeşitlerini, bildirme, ünlem, emir, dilek/şart cümlesi alt başlıkları ve ara cümleli ya da ara sözlü cümleler, cümlede öge açıklayıcıları ve cümle dışı unsurlara da değindik. İkinci bölümde, araştırma yöntemimiz, araştırma modelimiz, evrenimiz ve örneklemimiz, verilerin toplanması ve çözümlenmesi inceledik. Üçüncü bölümde, cümle çözümlemesi, cümle uzunluklarının değişmesindeki etkenler, dil bilgisi öğretimi, Türkçe öğretim programında cümle öğretimi konusunu ve ders kitaplarının cümle ve metin türleri, cümle çeşitlerinin Türkçe öğretimi açısından değerlendirilmesine değinilmiştir. Dördüncü bölümde ise genel bir değerlendirme, sonuç ve önerilere yer verdik. Beşinci bölümde İlköğretimin Türkçe 4. Sınıf ders kitabındaki metinlerde yer alan cümlelerin cümle çeşitleri açısından tahlilleri, incelenen Türkçe ders kitabındaki parçalara yer vererek tezimizi tamamladık.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, cümle, cümle yapılarının incelenmesi, cümle bilgisi öğretimi

**STUDY INTO THE SENTENCES IN TEXTS ON TURKISH
COURSE BOOKS AT THE 4TH GRADE OF PRIMARY SCHOOL
AND EVALUATION OF THEM IN TERMS OF TURKISH
TEACHING**

Belgin BAL

Erzincan University, Institute of Social Sciences

Master's Degree Thesis, June 2013

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Ali ÇİÇEK

ABSTRACT

The master thesis named “Study into the Sentences in Texts on Turkish Course Books at the 4th grade of Primary School and Evaluation of Them in Terms of Turkish Teaching” consists of four main sections. In the first section, we discussed on our research problem, our samples, the purpose and significance of the research and assumptions and limitations of the study. We remarked the sentences varieties according to their structure as sub-titles of “Simple Sentence”, “Complex Sentence”, “Coordinate Sentence” under the main title of “Sentence Types”. As for their syntaxes, we maintained the sentences as the sub-titles of “Regular Sentence”, “Reverse Sentence”, “Elliptical Sentence”. Later we studied the sentence varieties according to verb type under the sub-titles of “Verb Phrase” and “Noun Phrase”, and remarked the sentence varieties according to their meaning as sub-titles of “Reporting Clauses”, “Interrogative Sentence”, “Exclamation Sentence”, “Sentence Orders”, and “Conditional Sentences”. As well as clause sentences, sentence item descriptors and elements out of the sentence. In the second part, we discussed the way we research, research models, our universe, data collection, data analyzing. In the third part, we studied sentence analysis, factors about change in sentence length, sentence teaching in Turkish curriculum and textbooks in terms of sentence and text types. In the fourth part we argued the evaluation of sentence varieties in terms of Turkish teaching and the results of our research and suggestions. Finally, at the fifth part, we completed our thesis after arguing sentence varieties in terms of Turkish teaching, analysis of sentences in texts on Turkish 4th Class textbook in terms of the kinds of sentences and samples of those sentences

Keywords: Turkish Teaching, Sentence, Sentence Structures, Syntax Teaching

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
TABLolar VE EKLER	XIV
KISALTMALAR CETVELİ	XV
ÖNSÖZ.....	XVI

I. BÖLÜM GİRİŞ

I.1. PROBLEM DURUMU.....	1
I.1.1. Problem Cümlesi.....	2
I.1.2. Alt Problemler.....	3
I. 1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	3
I.1.4. VARSAYIMLAR.....	3
I.1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIĞI.....	3
I.2. CÜMLE.....	3
I.2.1 CÜMLENİN ÖZELLİKLERİ	9
I.3. CÜMLE ÇEŞİTLERİ	10
I.4. YAPILARINA GÖRE CÜMLELER.....	11
I.4.1. Basit (Yalın) Cümle	13

I.4.2. Birleşik Cümle	13
I.4.2.1. Birleşik Cümlenin Çeşitleri.....	14
I.4.2.2.1. Girişik Birleşik Cümleler	15
I.4.2.2.1.2. Girişik Birleşik Cümlelerin Özellikleri	15
I.4.2.2.1.1. Yan Cümlesi İsim-Fiille Oluşan Girişik Birleşik Cümleler ..	16
I.4.2.2.1.2. Yan Cümlesi Sıfat-Fiille Oluşan Girişik Birleşik Cümleler .	17
I.4.2.2.1.3. Yan Cümlesi Zarf-Fiille Oluşan Girişik Birleşik Cümleler ..	18
I.4.2.2.2. İç İçe Birleşik Cümleler	19
I.4.2.2.2.1. İç İçe Birleşik Cümlelerin Özellikleri.....	20
I.4.2.2.3. Şart'lı Birleşik Cümleler	21
I.4.2.2.3.1. Yapısına Göre Şart'lı Birleşik Cümleler	22
I.4.2.2.3.1.1. Bağlaçlı Şart'lı Birleşik Cümleler.....	22
I.4.2.2.3.1.2. Bağlaçsız Şart'lı Birleşik Cümleler	22
I.4.2.2.3.2. Anlamlarına Göre Şart'lı Birleşik Cümleler	23
I.4.2.2.3.2.1. Olası Şart Cümlesi Şeklinde Olan Şart'lı Birleşik Cümleler.....	23
I.4.2.2.3.2.2. Olmayası Şart Cümlesi Şeklinde Olan Şart'lı Birleşik Cümleler	23
I.4.2.2.3.2.3. Müsâade Cümleleri Şeklinde Olan Şart'lı Birleşik Cümleler.....	23
I.4.2.2.3.2.4. Hipotetik Şart Cümlesi Şeklinde Olan Şart'lı Birleşik Cümleler	23
I.4.2.2.3.2.5. Kalıplaşmış Sözcüklerle ya da Yükleme Kuran Fiilin Şart Şeklinin Tekrarı ile Oluşan Şart'lı Birleşik Cümleler.....	24
I.4.2.2.3.3. Şart'lı Birleşik Cümlelerin Özellikleri	24

I.4.2.2.4. Ki'li Birleşik Cümleler.....	24
I.4.2.2.4.1. Ki'li Birleşik Cümlelerin Özellikleri.....	25
I.4.2.2.4.2. Ki'li Yan Cümlelerin İşlevleri	25
I.4.2.2.5. Bağlaçlarla Kurulan (Bağlaçlı) Birleşik Cümleler	26
I.4.2.2.5.1. Bağlaçlarla Kurulan (Bağlaçlı) Birleşik Cümlelerin Özellikleri	26
I.4.3. Sıralı Cümle	27
I.4.3.1. Biçim Yönünden Sıralı Cümleler	28
I.4.3.1.1. Noktalama İşaretleriyle Kurulan Sıralı Cümleler	28
I.4.3.1.2. Bağlaçlarla Kurulan Sıralı Cümleler.....	28
I.4.3.2. Öge Ortaklığı Olması Yönünden Sıralı Cümleler.....	29
I.4.3.2.1. Bağımsız Sıralı Cümleler.....	29
I.4.3.2.2. Bağımlı Sıralı Cümleler	29
I.4.3.2.2.1. Özneleri Ortak Sıralı Cümleler.....	29
I.4.3.2.2.2. Nesneleri Ortak Sıralı Cümleler.....	30
I.4.3.2.2.3. Zarf Tümleçleri Ortak Sıralı Cümleler	30
I.4.3.2.2.4. Dolaylı Tümleçleri Ortak Sıralı Cümleler	30
I.4.3.2.2.5. Yüklemeleri Ortak Sıralı Cümleler	30
I.4.3.2.3. Karma Sıralı Cümleler	31
I.4.3.3. Sıralı Cümlelerin Özellikleri	31
I.5. KURULUŞLARINA (ÖGELERİNİN SIRALANIŞINA, YÜKLEMİN YERİNE, SÖZ DİZİMİNE) GÖRE CÜMLELER.....	32
I.5.1. Kurallı Cümleler.....	32
I.5.1.1. Yüklemi İsim Olan Kurallı Cümleler	33
I.5.1.2. Yüklemi Fiil Olan Kurallı Cümleler	33

I.5.2. Devrik Cümleler.....	33
I.5.2.1. Öznesi Sonda Olan Devrik Cümleler.....	35
I.5.2.2. Nesnesi Sonda Olan Devrik Cümleler.....	35
I.5.2.3. Dolaylı Tümleci Sonda Olan Devrik Cümleler	35
I.5.2.4. Zarf Tümleci Sonda Olan Devrik Cümleler	35
I.5.3. Eksiltili (Kesik) Cümleler.....	36
I.5.3.1. Yüklemi Eksik Olan Eksiltili Cümleler	36
I.5.3.2. Temel Cümlesi Eksik Olan Eksiltili Cümleler	36
I.5.3.3. Herhangi Bir Ögesi Eksik Olan Eksiltili Cümleler.....	36
I.6. YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER.....	36
I.6.1. Fiil Cümlesi.....	36
I.6.1.1. Fiil Cümlesinin Özellikleri	37
I.6.2. İsim Cümlesi.....	38
I.6.2.1. İsim Cümlesinin Özellikleri	38
I.7. ANLAMLARINA GÖRE CÜMLELER.....	42
I.7.1. Bildirme Cümlesi	42
I.7.1.1. Yüklemnin Aldığı Kipe Göre Bildirme Cümlesi.....	43
I.7.1.1.1. Şimdiki Zaman Kipiyle Kurulan Bildirme Cümlesi	43
I.7.1.1.2. Gelecek Zaman Kipiyle Kurulan Bildirme Cümlesi	43
I.7.1.1.3. Duyulan Geçmiş Zaman Kipiyle Kurulan Bildirme Cümlesi ...	44
I.7.1.1.4. Görülen Geçmiş Zaman Kipiyle Kurulan Bildirme Cümlesi....	45
I.7.1.1.5. Geniş Zaman Kipiyle Kurulan Bildirme Cümlesi	45
I.7.1.1.6. Duyulan Geçmiş Zamanın Hikâyesiyle Kurulan Bildirme Cümlesi	45

I.7.1.1.7. Şimdiki Zamanın Hikâyesiyle Kurulan Bildirme Cümlesi	46
I.7.1.1.8. Gelecek Zamanın Hikâyesiyle Kurulan Bildirme Cümlesi.....	47
I.7.1.1.9. Geniş Zamanın Hikâyesiyle Kurulan Bildirme Cümlesi.....	48
I.7.1.1.10. Şimdiki Zamanın Rivayetiyle Kurulan Bildirme Cümlesi	48
I.7.1.1.11. Gelecek Zamanın Rivayetiyle Kurulan Bildirme Cümlesi.....	48
I.7.1.1.12. Geniş Zamanın Rivayetiyle Kurulan Bildirme Cümlesi	49
I.7.1.1.13. Ek Fiille Kurulan Bildirme Cümlesi.....	49
I.7.1.1.14. Var Yok ile Kurulan Bildirme Cümlesi.....	49
I.7.1.2. Anlamına Göre Bildirme Cümlesi	50
I.7.1.2.1. Olumlu Bildirme Cümlesi	50
I.7.1.2.1.1. Olumlu İsim Cümlesi	51
I.7.1.2.1.1.1. Biçimce ve Anlamca Olumlu İsim Cümlesi	52
I.7.1.2.1.1.2. Biçimce Olumsuz Anlamca Olumlu İsim Cümlesi	52
I.7.1.2.1.2. Olumlu Fiil Cümlesi	53
I.7.1.2.1.2.1. Biçimce ve Anlamca Olumlu Fiil Cümlesi	53
I.7.1.2.1.2.2. Biçimce Olumsuz Anlamca Olumlu Fiil Cümlesi	53
I.7.1.2.2. Olumsuz Bildirme Cümlesi	54
I.7.1.2.2.1. Olumsuz İsim Cümlesi.....	55
I.7.1.2.2.1.1. Biçimce ve Anlamca Olumsuz İsim Cümlesi.....	55
I.7.1.2.2.1.2. Biçimce Olumlu Anlamca Olumsuz İsim Cümlesi	55
I.7.1.2.2.2. Olumsuz Fiil Cümlesi.....	56
I.7.1.2.2.2.1. Biçimce ve Anlamca Olumsuz Fiil Cümlesi.....	56
I.7.1.2.2.2.2. Biçimce Olumlu Anlamca Olumsuz Fiil cümlesi.....	56

I.7.2. Soru Cümlesi.....	57
I.7.2.1. Biçimce ve Anlamca Olumlu Soru Cümlesi	58
I.7.2.2. Biçimce Olumsuz Anlamca Olumlu Soru Cümlesi.....	58
I.7.2.3. Biçimce ve Anlamca Olumsuz Soru Cümlesi	58
I.7.2.4. Biçimce Olumlu Anlamca Olumsuz Soru Cümlesi.....	58
I.7.2.5. Soru Cümlesinin Özellikleri	58
I.7.3. Ünlem Cümlesi.....	62
I.7.3.1. Olumlu Ünlem Cümlesi.....	64
I.7.3.2. Olumsuz Ünlem Cümlesi.....	64
I.7.3.3. Sorulu Ünlem Cümlesi.....	64
I.7.4. Emir Cümlesi.....	64
I.7.4.1. Olumlu Emir Cümlesi.....	66
I.7.4.2. Olumsuz Emir Cümlesi.....	66
I.7.5. Dilek/Şart Cümlesi.....	67
I.7.5.1. Olumlu Dilek/Şart Cümlesi	68
I.7.5.2. Olumsuz Dilek/Şart Cümlesi.....	68
I.7.5.3. Dilek/Şart Cümlesinin Özellikleri.....	68
I.8. ARA CÜMLELİ YA DA ARA SÖZLÜ CÜMLELER.....	69
I.8.1. Ara söz.....	69
I.8.2. Ara cümle	70
I.9. CÜMLEDE ÖGE AÇIKLAYICILARI	71
I.9.1. Yüklem	72
I.9.1.1. Oluş Fiilinden Yüklem.....	73

I.9.1.2. Ek - Fiilli İsimden Yüklem	74
I.9.2. Özne.....	74
I.9.2.1. Açıklayıcı özne	77
I.9.2.2 Gerçek özne.....	77
I.9.2.3. Örtülü özne.....	78
I.9.2.4. Pekiştirici özne	78
I.9.2.5. Sözde özne	79
I.9.2.2.1. Özne Açıklayıcısı Konumunda Olanlar.....	79
I.9.2.2.2. Nesne Açıklayıcısı Konumunda Olanlar	79
I.9.2.2.3. Zarf tümleci Açıklayıcısı Konumunda Olanlar.....	79
I.9.2.2.4. Yüklem Açıklayıcısı Konumunda Olanlar	79
I.9.3. Nesne.....	80
I.9.4. Yer Tamlayıcısı	82
I.9.5. Zarf.....	83
I.10. CÜMLE DIŞI UNSUR	84

II. BÖLÜM

YÖNTEM

II.1.1 ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	84
II.1.2. ARAŞTIRMA MODELİ.....	85
II.1.3. EVREN VE ÖRNEKLEM	85
II.1.4. VERİLERİN TOPLANMASI	86
III.1.4.1. Uygulama	87
II.1.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ	88

II.1.6. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	89
---------------------------------	----

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

III.1. CÜMLE ÇÖZÜMLEMESİ	89
III.2. CÜMLE UZUNLUKLARININ DEĞİŞMESİNDEKİ ETKENLER	89
III.3. TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMINDA CÜMLE ÖĞRETİMİ KONUSU	90
III.3.1. Metinler üzerinde Yapılan Çalışmaların Türkçe Öğretimi Üzerindeki Etkiler.....	94
III.2. DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİ	96
III. 2.1. Dilbilgisi Öğretimine İlişkin İlkeler	99
III. 2.2. Dil Bilgisi Öğretiminin Amacı	101
III. 2.3. Dil ve Anlatım Açısından Kitapta Ölçü.....	102
III. 2.4. Dil ve Anlatımda Kelime	103
III. 2.5. Dil ve Anlatımda Cümle.....	104
III. 2.6. Dil Bilgisi Öğretiminde Ağırlık Verilmesi Gereken Başlıca Beceri Alanları.....	105
III. 3 DERS KİTAPLARI.....	107
III. 4.1. TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ GENEL GÖRÜNÜMÜ.....	111
III. 4.2. FİZİKSEL GÖRÜNÜM.....	111
III. 4.3. İÇERİK.....	113
III. 4.4. KELİME VE CÜMLE YAPISI	114
III. 4.5. ALIŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME	114

III. 4.5.1. Cümle Özellikleri Bakımından Ders Kitapları.....	115
III. 4.5.2. Metin Türleri Açısından Türkçe Ders Kitapları	116
III.4.5.3. Cümle Çeşitlerinin Türkçe Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi	117
III.5.CÜMLE ÇEŞİTLERİNİN TÜRKÇE ÖĞRETİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	117

IV. BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

VI.1. GENEL DEĞERLENDİRME	118
VI.2.SONUÇ.....	120
VI.3.ÖNERİLER	130

V. BÖLÜM

V. İLKÖĞRETİM TÜRKÇE 4. SINIF DERS KİTABI'NDAKİ METİNLERDE YER ALAN CÜMLELERİN CÜMLE ÇEŞİTLERİ AÇISINDAN TAHLİLLERİ	131
---	-----

V. İNCELENEN TÜRKÇE KİTABINDAKİ PARÇALAR.....	441
V.1.1. ALTIN ÖĞÜTLER	441
V.1.2. MAÇI BİZ KAZANDIK	443
V.1.3 KÜÇÜK LİMON AĞACI.....	446
V.1.4. BEN MUSTAFA KEMAL	447
V.1.5. ATATÜRK'ÜN YÜKSEK İNSANLIK DUYGUSU	450
V.1.6. ATATÜRK VE ÇOCUKLAR	451
V.1.7. KIŞ HAZIRLIKLARI	452

V.1.8. KONUŞAN EŞYALAR.....	453
V.1.9. TARLADAN FABRİKAYA PAMUK.....	455
V.1.10. ÇÖMLEK USTASI KAMLUMBAĞA.....	456
V.1.11. MUCİT DEDEMİN MÜTHİŞ İCATLARI	460
V.1.12. GEÇMİŞ ZAMAN MİSAFİRLERİ.....	461
V.1.13. SIRA SIRA BONCUKLARDAN MİNİ MİNİ BİLGİSAYAR.....	466
V.1.14. SORU BALONLARI	468
V.1.15 MUTLU PARK.....	469
V.1.16. DEDEMDEN ÖĞRENDİKLERİM	473
V.1.17. MİDEMİN DOSTUYUM.....	477
V.1.18. DIŞ ÇÜRÜKLERİ	480
V.1.19. MERAKLI GEZGİN KAPLUMBAĞA RİZE'DE	482
V.1.20. BİR EFSANEDİR AMASYA	483
V.1.21. ZEYTİNİN ÇOCUĞU ZEYTİNYAĞI	485
V.1.22. SAFRANBOLU EVLERİ.....	486
V.1.23. BİR KİTABIN HİKÂYESİ	488
V.1.24. ATASÖZLERİMİZ	492
V.1.25. GÖZLÜK TAKAN YILDIZLAR	493
V.1.26. OKULA GİDEN ROBOT.....	495
V.1.27 NEDEN RÜYA GÖRÜRÜZ?	499
V.1.28. BEYAZ KIZIN KOLYESİ.....	501
KAYNAKÇA	504

ÖZ GEÇMİŞ511

TABLolarXIV

EKLER
TABLolar

		Sayfa No
Tablo 1	Yüklemine Göre Cümleler	123
Tablo 2	Kuruluşlarına Göre Cümleler	125
Tablo 3	Yapısına Göre Cümle Türleri	126
Tablo 4	Birleşik Cümle	127
Tablo 5	Anlamına Göre Cümleler	129

KISALTMALAR CETVELİ

A.Ş.	: Anonim Şirketi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Şti.	: Şirketi
TDK	: Türk Dil Kurumu
vd.	: ve diğerleri
s. 10: 2	: İncelediğimiz Türkçe kitabındaki 10. sayfasındaki inceleme metninin 2. cümlesi anlamına gelmektedir.
Tic.	: Ticaret
vb.	: ve benzeri
TB	: Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi
bs.	: Baskı
s.	: Sayfa
S.	: Sayı

ÖNSÖZ

İlköğretim 4.sınıf Türkçe ders kitabında bulunan metinlerdeki cümlelerin incelenmesi ve Türkçe öğretimi açısından değerlendirilmesi konulu yüksek lisans projemi hazırlarken araştırmalarımın her aşamasında bilgi, öneri ve desteğini esirgemeyerek çalışmamı tamamlamama katkıda bulunan danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Ali ÇİÇEK'e, yüksek lisans dersleri esnasındaki yardımlarından dolayı Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesinden Sayın Yrd. Doç. Dr. Fethi KAYALAR'a; tezimin incelenmesi düzeltmeleri esnasında ayrıntılı bir inceleme yaparak bana zaman ayıran Sayın Yrd. Doç. Dr. Yasin Mahmut YAKAR'a seminer ve tez dönemim boyunca yardımını esirgemeyen Sayın hocalarım Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Hüsnu BAHAR, Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZBAŞ ve Fakültedeki diğer hocalarıma, çalışmalarım süresince fedakârlık göstererek beni destekleyen kıymetli kardeşim Hilal Tuğçe BAL'a ve kıymetli ailem ile biricik annem ve babama en derin duygularla teşekkür ederim.

Belgin BAL
Erzincan, 2013

I. BÖLÜM

GİRİŞ

I.1 PROBLEM DURUMU

İnsanın konuşması sistematik bir eğitime gerek duymadan da gerçekleşen bir süreç olarak gerçekleşir. Sağlıklı bir birey doğduğu andan itibaren olgunlaşma süreci içerisinde ana dilini öğrenebilmektedir. Dil öğrenimi doğal olarak gerçekleşse de iletişimin tam anlamıyla doğru ve anlaşılabilir olması dilin kurallarını öğreten dil bilgisini gerektirir. Bu nedenle dil bilgisi öğretimi, doğal bir süreçle başlayan dil öğrenimini tamamlamak ve dilin işleyişinin farkına varmak için önemlidir.

“Dilin işleyişinin farkına varmak cümle bilgisi öğretimi ile mümkündür. Cümle öğretimi dilin anlamlı ve tamamlanmış anlatım birimi olan cümlenin farkına varmamızı sağlar. Cümle, dilin anlatımı tamamlanmış en küçük yapısıdır.”¹

Anlatımın tamamlanması ile anlam tamamlanır. Bunun için cümle bilgisi öğretimi dil bilgisi öğretimi içinde önemli bir yer tutar. Cümle türleri konusu, dil bilgisi alanındaki pek çok kaynakta mevcuttur. Kaynaklar incelendiğinde cümle bilgisi konusunda her eserde birbirinden farklı sınıflandırmalar bulunduğu görülür. Bu durum, dil öğretiminde temel sorunlardan biridir. Sorunlar eğitimin bir parçasıdır. Eğitim, sorunlara çözüm yollarının arandığı bir süreçtir. Öğretim programları da bu sorunların üstesinden gelinmesinde öğretmenler ve eğitimciler için bir kılavuzdur. Bilindiği üzere Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda Türkçe programı 2004 yılında yenilenmiştir. Yeni program hazırlanırken 1981 programından farklı olarak ilköğretim birinci kademe (1-5. sınıflar) ve ikinci kademe (6-8. sınıflar) için farklı öğretim programları hazırlanmıştır. 1-5. sınıflar için hazırlanan programın pilot uygulaması 2004-2005

¹ Leyla Karahan, *Türkçede Söz dizimi*, s.25.

yılında yapılmış, bu program 2005-2006 yılından itibaren tüm okullarda uygulanmaya başlanmıştır.

Programda yapılandırmacı yaklaşıma bağlı olarak ön bilgileri harekete geçirme, gelişim düzeyini dikkate alma, etkili iletişim kurma, anlam kurma, uygulama ve değerlendirme gibi çalışmalar önem kazanmıştır. Sonuç olarak eğitim sistemimizde yeni bir yaklaşıma geçilmiştir. Davranışçı kuram bırakılmış ve yapılandırmacı kurama göre düzenlenmiş öğretim programları uygulanmaya başlanmıştır. Bu geçiş de doğal olarak programa uygun metinlerin seçilmesi, konuların pekiştirilmesine yönelik kaynakların varlığı; öğretmenlerin deneyimsizliği gibi birtakım sorunlara sebep olmuştur. Kazanım esasına dayalı yeni ders kitaplarında öğrencilere kazanımları kolayca kazanabilmelerini sağlayacak etkinlik ve metin türleri seçilmiştir. Türkçe ders kitaplarında da bu durum söz konusudur. Ancak yeniliklere karşın cümle bilgisi öğretimindeki karmaşa henüz çözülememiştir. Öyle ki toplumumuzda üniversite mezunlarının bile kendilerini ifade etmede sıkıntılar yaşadığı görülmektedir. Bu durum olumlu karşılanabilecek bir durum değildir. Bu nedenle anlatımın temeli olan cümlenin öğretimine ağırlık verilmelidir. Cümle öğretimi için özel olarak yazılmış bir eser bulunmamaktadır.

Cümle öğretimi konusu Türkçe öğretimi kitaplarında dil bilgisi öğretimi başlığında incelenen kısa bir bölümdür. Cümle öğretimi konusunda yazılan makaleler de sınırlıdır. Türkçe ders kitaplarında öğrencilerin karşılaştıkları cümle çeşitliliği hakkında yeterli bir bilgimiz bulunmamaktadır. İlköğretim 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki cümle özelliklerinin öğretim programındaki kazanımlara uygunluğu hakkında bilgi sahibi olmamız ders kitaplarındaki metinlerin cümle analizinin yapılması ile anlaşılabilir. Bu çalışmada MEB 4. sınıf Türkçe ders kitabının cümle bakımından incelenmesi yapılarak cümle öğretimi bakımından çeşitliliği değerlendirilecektir.

I.1.1 Problem Cümlesi

İlköğretim 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki cümlelerin yapısal özellikleri bakımından dağılımı nasıldır?

I.1.2. Alt Problemler

a. 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinler cümle bakımından ne gibi özellikler taşımaktadır?

b. 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinler öğrenciye gerekli cümle donanımını kazandırabilecek yeterli çeşitliliğe sahip mi?

c. Türkçe ders kitaplarındaki cümleler basitten karmaşığa doğru aşamalı olarak ele alınıyor mu?

I.1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çalışmada Türkçe ders kitaplarının cümle yönünden çeşitliliği ortaya konularak ders kitaplarının verimliliği, kazanımları gerçekleştirmedeki katkısı değerlendirilip gelecekte daha kaliteli ders kitaplarının oluşturulmasını sağlayacaktır. Ayrıca bu çalışma mevcut ders kitaplarının cümle çeşitliliği açısından yeterliliğinin değerlendirilmesin de bir dönüt niteliği taşıyacaktır.

III.1.4. VARSAYIMLAR

Taranan ders kitaplarının Türkiye Türkçesinde kullanılan bütün cümle çeşitlerini içerdiği ve ders kitaplarının cümle öğretimi için yeterli çeşitliliğe sahip olduğu varsayılmaktadır.

III.1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIĞI

Bu araştırmanın sınırlılığı sadece Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim 4. sınıf Türkçe dersi için hazırladığı kitaptaki metinlerin cümle bilgisi kapsamında incelenip alanla ilgili akademik kaynaklarla değerlendirilmesiyle sınırlıdır. Araştırmada cümlelerin anlam açısından incelenmesi ve cümle oranlarıyla ilgili verilerin ondalık sayılar şeklinde yaklaşık değerler olarak verilmesi bir diğer sınırlılığı oluşturmaktadır.

I.2. CÜMLE

Dil, birey ile dünya ve birey ile birey arasındaki ilişkileri düzenleyen iletişim aracıdır. İnsanı diğer canlılardan ayıran, her insanın zihninde doğuştan bulunan dil, duygu ve düşüncelerin biçim kazanıp aktarılması için önemlidir. Anladıklarımız ve anlattıklarımız sonucu dünya ile ilgili algı ve tepkilerimizi düzenlememiz, dünyanın işleyişine ayak uydurmamız, neden-sonuç ilişkileri kurmamız, nesnelere davranış biçimlerini ve nitelikleri bir araya getirmemiz dil sayesinde gerçekleşir.

Türkçede cümle bilgisi konusunda pek çok çalışma yapılmıştır. Ancak bu çalışmalarda araştırmacıların cümle bilgisi konusunda terim ve tanım yönünden ortak bir dile sahip olmayışı cümle öğretiminin karmaşık bir hâl almasına sebep olmuştur. Bunun yanı sıra ders kitaplarındaki cümleleri yapı bakımından inceleyen ve bu kitaplardaki cümle çeşitliliğini ortaya koyan inceleme sayısı oldukça azdır. Bu konudaki bilgiler cümlelerin öğrencinin yaşıyla orantılı şekilde basitten karmaşığa doğru bir farklılaşma olduğu doğrultusundadır.

Geleceğimizin çocuklarımıza ve gençlerimize ait olduğuna, geleceğin ışıldayan ve mutlu dünyasını onların yaratmasını beklediğimize göre ve bu yetişen kuşakları okullarımızda kasıtlı bir kültürleme sürecinden geçirdiğimize göre ve ayrıca bu kasıtlı kültürleme sürecinde ise temel öğretme - öğrenme aracı olan ders kitabının öncelikli olarak önemsenmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Hepimizin bildiği gibi, sınıf içi çalışmalarda en önemli rol öğretmen tarafından oynanmakla birlikte, ders kitabının öğretmenin öğretimine yaşamsallık kazandırmasında yardımcı olacağı düşünülmektedir.²

Bazı kesimlerde ve bazı durumlarda eve ilk giren kitap olduğundan “ders kitabı” ufak bile olsa aile kütüphanesinin ilk çekirdeğini oluşturmaktadır. Öyle bir çekirdek ki öğrencide düşünme, yorumlama, dinleme, konuşma, okuma, yazma gibi iletişim becerilerini; olumlu toplumsal tutumları, çalışmadan tat almayı, insani değerlere saygıyı ve uluslar arasındaki kardeşlik duygusunu geliştirmeye yardımcı

² H. Coşkun, İ. Kaya, J. Kuglin (eds.), Türkiye ve Almanya’da İlköğretim Ders Kitapları, (77-78) Grundschnllehrwerke in der Türkei und in Deutschland, Ankara Haziran 1996.

olacak meyvelere dönüşebilecektir.³ Bununla birlikte “Ders kitaplarında yer alan cümlelerin öğrencinin derse karşı tutumunu etkilediği bilinmektedir. Bu sebeple ders kitapları, öğretim programlarında yer alan konulara ilişkin bilgiyi planlı, düzenli ve aşamalı bir şekilde içermelidir. Çünkü araştırmalar kitaplarda kullanılan cümlelerin kısa ve basit olmasının okunabilirliği artırdığı, kısa cümlelerin uzun cümlelerden daha iyi öğrenildiğini ortaya koymuştur.”⁴

Tebliğler dergisi Haziran 2007 sayısında ders kitapları ile eğitim araçlarının incelenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin yönergesinde madde 5’e göre;

- Ders kitapları, Yönetmelikte belirtilenlerle birlikte aşağıdaki nitelikleri taşır:

Ders Kitapları;

- a) Öğrencileri; millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerler bakımından besleyen; demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösteren ve bu değerlerle ilgili ders konularını sevdiren okuma metinlerini içerir.
- b) Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri ile kitabın hitap ettiği eğitim kurumunun amaçlarına uygun olur.
- c) Atatürk İlke ve İnkılâpları ile ilgili konulara, öğretim programlarına ve Kurulca alınan kararlara uygun olur.
- ç) Demokrasi ve insan hakları ile kültürel ve evrensel değerlere katkı sağlar.
- d) Bilginin nasıl üretileceğine ilişkin vurgu yapar.
- e) Bilişim teknolojisinin etkin ve verimli kullanımını teşvik eder.
- f) Türk toplumunun sosyal, ahlaki, kültürel ve tarihî değerlerini geliştirerek yaşatır.
- g) Öğretim programının kazandırmayı amaçladığı bilgi, beceri ve yetkinlikleri kapsar.

³ Coşkun, Kaya, Kuglin (edt.), s. 77.

⁴ Firdevs Güneş; *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*, Nobel yayıncılık, Ankara 2007, s.44.

h) Ön yargı ve normatif önermelerden uzak olarak konuyla ilgili farklı bakış açıları içerir.

i) Kişi, kurum ve kuruluşları yıpratıcı unsurları taşımaz.

i) Her türlü etkinlikte öğretmenin rehberliğinde öğrenciyi merkeze alır.

j) Konuların hazırlanması ve düzenlenmesinde öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur.

Madde 6. b bendine göre de;

Dil, Anlatım ve Üslup;

1) Yaşayan Türkçe doğru, güzel ve etkili kullanılır.

2) Türkçeleşmiş kelimeler, yaşayan Türkçenin bir parçası olarak değerlendirilir.

3) Öğrencilerin seviyelerine uygun, yeni kelimeleri öğrenmelerine fırsat veren zengin ve akıcı Türkçenin kullanılmasına özen gösterilir.

4) Cümleler, öğrencinin zihnindeki bilgilerin yapılandırılmasına yönelik olarak kurulur.

5) Paragraf düzenleme kurallarına uyulur ve paragraflar arasındaki anlam ve mantık ilişkisine dikkat edilir.

6) Cümle uzunlukları, sınıf seviyesine uygun olarak düzenlenir.

7) Türkçenin kullanımında, baskıya hazır nüshanın teslim tarihindeki Türk Dil Kurumunun son yayımladığı Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu esas alınır. Baskıya hazır nüshanın inceleme sürecinde Yazım Kılavuzu'nda yapılan değişiklikler baskıya hazır nüshanın puanlanmasında dikkate alınmaz. Ancak değişikliklerin yansıtılması başvuru sahibinden istenir.

8) Konuların işlenişinde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılır.

9) Kelimeler, nüanslara dikkat edilerek titizlikle seçilir.

10) Metinlerde akıcılık, mantık dokusu ve fikir bütünlüğü sağlanır.

11) İlköğretimin ilk üç sınıfında soyut kavramların kullanılmasından kaçınılır.⁵

Araştırmacılar; cümlelerin tanımını yaparken küçük farklılıklar olsa da birbirine yakın anlamda tanım yapmışlardır. Türkçede “Yapılan bütün cümle tanımları "yargı" temeline dayanmaktadır. “Yargı bildiren bir kelime veya kelime grubu, bu haliyle cümle niteliği kazanmakta, çeşitli anlam boyutlarını karşılamak üzere gerektiğinde başka unsurlarla genişleyebilmektedir.”⁶ Cümle bir fikri, bir düşüncüyü, bir olayı, bir yargıyı, bir durumu, bir hareketi, bir oluşu, bir kılışı bir yargı bildirecek şekilde kelime ya da kelime gruplarının bir arada kullanılması ile oluşur.

“Yargı, vurgu veya ekle sağlanan bir "bitmişlik" ifadesidir. Bazı gramer kitaplarında fiilden yapılmış, ancak yargı bildirmeyen unsurlara "yan yargılı"lık, "yarım yargılı"lık niteliği verilmiştir. Mesela Banguoğlu'na göre "yarım yargı" bitmemiş fiil yargısıdır ve tek başına tam bir yargı ifade etmez (TB: 521). Hâlbuki yargı ve yargısızlığın, yani bitmişlik ve bitmemişliğin "yan"ı, "yarım"ı olamaz. Bir söz veya söz dizisi ya yargı bildirir ya da bildirmez. Bildirirse cümledir; bildirmezse cümle değildir. Ancak birbirini takip eden cümleler ve o cümlelerin yargıları hakkında anlam ilişkilerine göre "temel"lik, "yan"lık, "yardımcı"lık ayrımı yapmak mümkündür. Böyle bir ayırım, tek bir yargıya dayanan "cümle" için geçerli değildir.”⁷

Muharrem Ergin; cümlelerin öğelerini fiil, isim, nesne, yer tamamlayıcısı ve zarf olarak belirler. Yazar bu beş öğenin yanında bir de cümleye ilave edilmiş cümle dışı unsurlar üzerinde durur.⁸

“Ali beni okula saat beşte bıraktı ve geri döndü”

Özne Nesne Yer tam. Zaman tam. Fiil Cümle dışı unsur Zarf Fiil

⁵ Millî Eğitim Bakanlığı, *Tebliğler Dergisi*, S. 2597, Haziran 2007, s. 424-426.

⁶ Leyla Karahan, *Yapı Bakımından Cümle Sınıflandırmaları üzerine*, (“Bu bildiri, 14.01.2000 tarihinde Gramer Bilim ve Uygulama Kolunca düzenlenen bir toplantıda sunulmuştur”), 2000, s.17.

⁷ Leyla Karahan, *Yapı Bakımından Cümle Sınıflandırmaları üzerine*, s.17.

⁸ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul 1993, s.376–380.

“Banguoğlu cümleyi; “Kendi kendine yeten bir yargı bir cümle sayılır. Demek ki cümlenin temeli bir bağıntısız yargıdır.”⁹ şeklinde ifade ederken Hengirmen, “Duygu ve düşüncelerimizi anlatan ve içinde yargı bulunan sözcük dizisine cümle denir.”¹⁰ şeklinde ifade etmiştir. Gencan ise “Bir duyguyu, bir düşünceyi, bir isteği, bir yargıyı, bir olayı anlatmak için kurulan sözcük dizisine cümle denir.”¹¹ demiştir. Son olarak da Yakıcı, Yücel, Doğan ve Yelok’ta cümle için “Bir duyguyu, bir düşünceyi, bir durumu, bir olayı yargı bildirerek anlatan kelime veya kelime dizisine cümle denir ve cümleden maksat anlatılmak istenenlerin onu dinleyen veya okuyanda herhangi bir soruya meydan vermeyecek şekilde tam olarak anlaşılmasıdır.”¹² şeklinde tanımlamışlardır.

Bir yerde cümlenin varlığından bahsedebilmek için çekimli bir fiilin veya ek fille çekimlenmiş bir ismin olması yeterlidir.

Bir zaman veya kişi eki ile şahıs eki taşıyan fill çekimli fill (düşün-yor-um, yap-acak-sın, gel-meli-ler vb.) i ek fille (i-fiili) birlikte bir zaman veya kip eki ile bir şahıs eki taşıyan isimler ise ek fille çekimlenmiş isim (hasta-i-di-n > hastaydın, güzel imiş-siniz > güzelmişsiniz, akıllı i-se-k > akıllıysak) olarak nitelendirilir.

“Dilimizde; cümle yerine tümce; cümle bilgisi yerine ise dizim bilim, sentaks, sözdizimi, tümce bilgisi terimleri de kullanılmaktadır. Cümlede bir yargı vardır. İster tek bir kelimedenden oluşsun, ister onlarca kelimedenden oluşsun, dil karşımıza cümle halinde çıkar. Bizim gözümüze görünen veya kulağımıza çarpan, yapı bakımından cümle olmaya yeterli değilse bile, zihnimiz onu cümle olarak algılarız; onun eksiklerini tamamlarız. Eğer öyle olmasaydı, birçok yazı ve konuşmayı anlayamazdık.

⁹ Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, Ankara 2007. s. 522

¹⁰ Muharrem Hengirmen, *Türkçe Dilbilgisi*, Engin Yayınevi, Aralık Ankara 1995, s.322

¹¹ Tahir Nejat Gencan, *Dilbilgisi*, Ankara 2001, s.78

¹² Ali Yakıcı, Mustafa Yücel, Mehmet Doğan, V. Savaş Yelok, *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, 5.bs., Ankara 2008.

Örneğin, "Ali dün geldi mi?" sorusuna verilen "Evet" cevabı, soruyu soran için yeterlidir ve bu cevabın "Evet, Ali dün geldi." anlamına geldiğini bilir. Ama aynı "Evet." cevabı, soruyu bilmeyen biri için son derece anlamsızdır.

Bunun yanı sıra "Cümle, dil bilgisi kurallarına uygun olarak dizilmiş öğelerin oluşturduğu bir yapı gibi düşünülse de onu asıl olarak tamamlayan anlamdır. Bir yargı ifadesi olan cümleler anlama ve anlatma yollarını da kullanarak bir veya birden fazla kelime olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazılı metinlerden okuduğumuz; konuşurken duyduğumuz sesler ortak anlamlılık, bir bildirişim düzleminde zihinlerde cümleye dönüşmektedir. "Yandı." kelimesinden ibaret bir cümlenin ne ifade ettiğini, kesin olarak ancak yazan ile okuyan, konuşan ile dinleyen arasında kelimeler veya cümlelere önceden yüklenmiş anlam ortaklığı belirlemektedir. Bu tek kelimelik cümle onlarca farklı yargıyı içerebilir. "ev yandı./ ev dün yandı./ ev dün gece yandı".¹³ Bu da, "cümlelerin anlaşılır olabilmesi için yazan ile okuyan, konuşan ile dinleyen arasında kelime, kelime grupları ve cümlelere daha önceden yüklenmiş ortak anlamların bulunmasını, bunların bilinmesini, ortak ifadeye sahip olmasını gerekli kılar. Bu ortak anlam ve ifadeler; zamanla kelimelerin deyimleşmesiyle, mecaz ve yan anlam kazanmasıyla, anlam daralmasıyla, anlam genişlemesiyle kendini gösterir. "Ali ipe un seriyor." cümlesi, ipe un sermek deyiminin anlamını bilmeyen biri için son derece anlamsız, gülünç, hatta yanıltıcıdır. Bu durumda, kelimelerin çeşitli kullanımlarında ortaya çıkan farklı anlamları bilmek, bunun için de uzun eğitim yılları içinde düzenli olarak okuma gerekmektedir."¹⁴ Cümle, kuruluş bakımından farklılık gösterse de tüm diller için en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Anlama ve anlatma yolları olarak da görülen sözdizimi özellikleri dillerin asıl yapısal dokusunu oluşturmaktadır.

1.2.1 CÜMLENİN ÖZELLİKLERİ

Cümle temel yargıdan oluşur ve birçok özelliği içinde barındırır. Bunlar;

¹³ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım, Üniversiteler İçin Dil ve Anlatım: Dil, Yazılı Anlatım, Sözlü Anlatım, Etkili İletişim*, Konya 2008.

¹⁴ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım (dil - yazılı anlatım - sözlü anlatım-etkili iletişim)*, 3. bs., Ankara 2011.

Cümle duygu ve düşüncelerimizi anlatan sözcük dizisidir.

“Cümle içinde yargı olan yapılarıdır.”¹⁵

İyi bir cümle, duru ve açık bir dille ifade edilmelidir.

Cümle, dilin en küçük anlatım birimidir.

Cümle kurulabilmesi için yargı bildiren çekimli bir fiil veya isim yeterlidir.

Varlık, kavram, nitelik, durum ve hareketleri karşılayan bütün kelime ve kelime gruplarına, ekle veya eksiz olarak yargı yüklemek ve böylece bu yapıları cümleye dönüştürmek mümkündür.

Bir soruya karşılık olarak kullanılan “evet, hayır” gibi sözler de cümle değerindeki yargılı sözlerdir.

Cümlede yargı bildiren öge yüklemidir.

Cümlede ikinci derece önemli ögesi öznedir.

“Duygular düşünceler olaylar ve durumlar, cümle ve cümlelerden meydana gelen dil birlikleri ile karşılanır.”¹⁶

“Cümle adı verilen bütünü oluşturan parçalara öge denir. Ögeler, kelime veya kelime gruplarının cümlede üstlendikleri görevi belirtir.”¹⁷

Cümlenin yüklem ve özne dışında nesne, zarf tümleci ve dolaylı tümleç diğer ögeleridir.

I.3. CÜMLE ÇEŞİTLERİ

Cümleler dört yönden incelenir:

1) Yapılarına göre cümleler

2) Kuruluşlarına (Ögelerinin Sıralanışına, Yüklemine Yerine, Söz dizimine) göre cümleler

¹⁵ Mehmet Hengirmen, *Türkçe Dilbilgisi*, s. 323.

¹⁶ Leyla Karahan, *Türkçede Söz Dizimi*, 15.bs., Ankara 2010, s. 9.

¹⁷ Salih Kangal, *Dilbilgisi*, Hilal Kitap Yayın Dağıtım Ltd. Şti., İstanbul 2005, s. 150.

3) Anlamlarına göre cümleler

4) Yüklem türüne göre cümleler

I.4. YAPILARINA GÖRE CÜMLELER

Yapılarına göre cümleler cümle bilgisinin en tartışmalı konularından biridir. Genel kabul gören görüş Türkçe cümlelerin ‘basit cümle’ ve ‘birleşik cümle’ olarak sınıflandırılmasıdır. Yapılarına göre cümle çeşitlerinin sınıflandırmasında araştırmacılar tam olarak görüş birliğine varmamışlardır.

Ergin, yapılarına göre cümle çeşitlerini basit ve birleşik cümle olmak üzere ikiye ayırmış diğer cümle türlerinin bu iki ana çeşitten türediğini belirtmiştir. Hengirmen, yapısına göre cümle çeşitlerini basit, birleşik, sıralı cümle olmak üzere üçe ayırmıştır, Hengirmen, aynı zamanda bu gruba bir de girişik birleşik cümleyi dâhil etmiştir. Kangal, Kükey gibi araştırmacılar yapılarına göre cümle çeşitlerini basit, birleşik, sıralı, bağlı cümle olmak üzere dörde ayırmışlardır, Kükey bu grupta sıralı ve bağlı cümleleri, bağımlı/bağımsız birleşik cümle başlığı altında incelemiştir. Ediskun ve Delice gibi araştırmacılar ise basit ve birleşik cümleleri yapı bakımından cümleler başlığı altında incelerken; sıralı ve bağlı cümleleri biçimleri bakımından cümleler başlığı altında incelemiştir. Delice ise biçim bakımından cümleler başlığı yerine kullanımlarına göre cümleler başlığını tercih etmiştir.

Yapılarına göre cümle çeşitleri üç gruba ayrılır:

1) Basit (Yalın) Cümle

2) Birleşik Cümle

3) Sıralı Cümle

I.4.1. Basit (Yalın) Cümle

“Yapısında zarf-fiil, sıfat-fiil, isim-fiil veya bu tür kelimelerden yapılmış bir kelime grubu bulunan cümleler de “basit cümle”dir. Çünkü bu kelime ve kelime grupları yargı bildirmezler.”¹⁸

“Basit cümle (simple sentence), içinde bir tek çekimli yüklem bulunan, yalnızca bir eylem ya da yargı bildiren cümledir. Bu tür cümlelerde ya bir tek çekimlenmiş eylem ya da eylemle yargı anlamı kazanmış bir tek sözcük vardır. Bünyesinde yan cümle barındırmaz.”¹⁹ Yapısında tek yüklem, dolayısıyla tek yargı bulunan cümleler yalın cümlelerdir. Cümlenin kısalığı veya uzunluğu önemli değildir.

Konuşmaları, dinleyeni rahatsız etmez. (s. 11: 43)

Geldi.

Kılıç kınını kesmez.

Akarsu çukurunu kendi kazar.

Kalp kalbe karşıdır.

“Sıfat fiil (ortaç), zarf fiil (ulaç) veya isim fiil (fiilimsi) kullanılmış olan cümleler de yalın cümledir; çünkü bu cümlelerde de tek yüklem, tek yargı vardır.”²⁰

İstedğini söyleyen, istemediğini iştir. (s. 11: 41)

Ateş demekle ağız yanmaz.

Göz görmeyince gönül katlanır.

Türkçe de cümleler genellikle “basit” yapıları cümlelerdir.

Selanik o zamanlar Osmanlı toprakları içindeydi. (s. 24: 6)

“Türkçe de bu kelime ve kelime grupları yargı bildirmezler.”²¹

¹⁸ Leyla Karahan, *Türkçede Söz Dizimi*, s.61.

¹⁹ Özgür Aydın, *Arapça ve Türkçede Cümle Yapısı, Yabancılara Arapça Cümle Öğretimi - karşısal çözümleme*, (Doç. Dr. Nadir Engin Uzun), Doktora Tezi, Ankara 2007, s.127.

²⁰ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım(dil - yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim)*,s.156.

Bu tür cümlelerde ya bir tek çekimlenmiş eylem ya da ekeylemlerle yargı anlamı kazanmış bir tek sözcük vardır.

“Bünyesinde yan cümle barındırmaz.”²²

Yüklemin yerine göre devrik ya da kurallı olabilir.

Basit cümle olumluluk, olumsuzluk, soru, emir, istek ya da gereklilik gibi anlamlar taşıyabilir.

I.4.2. Birleşik Cümle

Baydar; “Birleşik isim; bir nesnenin özel ismi olmak üzere bir araya gelen kelimeler topluluğudur. İki ve daha fazla kelimeli bütün şahıs isimleri, birleşik isimdir. Birleşik isimlerin hepsi, özel isimdir.”²³ demiştir. Ergin ise “Bir temel cümle bir asıl cümle ile onun manasını tamamlayan bir veya daha fazla yardımcı cümleden teşekkül eder.”²⁴ şeklin de ifade etmiştir. Asıl cümle ve onun herhangi bir ögesi olarak kullanılmış yan cümleden oluşan cümlelere birleşik cümle denir.

“Birleşik cümlede, asıl cümlenin de, yan cümlenin de yüklemi vardır. İkisi de ayrı ayrı yargı bildirir; yan cümle ile asıl cümle arasında hem yapı hem de anlam bakımından ilişki vardır. Birleşik cümle, yan cümlenin asıl cümlenin ögesi olması bakımından sıralı cümle ve bağlı cümleden ayrılır. Sıralı ve bağlı ve cümlelerde, her cümle yapı bakımından bağımsızdır; aralarında sadece anlam ilişkisi vardır.”²⁵

²¹ Leyla Karahan, *Türkçede Söz Dizimi*, s.61.

²² Özgür Aydın, *Arapça ve Türkçede Cümle Yapısı, Yabancılar Arapça Cümle Öğretimi - karşısalsal çözümleme*, s.127.

²³ Arzu Sema Ertane Baydar, Turgut Baydar, *Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları*, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 16, Erzurum 2001, s.41.

²⁴ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, s 404.

²⁵ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım(dil- yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim)*, s.159.

“Temel cümle: Birleşik bir cümlede ana fikri taşıyan ve esas yargıyı üzerinde bulunduran cümledir”.²⁶

“Yan cümle: Birleşik cümlede asıl cümleyle anlam bakımından ilgili olan, ana cümlenin verdiği kavramı bir şarta, bir sebebe, bir dileğe, bir açıklamaya bağlamak suretiyle onu çeşitli yönlerden tamamlayan ve kuruluşu bir cümle değerinde olup yargı taşıyan cümle.”²⁷

“Bir ana cümle ve bu cümlenin anlamını tamamlayan bir veya daha fazla yardımcı cümleden oluşan cümledir. Bu yapıda hem ana cümlenin hem de yardımcı cümlenin yargı bildirdiği ve bu yapı arasında anlam ve yapı bakımından ilişki olduğu görülmektedir. Yardımcı cümle ana cümlenin ögesi konumundadır.”²⁸

1) Bir birleşik cümlede bir tek temel yargı vardır.

2) Birleşik cümle, içinde temel yargıya bağlı bir ya da birden fazla yan yargı bulunan cümledir.

3) Birleşik cümlede asıl yargının anlamı yan yargılar tarafından tamamlanır. Tamamlayıcı durumundaki olan yan yargı ya da yargılar temel yargının çeşitli yönlerden niteleyicileridir.

4) Temel yargı ise yan yargı ya da yargılarla birlikte tam bir hüküm bildirir.

5) Birleşik cümlelerde genelde yan yargılar başta, temel yargılar ise sonda bulunur. Fakat devrik cümlelerde bunun tersi de olabilir.

1.4.2.1. Birleşik Cümlelerin Çeşitleri

Birleşik cümlelerin çeşitleri ve sınıflandırılması konusunda araştırmacılar farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Ergin bu konuda; “Türkçede şartlı birleşik cümle, ki’li birleşik cümle olmak üzere başlıca iki çeşit birleşik cümle vardır. Bunlara üçüncü bir birleşik cümle çeşidi olarak iç içe birleşik cümleyi de ilave edebiliriz.” derken Karahan, Gencan gibi araştırmacılar yaptıkları çalışmalarda Ergin’le aynı görüşü

²⁶ Zeynep Korkmaz, *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara 2007, s.239.

²⁷ Zeynep Korkmaz, *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara 2007, s.239.

²⁸ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, Konya 2008, s.216.

paylaşmaktadırlar. Buna karşılık Kangal, Erkul gibi araştırmacılar ise birleşik cümleleri girişik birleşik cümle, ki'li birleşik cümle, şartlı birleşik cümle, iç içe birleşik cümle şeklinde sınıflamıştır. Delice ise bu sınıflamaya karmaşık birleşik cümleyi de ilave etmişlerdir.

Delice fiilimsileri ve onlarla kurulan birlikleri birleşik cümleler içerisinde görev alan yan cümleler olarak kabul etmektedir. Delice'nin de kabul ettiği gibi fiilimsileri ve onlarla kurulan birlikleri birleşik cümleler içerisinde görev alan yan cümleler olarak kabul edip, -sa'lı cümleleri de görev - fonksiyon benzerliği dolayısıyla bunlar gibi değerlendirebilir miyiz? Yoksa Ergin, Karahan ve diğer bazı dil bilimcilerin kabul ettiği gibi "fiilimsilerde tamamlanmış - bitmiş bir yargı olmadığı için bunlarla kurulan birlikler cümle oluşturmaz" düşüncesiyle bunların birleşik cümle oluşturmadığına mı hükmetmeliyiz. Eğer fiilimsiler ve onlarla kurulan birlikler, birleşik cümleler içerisinde görev alan yan cümleler olarak kabul edilirse fiilimsilerle kurulan birlikleri de birleşik cümle kuruluşunda görev alan yan cümleler olarak kabul etmeliyiz; eğer fiilimsiler cümle kurmuyorsa -sa'lı yapıdaki tam yargı olmaması dolayısıyla bu birliği de cümle olarak kabul etmemeliyiz.²⁹

Tezimizde birleşik cümleleri araştırmacıların gruplandığı bütün başlıkları ele almak amacıyla şu beş başlık altında inceledik:

- 1) Girişik Birleşik Cümleler
- 2) İç İçe Birleşik Cümleler
- 3) Şart'lı Birleşik Cümleler
- 4) Ki'li Birleşik Cümleler
- 5) Bağlaçlarla Kurulan (Bağlaçlı) Birleşik Cümleler

²⁹ Hayati Develi (edt), *Türkçenin Söz Dizimi ve Türk Edebiyatında Üslup Arayışları*, İstanbul Kültür Üniversitesi Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi, UTEK 2007.

I.4.2.2.1. Girişik Birleşik Cümleler

Bir temel cümle ile özne, nesne, dolaylı tümleç, zarf tümleci, sıfat tümleci görevindeki bir ya da birkaç cümleden oluşan bağımsız yargılı anlatıma girişik birleşik cümle denir.

Hepimiz insanlık için en önemli şeyin, özgürlük ve bağımsızlık olduğunu biliyorduk. (s. 25: 25)

I.4.2.2.1.2. Girişik Birleşik Cümlelerin Özellikleri

1) Girişik cümlelerin yan cümleleri fiilimsilerden oluşur.

Bey oğlu, bunun üzerine hemen bir yenisini yapıp kapının altından uzatmış. (s. 49: 84)

2) Girişik cümlelerde yan cümleler temel cümlenin herhangi bir ögesi durumunda olabilirler.

a) Özne Görevinde Kullanılan Yan Cümleler:

Bilmeyen biri, içeride birçok kaplumbağa var sanırmış. (s. 47: 46) (özne görevinde)

b) Nesne Görevinde Kullanılan Yan Cümleler:

“ Sürüden ayrılan kuzuyu kurt kapar.” atasözü de birlik ve beraberliği öğütler. (s. 109: 14) (nesne görevinde)

Tıpkı kendisine benzeyen kaplumbağalar yapmaya başlamış. (s. 47: 45) (nesne görevinde)

c) Zarf Tümleci Görevinde Kullanılan Yan Cümleler:

O saate kadar tamamlamazsa sanatçı, usta dinlemem, gelip tezgâhını başına geçirdim. (s. 47: 35) (zarf tümleci görevinde)

I.4.2.2.1.1. Yan Cümlesi İsim - Fiille Oluşan Girişik Birleşik Cümleler

“Bünyesinde isim-fiil öbeği bulunan cümlelerdir. Bu tür cümleler cümlede isim - fiil eki bir cümleyi ya da başka bir cümlenin öznesi, nesnesi, zarf tümleci ve yüklemi ya da cümle içinde herhangi bir kelime türüne dönüştürebilmektedir.”³⁰

-ma / -me İsim-fiil Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Kulağını kabarttı, sesin nereden geldiğini anlamaya çalıştı. (s. 41: 19)

Ama konuşmaya devam ediyordu. (s. 41: 21)

-mak / -mek İsim-fiil Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Hemen her çocuk gibi Emre de yağmurun altında koşmak, oynamak, islanmak, biriken sulara ayaklarını şap şap vurmak istiyordu. (s. 40: 4)

Ama şimdilik seyretmekle ve dinlemekle yetinmek zorundaydı. (s. 40: 12)

-ı / -iş İsim-fiil Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Bey oğlu bu sefer, daha çok bağırmağa başlamış. Ama kaplumbağa, onun bağırışlarına hiç aldırmış etmemiş. (s. 48: 66, 67)

I.4.2.2.1.2. Yan Cümlesi Sıfat - Fiille Oluşan Girişik Birleşik Cümleler:

“Bünyesinde sıfat - fiil öbeği bulunan cümlelerdir. Bu tür bir birleşik cümlede sıfat - fiil eki kendine bağlı unsurlarla bir cümlenin yöneticisi olan fiile gelerek onu başka bir cümlenin herhangi bir unsuruna veya bir kelime türüne dönüştürür.”³¹

-an / -en Sıfat-fiil Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Bizi tutsak etmek isteyen devletler, bizimle anlaşma yapmak zorunda kaldılar. (s. 26: 39)

Biz ve bizden önce yaşananların bilinmesi gerekir. (s. 27: 57)

³⁰ H. İbrahim Delice, *Türkçe Söz Dizimi*, İstanbul 2003, s. 143.

³¹ H. İbrahim Delice, *Türkçe Söz Dizimi*, s. 142.

-ası / -esi Sıfat-fiil Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Meraklı kuşlardan biri uçarken gördüğü bu balonlardan birini gagasıyla patlattığında, balonun içindeki sorular yağmur gibi gezegene yağmış. (s. 68: 38)

-maz / -mez Sıfat-fiil Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Hiçbir ev, diğer evin görüşünü engellemez ve manzara açıktır. (s. 99: 27)

-dık / -dik Sıfat-fiil Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Onlar, bu topraklarda canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır.” (s. 29: 28)

Bazıları ise hiç rüya görmediklerinden söz ederler. (s. 123: 32)

-acak / -ecek Sıfat-fiil Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Sanki kış gelince kapılar kapanacak; dışarıyla, dış dünyayla tüm ilişkiler kesilecek zannedilir, hazırlıklar buna göre yapılırdı. Bu yüzden, kış da kendisine mahsus bir renk kazanırdı. (s. 37: 25, 26)

-muş / -miş Sıfat-fiil Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Bu şaşkınlığı yetmezmiş gibi defterleri, kitapları, kalemleri, elbiseleri, ayakkabıları ve okul çantası gibi eşyaları da koştura koştura geldiler. Sanki bir çizgi film seyrediyormuş gibi geldi Emre'ye. (s. 42: 45, 46)

I.4.2.2.1.3. Yan Cümlesi Zarf-Fiille Oluşan Girişik Birleşik Cümleler:

“Yan cümlesi zarf - fiil öbeği olan birleşik cümledir. Bu tür birleşik cümlelerde zarf - fiil eki, fiil ve ona bağlı olan unsurları temel cümlenin zaman, sebep ve durum gibi zarflık özelliklerini tamamlayan zarf tümleci olarak kullanılmalarını sağlar.”³²

Son kez iyi bir plan yaparak bitirici darbeyi vurmalydık. (s. 26: 35)

Eğitim ve öğretimi Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplayarak medreseleri kaldırdık. (s. 26: 48)

³² H. İbrahim Delice, *Türkçe Söz Dizimi*, s. 144

-ıp / -ip Zarf-fül Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Gerçekle hayal arasında gid**ip** geliyordu. (s. 42: 41)

Camı aç**ıp** önünde uyuduğunu mu yavrum? (s. 43: 73)

-(y)alı /-(y)eli Zarf-fül Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

“Muhteşem Görünümlü Yıkar sıkır Ütü Yapar” denen bir makine gördüm. Bir de “Kendinden Sabunlamalı Küvet” ve daha başka pek çok acayip icat. Derken sıra dedeme geldi. Herkes heyecanla nefesini tutmuş, onun inanılmaz icadını görmek için bekliyordu...(s. 53: 35, 36, 37, 38)

-ınca / -ince Zarf-fül Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Ama dedem düğmeye bas**ınca** masal makinesinden dumandan başka bir şey çıkmadı...(s. 53: 47)

-(y)a / -(y)e Zarf-fül Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Üstelik de günümüzün bilgisayarları göz açıp kapayıncaya kadar trilyonlarca işlem yapabiliyor. (s. 62: 3)

-(y)arak / -(y)erek Zarf-fül Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Çevresindeki güzellikleri izley**erek** eğlenip dinlenmiş. (s. 70: 10)

-ken Zarf-fül Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Meğer bu çocuk, okula yetişmek ister**ken** aceleyle börek kâğıdını ve ayran kutusunu çimenlerin üzerinde unutan öğrenciymiş. (s. 73: 75)

-(I)r-maz /-(I)r-mez Zarf-fül Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Hele ayrılanların bir gün kavuşabileceklerini anlatan “Dağ dağa kavuş**maz**, insan insana kavuşur.” atasözündeki teselli, insanoğluna umut, umuttan doğan mutluluk verir. (s. 108: 11, 12)

-dikça / -dikçe Zarf-fül Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Eserde yeri geldik**çe** görgü kurallarından Türk töresinden de söz edilmektedir. (s. 105: 58)

-madan /- meden Zarf-fül Eki İle Kurulan Girişik Birleşik Cümleler:

Çiçekleri sevgiyle kucaklayan ağaç, ertesi bahara kalmadan o civarın en büyük ağacı haline geldi ve birbirinden güzel kelebeklerin ziyaret yeri oldu. (s. 22: 30)

Daha bunun tadında doymadan aynı hışımla rüzgârın önüne düşüyor. (s. 45: 16)

I.4.2.2.2. İç İçe Birleşik Cümleler

Karahan, iç içe birleşik cümleyi, bir cümlenin herhangi bir görevle başka bir cümlenin içinde yer aldığı cümle olarak tanımlarken, Bilgin; bir cümlenin ya da cümle içindeki bir söz öbeğinin ögesi durumundaki tam yargılı cümlelere iç cümle adını vermektedir.

“Bir cümlenin bir başka cümle içinde yer aldığı cümledir. Yardımcı cümle ana cümle içinde ya bir unsurun parçası ya da ana cümlenin bir unsurudur.”³³

“ Ben koskoca bey oğluyum. Bu kaplumbağa bunları yapıyorsa ben daha iyisini yaparım.” diye düşünmüş. (s. 49: 70, 71)

“ Ya da belki benim için bahçe işlerinde kullanabileceğim bir ‘Toprak Kazıcı Köstebek’ yapabilirisin.” dedi ninem. (s. 53: 24)

I.4.2.2.2.1. İç İçe Birleşik Cümlelerin Özellikleri:

İç içe birleşik cümlelerde yer alan iç cümle temel cümlenin nesnesi, öznesi ya da zarf tümleci olabilir.

a) Özne Olarak Kullanılan İç Cümleler:

Bir cümlenin bir başka cümle içinde yer aldığı cümlede özne olarak kullanıldığı cümledir.

“ Tamam, buldum! Ne yapacağımı biliyorum!” dedi ve bahçedeki atölyesine koşup çalışmaya başladı. (s. 53: 26)

b) Nesne Olarak Kullanılan İç Cümleler:

³³ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, s.218.

Bir cümlenin bir başka cümle içinde yer aldığı cümlede nesne olarak kullanıldığı cümledir.

“Muhteşem Görünümlü Yıkar sıkır Ütü Yapar” denen bir makine gördüm. Bir de “Kendinden Sabunlamalı Küvet” ve daha başka pek çok acayip icat. Derken sıra dedeme geldi. Herkes heyecanla nefesini tutmuş, onun inanılmaz icadını görmek için bekliyordu...(s. 53: 35, 36, 37, 38)

c) **Zarf Tümlenci Olarak Kullanılan İç Cümleler:**

Bir cümlenin bir başka cümle içinde yer aldığı cümlede zarf tümlenci olarak kullanıldığı cümledir.

Söz konusu noktalarda amaç, anlamı güçlendirmek ve o ana, kişiye ya da duruma vurgu yapmak diye düşünülebilir.

Misafirlerimiz, sizin sorularınızı cevaplamak için geldiler.” dedi ve kürsüden indi. (s. 57: 38)

Bu cümle çeşidinde, bir cümlenin içinde, yan cümle olarak başka bir cümle yer alır. İçeride kullanılan cümle, asıl cümlenin bir ögesi olur.

Arka sıralardan bir abla: “ İbn-î Sina Bey’e bir sorum olacak.” deyince İbn-î Sina:

“ Buyur kızım.” dedi: (s. 57: 40) .

Yukarıdaki örneklerde, tırnak içindeki yan cümleler asıl cümlenin nesnesidir.

İç içe birleşik cümlenin yan cümlesi, herhangi bir isim gibi hal eklerinden birini alabilir:³⁴

Hamsisi, kadınların etekleri üzerine bağladıkları “ dolaylık”ları, omuzlarına örttüikleri “ Keşan” adını verdikleri şalları ile ilginç ve güzel bir yer. (s. 91: 49)

I.4.2.2.3. Şart’lı Birleşik Cümleler

“Şartlı birleşik cümle, asıl cümleyi anlam bakımından tamamlayan yan cümlenin şart eki olan –sa’yı almasıyla oluşur. Türkiye Türkçesinde, tam olarak şart

³⁴ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım (dil- yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim)*, s.160.

anlamı verebilmek için geniş zamanın şartının kullanımı yaygınlaşmıştır ve ek-(I)rsa olmuştur. Tek başına yargıyı tamamlayamadığı için mutlaka sonuç cümlesini de isteyen şartlı cümle, asıl cümlenin zarfı durumundadır.”³⁵

Bir babayiğit ejderi öldürse diye beklemişler, ama ne mümkün. (s. 95: 31)

Bağlar olarak adlandırılan bölüm ise daha yüksekte ve geniş araziler üzerindedir. (s. 99: 22)

Bunlara birkaç örnek verecek olursak:

“Gözden uzak olan gönülden uzak olur.”

“Aceleci sinek süte düşer.”

“ Eve konuk gelse uğur da gelir.” (s. 105: 65, 66, 67, 68)

“Şartlı birleşik cümle, ana cümlenin şart cümlesi ile tamamlandığı cümledir. Şart cümlesi tek başına yargıyı tamamlayamadığı için ana cümlenin zarfı konumundadır. Şart cümlesi –se şart ekini alarak kurulur.”³⁶

“Söz gelimi “ Gülü seven dikenine katlanır.” atasözüyle sohbeti bağlayan kişi karşısında, başka söz yavan olur. Güzelin de kusurları, sevilenin de nazı vardır. Seviyorsan, incitecek küçük dikenlere katlanacaksın. (s. 108: 8, 9, 10)

“İş bulabilse çalışacak.”

Karahan şart’lı birleşik cümleyi, bir cümlenin bir şart cümlesi ile tamamlandığı cümle, şeklinde tanımlar. Bu birleşik cümle Türkçenin asli birleşik cümlesidir. Temeli şart kipinin şart ifadesine dayanır.³⁷

Artık demir almak günü gelmişse zamandan, Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan

yan cümle

temel cümle

³⁵ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım (dil - yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim)*, s.160.

³⁶ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, s.219.

³⁷ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, s. 405.

I.4.2.2.3.1. Yapısına Göre Şart'lı Birleşik Cümleler

Yapısına göre şart'lı birleşik cümleler ikiye ayrılır:

I.4.2.2.3.1.1. Bağlaçlı Şart'lı Birleşik Cümleler:

Bu tür cümlelerin başında “eğer, şayet, her ne kadar” gibi bağlaçlar bulunur.

Bizler kuru kalmayı pek sevmeyiz. Eğer dibimde çoğalırsanız suyu emip beni kurutursunuz. (s. 21: 12, 13)

Aralarından biri ortaya bir atmış. “ Eğer orada yaşayan çocuklar soru sormaya başlarsa onlar da bizim gibi bol bol araştırır, durmadan kitap okurlar. Ne dersiniz, onlara yardım edelim mi?” (s. 67: 33, 34, 35)

Miden artık isyan ediyor. Eğer onu yoran yiyecekleri çok yemeye devam edersen karnın sürekli vıraklayacak.” dedi. (s. 83: 71, 72)

İncelediğimiz kitapta şayet ve her ne kadar kelimelerini içinde barındıran cümleye örnek yoktur.

I.4.2.2.3.1.2. Bağlaçsız Şart'lı Birleşik Cümleler:

Bu tür cümlelerin başında “eğer, şayet, her ne kadar” gibi bağlaçlar bulunmaz.

Obur çocuk o geceyi, “ Yarın okulda karnım yine vıraklarsa!” korkusuyla geçirdi. (s. 84: 88)

I.4.2.2.3.2. Anlamlarına Göre Şart'lı Birleşik Cümleler

Anlamlarına göre şart'lı birleşik cümleler dörde ayrılır:

I.4.2.2.3.2.1. Olası Şart Cümlesi Şeklinde Olan Şart'lı Birleşik Cümleler

“Anlatım bakımından iki türlü şart cümlesi ayırt ederiz. Biri şartın yerine gelmesiyle cezanın gerçekleşeceğini tereddütsüz gösterir (İstersen bekleriz). Buna olağan şart cümlesi (proposition conditionnelle potentielle) deriz.”³⁸ Diğer adı olağan şart cümlesidir.

“ Eve konuk gelse uğur da gelir.” (s. 105: 68)

³⁸ Tahsin Banguoğlu, *Türkçe'nin Grameri*, Ankara 2007, s.549

1.4.2.2.3.2.2. Olmayası Şart Cümlesi Şeklinde Olan Şart'lı Birleşik Cümleler

“Öbürü de şartın yerine gelmemesi sebebiyle cezanın gerçekleşmediğini veya gerçekleşmeyeceğini gösterir (İstersen kalırdık). Buna da olmayası şart cümlesi (proposition conditionnelle irrealle) adını veririz.”³⁹

Bir babayiğit ejderi öldürse diye beklemişler, ama ne mümkün. (s. 95: 31)

1.4.2.2.3.2.3. Müsâade Cümlesi (Concessive Clause) Şeklinde Olan Şart'lı Birleşik Cümleler

Müsâade cümlesinde şart ekinden sonra -da ekinin gelmesiyle oluşur. Her ne kadar gibi bağlaçlarda kullanılabilir.

İncelediğimiz kitapta müsâade cümlesi şeklinde olan şartlı birleşik cümleye örnek yoktur.

1.4.2.2.3.2.4. Hipotetik Şart Cümlesi Şeklinde Olan Şart'lı Birleşik Cümleler

Hipotetik şart cümlesi geçmişte gerçekleşmeyen ama hâlâ gerçekleşme ihtimali olan şart cümlelerini ifade eder.

Maçı kazanmasına kazandık da bir de kazanmanın mutluluğunu nasıl yaşayacağımızı öğrenebilseydik. (s. 17: 67)

1.4.2.2.3.2.5. Kalıplaşmış Sözlerle ya da Yüklemler Kuran Fiilin Şart Şeklinin Tekrarı ile Oluşan Şart'lı Birleşik Cümleler:

Bu tip şart cümleleri ya (bana kalırsa, dedikse, hiç olmazsa, nedense, nasılsa, ne de olsa, neyse, ne vakit olsa vb.) kalıplaşmış sözlerle kurulur ya da yüklemler kuran fiilin şart şeklinin tekrarı (olsa olsa, alsa alsa, gelse gelse, yapsa yapsa...) ile oluşurlar.

İncelediğimiz kitaptaki metinlerdeki cümlelerde kalıplaşmış sözlerle ya da yüklemler kuran şart şeklinin tekrarı ile oluşan şartlı birleşik cümleye örnek teşkil edecek cümle yoktur.

³⁹ Tahsin Banguoğlu, *Türkçe'nin Grameri*, s.549

I.4.2.2.3.3. Şartlı Birleşik Cümlelerin Özellikleri

Şart'lı birleşik cümlelerde yan cümle genelde temel cümleden önce gelir. Bu durum Türkçenin dil kurallarına da uygundur. Bir temel cümle ve onun şartı olan bir cümleden oluşan birleşik cümlelerdir.

Şart cümlesi tek başına yargı bildirmez; ana cümleyi zaman, şart, sebep ve benzetme yönlerinden tamamlar. Onun zarfı olarak kullanılır.

Hava güzel olursa / yarın pikniğe gideriz.

Çanakkale'yi de gezerdik, / vaktimiz olsaydı.

Artık demir almak günü gelmişse zamandan

Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan.

Bazı kalıplaşmış şart cümleleri özne veya nesne de olabilir.

I.4.2.2.4. Ki'li Birleşik Cümleler

Ergin, Dizdaroğlu, Delice gibi araştırmacılar ki'li birleşik cümleyi, birleşik cümle sınıfına dâhil ederken, Ediskun, Banguoğlu araştırmacılar ise sıralı cümleler sınıfına almaktadır. Ki ya iki fiili, ya iki cümleyi veya bir isimle bir fiili, bir isim unsuru ile onun izâhı olan bir cümleyi birbirine bağlar. Ki'li cümle ki edatı ile bağlanmış cümlelerdir. Ki edatı ile kurulan cümle birleşik cümledir.

I.4.2.2.4.1. Ki'li Birleşik Cümlelerin Özellikleri

1) Ki'li birleşik cümle Türkçenin cümle yapısına aykırıdır ve Farsçadan dilimize geçmiştir.

2) Eski Türkçe metinlerde 'kim' şekline rastlanır.

3) Yazık ki, demek ki, meğerki öyle ki, ta ki, nedir ki, iyi ki, ne var ki, hakikat şu ki, o kadar ki, yeter ki, unutulmasın ki gibi ki'li anlatımlar kalıplaşmıştır. Bunlar ki'li birleşik cümle kurmazlar.

4) "ki" iki cümleyi bağladığı zaman genelde ilk cümle temel cümle, ikinci cümle yan cümle olur.

5) ki'li birleşik cümle birden çok yan cümleden oluşabilir.

6) Bazı ki'li birleşik cümlelerde “ki” bağlacı düşer. Bunlara ki'si düşmüş ki'li birleşik cümle denir.

7) Yardımcı cümle ana cümleyi genellikle nesne ve zarf göreviyle tamamlar.

8) Ana cümle başta, yardımcı cümle sonra bulunur. Bu sıralanış, Türkçe cümle yapısına aykırıdır.

1.4.2.2.4.2. Ki'li Yan Cümlelerin İşlevleri

1) “ki” bağlacı ilgi cümlesi oluşturur.

"Dediler ki ıssız kalan türbende

Vahşi güller açmış"

"Gördüm ki sualime cevaptan başka nesne vermezler."

"Ol mahiler ki derya içredir, deryayı bilmezler."

"Bir adam ki nasihat dinlemez, hiçbir vakit felah bulmaz."

"Aylar var ki ey Tanrı'm, görünmez oldu yüzüm

Dor atlı yaylıların süslü aynalarında"⁴⁰

Ki'li Cümlenin Kendinden Önceki İsmi Değil, Yüklemeden Önce Gelen İsmi Nitelemesi:

Şiir o kadar güzel okudu ki şaşırdım kaldım.

Baktım ki gelmiyorsun.

Anladım ki sevmemişsin.

Önceden diyeyim ki sonra sıkıntı çıkmasın.

Bugün öyle halsizim ki kolumu kaldıracak halim yok. (Zarf tümlecinin açıklayıcısı)

2) Bazı “ki” ile kurulan ilgi cümlelerinde “ki” yerine işte kelimesi gelebilir.

Öyle görünüyor ki bu iş olmayacak.

⁴⁰ <http://www.bakimliyiz.com/turkce-ve-edebiyat/89367-ilgi-cumlesi-nedir.html> (31.05.2013)

I.4.2.2.5. Bağlaçlarla Kurulan (Bağlaçlı) Birleşik Cümleler

Yan cümlelerin temel cümleye sebep, amaç gibi çeşitli anlam ilgileri kurarak, çeşitli bağlaçlarla (çünkü, için, oysa, meğerki, dolayısıyla, bu nedenle, bundan dolayı...) bağlanmasıyla oluşan cümlelere bağlaçlarla kurulan (bağlaçlı) birleşik cümle denir.

Şimdiye kadar sabretmişti ama bundan böyle sabretmeyecekti. Çünkü mide, o gün en yakın arkadaşı karaciğere, “ Bıktım artık! Her gün beni tıka basa dolduruyor. (s. 82: 49, 50)

Karaciğer, arkadaşı mideyi teselli etmek için, biraz daha sabırlı olmalısın. (s. 82: 54)

Oysaki ağacın, kendinden güzel olanlara tahammülü yoktu. (s. 21: 16)

Meğer, Mehmetçik anıtının başında söylenen bu sözleri not eden birkaç yabancı gazeteci varmış. Onlar bu sözleri gazetelerine bildiriyorlar. (s. 29: 30, 31)

Bağ bozumu dolayısıyla diğer bütün kış hazırlıkları da tamamlanır. (s. 36: 8)

I.4.2.2.5.1. Bağlaçlarla Kurulan (Bağlaçlı) Birleşik Cümlelerin Özellikleri

1) Bağlaçlarla kurulan birleşik cümlelerde genelde temel cümle önce yan cümle sonra gelir.

2) Bağlaçlarla kurulan birleşik cümleler devrik yapıda olabilir.

3) Bağlaçlarla kurulan birleşik cümlelerde bazen temel cümle düşebilir ve cümle eksiltile hale gelebilir:

I.4.3. Sıralı Cümle

Sıralı cümle (coordinate sentence), tek başına yargı bildiren birden fazla cümlelerin virgülle, noktalı virgülle veya bir bağlaçla birbirine bağlanmasıyla oluşturulan birleşik cümle türüdür.

Sıralı cümleler hakkında çeşitli görüş ayrılıklarına düşen araştırmacılardan kimileri sıralı cümleleri başlı başına bir cümle türü olarak kabul etmiş, kimileri birleşik cümle içinde ele alırken, kimileri farklı bir başlık altında incelemiş, kimileri ise sıralı cümleye hiç değinmemiştir.

Karahan, Hengirmen, Şimşek, Keskin sıralı cümleyi başlı başına bir cümle türü olarak kabul ederlerken, Banguoğlu sıralı cümleyi birleşik cümle içinde ele almış, Dizdaroğlu ise sıralı cümleyi bağlanışlarına göre cümle çeşitleri başlığı altında incelemiştir, Delice ise kullanımlarına göre cümleler başlığı altında ele almış, Ergin ise sıralı cümleye hiç değinmemiştir.

Örnek: Arkasına dümdüz bir siyah tayyör giymiş, başına da bir ufak şapka uydurmuş, üstüne bir tül parçası koymuştu

Birden fazla cümlelerin, bağlaçla birbirine bağlanmasıyla oluşan cümleye bağlı cümle denir. Bağlı cümleler arasında sebep- sonuç, zıtlık, açıklama gibi anlam ilgileri vardır ve kullanılan bağlaç da bu anlam ilgisine uygun olur. Bağlı cümlelerde özne, yüklem gibi ögeler ortak olabilir. Cümle bağlayıcıları da denilen bu bağlaçların bazıları şunlardır: ama, ancak, bari, çünkü, da, fakat, hazır, hem... hem, kî, lâkin, maalesef, ne... ne, ne yazık ki, varsın, yalnız, yani, ya... ya vb.

Yağmurda koşup oynayamıyordu ama en azından yağışını seyrediyordu. (s. 40: 7)

Bakmış ki içeride bir sürü kaplumbağa var. (s. 47: 51)

Cümle bağlayıcıları genellikle, arasında bulunduğu iki cümleyi birbirine bağlar, ama bazı bağlaçlar, başında bulunduğu cümleyi daha sonraki cümleye bağlar. Buna “hele” bağlacını örnek olarak verebiliriz:

Çürük ve oyulmuş bir diş, koyu renkli boşluğuyla kolayca tanınır. Fakat bazen çürük çukuru gizli kalır ve diş doktoru ancak yardımcı tanı aracılığıyla (diş röntgeni gibi) teşhis koyabilir. (s. 86: 6, 7)

Hele çalışmaya başlasınlar; kaç günde biteceğine sonra karar veririz.⁴¹

I.4.3.1. Biçim Yönünden Sıralı Cümleler

Biçim yönünden sıralı cümleler ikiye ayrılır:

⁴¹ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım (dil - yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim)*, s.160.

I.4.3.1.1. Noktalama İşaretleriyle Kurulan Sıralı Cümleler:

Anlam yönünden birbiriyle ilişkisi bulunan iki ya da daha fazla cümlenin virgül (,), noktalı virgül (;) gibi noktalama işaretleriyle sıralanmasıyla oluşan cümlelere noktalama işaretleriyle sıralanan sıralı cümleler denir.

Gün gelmiş, devran dönmüş; Hoca'nın gözündeki mutluluk pırıltıları sönmüş. Niye mi? Niye olacak canım, Hoca'nın biricik eşeği hasta olmuş. Ne yapsa da eşeğin derdine dermen bulamamış. (s.112: 7, 8, 9, 10)

Zavallı eşek, gün geçtikçe sararıp soluyor; Hoca'nın gözlerine yaşlar doluyormuş. Günler, haftalar böyle geçmiş. (s.112: 11, 12, 13)

I.4.3.1.2. Bağlaçlarla Kurulan Sıralı Cümleler:

Anlam yönünden birbiriyle ilişkisi bulunan iki ya da daha fazla cümlenin ve, ama, ne... ne, kimi... kimi, ya... ya, ile... gibi bağlaçlarla sıralanmasıyla oluşan cümlelere bağlaçlarla kurulan sıralı cümleler denir.

Parayı veren küçük yıldızla beraber Kutup Yıldızı'na ve Ay Dede'ye birer gözlük vermiş. (s. 114: 56)

“Öğretmenim, benim çok uykum vardı ama annem önce dürte dürte uyandırmak istedi. Ben uyanmayınca bu kez kollarımdan çeke çeke kaldırmak istedi. (s. 118: 11, 12)

I.4.3.2. Öge Ortaklığı Olması Yönünden Sıralı Cümleler

Öge ortaklığı yönünden sıralı cümleler üçe ayrılır:

I.4.3.2.1. Bağımsız Sıralı Cümleler:

“Tüm unsurları birbirinden bağımsız cümlelerin noktalı virgül (;) , virgül (,) veya (ve) , (ya... ya...) , (ne... ne...) vb. sıralama işlevli edatlarla yan yana dizildiği ve bir noktaya (.) bağlandığı en az birbirinden anlamca bağımsız ve aralarında unsur ortaklığı bulunmayan iki cümleyi içeren dizgelerdir: “O bize neden hiç uğramıyor; biz ona bir şey mi yaptık?”⁴²

⁴² H. İbrahim Delice, *Türkçe Söz Dizimi*, İstanbul 2003, s. 147.

Bağımsız sıralı cümlede özne, tümleç ve yüklem ortak olmayabilir. Bu tür cümlelerde neden-sonuç ilişkisi yoktur. Bağımsız sıralı cümleler, yan cümleli Birleşik cümlelerde olduğu gibi birbirlerinin ögesi olamazlar. Tüm unsurları birbirinden bağımsız olduğu bu tür cümleler noktalı virgül (;), virgül (,), veya (ve), (ya... ya...), (ne... ne...) vb. sıralama işlevli edatlarla yan yana dizilir. En az birbirinden anlamca bağımsız ve aralarında unsur ortaklığı bulunmayan iki cümleyi içerir.⁴³

I.4.3.2.2. Bağımlı Sıralı Cümleler:

Bu cümlelerde, “sıralanan cümlelerin anlamlarında da birbirini izleme vardır ve bunlar anlam bakımından birbirine bağlıdır.”⁴⁴

I.4.3.2.2.1. Özneleri Ortak Sıralı Cümleler:

Bu cümlelerde, sıralanan cümlelerin özneleri ortak olup birden fazla yargı içerebilir.

Ünlü bilgin, kitabı yazabilmek için Türk topluluklarının bulunduğu bölgeleri gezip dolaştı, araştırmalar yaptı. (s. 104: 53)

Yıldızların boynu bükülmüş, gözlerinde pırıltılar dökülmüş. (s. 114: 62)

O zamana dek robot benim yerime okula gider, gelir, dersleri hazırlar. (s. 119: 36)

Bu, yalnızca çok derin uyuduğunuzu ve rüyalarınızı anımsamadığınızı gösterir. (s. 123: 35)

Köpek de ona kulaklarının duyma gücünü ve burnunun koku alma gücünü vermiş. (s. 126: 46)

Çocuk artık her şeyi duyabilecek, bütün kokuları alabilecekmiş. (s. 126: 47)

⁴³ Özgür Aydın, *Arapça ve Türkçede Cümle Yapısı, Yabancılara Arapça Cümle Öğretimi - karşısalsal çözümlenme*, s.134

⁴⁴ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım (dil - yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim)*, s.162.

I.4.3.2.2.2. Nesneleri Ortak Sıralı Cümleler:

Bu cümlelerde, birbiri ile bağlantılı olarak yazılır ve ortak nesne vardır. Tek nesne etrafında şekil almışlardır.

Kimilerine göre insan, rüyalarında korkularını, mutluluklarını, üzüntülerini görür. (s. 123: 28)

I.4.3.2.2.3. Zarf Tümleçleri Ortak Sıralı Cümleler:

Bu cümlelerde, sıralanan cümlelerin zarf tümleçleri ortak olup birden fazla yargı içerebilir.

Ayrılık vakti gelince Kutup Yıldızı da dünyaya dönünceye kadar ona eşlik etmiş. (s. 114: 53)

I.4.3.2.2.4. Dolaylı Tümleçleri Ortak Sıralı Cümleler:

Bu cümlelerde, sıralanan cümlelerin dolaylı tümleçleri ortak olup birden fazla yargı içerebilir.

Rüyalar, mutluluk verici olabileceği gibi çok çılgınca, çok ürkütücü ya da öfkelenendirici olabilir. (s. 122: 14)

I.4.3.2.2.5. Yüklemeleri Ortak Sıralı Cümleler:

Bu cümlelerde, sıralanan cümlelerin tek özne ya da diğer cümle unsurları ile sıralı bir şekilde oluşup tek bir yargıya bağlı olarak sıralanırlar.

Ayaklarım, bacaklarım, kollarım, gövdem, başım yusuvarlak bir minderim sanki. (s. 120: 54)

I.4.3.2.3. Karma Sıralı Cümleler:

Birbiri ardına sıralanan ikiden fazla temel cümlede, arka arkaya gelen iki cümle arasında ortak öge varken diğer cümlenin bu cümlelerle herhangi bir öge ortaklığı bulunmadığı sıralı cümle türüne karma sıralı cümle diyoruz.

Bir robot olacak, o robot benim yerime sabahleyin yataktan kalkacak ve okula gidecek. (s. 118: 4)

Sütümü de lıkır lıkır içtim, çantamı sırtıma aldım, koşa koşa okulumun yolunu tuttum. (s. 121: 113)

Onların havuçlarından yemek istiyorsunuz ama vermiyorlar. (s. 122: 7)

“ Dur bakalım, o kadar acele etme, önce güzel bir kahvaltı yapman gerekir.” (s. 121: 108, 109)

İstediğin robotu yine sen yapmalısın ama bunun için öncelikler ilköğretimi bitireceksin, sonra lise, sonra üniversite ama onun elektronik bölümünü bitireceksin. (s. 121: 105)

Kaşık sesleri... Annem sütümün şekerini karıştırıyor, biraz sonra yanıma gelecek,
“Burak Burak” diyecek, ben “ Bırak bırak” diyeceğim. (s. 119: 40, 41)

I.4.3.3. Sıralı Cümlelerin Özellikleri

Sıralı cümleler anlamca birbiriyle ilgili iki ya da daha çok temel cümlenin yan yana gelmesiyle oluşurlar.

Öğrencilere kitap okuyun denir; ama kitap okuyun diyenlerin kendileri kitap okumuyor.

Bu okulun öğrencileri son derece tembeldirler, haylazdırlar ama bir o kadar da sevimlidirler.

Sıralı cümlelerde bazen bağlaçların arasına başka sıralı bir cümle girebilir.

Evden sessizce çıktık sokakta lambalar yanmıyordu, yağmur durmuştu yollar çamurdan görünmüyordu artık.

de, da bağlacıyla bağlanan sıralı cümlelerde bazen sıralı cümlelerden ikincisi yani bağlaçtan sonra gelen cümle düşebilir.

Besle kargayı, oysun gözünü

Laf çok, icraat yok

I.5. KURULUŞLARINA (ÖGELERİNİN SIRALANIŞINA, YÜKLEMİN YERİNE, SÖZ DİZİMİNE) GÖRE CÜMLELER

I.5.1. Kurallı Cümleler

“Kurallı (düz) cümle, yüklemi sonda bulunan cümlelerdir. Cümlenin ana ögesi olan yüklem, genellikle cümlenin sonunda yer alır. Yardımcı ögeden ana ögeye doğru diziliş, Türk cümle yapısının temel özelliğidir. Yüklemi tamamlayan ögeler, yüklemden önce gelir. Yükleme en yakın öge, genellikle belirtilmek/vurgulanmak istenen ögedir.”⁴⁵

“Türkçenin söz diziminin de genel olarak özne, tümleç ve yüklem şeklindeki sıralama kurallı bir cümlenin göstergesidir. Kurallı bir cümlenin temel şartı, ana unsur olan yüklem sonunda bulunmasıdır. Yardımcı unsurlardan ana unsura doğru bir diziliş söz konusudur. Ancak belirtelim ki yüklem dışında diğer unsurların cümle içindeki yeri konusunda kesin bir şey söylenemez.”⁴⁶

“Ayşe bize ne zaman gelse hasta olur.”

“Bu gün, son otuz yılın en sıcak günüydü.”

I.5.1.1. Yüklemi İsim Olan Kurallı Cümleler:

Yüklemi isim olan kurallı cümle, yüklemi sonda ve isim olan cümlelerdir.

Gördüğünüz gibi bu değerli hazinenin bulunuşu tamamen bir rastlantı sonucudur. (s. 104: 43)

Her hafta kitapçılar çarşısına gelip bütün kitapçıları tek tek dolaşmak onun vazgeçemediği alışkanlıklarındandır. (s. 103: 21)

Ali Emiri Efendi, ömrünü kitaplara adanmış bir kitapseverdir. (s. 103: 20)

I.5.1.2. Yüklemi Fiil Olan Kurallı Cümleler:

Yüklemi fiil olan kurallı cümle, yüklemi sonda ve fiil olan cümlelerdir.

⁴⁵ Leyla Karahan, 2005, s.104., (akt. Özgür Aydın, *Arapça ve Türkçede Cümle Yapısı, Yabancılara Arapça Cümle Öğretimi - karşıtsal çözümleme*, s.123).

⁴⁶ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, s. 119.

Ancak kitap için kadının istediği paranın çok olduğunu düşünür ve kitabı kadına geri verir. (s. 103: 18)

Bu bilgini ve eserinin adını kitaplardan, ansiklopedilerden ya da büyüklerimizden daha önce duymuş olabiliriz. (s. 102: 7)

11. Yüzyılda yaşamış olan bu bilgin, Türkçenin ilk büyük sözlüğünü ve Türk ansiklopedisini yazdı. (s. 102: 6)

I.5.2. Devrik Cümleler

“Devrik cümle (anacoluthon), yüklemi sonda bulunmayan cümlelerdir. Bir anlamı öne çıkarma, belirtme, vurgulama ihtiyacı, özellikle şiirde ahenk endişesi, diğer öğelerin olduğu gibi yüklemde yerini değiştirebilmektedir. Devrik cümleler, sözlü dilde yazılı dile oranla daha fazla kullanılmıştır. Şiir dilinde de devrik cümle çok görülür. Devrik cümlelerde cümlenin diğer öğelerinden biri, birkaçı veya hepsi yüklemde sonra gelebilir.”⁴⁷

“Devrik cümleye anlatımı etkili ve güçlü kılmak, anlatımdaki tekdüzeliği kırmak için başvurulur; ama cümle etkili ve güçlü olacak diye, arka arkaya devrik cümle kullanılması, yine tek düzeliğe yol açacağı için, fayda yerine zarar getirir. Özellikle şiir, atasözü gibi ürünlerde devrik yapılar çok sık rastlanır.

Devrik cümle, öznesinin ve yüklemine göre ikiye ayrılır.”⁴⁸

Öznesine göre devrik cümle

Bu cümleler, öznesi cümlenin başında bulunmayan cümlelerdir. Öznenin yeri, yükleme göre daha oynaktır. Bundan dolayı, öznenin cümle başında bulunmaması, çoğu zaman devrik cümlenin şartlarından sayılmamıştır. Özellikle özne vurgulanmak istendiğinde, “kim, ne” gibi soru zamiriyle özne sorulduğunda başta bulunması gereken öznenin yükleme yakın söylenmesi, Türkçede çok yaygın bir kullanımdır.

Her yiğidin gönlünde bir arslan yatar.

⁴⁷ Leyla Karahan, 2005, s.105., (akt. Özgür Aydın, *Arapça ve Türkçede Cümle Yapısı, Yabancılar Arapça Cümle Öğretimi - karşıtsal çözümleme*, s.127).

⁴⁸ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım(dil- yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim)*, s. 163.

İyi olacak hastanın, hekim ayağına gelir.

Bugün alış verişe kim gidecek?

Bugün alış verişe ben gideceğim.

Dünyada eşi benzeri olmayan, Türk dilinin en değerli eseri Divanü Lugati't-Türk'tür
elindeki kitap... (s. 103: 27)

Yüklemine göre devrik cümle

Türkçede yüklem, cümlenin sonundaki yeri bakımından, diğer öğelere göre daha sabittir. Bundan dolayı, genellikle “ devrik cümle” teriminden “ yüklem in son da bulunmaması” anlaşılır. Anlatımdaki tekdüzeliği kırmak, ifade farklılıkları yaratmak, ses ahengi sağlamak gibi amaçlarla zaman zaman yüklem in yerinin değiştirildiği görülmektedir. Şiirde, ata sözlerde - deyimlerde, kalıplaşmış ifadelerde sık sık devrik cümleye rastlanır. Bu yapı Türkçenin eski metinlerinde de vardır. Aşağıdaki şiirde geçen cümleler yüklem bakımından devrik cümlelerdir.

Bulacaksın koymuş gibi elinle,

Ben nerde doğmuşsam o yerde kaldım.

Kimi esti başucumdan yel gibi,

Kimi sızdı bir toprağa sel gibi...⁴⁹

(F.N. ÇAMLİBEL, Han Duvarları)

I.5.2.1. Öznesi Sonda Olan Devrik Cümleler:

Bu cümlelerde özne cümlenin sonunda bulunur.

İstediğim şey çok basit canım. (s. 118: 3)

Sen şimdi bu minderi okula göndereceksin, hiç olur mu anneciğim? (s. 120: 55)

Gıdıklamaya başladı beni. Pıh pıh... Kıkır kıkır...(s. 120: 72)

I.5.2.2. Nesnesi Sonda Olan Devrik Cümleler:

Bu cümlelerde nesne cümlenin sonunda bulunur.

⁴⁹ http://www.siiir.gen.tr/siiir/f/faruk_nafiz_camlibel/han_duvarlari.htm (31.05.2013)

Öğretmenimiz: Sorularınız için teşekkür ederim çocuklar. (s. 104: 50)

Beni okula götürün, yatakla, yorganla. (s. 119: 38)

I.5.2.3. Dolaylı Tümleci Sonda Olan Devrik Cümleler:

Bu cümlelerde dolaylı tümleç cümlenin sonunda bulunur.

Nasrettin Hoca, Allah'a sığınıp binmiş semerin üstüne. (s.112: 23)

Hoca'mız tam uçmaya hazırlanırken Ay Dede yaklaşmış yanına. (s. 114: 51)

Kulağına bir şeyler fısıldadıktan sonra ışıktan bir kese bırakmış heybesine. (s. 114: 52)

Nasrettin Hoca, semerine bindiği gibi çıkmış gökyüzüne. (s. 114: 55)

I.5.2.4. Zarf Tümleci Sonda Olan Devrik Cümleler:

Bu cümlelerde zarf tümleci cümlenin sonunda bulunur.

Aa aa "Üşengeç Burak" mı diyorsun yine?

Bir de bakıyorsunuz ki geminin içi ev gibi. (s. 122: 3)

I.5.3. Eksilteli (Kesik) Cümleler

Kesik cümle (elliptic clause), genellikle yüklem olmak üzere, herhangi bir ögesi bulunmayan tümce türüdür. Kesik tümcenin amacı, anlatıma özellik vermek, önemi vurgulamak, dikkatleri çekmektir. Bu tür cümlelerde eksik olan öge zihinde tamamlanır.

I.5.3.1. Yüklemi Eksik Olan Eksilteli Cümleler:

Bu cümlelerde, yüklem bulunmamaktadır.

Abdullah Amca çok iri bir adam. Yüz kilodan fazla. (s. 15: 20, 21)

I.5.3.2. Temel Cümlesi Eksik Olan Eksilteli Cümleler:

Yukarda deri tüccarı Hollandalı var ya hani, onun bahçesini düzeltiyorlar da...

I.5.3.3. Herhangi Bir Ögesi Eksik Olan Eksilteli Cümleler:

Selanik, şimdiki modern Türkiye'nin topraklarında değil. Ama yakın... (s. 24: 4, 5)

Uzak diyarlardan evlatlarını savaşa gönderen analar! (s. 29: 26)

I.6. YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER

Yüklem, fiil cümlelerinde yapılan, isim cümlelerinde olan unsurdur. Cümleyi yargılı anlatım yapan temel unsurdur. Cümlede hareketi, işi, yargıyı bildiren kelimedir. Türkçemizde cümlenin ana ögesi olan yüklem isim cinsinden bir kelime ya da kelime grubu olabilir. Bu yüzden yüklem türüne göre cümle türleri ikiye ayrılır bunlar ise;

1) Fiil Cümlesi

2) İsim Cümlesi

I.6.1. Fiil Cümlesi

“Yüklemi çekimli bir fiil veya birleşik fiil olan cümleleri fiil cümlesidir. Kip ve şahıs bildiren bütün fiillerin yargısını taşır, bu yargının, emir kipinin 2. şahsı dışında daima ekle yapılan, her türlü kılış ve oluşun, fiil cümleleri ile karşılanır.”⁵⁰ Yüklemi çekimli fiil olan cümleler fiil cümlesi olarak adlandırılır. Şart tipi hariç diğer fiil kipleri ile temel cümle kurulabilir. Yüklem yalın ya da birleşik zamanlıdır. Bu cümlelerde yüklem basit, Birleşik, etken, edilgen, ettirgen, işteş ve dönüşlü fiillerin çekimli hallerinden oluşur. Geçişsiz fiillerle kurulan cümle nesne almaz fakat geçişli fiillerle kurulan cümlelerin özne, nesne, dolaylı tümleç ve zarf tümleci bulunur.

Yüklemi fiil olan cümlelerdir. Fiil; kök veya türemiş olabilir.

Yiğidin yarasına yiğit katlanır.

Züğürtleyen bezirgân, eski defterleri yoklar.

İnsan sözünden, hayvan yularından tutulur.⁵¹

1.6.1.1. Fiil Cümlesinin Özellikleri:

1) Fiil cümleleri haber ve dilek kiplerinden birini alır.

⁵⁰ Leyla Karahan, *Türkçede Sözdizimi*, Ankara 2005, s, 96.

⁵¹ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım (dil - yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim)*, s.164.

Sana mektup yazacağımı söylediğim günden beri bir telaş yaşıyor postanelerde.

2) Fiil cümlelerinde yüklem birden fazla olabilir, bu durum genelde sıralı cümlelerde ve iç içe birleşik cümlelerde görülür.

3) Fiillere gelen bildirme kipleri durumu, oluşu, kılışı belirli bir zamana bağlı olarak bildirirler. Dilek şart kiplerinde ise belirli bir zaman anlamı yoktur.

4) Bildirme kipleriyle kurulu fiil cümleleri bir yargıyı, bir durumu, bir oluşu bildirirler. Dilek şart kipleriyle kurulu fiil cümleleri ise belirtme, istek, gereklilik, buyruk anlamları taşır.

5) Fiil cümlelerinde yüklem basit ya da birleşik zamanlı olabilir.

6) Geçişli fiil cümlelerinde, cümle öğelerinin hepsi bulunabilir.

7) Geçişsiz fiil cümlelerinde, nesne bulunmaz.

8) İşteş, dönüşlü, etken çatılı fiillerle kurulmuş cümleler gerçek özneye sahipken, edilgen çatılı fiillerle kurulmuş cümleler sözde özneye sahiptir.

9) Fiil cümleleri olumlu ya da olumsuz olabilirler. Fiil cümlelerinde olumsuzluk, yükleme getirilen -me, -mez ekleri ile yapılır. -mez eki sadece geniş zamanın olumsuz çekiminde kullanılır.

10) Ne... ne bağlacıyla da olumsuz fiil cümleleri kurulabilir.

I.6.2. İsim Cümlesi

“Yüklemi isim soylu kelimeler olup, ek-fiilin zamanlarından biri ile çekimlenmiş olan cümlelerdir; bunlar isim, sıfat, zamir olabilir. Kip taşımayan yüklem, geniş zaman kipindedir. Diğer kiplerde, anlamı pekiştirmek için -dır eki kullanılır. -dır eki ile kurulan cümleyi olumsuz hale getirmek için değil ya da değildir sözcüğünü kullanırız. İsim cümlesinin yüklemi, isim soylu kelimelerdir. Duygu, düşünce ve isteklerimizi iletme ve belirtmede isim ve fiil cümlesi arasında herhangi bir fark yoktur. İsim cümlesi öznenin durumunu ve ne olduğunu belirtir. Bu cümlelerde yargı ekeylemlerle sağlanır.

Ağustosun yarısı yaz, yarısı kışdır.

Altın leğenin kan kusana ne faydası var”.⁵²

I.6.2.1. İsim Cümlesinin Özellikleri

İsim cümleleri genellikle iki unsurdan, özne ve yüklemden meydana gelir. Yüklem isim ya da isim soylu bir kelimedir. Var ve yok sözcükleri ile kurulan cümleler de isim cümlesidir.

Var ile kurulan isim cümleleri:

Bir de hayatımızı kolaylaştıran sihirli sözler vardır. (s. 10: 12)

Dinlemenin de kendine özgü kuralları vardır. (s. 11: 51)

Bu gece milli maç vardı da, dedi. (s. 15: 19)

Zengin bir iş adamının bahçesinde, yan yana dikilen iki limon ağacı vardı. (s. 20: 1)

Aslında büyük ağacın çekindiği başka bir şey vardı. (s. 21: 14)

Bu ayda ne kışın dondurucu soğuğu ne yazın kavurucu sıcaklığı vardır. (s. 36: 3)

Sıcak sac sobalarının kıpkırmızı kesildiği halı, minder ve yastıklarla dolu kış odalarında çok farklı bir hayat vardı. (s. 37: 27)

Günlerden beri kafamda bir tek nakış var. (s. 44: 1)

Oysa bugün hemen her evde bir bilgisayar var. (s. 62: 2)

Yok ile kurulan isim cümleleri:

Ancak Kenbak-1'in ekranı ve klavyesi yoktu. (s. 64: 31)

Tekrar dedesinin yanına geldi ve ona: Dedeciğim, şimdi o serçenin evi yok mu? (s. 76: 26)

Elmasının dünyada eşi yoktur. (s. 94: 3)

Eser hakkında söylenecek o kadar çok şey var ki maalesef bizim bunları söylemeye zamanımız yok. (s. 105: 70)

Dinlemeden anlamamanın olmayacağını bilmeyenimiz yoktur. (s. 11: 48)

Oysaki ağacın, kendinden güzel olanlara tahammülü yoktu. (s. 21: 16)

⁵² Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım (dil - yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim)*, s. 165.

Bu görevi yapacağına kuşku yok.(s. 28: 3)

Ne... Ne... bağlacı ile kurulan isim cümleleri:

Bu ayda ne kışın dondurucu soğuğu ne yazın kavurucu sıcaklığı vardır. (s. 36: 3)

-sız ile kurulan isim cümleleri:

Çevremize söyle bir bakalım. Günlük hayatımızda iki türlü insanla karşılaşırız. Birincisi, konuşmalarında ve davranışlarında görgü kurallarına dikkat eder. Bu tür insanların yanında kendinizi rahat ve güvende hissedersiniz. Diğeri ise kaba ve dikkatsizdir. Nerede nasıl konuşacağını bilmez. Başkalarını rahatsız ederim düşüncesi aklının ucundan bile geçmez. (s. 10: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11)

Yabancı takıma gol atmışsınız galiba, ondan. (s. 15: 16)

Ancak limon ağaçlarından biri, diğlerinden cılız ve şekilsizdi. (s. 20: 3)

Kendisi de bu konuda oldukça rahatsızdı. (s. 83: 57)

İsim cümlesinde zarf tümleci ve bulunma hal eki sıklıkla kullanıldığı görülmekte iken yönelme ve uzaklaşma hal eklerinin daha az kullanıldığı görülmektedir.

İnsan, üç beş damla kan, ırmak, üç beş damla su

Bir hayata çattık ki hayata kurmuş pusu⁵³

Necip Fazıl Kısakürek, Sakarya Türküsü

Cenge Giderken

Ben bir Türk'üm; dinim, cinsim uludur;

Sinem, özüm ateş ile doludur.

İnsan olan vatanının kuludur.

Türk evladı evde durmaz giderim.

Bu topraklar ecdadımın ocağı;

Evim, köyüm hep bu yerin bucağı;

İşte vatan, işte Tanrı kucağı.

Ata yurdun, evlât bozmaz, giderim.

⁵³ http://www.siiir.gen.tr/siiir/n/necip_fazil_kisakurek/sakarya_turkusu.htm (31.05.2013)

Tanrım şahit, duracağım sözümde;
Milletimin sevgileri özümde;
Vatanımdan başka şey yok gözümde.

Yâr yatağın düşman almaz, giderim.⁵⁴

(Mehmet Emin Yurdakul, Cenge Giderken)

İsim cümlelerinde zarf ve bulunma ekli yer tamlayıcıları da kullanılır.

Anadolu'da dağların ve köylerin sonsuz bir biteviyeliği var.

Geyik, dağdan dağa atlarken güzel.

Bu sabah hava berrak.

Bahar geveli kargalar sınırsız bir neşe içinde.⁵⁵

İsim cümlelerinde nesneyle yaklaşma ve uzaklaşma ekli yer tamlayıcısı az kullanılır.

Türk halkı bağımsızlığını, Ulu Önder'e ve onunla birlikte savaşanlara borçludur.⁵⁶

Ek-fiil, isim soylu kelimelerin sonuna gelerek onların yüklem olmasını sağlayan, ek hâlindeki fiildir. "imek" fiilinin ek olarak kullanımıdır. Genellikle bitişik yazılır.

Şu üç kipe göre çekimlendiğinde yüklem olur.

1. Geniş zaman

İsim soylu kelimelere kişi ekleri getirilerek yapılır. Bunlar geniş zaman eklerinin yerini tutar. Üçüncü kişilere "-dir" eki getirilir.

"insanım, insansın, insan(dır), insanız, insansınız, insan(dır)lar"

"yorgun değilim, yorgun değilsin, yorgun değil, yorgun değiliz, yorgun değilsiniz, yorgun değiller"⁵⁷

⁵⁴ http://www.siiir.gen.tr/siiir/m/mehmet_emin_yurdakul/cenge_giderken.htm (31.05.2013)

⁵⁵ <http://www.turkceciler.com/Dersnotlari/cumlecesitleri.html> (31.05.2013)

⁵⁶ <http://www.turkceciler.com/Dersnotlari/cumlecesitleri.html> (31.05.2013)

⁵⁷ <http://www.turkceciler.com/Dersnotlari/cumlecesitleri.html> (31.05.2013)

Ben bir küçük kelebeğim.
Üstümüze doğan bir güneşsin sen.
Her taraf bugün bir başka güzel(dir).

2. -di’li geçmiş zaman

Ek-fiilin bilinen geçmiş zaman çekimi, kavramların ve varlıkların bilinen geçmişteki durumuna şahit olunduğunu gösterir.

“sevinçli idim, sevinçli idin, sevinçli idi, sevinçli idik, sevinçli idiniz, sevinçli idiler”

“sevinçli değildim, sevinçli değildin, sevinçli değildi, sevinçli değildik, sevinçli değildiniz, sevinçli değildiler (değillerdi)”

Bir güzelin hayranıydım. ←hayranı i-di-m
Dün daha heyecanlıydın. ←heyecanlı i-di-n
Merhametli biriydi. ←biri i-di

3. -miş’li geçmiş zaman

Ek-fiilin bilinmeyen (öğrenilen) geçmiş zaman çekimi, kavramların ve varlıkların öğrenilen geçmişteki durumunun başkasından duyulduğunu anlatır.

“küçük imişim, küçük imişsin, küçük imiş, küçük imişiz, küçük imişsiniz, küçük imişler”

“küçük değilmişim, küçük değilmişsin, küçük değilmiş, küçük değilmişiz küçük değilmişsiniz küçük değilmişler (değillermiş)”

Suçlanan ben-miş-im. ← ben imişim
Meğer sen ne çalışkan-mış-sın. ← çalışkan imişsin
Adam yirmi yıldır evine hasret-miş. ← hasret imiş

Ben iyi bir oku-r-um. Ek-fiilin geniş zamanı
Hep iyi kitaplar oku-r-um. Şahıs eki
Benim oku-r-um anlayışlıdır. İlgi eki ve iyelik eki

I.7. ANLAMLARINA GÖRE CÜMLELER

Türkçede cümle kurarken her cümlenin bir anlam ifade etmesi gerekmektedir. Cümle oluştururken sormak ya da anlatmak istediğimiz fikre göre çeşitli anlamlar yükleriz. Yüklemde ifade edilen bildiriş şekli, o cümlenin anlamını belirtir. Bu çalışmada anlamlarına göre cümle çeşitleri beş gruba ayrılarak incelenmiştir:

- 1) Bildirme Cümlesi
- 2) Soru Cümlesi
- 3) Ünlem Cümlesi
- 4) Emir Cümlesi
- 5) Dilek/Şart Cümlesi

I.7.1. Bildirme Cümlesi

Duygu ve düşüncelerimizi anlatmak istediğimizde bildirme cümleleri ile anlatırız. Bildirme cümleleri şimdiki zaman, gelecek zaman, duyulan geçmiş zaman, görülen geçmiş zaman, geniş zaman, duyulan geçmiş zamanın hikâyesi, şimdiki zamanın hikâyesi gelecek zamanın hikâyesi, geniş zamanın hikâyesi, şimdiki zamanın rivayeti, gelecek zamanın rivayeti, geniş zamanın rivayeti, ek fiile ve var yok ile kurulabilir. Bildirme cümlesinin yüklemi isim soylu ya da fiil soylu olabilir.

Bildirme cümlesi ikiye ayrılır:

- 1) Yükleminin Aldığı Kipe Göre Bildirme Cümlesi
- 2) Anlamına Göre Bildirme Cümlesi

I.7.1.1. Yükleminin Aldığı Kipe Göre Bildirme Cümlesi

1.7.1.1.1. Şimdiki Zaman Kipiyle Kurulan Bildirme Cümlesi:

Size hayat hikâyemi anlatmak istiyorum. En başından...(s. 24: 1,2)

Elbette kızım, haydi sor bakalım, seni dinliyorum. (s. 79: 100)

Kend Ayder Yaylası hakkında tek bir cümle söylemek istiyorum. (s. 91: 46)

Kendimi âdeta çöp torbası gibi hissediyorum. (s. 82: 52)

Şimdi beni can kulağıyla dinlemenizi istiyorum. (s. 102: 9)

Bundan yaklaşık yüz yıl önce, eski maliye bakanlarından Nazif Bey, yakınlarından bir kadına, değerli olduğunu tahmin ettiği bir kitabı uzatarak, bak, sana bir kitap veriyorum. (s. 102: 10)

Aaa hem düş görüyorum, evet evet düş görüyorum. (s. 119: 42)

Elbette yapılır Burak, niçin yapılmasın? Yalnız ben iki şeyi merak ediyorum. (s. 121: 92, 93)

Karga demiş ki “Şu ilerdeki dağın arkasında bir uçurumun dibinde kolyem var, ama çok yaşlı olduğum için ben oraya kadar uçamıyorum. (s. 126: 50)

1.7.1.1.2. Gelecek Zaman Kipiyle Kurulan Bildirme Cümlesi:

Evet, böyle konuşacağım! (s. 28: 10)

Öncelikle, bu önemli eserin, yazıldıktan yüzyıllar sonra nasıl ortaya çıktığının hikâyesini anlatacağım. (s. 102: 8)

Ancak son bir şey daha söyleyeyim ondan sonra sözü size bırakacağım. (s. 105: 72)

Çocuklar, bugün sizlere, Türkçemize ve Türk kültürüne çok büyük katkılar yapmış ünlü bir bilginden ve onun yazmış olduğu çok önemli bir eserden söz edeceğim. (s. 102: 5)

Kaşık sesleri... Annem sütümün şekerini karıştırıyor, biraz sonra yanıma gelecek,

“Burak Burak” diyecek, ben “ Bırak Bırak” diyeceğim. (s. 119: 40, 41)

Ben mi dayıcığım? Çok kolay bir soru bu. Tabi ki yatıp dinleneceğim. (s. 121: 96, 97, 98)

1.7.1.1.3. Duyulan Geçmiş Zaman Kipiyle Kurulan Bildirme Cümlesi:

Sonra kamyonun sallantısıyla uyuyup kalmışım. (s. 90: 8)

Amasya halkı ejderhayı yok etmenin, onunla başa çıkmanın çaresini aramaya koyulmuş. (s. 95: 30)

Tuz ejderhanın içini yakmış kavurmuş. (s. 95: 37)

Amasya da ejderhadan kurtulmuş. (s. 95: 40)

Bu cümleden de anlaşılacağı gibi zeytinyağı geçmişte, öncelikli olarak beslenme amacıyla kullanılmamış, bir güzellik malzemesi olmuş. (s. 96: 3)

Zavallı eşek, gün geçtikçe sararıp soluyor; Hoca'nın gözlerine yaşlar doluyormuş. Günler, haftalar böyle geçmiş. (s.112: 11, 12, 13)

Nasıl Düşürmesin? Semer uçarak geliyormuş. (s.112: 19, 20)

Ancak parayı veren veya bir iyilik yapan gözlüğü takar.” diyerek taşı gediğine koymuş. (s. 114: 61)

Bütün yıldızlar gözlüklerini takınca gökyüzü rengârenk parıltılarla dolmuş. (s. 114: 66)

Kaplumbağa ters dönmüş, bir türlü düzeleliyormuş. (s. 125: 8)

Çocuk artık bir arslan kadar cesurmuş. (s. 125: 14)

Filin tırnağının arasına taş girmiş, çıkaramıyormuş. (s. 125: 16)

Tavşan bulduğu havucu yerinden sökemiymiş. (s. 125: 21)

Tavşan da ona çok güçlü arka bacaklarının gücünü vermiş. (s. 125: 23)

Deve yükünü yere düşürmüş, alamıyormuş. (s. 125: 32)

1.7.1.1.4. Görülen Geçmiş Zaman Kipiyle Kurulan Bildirme Cümlesi:

Sokağın bu başından ellerinde yanmış mumlar taşıyan bir yığın insan geldi. (s. 17: 53)

Okuduğumu, askeri ve siyasi hayatın en yüksek yerlerine kadar çıktığımı tüm dünya gördü. (s. 25: 13)

Çünkü o, ben yedi yaşımdayken öldü. (s. 25: 15)

Gördüklerinin ve duyduklarının rüya olduğunu anlayan Emre'nin şaşkınlığı biraz azaldı. (s. 43: 75)

Dışarı çıkmak için annesinden izin aldı. (s. 43: 77)

Günün birinde dedeme bir davetiye geldi. (s. 52: 3, 4)

1.7.1.1.5. Geniş Zaman Kipiyle Kurulan Bildirme Cümlesi:

“ Eeveet! Ya da bizim için ‘Süper Isıtmalı Zıp Zıp balon’ yapabilirsin. ”dedim, parkta hoplaya zıplaya dolaşırız. (s. 53: 20)

Durun yahu! ‘Müthiş Mekanik Pır Pır Kanat’ta yapabilirim!” dedi dedem, kollarını sallayıp havalara sıçrayarak. “Kuşlarla birlikte en yüksek binaların üzerinden geçip bulutlara doğru uçabiliriz! (s. 53: 22, 23)

İnanıyorum ki bunu siz de rahatlıkla başarabilirsiniz. (s. 57: 64)

Aralarından biri ortaya bir atmış. “ Eğer orada yaşayan çocuklar soru sormaya başlarsa onlar da bizim gibi bol bol araştırır, durmadan kitap okurlar. Ne dersiniz, onlara yardım edelim mi?” (s. 67: 33, 34, 35)

Gizemciğim, serçenin tüyleri onu soğuktan ve hasta olmaktan korur. (s. 76: 16)

Vücudumuza girerlerse hasta oluruz. (s. 77: 38)

Bu tür beklenmedik saldırılara karşı aşı sayesinde vücudumuzu korumuş oluruz. (s. 79: 107)

1.7.1.1.6. Duyulan Geçmiş Zamanın Hikâyesiyle Kurulan Bildirme Cümlesi:

Bizim Sarman her zaman olduğu gibi korktuğunda gittiği banyoya kaçmış, lavabonun altına saklanmıştı. (s. 17: 65)

Fakat bahçenin her tarafı parsellenmiş, sadece limon ağaçlarının altında yer kalmıştı. (s. 21: 9)

Büyük ağaç bu işten hoşlanmamıştı. (s. 21: 22)

Sokaklardan sular akmaya devam ediyordu. Bir de çatılarda, ağaç dallarında biriken sular tıp tıp diye hoş sesler çıkararak yere düşmeye başlamıştı. (s. 40: 15, 16)

Bu konuşmalar olurken Emre hayretten donakaldı. Ne düşüneceğini şaşırılmıştı. (s. 41: 39, 40)

Dedemin icadı birbirinden güzel masallar anlatırken herkes büyülenmişçesine olduğu yerde kalakalmıştı. (s. 53: 43)

Konuşmaların sonunda misafirlerimizin, aslında Devlet Tiyatrosu sanatçıları olduklarını öğrenince şaşkınlığımız biraz ortadan kalkmıştı. (s. 57: 74)

Çocukcağız yine çok acıkmıştı. (s. 81: 21)

Obur çocuk ne yapacağını şaşırmişti. (s. 82: 43)

Aslında obur çocuğun midesi, yediği abur cubur yiyeceklere daha fazla dayanamamıştı. (s. 82: 48)

Bundan böyle o bana yardımcı olmazsa ben de ona iyi davranmayacağım.” diye dert yanmıştı. (s. 82: 53)

Büyükanne önce şaşırıldı. Sonra gülmeye başladı. Bir zamanlar kendisinin yakalandığı hastalığa, şimdi torunu yakalanmıştı. (s. 83: 67, 68, 69)

Ben karnımı doyururken akşam yaklaşmıştı. (s. 90: 23)

1.7.1.1.7. Şimdiki Zamanın Hikâyesiyle Kurulan Bildirme Cümlesi:

Kalkın zelzele oluyor, diye bağıyordu. (s. 14: 9)

Hayır, sallanma falan yoktu, ama arada bir apartman güm güm ötüyor, sallanır gibi oluyordu. (s. 14: 11)

Ama her “Gool!” sözcüğüyle birlikte apartman sallanıyordu. (s. 15: 13)

Abdullah Amca, sanırım beş dakika zıplamış olmalı, ama sesi hala kesilmemişti.

“Gool gool!” diye bağıyordu. (s. 15: 23, 24)

Bizim Şenli Apartmanı zangır zangır titriyordu. (s. 15: 27)

Bakkal Hulusi amca tombalaklar atıyordu kaldırımın üstünde, evet evet tombalaklar atıyordu. (s. 16: 44)

O hiç konuşmayan, her zaman yere bakarak yürüyen Kemal Beyamca, öyle bir bağıyordu ki koca sokağın sesine yetiyordu sesi ama ne dediği anlaşılmıyordu. (s. 16: 45)

Okan’ın dedesi sanki arı sokmuş gibi sokağın bir bu başına, bir öteki başına konuyordu. (s. 17: 49)

Tuttuğunu kucaklayıp havaya kaldırmaya çalışıyordu. (s. 17: 50)

Borazanı çalan önce havaya atıyor, sonra yakalıyordu. (s. 17: 55)

Ev sahibi de küçük boylu limon ağacından ümit kesmiş görünüyordu. (s. 20: 5)

Bu arada ağaç, elinden geldiği kadar kendilerine yardımcı olmaya çalışıyor ve çiçeklerin sevdiği yarı güneşli ortamı sağlamak için eski yapraklarını döküyordu. (s. 21: 25)

Adam ancak rüyalarında görebildiği bu çiçeklerin güzelliğini devam ettirebilmek için sabahları artık daha erken kalkıyor ve onları en kaliteli gübrelere besleyip bol bol suluyordu. (s. 22: 28)

Küçük limon ağacı, köklerinin en ince ayrıntılarına kadar ulaşan bu suları çiçeklerle birlikte içiyor ve büyük bir hızla serpilip büyüyordu. (s. 22: 29)

Şimdi küçük ve yalnız kalmış olan limon ağacı ise komşusuna duyduğu kıskaklıkla için için kuruyordu. (s. 22: 32)

1.7.1.1.8. Gelecek Zamanın Hikâyesiyle Kurulan Bildirme Cümlesi:

İncelediğimiz kitaptaki cümlelerin içinde gelecek zamanın hikâyesi ile kurulan bildirme cümlesi bulunmamaktadır.

1.7.1.1.9. Geniş Zamanın Hikâyesiyle Kurulan Bildirme Cümlesi:

İncelediğimiz kitaptaki cümlelerin içinde geniş zamanın hikâyesi ile kurulan bildirme cümlesi bulunmamaktadır.

1.7.1.1.10. Şimdiki Zamanın Rivayetiyle Kurulan Bildirme Cümlesi:

Onun elinden çıkan çömlek hemen kendini belli ediyormuş. (s. 46: 3)

Onun çömleğine bir kez bakan bir daha bakmadan geçemiyormuş. (s. 46: 4)

O bölgenin beyinin bir oğlu varmış. Bu bey oğlu, çalışana ve emeğe saygı duymazmış. Biraz da cahilmiş. Onun davranışlarından babası da memnun değilmiş. Ama bir türlü ona söz geçiremiyormuş. (s. 46: 5, 6, 7, 8, 9)

Biz burada bir emek harcıyoruz. Çocuk gittikten sonra kaplumbağa biraz düşünmüş. Bey oğlunun huyunu biliyormuş. (s. 47: 39, 40, 41)

Sadece, kaplumbağanın verdiği yemekleri düzgün bir şekilde yiyormuş. (s. 49: 92)

Kaplumbağa ne zaman kapının aralığından başka onu tezgâhın başında çalışırken görüyormuş. (s. 49: 93)

Bu gezegende milyonlarca hatta milyarlarca insan yaşıyormuş. (s. 66: 14)

Ama bu çocukların çoğu, televizyon ekranının karşısında saatlerce hiç kıpırdamadan oturuyormuş. (s. 67: 18)

Anlaşılan ekranda gördüğü bu gezegendeki çocuklar fazla soru sormuyor, sormadığı için de merak edip kimse kitapları karıştırmıyormuş. (s. 67: 31)

Nasıl Düşürmesin? Semer uçarak geliyormuş. (s.112: 19, 20)

Kaplumbağa ters dönmüş, bir türlü düzeleliyormuş. (s. 125: 8)

Filin tırnağının arasına taş girmiş, çıkaramıyormuş. (s. 125: 16)

1.7.1.1.11. Gelecek Zamanın Rivayetiyle Kurulan Bildirme Cümlesi:

İncelediğimiz kitaptaki cümlelerin içinde gelecek zamanın rivayeti ile kurulan bildirme cümlesi bulunmamaktadır.

1.7.1.1.12. Geniş Zamanın Rivayetiyle Kurulan Bildirme Cümlesi:

İncelediğimiz kitaptaki cümlelerin içinde geniş zamanın rivayeti ile kurulan bildirme cümlesi bulunmamaktadır.

1.7.1.1.13. Ek Fülle Kurulan Bildirme Cümlesi:

Selanik o zamanlar Osmanlı toprakları içindeydi. (s. 24: 6)

Atatürk'e göre çocuk, aydınlık demektir, “ Bugünün küçükleri, yarının büyükleriydi.” Gelecek çocukların elindeydi. (s. 32: 9, 10, 11)

Oysa çocuğun akli dolaptaki gıfretlerdeydi. (s. 84: 73)

Altın para ile otuz eder, aşağı verme, der. O zamanlar lira bir altın değerindeydi. (s. 102: 13, 14)

1.7.1.1.14. Var ve Yok ile Kurulan Bildirme Cümlesi:

Bu ayda ne kışın dondurucu soğuğu ne yazın kavurucu sıcağı vardır. (s. 36: 3)

Ayrıca vücudumuzda dışarıdan gelen mikrop saldırılarına karşı savunma yapan hücreler vardır. (s. 77: 48)

Örneğin burnumuz. Burnumuzda soluduğumuz havadaki mikropları yakalayan yapışkan kıllar vardır. (s. 78: 67, 68)

Ne demiştik. Vücudumuz tıpkı kale gibidir ve bu kalenin her yanında nöbetçi askerler vardır. (s. 78: 75, 76)

Kulak deliğimizde mikropları yakalayan ve onların içeri girmesine engel olan kulak sıvısı ve tüyler vardır. (s. 78: 77)

Önlenebilir bir hastalık olmasına karşın dünyada diş çürüğü deneyimi yaşamayan çok az insan vardır. (s. 85: 2)

Burada yazlar serin, kışlar ılımandır ve her mevsim yağış vardır.” (s. 90: 14)

Bizim ülkemizde dünyanın hiçbir yerinde bulunmayan kıyıları, ulaşılmaz dağlar, peribacaları gibi doğal güzellikler yanında evleriyle ünlü şirin kasabamız da vardır. (s. 98: 1)

Safranbolu’da yaşayan ailelerin bir kışlık bir de yazlık evleri vardır. (s. 99: 11)

Evlerin girişinde zemin katta “hayat” adı verilen geniş bölümler vardır. (s. 100: 32)

Odalarda “sedir” adı verilen oturma grupları vardır. (s. 100: 38)

Divan’da sekiz bin civarında Türkçe kelime ve iki yüzün üzerinde atasözü vardır. (s. 105: 62)

Anadolu’nun yıllanmış sirke gibi keskin, bir deyişle söylenen sözleri vardır. (s. 108: 1)

On birinci yüzyılda yetişen tanınmış Türk bilgini Kaşgarlı Mahmut’un “Divanü Lugati’t-Türk” adlı eserinde onlarca Türk atasözü vardır. (s. 109: 26)

Dinlemeden anlamamanın olmayacağını bilmeyenimiz yoktur. (s. 11: 48)

Elmasının dünyada eşi yoktur. (s. 94: 3)

Oysaki ağacın, kendinden güzel olanlara tahammülü yoktu. (s. 21: 16)

Ancak Kenbak-1'in ekranı ve klavyesi yoktu. (s. 64: 31)

I.7.1.2. Anlamına Göre Bildirme Cümlesi

Anlamına göre bildirme cümlesi olumlu bildirme cümlesi ve olumsuz bildirme cümlesi olmak üzere ikiye ayrılır:

I.7.1.2.1. Olumlu Bildirme Cümlesi

“Yüklemi olumlu olan veya anlam bakımından olumlu olan cümlelere olumlu cümle denir. Yüklem, yapı bakımından olumsuz olduğu halde, anlamı olumlu olabilir. Bu durumda, cümleyi olumlu cümle içinde değerlendirmek gerekir. Fiil cümlesinde işin, oluşun yapıldığını veya olduğunu; isim cümlesinde ise sözü edilen kavramın bulunduğunu, var olduğunu, bahsedilen şekilde olduğunu bildiren cümlelerdir.”⁵⁸

Artık yeterince çalışmıyor değil. (Artık yeterinde çalışıyor.)

Ne yapılacağını bilmez mi! (Ne yapılacağını hem de iyi bilir.)

At yiğidin yoldaşdır.

Bu yüzden büyük ağaç her fırsatta onu küçümser ve tepeden bakardı. (s. 20: 4)

Arapça ve Farsçanın yanında o zamanın Batı'da geçerli dillerinden Yunanca ve Latinceyi de öğrendim.” (s. 57: 59)

Yiyeceği az kaldığı zamanlarda hep dışarı bakardı. Çünkü çok soğuk olmayan günlerde, okulun önüne bir sürü satıcı gelirdi. (s. 80: 11, 12)

I.7.1.2.1.1. Olumlu İsim Cümlesi

“İsim/ad cümlesi/tümcesi yüklemi ad veya ad soylu olan ve ek eylemle hükme bağlanan yani yargı bildiren cümlelerdir.”⁵⁹ Diğer bir deyişle yüklemi bir isim veya isim grubu olan cümlelerdir. “İsim ve isim grupları, "i-" ek-fiili ile görülen geçmiş zaman ve öğrenilen geçmiş zaman kipinde çekime girerek yüklem görevi yaparlar.

⁵⁸ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım (dil- yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim)*s.169.

⁵⁹ H. İbrahim Delice, 2003, s.142, (akt. Özgür Aydın, *Arapça ve Türkçede Cümle Yapısı, Yabancılarla Arapça Cümle Öğretimi - karşıtsal çözümleme*, s.111).

İsim cümlelerinde, kip eki taşımayan yüklem, geniş zaman kipindedir. Bu ve diğer bazı kiplerde, anlamı pekiştirmek veya yükleme ihtimal anlamı katmak üzere -dır eki de kullanılır.”⁶⁰

Örnek: Türk milletinin tabiat ve şiarına en mutabık idare, Cumhuriyet idaresidir.

Dünyada eşi benzeri olmayan, Türk dilinin en değerli eseri Divanü Lugati't-Türk'tür elindeki kitap... (s. 103: 27)

İsim cümlesinin Özellikleri:

İsim cümleleri, genellikle iki ögeden, özne ve yüklemden meydana gelir.

Yalancılığa da doğruculuğa da tahammül etmeyen bir dünyadayız

İsim cümleleri genelde nesne almazlar. Bu durum, yüklem yapma ve yaptırma bildirmemesinden kaynaklanmaktadır.

En güzel çalışmalarını öğrencilerine borçludur.

I.7.1.2.1.1.1. Biçimce ve Anlamca Olumlu İsim Cümlesi:

Bu cümlelerde isim cümlesi hem biçimce hem de anlamca olumlu yapıya sahiptir.

Sevgili yavrularım, laiklik yaptığımız ve yapacağımız yeniliklerin temel taşıydı. (s. 26: 44)

Din, bir vicdan işiydi. (s. 26: 45)

Bağımsızlığımız ne kadar önemli ise dilimizin yabancı dillerin etkisinden kurtarılması da o kadar önemlidir. (s. 27: 65)

Arkadaşlar, dünyada esas olan barıştır: Yurtta ve dünyada barış! (s. 27: 73, 74)

Biz gelelim Nasrettin Hoca'mıza. Hoca'nın yoğu bir eşekmiş. Onu gözü gibi sever, kimi görse eşeğini övermiş. (s.112: 3, 4)

Hah, şimdi aklıma yeni bir fikir geldi. (s. 119: 37)

I.7.1.2.1.1.2. Biçimce Olumsuz Anlamca Olumlu İsim Cümlesi:

⁶⁰ Leyla Karahan, 2005, s.96, (akt. Özgür Aydın, *Arapça ve Türkçede Cümle Yapısı, Yabancılarla Arapça Cümle Öğretimi -karşıtsal çözümleme*, s.111).

Bu cümlelerde isim cümlesi biçimce olumsuz bir yapıya sahipken anlamca olumlu bir yapıya sahiptir. Gereklilik kipindeki eylemlerden sonra değil mi sorusu getirilirse, biçimce olumsuz anlamca olumlu cümle olur. Yok ile kurulan cümlelere değil sözcüğü eklenirse de biçimce olumsuz bir yapıya sahip olurken anlamca olumlu cümle olur.

Nasıl? Beğendiniz değil mi?.. (s. 10: 16, 17)

Başkaları ile iletişimde acaba konuşmak kadar dinlemek de önemli değil mi? Elbette önemli. (s. 11: 46, 47)

Bunun üzerine dedesi: Biz de kendimizi hastalıklara karşı korumalıyız, değil mi Gizemciğim, dedi. (s. 76: 18)

Daha neler söylemiyor ki. Merak ettiniz değil mi? Merakınızı gidermek sizin elinizde. Nasıl mı? (s. 94: 14, 15, 16, 17)

I.7.1.2.1.2. Olumlu Fiil Cümlesi

“Yüklemin gösterdiği işin, oluşun ve hareketin gerçekleştiğini gösteren cümleler olumlu cümlelerdir.”⁶¹ Yüklemi fiil olan ve yüklemdeki yargının gerçekleştiğini ifade eden cümlelere olumlu fiil cümlesi denir.

Serçenin hâline çok üzülmüştü. (s. 76: 20)

Günlüğüne kar tanelerini yazmak istedi. (s. 76: 22)

Vücudumuza girerlerse hasta oluruz. (s. 77: 38)

O zaman kızım, kulağı iyice bana ver ve söylediklerimi can kulağıyla dinle. (s. 77: 53)

Benim şakacı torunum, her şeye nasıl da bir kulp bulursun. (s. 77: 55)

Ancak derimiz yaralanır da bize o yarayı temiz tutmazsak mikroplar bu yaradan içeri girebilir. (s. 77: 58)

Bu kıllar, mikropların vücudumuza girmesini engeller. (s. 78: 69)

⁶¹ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, s.220.

Midemizde bulunan bir çeşit su ki buna öz su denir, pek çok mikrobu öldürebilir. (s. 78: 71)

Derimizde de ter gözenekleri bulunur. (s. 78: 78)

Temiz ter mikropları öldürür, oysa beklemiş ter, kir biriktirir. (s. 78: 80)

Bu yüzden düzenli yıkanmamız gerekir, yoksa vücudumuz mikropların saldırısına açık hâle gelir. (s. 78: 81)

I.7.1.2.1.2.1. Biçimce ve Anlamca Olumlu Fiil Cümlesi:

“Yüklemi olumlu eyleme dayalı bütün tümceler, olumlu eylem cümlesidir.”

⁶²Yüklemi fiil olan ve yüklemde vurgulanan eylemin gerçekleşeceğini ifade eden cümleler biçimce ve anlamca olumlu fiil cümlesidir.

Alman bilim insanı Konrad Zuse'nin geliştirdiği Z3 adlı bilgisayar dört işlem yapabiliyordu. (s. 63: 22)

Bu bilgisayarlar hesap yapabiliyor, sonuçların çıktısını yazıcıdan alabiliyordu. (s. 63: 26)

Şimdi ben bu sözlerin neler olduğunu sorsam eminim hepiniz çok iyi bilirsiniz. Örnek mi istiyorsunuz? (s. 10: 13, 14)

Fakat bahçenin her tarafı parsellenmiş, sadece limon ağaçlarının altında yer kalmıştı. (s. 21: 9)

Dedemin icadı birbirinden güzel masallar anlatırken herkes büyülenmişçesine olduğu yerde kalakalmıştı. (s. 53: 43)

I.7.1.2.1.2.2. Biçimce Olumsuz Anlamca Olumlu Fiil Cümlesi:

Bu cümlelerde fiil cümlesi biçimce olumsuz anlamca olumlu yapıya sahiptir. Bu cümlelerde yüklem iki olumsuz eylemden oluşur ve iki olumsuz ifade anlamı olumlu yaparak biçimce olumsuz anlamca olumlu cümle ortaya çıkar.

Ama ben üşengeç değilim ki anneciğim, tembel olan insan yataktan hiç çıkmaz. (s. 119: 34)

⁶² Hikmet Dizdaroğlu, *Tümce Bilgisi*, Ankara 1976, s.285

Bu atasözünün ne anlatmak istediğini bilmem hiç düşündünüz mü? (s. 10: 2)

I.7.1.2.2. Olumsuz Bildirme Cümlesi

Yüklemi olumsuz olan cümle, olumsuz cümledir. Yüklem, yapı bakımından olumlu olsa da, anlamı olumsuz ise, bu cümle olumsuz cümle içinde değerlendirilir. Bazen de olumsuz anlam, noktalama işaretleriyle ifade edilir. Fiil cümlesinde işin, oluşun yapılmadığını, yapılmayacağını veya olmadığını; isim cümlesinde ise sözü edilen kavramın bulunmadığını, var olmadığını, bahsedilen şekilde olmadığını bildiren cümlelerdir.

Fiil cümleleri, olumsuzluk ekiyle ve “ne.....ne” bağlacıyla; isim cümleleri de “yok, değil” kelimeleriyle, “ne....ne” bağlacıyla ve “-siz” olumsuzluk ekiyle kurulur.

Yarın daha erken gelmemelisin.

Buraları daha önce hiç görmemiştim.

Ateşle oyun olmaz.

Bursa bu mevsimde soğuk değildir.

Bu binanın yerinde şeftali bahçesi yoktu.

Evet, her gün süt içiyor! (Hayır, her gün süt içmiyor.)

Eşek; kulağı kesilmekle küheylân olmaz.

Eğilen baş kesilmez.

Sözlerinin hiçbiri doğru değil ⁶³

I.7.1.2.2.1. Olumsuz İsim Cümlesi:

“Yüklemin gösterdiği işin, oluşun ve hareketin gerçekleşmediğini ifade eden cümleler olumsuzdur. “-me, -ma” olumsuzluk ekiyle fiil cümleleri, “değil” edatı ve “yok” sözcükleriyle de ismi cümleleri olumsuz yapılmaktadır.” ⁶⁴

⁶³ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım(dil - yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim, s.169.*

⁶⁴ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım, s.221.*

I.7.1.2.2.1.1. Biçimce ve Anlamca Olumsuz İsim Cümlesi:

Biçimce ve anlamca olumsuz isim cümleleri dört şekilde oluşur:

Bu kadar mı? Elbette değil. Diğerlerini de siz düşünün. (s. 10: 22, 23, 24)

I.7.1.2.2.1.2. Biçimce Olumlu Anlamca Olumsuz İsim Cümlesi:

Bu cümlelerde cümlemiz isim cümlesi olup biçimce olumlu anlamca olumsuz yapıya sahip olmaktadır.

Çevremize söyle bir bakalım. Günlük hayatımızda iki türlü insanla karşılaşırız. Birincisi, konuşmalarında ve davranışlarında görgü kurallarına dikkat eder. Bu tür insanların yanında kendinizi rahat ve güvende hissedersiniz. Diğeri ise kaba ve dikkatsizdir. (s. 10: 5, 6, 7, 8, 9, 10)

Bu sözlerin çizgi filmlerde ve masallarda bir anlamı olabilir. “ Açıl susam, açıl.” deyince Ali Baba ve Kırk Haramilere bütün kapıların açıldığını biliyoruz. Ama bizim sihirli sözlerimiz bunlar olmasa gerek. (s. 10: 18, 19, 20)

Ben bu sözlere altın sözler de diyorum. Altın, nasıl en değerli maden ise bu sözler de sözcüklerin altınıdır. Ancak sözü kıymetli yapan kendisi değil onu kullanan insandır. (s. 11: 34, 35, 36)

I.7.1.2.2.2. Olumsuz Fiil Cümlesi:

Bu cümleler de anlam bakımından olumsuz olup yüklem bakımından fiil cümlesi şeklinde kurgulanmıştır.

Nerede nasıl konuşacağını bilmez. Başkalarını rahatsız ederim düşüncesi aklının ucundan bile geçmez. (s. 10: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11)

Selanik, şimdiki modern Türkiye'nin topraklarında değil. Ama yakın... (s. 24: 4, 5)

I.7.1.2.2.2.1. Biçimce ve Anlamca Olumsuz Fiil Cümlesi:

Bu nitelikteki cümleler iki şekilde oluşturulur:

Olumsuzluk ekiyle oluşanlar, biçimce ve anlamca olumsuz fiil cümlelerinde ne... ne... bağlaçları bulunur.

Bu kudretli soluğun önüne düşen pamuk yığını ne olduğunun farkına varmadan eriyor. (s. 45: 12)

Üstelik ne soğuk havada üşürüz ne de düşersek oramızı buramızı acıtırız!” (s. 53: 21)

Şimdi o benim yerime okula gidecek olan robottan bir tane olsa ne ben üzülürüm ne de annem üzülür. (s. 119: 25)

I.7.1.2.2.2. Biçimce Olumlu Anlamca Olumsuz Fiil Cümlesi:

Bazı cümleler yapı bakımından olumsuz olduğu hâlde anlamca olumlu olabilir.

Çocuklarının okumasını istemiyor değildi. İstiyordu.

Cezaya çarptırılanlar suçsuz değildiler. Suçluydular.

Yangından korkmayan yoktur.

Beni sevindiren onun iyi haberlerini almaktan başka bir şey değildi.

Başkaları ile iletişimde acaba konuşmak kadar dinlemek de önemli değil mi?

Elbette önemli. (s. 11: 46, 47)

I.7.2. Soru Cümlesi

Soru cümlesi için yapıлып yapılmadığını sormak, cümlenin öğelerinden herhangi biriyle ilgili bir durumu öğrenmek için kurulur. “Cümlede soru; -mi soru eki/soru edatı, soru sıfatı, soru zarfı, soru zamiri ve vurgu ile ifade edilir. Soru ekinin kullanıldığı, ama soru anlamı taşımayan cümleler, soru cümlesi değildir; çünkü yine yapıya değil, anlama bakmak gerekir.”⁶⁵

Cümlelerde soru anlamı “mi” soru edatının yanı sıra soru sıfatları, soru zamirleri, soru zarfları ve soru edatları yardımıyla sağlanmaktadır. Soru cümleleri olumlu veya olumsuz olabilmektedir.

“Neden bu kadar çok düşünüyorsun?”

⁶⁵ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım (dil - yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim)*, s 170.

“Bu kadar geç kalmanın bir sebebi var mıdır?”

“Kaç yıldır burada oturuyorsunuz?”

“Siz hiç vazgeçmez misiniz?”

“Kazanın nasıl gerçekleştiğini anlatabilir misiniz?”

“Dünyanın en hızlı koşan adamı kimdir?”

“Dün düzenlenen basın toplantısına katılmadınız mı?”

“Bu bir rıza lokmasıdır, yiyemezsin demedim m,?”

“Uyanabilir miyiz acaba bu sabah erken?”

“Ya Rab, bu uğursuz gecenin yok mu sabahı?”

“Kıyametler koparmak neydi, ey bülbül nedir derdin?”⁶⁶

I.7.2.1. Biçimce ve Anlamca Olumlu Soru Cümlesi:

Çocuklar biliyor musunuz? Bilinen en eski Türk dünya haritası ile Japonya haritası yine Divanü Lugati't-Türk'tedir.” (s. 105: 73, 74)

I.7.2.2. Biçimce Olumsuz Anlamca Olumlu Soru Cümlesi:

Bu cümleler biçim olarak olumsuz ifadeler taşısa da anlamca olumludur.

Ay vallahi kurulmuş gibi sil baştan: “Kalk Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak...” Aa aa “ Üşengeç Burak” mı diyorsun yine? (s. 119: 31, 32, 33)

I.7.2.3. Biçimce ve Anlamca Olumsuz Soru Cümlesi:

Bu cümleler biçimce de anlamca da olumsuz özellikler taşır. Olumsuz ya da soru eki mi ile de kurulabilir.

Atasözlerinden söz açıldı mı sözün sonu gelmez. En iyisi biz susalım ve diyelim ki: Çok sözünü az söyle, Az sözünü öz söyle. (s. 109: 29, 30, 31)

⁶⁶ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, s 222.

I.7.2.4. Biçimce Olumlu Anlamca Olumsuz Soru Cümlesi:

Bu cümleler biçimce olumlu yargılar taşısa da anlamca olumsuzdur.

Doğru söze, yerinde söylenmiş bir çift söze kim ne diyebilir? (s. 108: 7)

Şimdi bu uykulu hâlim geçmeden siz bana şu şöyle mi bu böyle mi diye soruyorsunuz. Aslında ben şu anda düş görüyorum öğretmenim, oh sıcacık yatağımın içinde, soba başında kestane yerken...” ah böyle diyemem ki öğretmenime, sonra arkadaşlarım benimle alay ederler. (s. 118: 14, 15)

I.7.2.5. Soru Cümlelerinin Özellikleri

İçinde soru anlamı bulunan; bir konuda bilgi edinmek, şüpheleri gidermek ve düşünceleri onaylatmak için kurulan cümlelere soru cümlesi denir.

Cümlenin öğelerini bulmaya yönelik tüm soru kelimeleriyle soru cümleleri yapılabilir.

Elimdeki ne olduğunu kim söyleyecek?	Özne
Babası çocuğa ne getirmiş?	Nesne
Yarın kimi göreceksiniz?	Nesne
Ankara'ya ne zaman yerleştiniz?	Zarf tümleci
Burayı nasıl buldunuz?	Zarf tümleci
Daha sonra nereye gidecekler?	Dolaylı tümleci

Cümlelerde soru anlamı soru sıfatları, soru zarfları, soru zamirleri, soru edatları, soru eki ve tonlama yoluyla sağlanır.

“mi” soru ekiyle:

Soru eki sadece yüklem değil, diğer öğelerin ve unsurların da sorusunu hazırlar.

Son sözünüz bu mu anneciğim?

Alt mı üst mü?

Hiç mi anlatacak bir şeyin yok?

Tarlamı bana zorla mı sattıracaksınız?

Sular mı yandı, neden tunca benziyor mermer?

Acaba yanlış mı aklımda kaldı?

Soru eki değişik anlamlar katabilir:

Beni biraz dinler misiniz? İstek, rica

Sessiz olabilir miyiz? Uyarı

Bu su da içilir mi? beğenmeme

Bütün bunları ben mi söylemişim? İnkâr, kabullenmeme

Soru eki her zaman cevap almaya yönelik değildir. Bazen cevap sorunun içinde de olabilir.

Senin ne kadar zorluğa katlandığını bilmez miyim? Bilirim.

Anlattıklarına inanmaz olur muyum? İnanırım.

Sen çağırırsın da o gelmez mi? Gelir.

Mazisi yıkık milletin atisi olur mu? Olmaz

İnsanları kendine inandırmak kolay mı? Kolay değil

Bu kadar eşyayı almaya para mı yeter? Yetmez.

O küçücük çocuğa bu ağır işler yaptırılır mı? Yaptırılmaz.

Yeşilden daha güzel renk olur mu? Olmaz.

Soru sıfatlarıyla:

Nasıl kitaplardan hoşlanırsın?

Kaç gün sonra geleceksin?

Eve giderken hangi otobüse bineceğiz?

Kaçıncı sınıfta okuyor?

Ne gün geleceğini söyledi mi?

Kaçar kişilik gruplar hâlinde gideceğiz?

Kaçta kaç hisse istersin?

Ne gün geleceksin?

Ne iş yapıyordunuz?

Soru zarflarıyla

Neden coşkun suların sesi gittikçe dindi?

Bin bir başlı kartalı nasıl taşır kanarya?

Bu sonbahar sabahının donuk ince rengini nasıl anlatabilirim?

Daha ne kadar bekleyeceğiz?

Soru zamirleriyle:

Yanında ne getirdin?

Bunları sana kim anlattı?

Hangisi sizinle geldi?

Soruların kaçını cevaplandı?

Buraya nereden geldiniz?

Nereden gelip nereye gidiyoruz?

Burada kimi bekliyorsun?

Bu masa neden⁶⁷ yapılmış? (—tahtadan)

Kimin yanında bozuk para var?

Bu da neyin nesi?

Bizim neyimiz eksik?

Nereden buldun bunu?

⁶⁷ “niçin” ile karıştırılmasın.

Kim attı bu resimleri?

Çocuklarını alıp buraya gelsen de neyle geçineceğiz biz ikimiz?

Ne var ne yok dünyada?

—Söyle yavrum, o roman ne diyor?

Genç kız büyük gözlerini kaldırdı. Kitabı dizlerine indirdi. Nazik bir şive ile:

—Büyük anneciğim, Fransızca bir roman işte, dedi.

Lâkin büyük nine merak ediyordu, mutlaka anlamak istiyordu:

—Adı ne?

—Desenchanté.

—Ne demek?

—Sevinçten, saadetten mahrum kadınlar demek.

—Onlar kimmiş?

—Biz... Türk kadınları...⁶⁸ (Ömer Seyfettin, Bahar Ve Kelebekler)

Tonlama yoluyla

—Bu mektup sana.

—Bana mı? Kimden?

—Evden olacak.

—Evden? Ne münasebet! Evden mi?

Soru eki, olumsuz çekimlenmiş bir fiille birlikte anlamca olumlu cümle;
olumlu çekimlenmiş bir fiille birlikte anlamca olumsuz cümle yapabilir:

Senin ne kadar zorluğa katlandığımı bilmez miyim? Bilirim.

Anlattıklarına inanmaz olur muyum? İnanırım.

Sen çağırırsın da o gelmez mi? Gelir.

⁶⁸ <http://www.bilgicik.com/yazi/bahar-ve-kelebekler-omer-seyfettin/> (31.05.2013)

Mazisi yıkık milletin atisi olur mu?	Olmaz
İnsanları kendine inandırmak kolay mı?	Kolay değil
Bu kadar eşyayı almaya para mı yeter?	Yetmez.
O küçücük çocuğa bu ağır işler yaptırılır mı?	Yaptırılmaz.
Yeşilden daha güzel renk olur mu?	Olmaz.

1.7.3. Ünlem Cümlesi

“Korku, heyecan, acıma, hayret, öfke, sevgi gibi duyguları ifade eden cümlelerdir.”⁶⁹ “Ünlem cümlesinde bir duygunun açıklanması esastır. Ünlem değeri kazanan veya asıl ünlem olan bir sözcük tek başına ünlem cümlesi kurabilir. Örnek: ‘Ya!’”⁷⁰ Ünlem cümleleri, ünlemlerle, bazı sıfatlarla, emir kipiyle “ki” bağlacıyla, haykırmalarla ve ses tonuyla kurulur.

Yapma!
Öyle yorgunum ki!..
İşte şimdi yandık!..
Ne güzel tesadüf!
Hişt! Buraya gel!
Şşt! Sus bakayım!
Ee, yeter artık!
Ah, ne yaptım!
Hah, şimdi oldu!
Eyvah! Geç kaldım!
İmdat! Boğuluyorum!

⁶⁹ Buran Paçacı, 1987, s.119, (akt. Özgür Aydın, *Arapça ve Türkçede Cümle Yapısı, Yabancılara Arapça Cümle Öğretimi - karşıtsal çözümleme*, s.117).

⁷⁰ Sıddık Akbayır, 2003, s.43, (akt. Özgür Aydın, *Arapça ve Türkçede Cümle Yapısı, Yabancılara Arapça Cümle Öğretimi - karşıtsal çözümleme*, s.120).

Çok ilginç!

Ne kadar güzel!

Çabuk eve git!

Ne olur yardım et!

Çık dışarı!

Ünlem ifade eden sözler her zaman cümle hâlinde değildir.

Ey Türk Gençliği!

Hemşerilerim!

Tanrım!

Mehmet!

Ay, elim!

Hay Allah!

Vah zavallı!

I.7.3.1. Olumlu Ünlem Cümlesi

Olumlu eylemlerle kurulan ünlem cümlelerine olumlu ünlem cümlesi denir.

Ah bu türküler, köy türküleri

Dilimizin tuzu biberidir.

I.7.3.2. Olumsuz Ünlem Cümlesi

Olumsuz yüklemlerle kurulan ünlem cümlelerine olumsuz ünlem cümlesi denir.

“Vay canına! İnanmıyorum.”

I.7.3.3. Sorulu Ünlem Cümlesi

Yüklemede vurgulanan ve ifade edilen yargıyı sorulu biçimde ortaya koyan ünlem cümlelerine sorulu ünlem cümlesi denir. Bu cümlelerde soru ögesi bulunur.

“Harikayım ya! Dinle bakalım! (s. 121: 103, 104)

Aaa, delinin zoruna bak! Koskoca adam!.. (s. 15: 17, 18)

“Aaa! Hiç soru işaretleri kahvaltı yapar mı anneciğim?” (s. 120: 64)

I.7.4. Emir Cümlesi

“Emir cümlesi yapılması istenen ya da istenmeyen eylemleri ifade eden ve genellikle yüklemi emir kipiyle oluşturulan tümce türüdür.”⁷¹ Yüklemi emir kipiyle çekimlenmiş veya anlamca emir özelliği taşıyan cümlelerdir.

Fiilin yapılmasını emir biçiminde bildirir.

Oraya otur ve yerinden kalkma.

Bu raporu akşama kadar yetiştir.

On dakika sonra hazır ol!

Gürültü etme!

Emir kipinin 1.tekil ve 2. çoğul çekimleri yoktur. Emir kipinin çekimi şöyledir.

(Ben) — (biz) —

(sen) yap (siz) yapın, yapınız

(o) yapsın (onlar) yapsınlar

Oraya gitme.

Derse zamanında giriniz.

Buraya gelsinler.

Şuraya otur.

– acak, – ecek ekiyle çekimlenmiş bazı fiiller emir anlamı taşıyabilir.

Bu kitabı okuyacaksın. (oku)

Hemen yanıma geleceksin.(gel)

⁷¹ Süer Eker, 2003, s.393, (akt. Özgür Aydın, *Arapça ve Türkçede Cümle Yapısı, Yabancılar Arapça Cümle Öğretimi - karşısal çözümleme*, s.120).

Yüklemi emir kipiyle çekimlenmiş cümlelerden bazıları emir anlamını yitirerek rica, hatırlatma, dilek anlamları taşıyabilir.

Sağlık olsun

Allah kazadan korusun

Kusurumuzu hoşgörün

Sen ona bakma

Emir kipiyle çekimlenmediği hâlde anlamca emir ifade eden cümleler de vardır.

Bu yazıyı arşive götüreceksin! -ecek eki

Yarın herkes burada olmalı. Gereklilik Kipi

Bazen dilek, istek anlamları ve başka anlamlar da taşır.

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak Temin etme

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal! İstek

Kahraman ırkıma bir gül... İstek

Her şey gönlünüzce olsun Dilek, dua.

Allah'ım bizi affet! Yakarma

Peki, öyle olsun. Razı olma

Zannetme ki bunları unuturum. Uyarma

Gayret edin; başaracaksınız. Teşvik

Hele bir kere sözümü dinlemesin... Korkutma

I.7.4.1. Olumlu Emir Cümlesi

Olumlu emir cümleleri, bir iş, oluş ya da hareketin yapılma, olma isteğini emir yoluyla ifade eden cümlelerdir.

Kütüphanende bulunsun.

Kırk tane çömlek al. Hazır yoksa başında bekle, tamamlasın. Parası neyse hemen öderiz. (s. 46: 15, 16, 17)

Öğleye kadar benim siparişimi tamamlasın. (s. 47: 34)

Semer de “Gelsin beyaz, gitsin siyah; haydi yallah, haydi yallah!” diyerek füze gibi uçmaya başlamış. (s. 113: 30)

I.7.4.2. Olumsuz Emir Cümlesi

Olumsuz emir cümleleri, bir iş, oluş ya da hareketin yapılmama, olmama isteğini emir yoluyla ifade eden cümlelerdir.

Annenden öğrendiğinle yetinme,

Çocuğum Türkçeni geliştir.

Kırdığın kaplumbağaların aynısını yapmadan kapıyı açmam! (s. 49: 78)

İstedığın robotu yine sen yapmalısın ama bunun için öncelikler ilköğretimi bitireceksin, sonra lise, sonra üniversite ama onun elektronik bölümünü bitireceksin. (s. 121: 105)

I.7.5. Dilek/Şart Cümlesi

“Bu tür fiiller kök, türemiş veya etmek işlevli yardımcı fiillerle yapılmış öbek-fiillerden oluşur ve şahıslara göre çekimlenerek haber kipleri yoluyla haber, dilek kipleri yoluyla dilek cümlelerini meydana getirir.”⁷²

“Yüklemi dilek-şart kipi ile (-se, -sa) çekimlenmiş cümlelerdir.”⁷³ İçinde şart ve koşul anlamı bulunan cümlelere şart cümlesi denir. Şart cümlelerinin yüklemeleri şart kipine göre çekimlenmiştir ve yardımcı cümle oluşturmuştur. Yani bir cümleyi şart çekimiyle bir yardımcı cümle yapabiliriz.

Eve geldiyse bizi beklesin.

Ankara’ya gidersen Kızılay’dan bana kaset al.

⁷² H. İbrahim Delice, *Yüklem Olarak Türkçede Fiil*, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi Aralık 2002 Cilt: 26, No:2, s.194

⁷³ A.Halim Ulaş, 2003, s.39, (akt. Özgür Aydın, *Arapça ve Türkçede Cümle Yapısı, Yabancılarla Arapça Cümle Öğretimi -karşıtsal çözümleme*, s.121.

Beni arayan Dursun ise gelmediğimi söyleyin.

“ise”, bazen istek anlamı katar; bu durumda yardımcı cümle ve şart cümlesi olmaz:

Kar yağsa da kartopu oynasak.

Önümüzdeki iki ayı bir geçirebilsek.

Onu bir bulsam.

Cümlelerde şart anlamı bazı kelime ve eklerle de yapılabilir:

Kursa devam etti mi kazanır.

Büyüklerin yanında oturacaksın, ama konuşmadan.

Seni gördükçe onu hatırlıyorum.

Yarın geri vermek üzere alabilirsin.

I.7.5.1. Olumlu Dilek/Şart Cümlesi:

Bir işin, oluşun, hareketin gerçekleşmesinin bir şarta bağlanarak ifade edildiği cümlelerdir.

Bunlara birkaç örnek verecek olursak:

Gözden uzak olan gönülden uzak olur.

Aceleci sinek süte düşer.

Eve konuk gelse uğur da gelir. (s. 105: 65, 66, 67, 68)

“ Ne ekersen onu biçersin.”, “Taşıma su ile değirmen dönmez.”, “ Keskin sirke küpüne zarardır.”, “ Üzüm üzümüne baka baka kararır.” atasözleri, elmas parçası gibi devirler geçse de yıpranmaz, değerini yitirmez. (s. 109: 20, 21, 22, 23, 24)

Zeytin ağacının gövdesi ölse bile küçücük kök parçası ya da sürgünü canlılığını koruyorsa bunlar ağacın tekrar yaşama dönüşünü sağlayabilir. Bu nedenle ona “ölümsüz ağaç” da deniliyor. (s. 97: 18, 19)

1.7.5.2. Olumsuz Dilek/Şart Cümlesi:

Bir işin, oluşun, hareketin gerçekleşmemesinin bir şarta bağlanarak ifade edildiği cümlelerdir.

Bir kuş cıvıltısı duysam kanım donuyor, yüreğim atmıyor.

Bağımsızlığımız ne kadar önemli ise dilimizin yabancı dillerin etkisinden kurtarılması da o kadar önemlidir. (s. 27: 65)

1.7.5.3. Dilek/Şart Cümlesinin Özellikleri

1) Şart cümleleri çeşitli hükümleri bir koşula bağlı olarak ifade eder.

“ Eve konuk gelse uğur da gelir.”

“ Ne ekersen onu biçersin.”

Zeytin ağacının gövdesi ölse bile küçücük kök parçası ya da sürgünü canlılığını koruyorsa bunlar ağacın tekrar yaşama dönüşünü sağlayabilir. Bu nedenle ona “ölümsüz ağaç” da deniliyor. (s. 97: 18, 19)

2) Dilek/şart cümleleri, sevinç, mutluluk, üzüntü, kaygı, kuşku, umutsuzluk, onaylama, razı olma, başa kakma, beddua etme, güçlülük, aşırılık, küçümseme, bilinmezlik, seçme, yeğleme, acınma gibi anlam özellikleri de taşır.

Türkiye’de yapılmış olan saat kulelerinin tarihçesine bakılacak olursa İzmir’in saat kulesinin en eski olduğu söyleyebiliriz. (varsayım)

1.8. ARA CÜMLELİ YA DA ARA SÖZLÜ CÜMLELER

1.8.1. Ara söz

Bu cümle türünde bir yargı ifade edilmez. Cümlenin herhangi bir ögesinin açıklamasıdır. Cümlenin bir ögesidir. Çıkartıldığında cümlenin anlamı bozulmaz.

“Alper, sınavda birinci olan öğrenci, herkesle anlaşır.”

Cümlenin kuruluşuna katılmayan, yani öge olmayan ve dolaylı olarak cümlenin anlamına yardımcı olan unsurlardır. Bağlaçlar, ünlemler, ünlem grupları, hitaplar, ara sözler cümle kuruluşunun dışında kalan unsurlardır.

Neden böyle düşman görünüyorsunuz

Yıllar yılı dost bildiğim aynalar.

Sana dün bir tepeden baktım aziz İstanbul.

Varsın sonunda bizzat yarattığımız bu eser bizi inkâr etsin

Bahçeye indim, fakat çiçeklerin eski kokusunu alamadım.

Yardımcı ve açıklayıcı bir öge olarak cümlenin içine giren ve çıkarılması cümlenin anlamında eksiklik ya da bozulma meydana getirmeyen sözlere ara söz denir. Ara söz bir kelime, kelime grubu veya cümle hâlinde olabilir.

Bu konuda kararlı olduktan sonra –geç karar vermiş olsan da- başarıya ulaşırısın.

Dün Ali amcalara, eski komşumuza, gittik.

Ara söz, iki virgül arasında, parantez içinde ya da iki kısa çizgi arasında verilir. “ki” ile de bağlanabilir.

Başımın ağrısı yazları –sıcaklardan olmalı- daha da artar.

Arka sıradakilerden biri, gözlüklü olanı, bir soru sordu.

Kalıcı konutları bu yılsonuna kadar –geçen seneki lâf- yetiştireceklermiş.

Çıkmamız gereken uygar milletler seviyesini

–ki bu seviyeye hâlâ çok uzağız- Mustafa Kemal hedef olarak göstermişti bize.

Cümlede herhangi bir ögenin açıklayıcısı ve açıkladığı öge ile aynı görevde olabilir.

Arka sıradakilerden biri, gözlüklü olanı, bir soru sordu. Özneyi

Dün Ali amcalara, eski komşumuza, gittik. Dolaylı tümleci

Doğup, büyüdüğü yerleri, memleketini, çok özlemişti. Nesneyi

Onu dün akşama doğru, saat beş gibi, Kızılay’da gördüm. Zarf tümlecini

Cümlenin herhangi bir ögesi olmaksızın da kullanılabilir.

Bu işi 2000 sununa kadar bitireceklerini –inanılacak gibi değil- söylüyorlar.

Bu adam, seni temin ederim, sahtekârın biridir.

Cihan yıkılsa, emin ol, bu cephe sarsılmaz.

Cümlelerin herhangi bir yerinde bulunabilirler.

Ruhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli

Şu kopan fırtına Türk ordusudur ya Rabbi

Evet, her şey bende gizli bir düğüm.

1.8.2. Ara cümle

Bu cümle ise yargı bildirir. İçinde bulunduğu cümlelerin herhangi bir ögesi değildir. Çıkartıldığında cümlelerin anlamı bozulmaz. Arasöz ya da aracümle iki virgül (,) ya da iki kısa çizgi (- -) arasında bulunur. Aracümle, cümlelerin bir ögesi olmayan arasöz biçiminde de adlandırılır.

“Bu okulun, eminim (sanırım yanılmıyorsam zannedersen) en çalışkanı sensin.”

1.9. CÜMLEDE ÖGE AÇIKLAYICILARI

“Cümlede öge açıklayıcılarına değinmeden önce öge kavramına ve cümlelerin ögelerine kısaca değinmek gerekmektedir. Konu, bu haliyle kendi içinde çelişki içerdiği için, cümle konusu, “Cümlelerin temel ögeleri yüklem ve öznedir. Şayet bu ögeler yoksa o kelime grubu cümle değildir. Bu sebeple edilgen çatılı cümlelerde “Cam kırıldı.” örneğinde olduğu gibi “cam” nesne (eylemden etkilenen varlık) olduğu halde cümlelerin temel ögelerinden özne bulunmadığı için özne kabul edilir ve bu tip özneler “sözde özne” olarak nitelendirilir. Şayet cümle “Cam top oynayan çocuklar tarafından kırıldı.” şeklinde olursa fiilin çatısı edilgen olduğu için kırma eylemini çocukların yaptığı söylendiği halde “top oynayan çocuklar tarafından” özne değildir; bu tür ögeler zarf tümlecidir. Bazı dil bilgisi kitaplarında bu tip öznelerden "örtülü özne" diye bahsedilmektedir. Sözde özne dışında gerçek ve gizli olmak üzere

iki özne çeşidi daha vardır. Gizli özne yüklem sonundaki şahıs ekinden hareketle bulunur.”⁷⁴

Öge, “Cümlede bir duyguyu, bir düşüncüyü, bir hükmü tam olarak anlatabilmek için kullanılan kelimelerin cümle bilgisinde aldıkları adlar olarak tanımlanabilir.

“ Türkçe sözdizimi çalışmalarında -genellikle- yüklem ve özne temel öge nesne de yardımcı öge olarak işlenir. Bazı araştırmacılar da temel öge olarak sadece yüklemi kabul etmektedir. Ne birinci ne de ikinci yaklaşım tarzı doğrudur. Zira kurucu öge olan yüklem, özne veya nesne olmadan cümle kuramaz. Dolayısıyla yüklem, daima; özne veya nesne de birbiriyle değişmeli olarak temel ögedir. Yani, yüklem temel öge oluşu değişmez; özne ve yüklem temel öge oluşu ise yüklem türüne göre değişkendir. Bu yazının dayandığı temel nokta, yüklem türüne göre tamamlayıcı temel ögelerin değişkenlik gösterdiğidir. Yüklem kılış fiili ise yüklem yanındaki temel öge özne; yüklem oluş fiili veya isim ise yüklem yanındaki temel öge, nesne olacaktır. Buna göre, cümlelerdeki tamamlayıcı temel ögeler esas alındığında nesneli ve özneli cümle olmak üzere iki farklı cümle tipi ortaya çıkmaktadır. Nesneli cümlelerde iki temel öge vardır: Yüklem ve nesne. Özneli cümlelerde ise kılış fiilinin çatısına göre temel öge değişmektedir. Netice itibariyle, cümlenin bir kurucu ve iki tamamlayıcı olmak üzere üç temel ögesi vardır. Yüklem yanına bu tamamlayıcı temel ögelerden en az birini almadan cümle kuramaz. Nesneli cümlelerde özne bulunmaz; ancak, özneli cümlelerin geçişli olması durumunda nesne de temel öge olarak cümleye katılabilir.”⁷⁵

I.9.1. Yüklem

Cümledeki işi, hareketi, olayı üzerine alan, yargı bildiren unsurdur. Cümle yüklem üzerine kurulur. Yardımcı ögeler, yüklem anlamını tamamlar veya destekler. Yüklem çekimli bir fiil veya ek fiille çekimlenmiş isim soyundan bir kelime olabilir:

Tatilde başıma gelenleri sana sonra anlatırım.

⁷⁴ H. İbrahim Delice, *Yüklem Özne ve Nesne İlişkisi*, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, , Cilt: 31, No:2, Aralık 2007, s.141.

⁷⁵ H. İbrahim Delice, *Yüklem Özne Nesne İlişkisi*, s.142

Yıllar süren bir ayrılıktan sonra nihayet kavuşmuşlardı.

Başkalarını kötöleyen düşüncelerini bir daha anlatmayacaksın.

Sanırım Ahmet çok cimridir.

Elindekilerin kıymetini bilen insanlarla birlikte olduğumuz için mutluyuz.

Gelecek hafta evde değiliz.

Türkçenin söz dizimi kurallarına göre yüklem genellikle sonra bulunur. Ancak, günlük konuşmalarda, şiir dilinde ve atasözlerinde yüklem yeri değişebilir:

Seninle bir yağmur başlıyor iplik iplik

Bir güzellik doluyor yüreğime şiirden

Martılar konuyor omuzlarıma

Gözlerin İstanbul oluyor birden.

(Yavuz Bülent Bakiler)

Dağların yıkılışını gördüm bir Venüs bardağında

Köle gibi satıldım pazarlar pazarında

Güneşin sarardığını gördüm Konstantin duvarında

(Sezai Karakoç)

Avrupalı dostları acıyarak baktılar ihtiyara ve kulağma: “Hayır delikanlı”, diye fısıldadılar. (Cemil Meriç)

Sakla samanı, gelir zamanı.(Atasözü)⁷⁶

I.9.1 1. Oluş Fiilinden Yüklem

“Bu tür yüklem kök, türemiş ve olmak gibi yardımcı fiillerle kurulmuş öbek-fiillerden oluşur. Bu tür fiillerin yüklem olması durumunda özne zorunludur ve öznenin türü, kılış fiilindeki gibi eylem gerçekleştirme erkine sahip olan bir varlık değil de eylemin içerdiği anlamın kendiliğinden üzerinde gerçekleştiği nesnedir.

⁷⁶ Ali Yakıcı, Mustafa Yücel, Mehmet Doğan, V. Savaş Yelok, *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, s.56.

Ancak, fiil oluş fiili olduğu için cümle unsuru olarak nesne değil de, özne terimi ile adlandırılmalıdır. Bu tür fiillerin yüklem olduğu cümlede özne, olan öznedir. O hâlde, bu tür fiillerin yüklem olması durumunda cümlenin tek zorunlu ögesi vardır; o da, olan öznedir. Bu tür fiillerin yüklem olduğu cümlelerde nesne aranmaz. Kaynamak fiilini örnek olarak yüklem yaptığımızda kaynayan nesne cümle unsuru olarak özne olacaktır ve [özne + yüklem] zorunlu ögeleri içinde "Su kaynadı." yapısına uygun cümleler dizisi oluşacaktır. Bu tür fiillerin yüklem olduğu cümleler de nesne üzerinde gerçekleştiği için bir oluşu bildiren oluş cümleleridir. Çözümleme açısından da, bildiri taşıması itibariyle, ek-fiil marifetiyle yüklem yapılan isimlerin yüklem olduğu bildiri cümlelerine yakınlık gösterir.”⁷⁷

I.9.1.2. Ek-fiilli İsimden Yüklem

“Tamamen özel bir işlevle ek hükmüne girmiş olan ermek ve turmak fiillerinin isim yerine geçen biçimbirimlere ulanması yoluyla kurulan yüklemelerdir ki, bu tür cümlelerde ek öncesindeki kelimeler, kendi anlamlarını koruyarak cümleye katıldıkları için bir bildiri taşımak durumundadırlar. Böyle cümleler bildiri cümleleridir. Ek-fiil öncesindeki kelime, ek-fiili aldığı zaman dil bilgisel olarak isim sayılmaktadır. Bu nedenle gramer kitapları bu tür cümlelere isim cümlesi demektedir. Ek-fiil bazen de isimlere yüklem yapma işleviyle değil de eklendiği isme sürerlik gibi anlam ilgileri katarak pekiştirme işleviyle gelmektedir. Bu durumda ek-fiillerin eklendikleri isimler yüklem değildirler. Cümle içinde özne olan isme gelmişse özne, nesne olan isme gelmiş nesne pekiştirilmiş demektir. "Sınıfta bir gürültüdür başladı." örneğinde -dır ek-fiilli özneyi pekiştirmiştir. Ek-fiilin bu tür işlevle kullanılması durumunda yüklem mutlaka çekimli bir fiil olmak durumundadır. Verdiğimiz örnekte başladı fiili yüklem olduğu için özne ek-fiille pekiştirilebilmiştir.”⁷⁸

⁷⁷ H. İbrahim Delice, *Yüklemın Özne Nesne İlişkisi*, s.200.

⁷⁸ H. İbrahim Delice, *Yüklemın Özne Nesne İlişkisi*, s.201.

I.9.2. Özne

Özne, cümlede yüklemden sonraki en önemli ögedir. Yüklemün ifade hareketi, işi yapan, eden, kılan, eyleyen öznedir. Her yüklemün gizli açık, öznesi bulunmakla birlikte yatmalı, oturmalı gibi yüklemeler genel de kullanıldığında öznesiz gibi gelebilir; ancak, bu yüklemelerin hayalî, genel bir o zamirinden kaynaklanan öznesi vardır.⁷⁹ Türkçede cümleler en az bir yüklem çekirdeğinden oluşur. Bu yüklem çekirdeği ilgili çekim eki almış fiil ya da isim unsurundan oluşabilmektedir: “Oku. Okudum. Gizli(dir)”

Fiil zaman veya kip bildiren, özneyi işaret eden eklerin açık veya kapalı varlığıyla yüklem görevini üstlenir: “oku-yor-sun, oku-muş-lar.” Türkçede fiilin yüklem görevini alması ile öge isteme durumları farklılık göstermektedir.

Fiili hemen özneyi; al- fiili öznenin yanı sıra nesneyi; götür- fiili ise özne, nesne ve yer tamlayıcını istemektedir. Cümlelerde bütün ögeler, anlam bakımından yüklemeye bağlanır. Cümlede bu ögeler açıkça belirtilmese bile varlıkları zihinde belirlemektedir. Bu nedenle cümlede yer alan ögeleri tespit etmek için sorular yöneltilecek öge yüklemidir.⁸⁰ Cümlede, yüklemün bildirdiği yargıyı gerçekleştiren ve üstlenen ögeye özne denir. Yüklemden sonra cümlenin en önemli ögesidir.

“Ergin, özne yerine fâil terimini kullanır. Özne fiilden ayrılmaz bir cümle unsurudur. Zikredilmese dahi fiilin içinde hissedilir. Cümlenin fiilinden sonra ikinci unsurdur. Özne fiili yapan veya olan unsurdur. Fiile en yakın, fiilden ayrılmaz bir cümle unsurudur. Özne isim cinsinden kelime veya bir kelime gurubu olur. Daima yalın halde bulunur; cümlenin çekimsiz bir unsurudur; fiile yalın halde eksiz bağlanır. Özne yalnız meçhul fiilli cümlelerde bulunmaz. Yalnız teklik üçüncü şahısları kullanan meçhul fiiller özne istemezler. Gereklik kipinin teklik üçüncü şahsının şahıssız, umumi kullanımında da özne bulunmaz: gitmeli yazmalı misallerinde olduğu gibi.”⁸¹

⁷⁹ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım (dil - yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim)*, s.170.

⁸⁰ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, s.222.

⁸¹ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak basım, İstanbul 2008, s. 399.

Cümlede yüklem gösterdiği işi, oluşu, hareketi yapan veya durumu üzerine alan unsurdur. Özne, cümlede yapanı veya olanı karşılar. Özne yükleme, çokluk ve iyelik eki dışında, çekim eki almadan bağlanır. Yüklemi isim olan cümlelerde, edilgen fiilli cümlelerde ve yüklemi oluş bildiren fiil cümlelerinde özne, olanı gösterir. Bu şekildeki yapılarda özne işi yapan değil yapılan işten etkilenen nesnelere dir. Yüklemi, fiil olan cümlelerde ise özne, yapan unsurdur.

Hava masmaviydi.(özne=olan)

Kırılan cam yerine takıldı. (özne=olan)

Ahmet, yine yanındaki çocuklara nasihat ediyor.(özne=yapan)

Ali Dayı, dinamitle balık avlamanın cezasını elini kaybederek ödedi.(özne=yapan)

Bazı cümlelerde özne, doğrudan doğruya bir kelime veya kelime grubu olarak bulunmaz. Böyle yapılarda özne, yüklem sonundaki şahıs ekine bakılarak anlaşılır. Burada şahıs ekinin gösterdiği zamir, cümlenin öznesidir. Bu şekildeki öznelere gizli özne denir. Ancak bu gizlilik şekilce bir gizlilik, anlamca bir gizlilik söz konusu değildir.

(O) Kısa sürede gözden kayboldu.

(Biz) Geçen yıl bu vakitlerde babanın yanındaydık.

(Siz) Bu şehirde geçirdiğiniz günleri çok anacaksınız.

Özne isim cinsinden bir kelime grubu olabilir.

Yıllarca etrafına mutluluk taşıyan adam, artık kimselerle konuşmuyordu. (özne: sıfat fiil grubu)

Mustafa Kemal Paşa, hiçbir zaman ümitsizliğe kapılmamıştır.(özne: unvan grubu)

Bir cümlede birden fazla özne bulunabilir. Annesi, babası yıllar önce ölmüştü.

Kapakları kelebek kanadı gibi çırpınan bu gözler, bu biraz aşağı sarkarak titreyen dudak ve bu bir çiçek kadar taze yüz ona müthiş bir hüznün vardı. (Sabahattin Ali)

İfadeyi daha etkili hâle getiren hitap unsurları doğrudan doğruya yükleme bağlanmazlar. Bu şekilde yapılar, cümle dışı unsurdur.

Açma pencereni, perdeleri çek:

Mona Roza, seni görmemeliyim.(Sezai Karakoç)

Türkçede, cümlenin temel unsurları olan özne ile yüklem arasında teklik-çokluk ve kişi bakımından uygunluk vardır. Fakat aşağıda sıraladığımız bazı özel durumlarda bu uygunluğun olmadığı görülür. Bir cümlede kişi ve kişi zamirleri özne olduğunda özne teklik ise yüklem de teklik; özne çokluk ise yüklem de çokluk olur.

Ali, bu olanların sebebini saatlerde düşündükten sonra bulabildi.

Öğrenciler bu hafta tatile gidiyorlar.

Biz, bu konuda söylenmesi gereken her şeyi söyledik.

Yüklem ile özne arasındaki teklik ve çokluk bakımından olması gereken uygunluk, aşağıdaki durumlarda aranmaz:

“Bir cümlede bitki, hayvan, hareket, cansız varlık ve kavram isimleri(soyut isimler) ile organ adları çokluk eki alarak özne göreviyle kullanıldıkları zaman, bunlar yükleme teklik olarak bağlanır”⁸²

Ağaçlar çiçek açıyor. Kuşlar uçuyor. Birden bire itişmeler ve gidip gelmeler başladı. Kuşlar her zaman için insanın dostu olacaktır. Yıllar, insana hiçbir şey söylemeden geçiyor. İyilikler, her zaman hatırlanır. Kulaklarınız işine gelmeyenleri duymuyor galiba. Gözlerim bir hayali arıyor burada.

Ancak, bu şekilde kullanılan özneler kişileştirilirse özneyle yüklem arasından teklik-çokluk bakımından bir uyum aranır. Bülbüller dertli dertli ötmeye başladılar. İnsanlığı anlatan şehirler artık konuşmuyorlar.

⁸² Ali Yakıcı, Mustafa Yücel, Mehmet Doğan, V. Savaş Yelok, *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, s. 59

Teklik veya çokluk hâlindeki topluluk isimleri, cümlede özne olarak kullanıldığında yüklem teklik olur: Ordular, savaşa hazır bekliyordu”⁸³

Öznenin; açıklayıcı özne, gerçek özne, örtülü özne, pekiştirilmiş özne, özne gibi çeşitleri vardır.

I.9.2.1. Açıklayıcı özne

Özneyi açıklamak, belirgin hale getirmek vb. için öznenin sonra kullanılan ve özne durumunda olan kelime veya kelime grubuna açıklayıcı özne denir.

Annem; bizim için saçlarını gerçekten süpürge eden o fedakâr insan, günden güne zayıflıyordu.

I.9.2.2. Gerçek özne

Etken fiilli cümlelerde, hareketi, işi yapan özneye gerçek özne denir.

Komşular güle oynaya eğleniyordu.

I.9.2.3. Örtülü özne

“Etken fiilli cümlelerin öznesi, edilgen fiilli cümlelerde, ihtiyaç duyulduğunda söylenirse tarafından kelimesini veya - ca ekini alır, bu özneye örtülü özne denir.”⁸⁴

Çanakkale Savaşı ile ilgili bütün resimler, Rektör tarafından sergilenmişti.

“Cümlelerde özne bir kelime veya kelime grubu olarak bulunmayabilir. Ancak özne yüklem taşıdığı kişi ekinden tespit edilir. Şekilce gizlilik söz konusu olduğunda bu özneler gizli olarak adlandırılır. Yüklemdeki kişi eki, şahıs zamirlerinden (ben, sen, o, biz, siz, onlar, kendi) birini gösterir.”⁸⁵

“Yazıyı evrak çantasının içine itinayla yerleştirdi.”

⁸³ Ali Yakıcı, Mustafa Yücel, Mehmet Doğan, V. Savaş Yelok, *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, s. 59

⁸⁴ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım (dil- yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim)*, s. 171.

⁸⁵ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, s.223.

Cümlenin yüklemine “kim yerleştirdi” diye sorulduğunda “o” zamiri cevap vermektedir. “yerleştir-” fiili görülen geçmiş zamanda 3. teklik şahsa göre çekimlenmiştir.

“Adımı, çamaşır suyu markası gibi telaffuz etmemenizi rica edeceğim.”

Cümlenin yüklemine birinci teklik şahıs zamirinin eki bulunmaktadır.

“rica edecek-(i)m”

1.9.2.4. Pekiştirici özne

Kendi dönüşlülük zamiri, asıl öznenin arkasından gelerek onu güçlendirip pekiştirirse, onun anlamına ayrıntı katarsa pekiştirici özne adını alır. Bu cümlelerde kendi dönüşlülük zamirinin kullanılması, anlam bozukluğu olarak değerlendirilmemelidir. Nitekim kendi kelimesi aşağıdaki cümlede, “tek başına, yalnız, hiç yardım almadan” anlamlarını ifade etmek için kullanılmıştır.

Ben kendim, bütün yemekleri hazırlamaya çalıştım.

Sen kendin, koşarak mı gitmek istiyorsun?

“Kendi dönüşlülük zamiri asıl öznenin arkasından özneyi güçlendirmek ve pekiştirmek amacıyla kullanıldığında pekiştirici özne olur. Bu zamir, cümleye “tek başına, yalnız, yardım almadan” anlamlarını katmaktadır.”⁸⁶

1.9.2.5. Sözde özne

“Edilgen fiilli cümlelerde, aslında fiilden etkilenen olup da dilbilgisi ve cümle yapısına göre özne durumunda görünen öğeye sözde özne denir. Sözde özne, etken fiilli cümlenin nesnesidir.”

“Çanakkale Savaşı ile ilgili bütün resimler sergilenmişti.”⁸⁷

“Edilgen fiillerle kurulu cümlelerde yüklem gösterdiği işten etkilenen olmakla birlikte dilbilgisi kuralları için özne konumunda bulunan söz öbeğidir. Bu tür cümleler erken hale getirildiğinde sözde özne, nesne görevindedir.”⁸⁸

⁸⁶ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, s.224.

⁸⁷ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım*, s.172.

⁸⁸ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, s.224.

“Öğretmenin verdiği hikâye kitapları okundu.” (sözde özne)

“Öğrenciler öğretmenin verdiği hikâye kitaplarını okudu.” (nesne)

I.9.2.2.1. Özne Açıklayıcısı Konumunda Olanlar:

Cümlede özneyi anlamaya yönelik ya da özneye vurgu yapma amaçlı ya da özneyi açıklayıcı şekilde cümleye dâhil edilen yapılardır.

Sonra Kocamustafaefendi Kütüphanesiyle ilgili anılarım birden kesiliyor... Ama ortaokulu okuduğum Aydın’da muhteşem bir kütüphane gözlerimi kamaştırıyor: Aydın İl Halk Kütüphanesi.

I.9.2.2.2. Nesne Açıklayıcısı Konumunda Olanlar:

“Kitap okurken kendinden biraz uzaklaşmak, seyahat etmek her zaman hoşadır.” diyen bir yazar, kitaplarla kurulan ilişkiyi de şu sözlerle anlatır:

I.9.2.2.3. Zarf Tümleci Açıklayıcısı Konumunda Olanlar:

Bu cümlede yer alan zarf tümlecini anlam bakımından daha açık hale getiren cümleler ya da açıklamalardır.

Yeni çıkan bu kitap, Tarancı’nın farklı bir yanıyla tanıştırtıyor.

Orta halli bir memurun peşine takılıp İstanbul’u semt semt dolaşmak...

Ama 30’ların, 40’ların İstanbul’unu... Hani tramvayların gezindiği caddeleri ve etrafında bağ bahçe olan o semtleri.

I.9.2.2.4. Yüklem Açıklayıcısı Konumunda Olanlar:

Cümledeki yüklemi daha iyi anlayabilmek için yükleme anlam bakımından yardımcı olacak açıklayıcı yapılardır.

Bu eserler şunlardır:

“Takımın Muharebe Talimi” , “Cumalı Ordugâhı” ,

“Taktik ve Tatbikat Gezisi” ve “Zabit Kumandan ile Hasbıhal” .

I.9.3. Nesne

Nesne, yüklemi geçişli fiil olan cümlelerde bulunur. Yüklem hareketinden etkilenen ögedir. Geçişli fiiller yapma bildirirler ve hareketleri nesneye doğrudur; geçişsiz fiiller ise olma bildirirler ve hareketleri özneye doğrudur. İsim cümlelerinde nesne bulunmaz.

Nesneyi belirli hale getirmek için, belirtme eki olan -ı'yı kullanırız. Belirtme ekini almış olan nesneye belirli nesne, almamış olan nesneye belirsiz nesne denir. Belirsiz nesne, yüklemden önce kullanılır. Nesne ile yüklem arasına başka bir kelime girerse, nesne belirli olur ve belirtme eki nesneyi yükleme bağlar:

O, şarkı söyler.

Bu cümlenin nesnesi “şarkı” kelimesidir ve belirtisiz nesnedir. Bu cümledeki “şarkı”, herhangi bir şarkıdır; genel bir şarkıdır.

O, şarkıyı çok iyi söyler.

Bu cümlenin nesnesi “şarkıyı” kelimesidir ve belirli nesnedir. Bu cümledeki “şarkı”, herhangi bir şarkı değildir, “çok iyi söylenen” belirli bir şarkıdır.

O, şarkıyı söyler.

Bu cümlenin nesnesi “şarkıyı” kelimesidir ve belirli nesnedir. Bu cümledeki “şarkı”, herhangi bir şarkı değildir; belirli bir şarkıdır. Bu cümleye göre, şarkının nasıl söylendiği değil, hangi şarkı olduğu önemlidir.

Yüklem gösterdiği harekette etkilenen öge olan nesne, yüklemi geçişli cümlelerde bulunur. Geçişsiz cümlelerde hareket özne üzerindedir. Bu nedenle bu tür cümlelerde nesne bulunmaz.

“En doğrusu bu konuyu bir daha açmamak olacak.”

Nesne fiile yükleme hali ile bağlandığında belirli nesne olarak tanımlanır. Yükleme hali (-i,-ı,-u,-ü) ekini alan nesnelere bilinen bir varlığı karşılır:

“Ocağı yakmak için çakmağını bulamıyordu.”

Yükleme hali ekini almadan yükleme bağlanan belirsiz nesne genel bir varlığı karşılamaktadır.

“Babam elinde küçük bir kafes tutuyordu.”⁸⁹

“Fiilin tesir ettiği nesneyi, şahsı, şeyi karşılayan cümle unsurdur. Fiillerin bir kısmı geçişli, bir kısmı geçişsizdir. Yani bir kısmı yapma, bir kısmı olma ifade eder. Yapma ifade edenlerin hareketi fiilden başka bir nesneye yönelir, ona tesir eder. Olma ifade edenlerin hareketi ise faile yönelir, onun üzerinde kalır. Demek ki geçişli fiiller tesir edecek bir nesne isterler. İşte nu nesneyi karşılayan cümle unsuru nesnedir. Şu halde nesne yalnız fiili geçişli cümlelerde bulunur. Nesne unsuru daima akuzatif halinde bulunur. Fiile akuzatifle bağlanır. Bu akuzatif ya ekli, ya eksiz olur. Ekli akuzatif nesnenin belirli olduğunu, belki de bilindiğini; eksiz akuzatif ise nesnenin belirsiz, umumi olduğunu ifade eder. Ekli nesneye belirli nesne, eksiz nesneye belirsiz nesne denir. Nesne isim cinsinden bir kelime veya bir kelime grubu olur.”⁹⁰

I.9.4. Yer Tamlayıcısı

“ –da eki ile karşılanan bulunma durumu, genellikle fiildeki oluş ve kılışın yerini bildiren ad durumudur. Ancak, buradaki yer kavramı, yalnızca somut bir yer kavramı değildir. Fiildeki harekete bağlı sahne olan her türlü somut ve soyut kavramları karşılayan adlar bulunma durumuna girebilir. Dolayısıyla bu durum, eklendiği ad ile fiil arasındaki bağlantı özelliği açısından, bulunma ve yer gösterme kavramına koşut olarak zaman, iş, süreklilik, içinde olma, tarz bildirme, gösterme, vasıta, amaç, sebep vb. ifadeleri de içine alır.”⁹¹

Komşumuz kadir bey bir duvarın altında ezilmiş.

Sonra, bu iki nakış arasında süt beyaz bir su akar.

Yüklemin gerçekleştiği, bulunduğu yeri, hareketlenme yönünü gösteren kelimelere dolaylı tümleç denir. Dolaylı tümleç, hareketin yönüne göre yönelme (-a), bulunma (-da) ve ayrılma (-dan) eklerinden birini alır. Bu ögenin cümledeki anlamını yer ve yön kavramları içinde çok geniş olarak düşünmek gerekir. Örneğin, bak- fiili

⁸⁹ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, s.225.

⁹⁰ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, s. 399-400.

⁹¹ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, s. 289.

ile kullanılan öge dolaylı tümleçtir ve –a yönelme ekini alır; gör- fiili ile kullanılan öge nesnedir ve –ı belirtme ekini alır. Her iki fiil de, ilk bakışta aynı anlamdaymış gibi algılansa da, bak- fiilinde bir yöne doğru hareket söz konusudur. Yine buna benzer şekilde, “Dışarı çıktı.” ve “Dışarıya çıktı.” Cümlelerindeki dışarı ve dışarıya kelimeleri, cümlenin ögesi olma bakımından birbirine karıştırılmaktadır. Dışarı kelimesinde sadece yön gösterme; dışarıya kelimesinde ise, yön göstermenin dışında mekân ifadesi de bulunmaktadır. Bundan dolayı, dışarı kelimesi cümlenin zarfı, dışarıya kelimesi de dolaylı tümleçidir. Yönelme, bulunma ve ayrılma eklerinden birini alan her kelime dolaylı tümleç olmaz; anlamına bakmak gerekir. “Saat üçte gelecek” cümlesindeki saat üçte ögesi, bir yer veya yönelme değil, zaman ifade ettiği için dolaylı tümleç olamaz. Bu öge zarftır. Dolaylı tümleç, hem fiil hem de isim cümlelerinde bulunur.

Masada, aradığınız her şey var. (isim cümlesi)

Aradığınız her şey masada duruyor. (fiil cümlesi)⁹²

Yüklemin gösterdiği hareketin bulunduğu yeri, yönünü gösteren ögedir. Yer tamlayıcıları yönelme-e; bulunma –de; ayrılma-den eklerini alır. Yer tamlayıcıları cümlenin anlamını mekân bakımından tamamlar.

“Büşra, festivale katılmak için stadyuma gidiyordu.” (yer tamlayıcısı)

“Hanımlar, bu hafta Emine hanımın evinde toplanıyoruz.” (yer tamlayıcısı)

“Japon Müjdat, jimnastik salonundan dönüyordu.” (yer tamlayıcısı)

Bir cümlede birden fazla yer tamlayıcısı bulunabilir;

“Düşman kuvvetleri karadan, havadan ve denizden saldırıyordu.”

Yer tamlayıcılarını, tarz, miktar, yön zarflarıyla karıştırmamak gerekir. Cümlelerde özellikle edatlarla birlikte “-e, -de, -den” eklerini alan kelimeler zarf olarak görev yaparlar.

“Çocuk, hastaneye doğru koşuyordu.” (zarf)

⁹² Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım*, s.173.

“Gürültülerin artması üzerine geriye döndü.” (yer tamlayıcısı)

“Öğretmeni birden yanında bitivermişti.” (zarf)

“O sırada büyük bir patlama meydana geldi.”

Cümlede yükleme sorulacak “kime, kimde, kimden, neye, nereye, nerede, nereden soruları yer tamlayıcısını bulmayı kolaylaştırır.”⁹³

1.9.5. Zarf

“Yüklemin zamanını, miktarını, mesafesini, ortamını, sebebini; nasıl, neyle, kiminle, niçin, ne şekilde yapıldığını veya olduğunu ifade eden kelimelere zarf denir.”⁹⁴

“Zarflar fiillerden, sıfatlardan, sıfat-fiillerden ve zarf niteliğindeki sözlerden önce gelerek onları zaman, yer, yön, nitelik, durum, azlık- çokluk bildirme, pekiştirme ve sorma gibi çeşitli yönlerden etkileyip değiştirerek anlamlarını daha belirgin duruma getiren sözlerdir. Dün geldi, yarın gidecek; daha göndermedi; yıllarca çalıştı; pek sevimli; çok etkili; önceden bildirdi; doğru söyledi; şimdiden başlayınız; görerek öğrendi, ilerde konuşacağım: ne iş yapacak? Neden gelmiş? gibi.”⁹⁵

Beş gün sonra yüzecek.

Yüz kilometre hızla gidiyor.

Onu hemen uyandırın.

Aya doğru baktı.

Cümlede yüklemi yön, zaman, tarz, miktar, vasıta ve şart bildirerek tamamlayan unsurdur.

“Ben futbol oynamayı da çok seviyorum.” (miktar)

“Dün akşam neredeydin?” (zaman)

“Beni bu yalanlarla oyalayamazsın.” (vasıta)

⁹³ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, s.226.

⁹⁴ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım*, s.173.

⁹⁵ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, s. 451.

“Geldiğimiz için çok teşekkür ederiz.” (sebep, miktar)⁹⁶

I.10. CÜMLE DIŞI UNSUR

“Cümlede bu unsurlardan başka bir de bağlama ve ünlem edatları veya ünlem gurupları bulunabilir. Fakat bunlar esas hareketle, fiille ilgisi olmayan ve cümlelerin sadece ilave edilmiş bir durumda bulunan unsurlarıdır. Umumiyetle cümlelerin başlarında, sonlarında ve cümleler arasında bulunurlar. Parantez şeklinde cümle içine girdikleri de görülebilir. Bunlara cümle dışı unsurlar adını veriyoruz.”⁹⁷

“Yukarıda saydığımız öğelerin dışında, yüklemle anlam veya dil bilgisini doğrudan ilgisi bulunmayan, bağlama, güçlendirme, seslenme, açıklama gibi amaçlarla, dolaylı olarak ilgisi bulunan öğeler vardır; bunlara cümle dışı öge denir. Bu tür kullanımlar için bağımsız öge terimi de kullanılmaktadır. Bu ögeyi, cümleden tam olarak soyutlamak mümkün değildir; eğer cümleyle hiçbir ilgisi olmasaydı, kullanılmazdı.”⁹⁸ kitabı ben de okudum.

Gelse bile göremez.

Arkadaşlar, masanın etrafında toplanın!

Cümle kuruluşuna doğrudan katılmayan ancak cümlenin anlamına bağlama, güçlendirme, seslenme ve açıklama gibi amaçlarla dolaylı olarak yardımcı olan öğelerdir. “ama, lakin, fakat, ve, veya, ya da, veyahut, bile, ancak, de ve ile” gibi bağlama edatları, ünlem edatları ve gurupları, hitaplar ve arasözler cümle dışı öğeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Aşağı indim ama Mehmet’i göremedim.”

“Ahmet, ödeme vakti çoktan geçti.”

⁹⁶ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, s.226.

⁹⁷ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, s. 401.

⁹⁸ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım*, s.174.

Cümle içinde iki çizgi, parantez içinde karşılaştığımız açıklama ifadeleri veya cümleleri de cümle dışı unsurdur.

“En iyi haliyle- bundan daha iyi olamaz-bile ilerleme kaydedemez.”⁹⁹

Kısaca özetleyecek olursak da; bilindiği gibi, cümlenin herkesçe kabul edilen beş ögesi vardır: Özne, yüklem, nesne, zarf tümleci, dolaylı tümleç. Bu ögeler içerisinde de temel öge, yüklemdir. Diğer cümle ögeleri yükleme bağlıdır. Diğer ögelerin ne olup ne olmadığını yüklem belirler. Buna bağlı olarak, özneyi, nesneyi, zarf tümlecini ve dolaylı tümleci yükleme sorulan sorularla belirleriz. Yüklem kendisine sorulan, “kim, ne” sorusuna özne; “kimi, neyi” sorusuna nesne: “nasıl, niçin, ne zaman, neyle, ne şekilde” vb. sorulara zarf tümleci; “kime, kimde, kimden, neye, nede, neden, nereye, nerede, nereden” .sorularına da dolaylı tümleç cevabı verir. Cümle içerisinde, bu beş öge dışında, yükleme sorulan sorulara cevap vermeyen, yüklemle bu anlamda bir bağlantısı olmayan unsurlar da vardır. Bu unsurlar, kelime çeşidi olarak bağlaç, edat, ünlem veya seslenmeli ünlemlerdir. Bunlar, yükleme sorulan hiçbir soruya cevap vermezler cümlenin altıncı ögesini oluşturan bu unsurlarla yüklem arasında, diğer ögelerde olduğu gibi bir bağıllık söz konusu değildir. Bu unsurların yüklemle bağlantılarının olmaması, kelime çeşitleriyle ilgili değil, cümle içerisindeki kullanımlarıyla ilgilidir. Yoksa bu kelime çeşitleri de, kendi kelime çeşitlerinin verdiği imkânlar içerisinde, özne, nesne, zarf tümleci veya dolaylı tümleç olabilirler.¹⁰⁰

BÖLÜM II

YÖNTEM

II.1.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırmamız nitel bir araştırma olup; kaynak taraması yöntemi kullanılmıştır. Türkçe ders kitabında yer alan metinlerdeki cümleler çeşitliliğine, anlamına,

⁹⁹ Serdar Odacı (edt), *Dil ve anlatım*, s.226.

¹⁰⁰ Mehmet Özmen, *Cümlenin Altıncı Ögesi ve Bir Terim Önerisi*, Türk Dili Dergisi, 519, (Mart 1995), 224-227.

yüklemine, öğelerinin dizilişine, yapısına göre sınıflandırılıp incelenmiş ve yapılan sınıflandırma ile nicel veriler elde edilerek aralarındaki bağlantıyı nitel olarak ifade ederek sonuca ulaşılmıştır.

II.1.2. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırmada betimsel araştırma modeli tercih edilmiştir. İncelediğimiz eserdeki metinlerden elde ettiğimiz cümle bilgisi ile ilgili sayısal verileri Türkçe öğretimi açısından karşılaştırmalı olarak inceleyip Türkçe cümle öğretimi üzerinde olumlu ve olumsuz yönlerini tespit edeceğiz.

II.1.3. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini 4. sınıf düzeyinde yayınlanmış olan ilköğretim 4. sınıf Türkçe ders kitapları, örneklemini Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 17.12.2009 tarih ve 250 sayılı kararı ile 08.03.2011 gün ve 886 sayılı yazısı ile 2. Defa 323000 adet olarak basılarak ders kitabı olarak kabul edilen, Aykut Basım'ın İstanbul 2011'de yayınladığı İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı oluşturmaktadır.

II.1.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu çalışmada MEB tarafından 2011 yılında basılan 4. sınıf Türkçe ders kitabı incelenmiştir. İncelenen kitap ders kitapları başlığında olup serbest okuma metinlerini içermektedir. Serbest okuma parçaları toplam sekiz temadan oluşmaktadır. Bunlar Birey ve Toplum, Atatürk, Üretim, Tüketim ve Verimlilik, Yenilikler ve Gelişmeler, Sağlık ve Çevre, Güzel Ülkem Türkiye, Değerlerimiz, Hayal Gücü isimli temalardır. Her temada beş metin olmak üzere toplam kırk metin vardır. Bu kırk metinden 28 tanesi düz yazıyken 12 tanesi şiirdir. Her bir metnin yazarı ya da şairi farklıdır. Çalışmamızda yer alan anlam bakımından cümleler, yapı bakımından cümleler, yüklemine göre cümleler, öğelerinin dizilişine göre cümleler, cümle dışı unsur, cümlede öge açıklayıcıları gibi konular bu kitapta yer alan metinlerden cümleler seçilerek örneklendirilmiştir.

II.1.4.1. Uygulama

Ders kitaplarındaki metinler kitapta verilen sıraya uygun olarak numaralandırılmıştır. Numaralandırılan metinlerdeki her cümle yüklem türüne, yüklem yerine, cümlenin yapısına göre ayrı ayrı sınıflandırılmıştır. Kuruluşlarına göre cümleleri, kurallı cümle, devrik cümle, eksilteli cümle alt başlıklarında ele alıp ayrıntılarıyla inceledik.

Yüklem türüne göre cümle çeşitlerini ise fiil cümlesi ve isim cümlesi diye ikiye ayırıp inceledik. Bazı araştırmacılarca isim cümleleri bölümünde işlenen ve şimdiki zaman göreviyle kullanılan -makta, -madan ekleri de, isim kökenli olmalarına rağmen, araştırmamızda fiil cümleleri başlığı altında ele alınmıştır. Çünkü bu yapılar, -(ı)yor eki gibi şimdiki zaman ifade eden yapılarıdır.

Anlamalarına göre cümleleri ise bildirme cümlesi, soru cümlesi, ünlem cümlesi, emir cümlesi, dilek/şart cümlesi şeklinde sınıfladık. Burada araştırmacıların çok fazla üzerinde durmadıkları bir konu olan bildirme cümlesine değindik. Bildirme cümlesini yüklemine aldığı kipe göre bildirme cümlesi ve anlamına göre bildirme cümlesi şeklinde ikiye ayırarak inceledik.

Çalışmamızda cümleleri tahlil ederken sıkça rastladığımız ara cümleli ya da ara sözlü cümleleri, cümlede öge açıklayıcılarını ve cümle dışı unsurları da ele alıp inceledik.

Çalışmamızda ayrıca “Cümle Çeşitlerinin Türkçe Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi” konusuna değindik. Bu bölümde dilin tanımından başlayarak dil öğretiminde beş temel dil becerisinin anlama ve anlatmaya dayalı olan okuma, yazma, dinleme, konuşma ve bunları tamamlar nitelikte olan dil bilgisi öğretiminin öneminden bahsettik. Türkçe öğretiminde de bu beş temel dil becerisinin kazandırılmasının önemine değindik. Tez konusu olarak cümle çeşitlerini seçmekteki amacımızı belirttikten sonra üzerinde inceleme yaptığımız İlköğretim 4. sınıf Türkçe Ders Kitabını neden seçtiğimizi maddeler halinde sıraladık. Daha sonra bu kitapta yer alan cümle çeşitleri konusunda tespit ettiğimiz cümleleri yeterli ya da yetersiz yönleri İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programını da temel alarak sıraladık.

II.1.5. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırmada yer alan yazılı kaynaklardaki bilgiler sınıflandırılmış ve Türkçe öğretimi açısından değerlendirilmiştir. Cümleler sınıflandırılmış, bu sınıflandırma sonucu ortaya çıkan sayısal veriler Microsoft Excel programına işlenmiş ve yüzdelerle değerlendirilmiştir. Böylelikle metin türleri ve içerdikleri cümle çeşitleri hakkında istatistikî bilgiler elde edilmiş ve Türkçe öğretimi açısından olumlu olumsuz yönleri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

II.1.6. ARAŞTIRMANIN AMACI

Çalışmada İlköğretim 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki cümle uzunlukları ile cümle çeşitliliğinin incelenmesi böylelikle öğretmen ve öğrencilerin ellerindeki birinci kaynak olan ders kitaplarının cümle öğretimi açısından yeterliliğinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Tezimizde cümle bilgisi (syntax), cümle çeşitlerini incelerken; yapılarına göre cümleler, anlamlarına göre cümleler, yüklemelerine göre cümleler, öğelerinin dizilişine (söz dizimine) göre cümleler diye dört farklı gruba ayırır.

Çalışmamızda cümle çeşitleri yukarıda belirtilen dört farklı gruba ayrılarak, ayrıntılarıyla incelenmiştir.

Tezimizde cümle çeşitlerini konu alma nedenimiz ise cümlenin Türkçe öğretiminde önemli bir yeri olduğunu düşünmemiz ve cümle çeşitleri konusunda araştırmacıların çeşitli görüş ayrılıkları bulunması, bu konu hakkındaki sorunların bir türlü çözüme kavuşturulamamasıdır. Bu çalışmada cümle çeşitleri konusundaki tartışmalı noktalara, ulaşılabilen kaynaklardaki araştırmacıların da görüşlerine yer verilerek değinilmiş, bu sorunlara farklı bir bakış açısından yaklaşarak çözüm getirilmeye çalışılmıştır. Bu konu hakkında araştırma yapacaklara da faydalı olabilmek umuduyla bu konu seçilerek bu çalışma meydana getirilmiştir.

Tezimizde incelenmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 17.12.2009 tarih ve 250 sayılı kararı ile 08.03.2011 gün ve 886 sayılı yazısı ile 2. Defa 323000 adet olarak basılarak ders kitabı olarak kabul edilen, Aykut Basım'ın İstanbul 2011'de yayınladığı İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı seçilmiştir. Bu kitabın seçilme nedenleri ise:

1. Daha öncede belirtildiği gibi Türkçe öğretiminde cümle bilgisinin çok önemli bir yeri olduğunun bilinmesi,
2. İlköğretimin cümle çeşitlerinin öğrenilmesinde önemli bir safha olduğunun bilinmesi ve bunda da araç olarak ilköğretim Türkçe ders kitaplarının kullanılması,
3. Bu kitabın öğrencilere cümle çeşitliliğini kavratılmak adına uygun olup olmadığının incelenmek istenmesi,
4. Bu kitapta farklı yazar ve şairlerden örneklerin bir araya getirilmiş olması,
5. Metinlerde yer alan cümlelerin çalışmamızı örneklendirirken kullanılması ve cümle çeşitliliği açısından zengin olduğunun düşünülmesi,

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

III.1. CÜMLE ÇÖZÜMLEMESİ

Anlatım aracı olan cümlelerin daha iyi tanınması için cümle çözümlemesi önemlidir. Cümle çözümlemesi sayesinde cümle içindeki öğelerin hangi kurallarla bir araya geldikleri ortaya konulur. Bir cümlenin öğelerinin (unsurlarının) ayrı ayrı bulunmasına ve işaretlenmesine cümle tahlili denir.

“Ergin, eserinde cümle tahlilini cümlenin kısa tahlili, cümlenin geniş tahlili olarak ikiye ayırır: Kısa cümle tahlili sadece cümle unsurlarını, faili, fiili, nesneyi yer tamlayıcısını, zarfı ayırmaktır.

Geniş cümle tahlili ise bu cümle unsurlarını da çözerek mevcut kelime gruplarını tek kelimeye ininceye kadar ayırmaktır. Tek kelimeye indikten sonra artık kelime sahasına inilmiş olur ve kelimelerin bünyeleri üzerinde yapılacak tahliller kelime tahlilini teşkil eder.¹⁰¹

¹⁰¹ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, s. 380.

III.2. CÜMLE UZUNLUKLARININ DEĞİŞMESİNDEKİ ETKENLER

Hangi dilde olursa olsun, birden çok düşünce, duygu ve yargıyı içeren, birden çok düşünce, duygu ve yargıyı içeren, birden çok hareketi gösteren karmaşık cümlelere rastlandığı gibi, tek sözcükten oluşan ve yine bir düşünce, duygu ya da yargıyı anlatan tümcelere de rastlanır. Cümlede anlamı tamamlayan pek çok unsur vardır. Bütün öğeleri bulunan bir cümle kendisine sorulacak sorulara eksiksiz şekilde cevap verebilir. Cümleyi kuran kişi istediği unsuru öne çıkarabilir, vurgulayabilir veya saklayabilir. Kurulan cümle bütün sorulara cevap verirse uzun, sadece bir veya birkaç soruya cevap verirse kısa yapıdadır. Sonuç olarak Türkçede çeşitli cümle kalıpları Türkçe konuşan veya yazan kişilerin dil becerisi ölçüsünde kullandıkları yapılarıdır. Türkçe konuşan biri bu yapıları kullanarak anlatımını gerçekleştirir. Dolayısıyla bir dilde cümledeki kelime miktarı kişilere göre değişir. Ismarlama cümlelerle dil becerisini geliştirebilecek metinler oluşturmak güçtür. Bir dil kendi kuralları çerçevesinde doğal bir şekilde gelişir ve güzelleşir.

III.3. TÜRKÇE ÖĞRETİMİ PROGRAMINDA CÜMLE ÖĞRETİMİ

“Dinleme, iletişimin ve öğrenmenin en temel yoludur. İletişim sürecinde, öğrenmenin gerçekleşebilmesi için, ‘kaynak’ tarafından iletilenlerin ‘alıcı’ tarafından paylaşılması gerekir. İletilenlerden alıcının yeni yaşantılar kazanabilmesi ise, dinleme becerisindeki birikimleriyle yakından ilgilidir. Kaynak tarafından söze dönüştürülen bilgi, haber, tutum, duygu ve düşüncelerin algılanıp anlamlandırılması, kavranması ve yorumlanması, bir takım bilgi, beceri ve alışkanlıklar gerektirir.” Öğrencinin ana dili edinimi döneminde kazandığı dinlediğini anlama becerisi, yabancı dil öğrenirken de duyduğu, düzeyine uygun kelime, terim ve söz kalıplarını anlamasına katkısı olacaktır.”¹⁰² Kelimeleri doğru bir şekilde öğrenen öğrencinin bunları doğru şekilde bir araya getirip anlamlı cümle kurarak meramını dile getirmesi beklenmektedir.

¹⁰² Sedat Sever; *Türkçe Öğretiminde Tam Öğrenme*, Ya-Pa Ankara 1995, s.15

Sever, (2004)'te İlköğretim Kurumları Türkçe Öğretimi Programına yönelik görüş ve eleştirilerini şu başlıklar altında sunmaktadır.

- 1.Programın dayandırıldığı temel felsefe, öğretimin doğasıyla çelişmektedir.
- 2.Programda, anadili öğretiminin beceri alanları yapay bir anlayışla çeşitlendirilmiştir.
- 3.Programın dil ve anlatımında dikkat çekici savrukluklar ve özensizlikler bulunmaktadır.
- 4.Programda yapılan açıklamalarda terimsel bir kargaşa bulunmaktadır.
- 5.Programda, dilimize yerleşmiş birçok Türkçe sözcük yerine, yabancı kökenli sözcükler kullanılmıştır.
- 6.Programda, dilsel becerilerin geliştirilmesi yalnızca zihinsel süreçlerle ilişkilendirilmiş; becerilerin tamamlanmasında yanlışlara düşülmüştür.
- 7.Programda, dil bilgisinin 6-8. sınıflarda ayrı bir öğrenme alanı olarak ele alınmasının bilimsel gerekçeleri belirtilmemiştir.
- 8.Öğrenme alanlarına ilişkin hazırlanan kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamaların yarattığı bütünsellik, öğretmenler için yeterli açıklıkta değildir.
- 9.Metin işleme örneklerinde önerilen bazı etkinlikler düzey üstüdür.
- 10.Metin işleme örnekleri Türkçe öğretiminin amaçlarını kuşatıcı nitelikte değildir.
- 11.Programın “Ölçme ve Değerlendirme” kısmında örneklenen değerlendirme ölçekleri, öğretmen ve öğrencilerin yararlanabilecekleri özellikler taşımaktadır; ancak ölçeklerin etkilice kullanılabilmesini sağlamak için bilgilendirici açıklamalar ve yeni düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.¹⁰³

İlk okuma yazma öğretiminin amacı, öğrencilere her ne şekilde olursa olsun bir okuma ve yazma becerisi kazandırmak değil, bilimsel yöntem ve tekniklere uygun

¹⁰³ Yasemin Aytekin; *İlköğretim Birinci Kademe 4. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Türkçe Öğretiminin Amaçlarına Uygunluğunun İncelenmesi*, (Danışman: Yrd. Dç. Dr. Kamil İşeri) Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi, 2007.

bir okuma yazma becerisi kazandırmaktır. Yetersiz ve niteliksiz bir okuma ve yazma becerisi, ileride öğrencinin başarısına değil, başarısızlığına neden olan bir faktör olacaktır.¹⁰⁴ Bu yüzden okuma yazma öğretiminde cümle öğretimi konusu çok önemli bir yer tutar. Ne kadar iyi bir cümle kurma yeteneğine sahip olunursa Türkçe öğretiminde dil bilgisi öğretimi o kadar kolay olur. Cümle öğretimi ardından Dil bilgisi öğretimi Türkçenin iskeletini oluşturur bunu tam olarak öğrenen öğrenci duygu ve düşüncelerini tam olarak ifade edebilir. Ayrıca Türkçenin söz diziminin öğretilmesi de cümle bilgisi açısından önemlidir. Bu konuya değinecek olursak geçmişten günümüze kadar Türkçenin söz diziminin, ilk yazılı eserlerden bugüne değişmediğini görüyoruz. İstisnalar dışında; özne + (tümleç + nesne + zarf) + yüklem sırası, Türkçede söz diziminin temelini oluşturur.

Tengri teg tengride bolmış Türk Bilge Kağan bu ödke olurtum (Orhun Yazıtları) = Tanrı gibi gökte yaratılmış, Türk Bilge Kağanı, bu zamanda (tahta) oturdum.

Yine Orhun Yazıtlarından bugüne kadarki metinlerde, zaman zaman bu genel dizilişin dışına çıkıldığı görülmektedir. Bu da dilin doğasında bulunan canlılık ve değişkenlikle birlikte, farklı sıralanışın farklı anlam ifade etmesinden de kaynaklanmaktadır. Genel dizilişin dışına çıkılarak devrik cümle adı verilen cümlelerin kurulmasında, Türkçede sözlü anlatımın ve şiirin yaygınlığının etkisi de göz ardı edilmemelidir.

Türkçede; çekilmiş bir isim ve fiilde, şahıs ve zaman/kip eklerle gösterildiği için, bir kelime, cümleyi oluşturmak için yeterlidir:

Geleceğim.

Sıcak(tır).

Türkçe söz diziminde yardımcı öge önce, asıl öge sonra gelir. Bu, edat ve ünvan grupları dışında, kelime gruplarında da, cümlelerde de böyledir. Bir sıfat tamlaması olan kırmızı kalem'de asıl öge kalem'dir; kırmızı onun sadece rengidir ve yardımcı ögedir. "Uçak Ankara'ya bugün geldi." cümlesinde asıl öge geldi

¹⁰⁴ Mehrali Calp, *İlkokuma Yazma Öğretimi*, s.2

yüklemidir; diğer kelimeler, yüklemi anlam yönünden tamamlayan yardımcı öğelerdir. Bundan dolayı, bir cümlede vurgulamak istediğimiz de yüklemden önce söyleriz. Örneğin, yukarıdaki cümlede bugün kelimesi yüklemden önce söylenmiş ve böylece bu kelime vurgulanarak "Ne zaman?" sorusuna cevap verilmiştir. Bu cümle, "Uçak bugün Ankara'ya geldi." biçiminde olsaydı, vurgulanan kelime Ankara'ya olacak, dolayısıyla "Nereye?" sorusunun cevabı verilecekti. Türkçenin cümle yapısında yüklem sonda bulunmasının yanında, belirgin olan bir özellik de öznenin başta yer almasıdır. Ancak, ihtiyaç özneyi cümlenin başından alabilmektedir. Yine yukarıdaki cümle, özel durumlarda "Ankara'ya bugün uçak geldi." biçiminde söylenebilirdi ve uçak öznesi yüklemden önce kullanılmasının sebebi, "Ne geldi?" sorusuna cevap vermek olurdu. Türkçede ekler, kelimelerin cümlenin hangi ögesi olacağını belirlemede önemlidir. Hatta ekler, sıralamadan daha önemli olabilir. Örneğin, "Çocuk sütü içti." cümlesini, öğelerin yerini değiştirerek söyleyelim;

1. Çocuk sütü içti.	3. İçti çocuk sütü.	5. Sütü içti çocuk.
2. Sütü çocuk içti.	4. İçti sütü çocuk	6. Çocuk içti sütü.

Yukarıdaki altı cümlede de çocuk öznedir; sütü belirli nesnedir; içti ise yüklemidir. Sıralamadaki değişiklik, sadece vurgulanan kelimeyi değiştirmiş, cümlenin anlamında herhangi bir değişiklik olmamıştır. Bunun sebebi, belirli nesneyi belirleyen eki almış olan kelimenin, cümlenin neresinde olursa olsun belirli nesne olma özelliğinin değişmemesidir. Burada ek çok belirleyicidir. Aynı şekilde, dolaylı tümleci gösteren -da, -dan ve -a eklerinden biri, bir kelimedenden sonra kullanılmış olsaydı, örneğin yukarıdaki cümlede evde kelimesi kullanılsaydı; bu kelime, cümlenin her yerinde dolaylı tümleç olacaktı. Cümlenin öğelerini gösteren ek kullanılmamış ise, bu durumda sıralama önemli olmakta, kelimelerin yeri değişikçe öğeler de değişmektedir. Yukarıdaki cümlede nesne belirli olmasaydı şu durum ortaya çıkardı:

- Çocuk süt içti.
Süt çocuk içti.

Birinci cümlede, çocuk yine öznedir; süt ise belirsiz nesnedir. Süt kelimesinin belirsiz nesne olmasını sağlayan, yalın haldeyken geçişli bir fiilden önce kullanılmasıdır. İkinci cümlede ise süt özne, çocuk belirsiz nesne olmuş cümle de anlamsız hale gelmiştir. Türkçe tam bir cümlede şu öğeler bulunur: yüklem, özne, nesne, dolaylı tümleç, zarf”¹⁰⁵

III.3.1. Metinler üzerinde Yapılan Çalışmaların Türkçe Öğretimi Üzerindeki Etkileri

“Türkçe eğitimi, Türk eğitim sisteminin belirlemiş olduğu bu amaçlar doğrultusunda verilmelidir; ancak bilgi üretiminin hızla geliştiği ve artık takip edilemez hâle geldiği günümüzde bu amaçların daha genişletilmiş hedefler doğrultusunda şekillenmesi gerekmektedir. Yerkürede, tüm dil / anadili eğitimi ve öğretiminde temel amaç, doğal anlam dünyası içinde, doğal iletişimi aşır (doğal konuşma); söyleyen, bildiren, buyuran, diyen insan topluluklarından çıkıp; yapay anlamlar yaratan, anlamlandıran, yaratılan yapay anlamları, kabul edilebilir düşünsel ve dilsel olgularla dizgeleştirip anlatan ve anlamlandırılmış yapay anlamları anlayan bireylerden oluşan toplumlar yaratmaktır.”¹⁰⁶

“Türkçe öğretiminin dört temel ögesi olan "dinleme, okuma, konuşma ve yazma" becerilerinin ve bunlar aracılığıyla kazandırılmak istenen davranışların gerçekleştirilmesi için istenilen nitelik ve niceliklere sahip metinlerin ders kitaplarına alınması yeterli değildir. Bunun yanı sıra Türkçe öğretiminin başarıya kavuşup kavuşmayacağı, metinler üzerinde yapılacak sesli ve sessiz okuma, sözcük, anlama-anlatma, tür ve biçim, imlâ-noktalama, dil bilgisi, yazılı-sözlü anlatım gibi çalışmaların niteliğiyle de yakından alakalıdır. Zira Türkçe öğretimi için araç konumundaki metinlere dinamizm kazandıracak, onları farklı davranışların kazandırılmasında etkinleştirecek, öğrencilerin daha iyi okumalarını, yazmalarını ve de anlayıp anlatmalarını sağlayacak etkinlik, metinler üzerinde yapılacak çalışmalardır. Metinler üzerinde yapılan çalışmalar bir nevi, öğrencinin metni

¹⁰⁵ Salih Gülerer (edt), *Dil ve anlatım(dil- yazılı anlatım-sözlü anlatım-etkili iletişim, s.175.*

¹⁰⁶ Rıfat Oymak; *Bilimsiz Dil; Dilsiz Bilim / Toplum, Anadili Eğitimi ve Öğretimine Dilbilimsel; Dil Öğretiminde Metin Olgusuna Metin dilbilimsel Yaklaşım, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 3, 2002, Sayı. 4, s. 95-114.*

okuduktan sonra, içeriğini anlamasında ve bu içerik aracılığıyla ulaşacağı ilkeleri kazanmasında bir değerlendirmedir. Bu nedenle değerlendirmesi ve yönlendirmesi yapılmayan bir öğretimin başarılı olup olmadığını, dolayısıyla verim derecesini anlamak mümkün değildir. Bu açıdan ders kitaplarına alınacak metinlerin, Türkçe öğretimi için aksiyonel bir misyon yüklenmesi açısından, üzerinde yapılan çalışma ve değerlendirmelerin sürekli hale getirilmesi gerekmektedir.”¹⁰⁷

Ana dili eğitimini üstlenen Türkçe Eğitimi Programının Genel Amaçları, 2098 sayılı Tebliğler Dergisi'nde sekiz madde olarak yayımlanmıştır.¹⁰⁸ Buna göre,

1. Öğrencilere, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak;

2. Onlara, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak;

3. Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları, Türkçeyi gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek;

4. Onlara dinleme, okuma alışkanlık ve zevkini kazandırmak; estetik duygularının gelişmesinde yardımcı olmak;

5. Türlü etkinliklerle öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek;

6. Onların ulusal duygusunu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapmak;

7. Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla, Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında; Türk yurdunu ve ulusunu, doğayı hayatı, insanlığı sevmelerinde yardımcı olmak;

¹⁰⁷ Âdem İşcan; *İlköğretim İkinci Kademe Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Öğrencilere Estetik Zevk Kazandırmadaki Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2004, s.82.

¹⁰⁸ Süleyman Kaan Yalçın; *İlköğretim 1. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Unsurlarının Eğitsel Açıdan Değerlendirilmesi*, (Danışman: Prof. Dr.Ahmet Buran) Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Elazığ 2005.

8. Onlara, bilimsel, eleştirici, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirmektir" ¹⁰⁹

“Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitimi Programının hazırlanmasında, 4-16 yaş grubundaki öğrencilere verilecek ana dili eğitiminin, bir bütünlük içinde verilmesine ve öğretilecek becerilerin birbirinin devamı şeklinde olmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca program hazırlanırken, bu alanla ilgili eksiklikler ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurulmalıdır.”¹¹⁰ Hazırlanacak ders kitapları da, her sınıf seviyesi için bir önceki bilgileri pekiştirme ve sonraki bilgilere zemin hazırlama esasına göre hazırlanmalı, sınıflar arasındaki bağlantı iyi kurulmalıdır.”¹¹¹

III.2. DİL BİLGİSİ ÖĞRETİMİ

“Dil, sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullandığımız, doğduğumuzda hazır olarak edinmeye başladığımız, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir; düşünme ve düşünüleni aktarma dizgesidir.”¹¹² Dil öğretimi dendiği zaman genel olarak öğrenciye anlama becerileri (dinleme, okuma) ile anlatım becerileri (konuşma, yazma) gibi temel becerilerin öğrenme sürecinde alışkanlık hâline getirilmesidir, çünkü dil öğretimi bir bilgi dersi olmaktan çok, alışkanlık ve beceri kazandırma amacını taşır. Eğitim biliminin verilerine göre beceri, uygulanarak kazanılır.

Dil bilgisi bir dile ait kurallar topluluğudur. Bu kurallar topluluğunun öğretilmesi dil öğretimine denktir. Kişi, kendisine hazır olarak verilen dil düzeneği sayesinde dili öğrenirken farkında olmadan dilinin kurallarını da öğrenir.

“Ülkemizde, davranışçı yaklaşıma göre yazılmış öğretim programı, yapılan ön çalışmalardan sonra 1968 yılında yapılmıştır. Bu program, zaman zaman yapılan geliştirme çalışmaları ile günümüze kadar uygulamaya devam etmiştir. 1981 yılında hazırlanan Temel Öğretim Programı Davranışçı yaklaşımın bütün özelliklerini

¹⁰⁹ MEB., *Tebliğler Dergisi*, Cilt. 2098, MEB Yayınları, Ankara 1981.

¹¹⁰ Alemdar Yalçın; *Türkçe Ders Kitaplarının Plânlanması ve Yazılması*, Türk Yurdu, 1996, s. 25.

¹¹¹ Sevim Topgöl; *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Uygulama Çalışmaları Üzerine Bir İnceleme*, (Danışman: Doç. Dr. Murat Özbay) Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004, s.67.

¹¹² Doğan Aksan; *Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Ankara 1999, s.13

taşıyan ve bütün alanlara yaygınlaştırılan bir program olmuştur. Bu programda “Dil bir bilgi değil, beceriler toplamıdır” denilerek dil öğretimine programın bakış açısı ortaya konmuştur. Türkçe “ ifade ve beceri dersi” olarak tanımlanmıştır.”¹¹³

“Günümüzde, temel eğitim basamağındaki Türkçe öğretiminde, dil bilgisi konu alanının öğretimi ve de eğitimine yeterince yer verilmediği, bu alanın Türkçe öğretimi içindeki öneminin görmezlikten gelindiği herkesçe bilinmektedir. Bu yüzden ülkemizde dil bilgisi öğretiminin dolayısıyla Türkçe öğretiminin genel durumu iyi değil, sorunları dağ gibidir. Konuyla ilgili çözüm önerilen ise hemen herkesin uzlaştığı, ancak iyileştirilmesi hususunda kimsenin bir katkıda bulunamadığı sözler olarak yazılmakta, okunmakta, konuşulmaktadır.”¹¹⁴

“Dil bilgisi öğretimi, sesleri, kelimeleri, cümleleri kapsar daha doğru ve kusursuz düşünmemize yardımcı olur. Trafikte akışın kolay ve hızlı sağlanabilmesi için trafik kurallarına ihtiyaç olduğu gibi, yazılı ve sözlü anlatımda da etkili ve güzel konuşmanın en önemli unsuru dilin kurallarına göre hareket etmektir.”¹¹⁵

Hepimiz, ilk çocukluk çağımızda, okuyup yazmasını öğrenmeden önce, yakın çevremizde konuşulan dili, hazır cümle parçaları olarak öğreniriz. Sonra da kitaplardan ve git gide ilerleyen kültür öğretimiyle birlikte aralıksız dil öğrenimimiz de ilerler. Cümle bilgisi öğretimi cümleyi diğer dil birliklerinden ayırt etmek, sonrasında farkına varmak ve tanımak ile başlar. Cümle bilgisi öğretiminde dildeki sözcük öbekleriyle cümleyi oluşturan öğelerin, farklı türdeki cümlelerin öğretim etkinlikleri üzerinde durulur.

Duygu ve düşünceleri bir yerden başka bir yere, bir zihinden başka bir zihine aktarmanın aracı dil, dilin kaynağı da kelimelerdir. Bir duyguyu, bir düşünceyi sözle ya da yazıyla anlatma işi ise anlatım, anlatımın kaynağı da cümledir. Anlatımı gerçekleştirmek için yazılı ve sözlü anlatımı sağlayan ve en küçük anlam birimi olan

¹¹³ Özcan Demirel, Kasım Kıroğlu (edt), *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Pegem A 2. bs., Ankara 2006, s.251.

¹¹⁴ Mukim Sağır, *İlköğretim Okullarında Türkçe Dil bilgisi Öğretimi*, Nobel yayınları, bs.1, Ankara 2002.

¹¹⁵ Şükrü Ünalın, *Türkçe Öğretimi*, Nobel yayıncılık, bs.3, Ankara 2006, s. 119.

kelimeleri belirli düzenlerde yan yana getirerek anlamlı birlikler oluştururuz. Böylece, anlatmak istediklerimizin bunları okuyan veya dinleyenler tarafından eksiksiz olarak anlaşılması sağlanır. Yargı birimi olarak adlandırılan cümleyi meydana getiren kelime ve kelime gruplarının yapısını, bunların cümle içerisindeki sıralanışlarını cümledeki görevlerini inceleyen dil bilgisi dalına cümle bilgisi (söz dizimi/sentaks) denir. Anlatılmak istenen duyguların, düşüncelerin, olayların yazılı veya sözlü olarak dilin kurallarına uygun bir şekilde ifadesi kolay değildir. Bu nedenle sağlam cümle kurma yeteneğinin kazanılması, dili kullanma alışkanlığının geliştirilmesi gerekir. Bu da okumaya, bilgi birikimine ve planlı bir eğitime bağlıdır. Bir ressam, yaptığı tabloda renklerin her birini özenle seçip, bunlara belli bir ölçü ve düzen içerisinde kendisinden de bir şeyler katarak nasıl birbiriyle uyumlu bir bütün oluşturuyorsa, eğitim almış kişilerin de düzgün ve sağlam cümleler kurabilmesi gerekir. “Kullandığı kelimelerin sözlük anlam(lar)ını bilmek, eklerin işlevlerini kavramak, kişinin duygu ve düşüncelerin düzgün ve sağlam cümleler kurabilmesi gerekir. Kullandığı kelimelerin sözlük anlam(lar)ını bilmek, eklerin işlevlerini kavramak, kişinin duygu ve düşüncelerin düzgün ve sağlam cümlelerde ifade edebilmesi için yeterli değildir. Cümleyi oluşturan kelimelerin söz içinde kazandığı anlam(lar)ı kavramadan, yargısız bir anlatım birimi olan kelime grupları bilinmeden, yargı birimi olan cümleyi oluşturan asıl ve yardımcı unsurlar arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğu öğrenilmeden iyi bir cümle kurulması oldukça zordur.”¹¹⁶

III.2.1. Dil bilgisi Öğretimine İlişkin İlkeler

Sağır, dil bilgisinin türlerini şu şekilde belirtmiştir:

1. **Genel Dil Bilgisi:** Bütün diller için geçerli sayılabilecek ortak kuralları bulmaya çalışan bilgi dalıdır.
2. **Özel Dil Bilgisi:** Yalnızca bir dili kurallarıyla inceleyen bilgi dalıdır.
3. **Tasvirî Dil bilgisi:** Bir dili görünen durumuyla açıklayan, tasvir eden bilgi dalıdır.

¹¹⁶ Ali Yakıcı, Mustafa Yücel, Mehmet Doğan, V. Savaş Yelok, *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, s.29.

4. Uygulamalı Dil Bilgisi: Dil bilimi ilke ve yöntemlerinden yararlanılarak, özellikle yabancı dil öğretimi için etkili olan bilgi dalıdır.

5. Karşılaştırmalı Dil Bilgisi: İki ayrı dili ya da dilleri karşılaştırarak inceleyen dil bilgisi dalıdır.

6. Geleneksel /Klasik Dil bilgisi: Dil bilimi ilke ve yöntemlerine yer vermeden bir dili yüzeysel olarak inceleyen dil bilgisidir.

7. Çağdaş / Modern Dil Bilgisi: Bir dili, bilimsel bir şekilde; dil bilimi ilke ve yöntemlerinden yararlanarak, modern dil bilimi akımları doğrultusunda inceleyen dil bilgisi dalıdır.

8. Eş Zamanlı Dil Bilgisi: Bir dilin belirli bir zaman dilimindeki bölümünü inceleyen dil bilgisi dalıdır.

9. Art Zamanlı Dil bilgisi: Bir dili uzun bir geçmişi içinde; dönemleri karşılaştırarak inceleyen dil bilgisi dalıdır”.¹¹⁷

“Eski öğretim programlarında, dil bilgisinin diğer beceri alanlarından daha ayrı tutulması dil bilgisi konularının işlev ve anlamın sezdirilmesi yoluyla değil, kural ve kavramların ezberletilmesi yoluyla öğretilmesi önerilmekteydi. 2006’da yenilenen programda ise, dil bilgisi öğretiminde tümevarım yöntemiyle, önce işlev ve anlamı sezdirilmeye, sonra kural ve kavramı öğretmeye dayalı bir yol belirlenmiştir. Dil bilgisi, programda yer alan okuma, dinleme-izleme, konuşma, yazma temel beceri alanlarına eklenmiş, öğrencilerin aslında sürekli bir ilişki içinde oldukları Türkçenin kurallarını da bütünlük içinde öğrenmeleri hedeflenmiştir. Çağdaş anadili eğitimi anlayışında dil bilgisi, kendi başına, kuramsal bilgiler olarak kalacak bir konu değildir”.¹¹⁸

“Nas’a göre, tümevarımsal yol kullanılmalıdır. Metinlerdeki örneklerden yola çıkarak kurallar sezdirilir, tanımlara ulaşılır. Türkçe dil bilgisinin bütün kuralları, öğrencilerin sınıf ve kavrama düzeyleri yükseldikçe, incelenen okuma metinlerinin

¹¹⁷ Mukim Sağır, İlköğretim Okullarında Türkçe Dilbilgisi Öğretimi, Nobel yayıncılık, Ankara 2002.

¹¹⁸ Murat Özbay, Ahmet Balcı; *Türkçe Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2012, bs. 1, S. 278.

verdiği örneklerden ve öğrencilerin ödevlerinde görülen çeşitli yanlışlardan yararlanılarak açıklanır. Dil bilgisi kuralları böylece, kuramsal bilgiler olarak değil, kullanılarak öğretilir. Dil bilgisi kurallarının öğrencilerde beceri ve alışkanlık durumuna gelmesi için alıştırmaya yapılmalıdır.”¹¹⁹

“Öğretmen sınıfta üzerinde durulacak dil bilgisi örneklerini tespit etmeli, öğrencilerin bulacakları örneklerin de neler olabileceğini düşünmelidir. Tanımını öğrencilerin bulmasını sağlamayı düşünmekle beraber, bu tanımın nasıl olması gerektiğini öğretmen zihninde hazırlanmalıdır. Dil bilgisi çalışmalarında programın belirttiği konuların iyice kavranması sağlanmalı; bunların dışında fazla bilgi vermekten sakınılmalıdır.”¹²⁰“Çağdaş eğitimde anadilin yeri çok büyüktür: "Çağdaş eğitim, bireyin, ana dilini güvenle kullanır duruma getirilmesini öngörür. Bu nedenle ana dili eğitimi, beceri kazandıracak nitelikte; uygulamalı biçimde verilir. Okul çağında verilen köklü anadili eğitimi, geleceğin bilim ve sanat adamlarının yetişmesinde de etkili olur. Bundan ötürü her düzeydeki eğitim-öğretim müfredatı, "ana dili" ağırlıklı olmalıdır.”¹²¹

III.2.2. Dil Bilgisi Öğretiminin Amacı

“Öğrencilere, dilin etkin kullanışımı öğretip; öğrencilerin doğru konuşmasını, doğru yazmasını sağlayarak duygu ve düşüncelerimize yön veren dili, bilinçle, özenle etkili, açık ve güzel ifadelerle kullanma yeteneği kazandırmaktır. “Dil eğitiminin amacını, kişilerin düşünme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi; dille iletişimin bir yönünün anlama diğer yönünün ise anlatma olduğunu vurgulamış ve bir anlatma becerisi olan yazmada başarıya ulaşılması için gerekenleri¹²² istek ve çaba,

¹¹⁹ Recep Nas; *Türkçe Öğretimi*, Ezgi Kitapevi Yayınları, Bursa 2003, S. 215

¹²⁰ Fevzi Öz; *Uygulamalı Türkçe Öğretimi, Yeni programa göre Geliştirilmiş*, Anı Yayıncılık, Bs.4, Ankara 2011, s.313.

¹²¹ Rasim Şimşek, *Çağdaş Eğitimde Anadilinin Yeri*, Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi Dil Öğretimi Özel Sayısı, Sayı: 379-380, Temmuz-Ağustos 1983, s. 39.

¹²² Cahit Kavcar; *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi, 1999, s.152

cümle bilgisi, noktalama ve yazım kuralları, okuma, plan yapma ve kontrol etme olarak özetlemiştir.”¹²³

“Türkçe öğretiminde metin aracılığıyla dilbilgisi ve dili düzgün kullanmaya yönelik tümleşik dil becerilerinin geliştirilmesine çalışılmaktadır. Bugünkü eğitim sisteminde Türkçe Öğretimi Programında belirtilen amaç ve davranışları kazandırmada araç olması gereken metinler, amaç durumuna gelmiştir. Oysa anadili öğretimi ders kitaplarına alınan metinlerin amaç değil, öğrenciye kazandırılacak davranışları edindirmede bir araç olarak kullanılması gerekmektedir. Ders kitaplarına alınan metinlerin, bireyin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmeye yönelik İletileri içermesi gerektiği gibi, bu amaca yönelik olarak da işlenmesini zorunlu kılmaktadır. Yine günümüz Türkçe öğretiminde kullanılan, MEB'in önerdiği ve ana dili öğretiminde kullanılmasını onayladığı Türkçe ders kitaplarına seçilen metinlerin gerek sınıf düzeyine uygunluğu, gerek metin, yazar ve türlerinin dengesizliği, gerekse metinlerin işleniş biçimi ve cümle çeşitliliği açısından öğrencinin o dönemde edinmesi gereken davranışlara yanıt vermediği, sözü edilen konularda yetersiz olduğu gözlemlenen ve dile getirilen bir durumdur.”¹²⁴

“Türkçede cümle öğretiminin yanında cümle çözümlene yöntemi de çok önemli bir süreçtir. Bu yöntem hazırlık, cümle, kelime, hece, harf ve serbest okuma şeklinde altı ana dönemden oluşmaktadır. Dönemler süreç içinde her dönemin etkinlikleri birbirini destekleyici bir şekilde ve eş zamanlı olarak devam eder. Bu yöntemde çocuğun yaşantıları, çevresi ve seviyesinin gerektirdiği sözcük dağarcığını göz önüne alarak, kısa emir cümleleri öğretilerek ilk okuma ve yazma becerisi kazandırma çalışmalarına başlanır.”¹²⁵

¹²³ Saadet Maltepe, *Yaratıcı Yazma Yaklaşımı Açısından Türkçe Derslerindeki Yazma Süreçlerinin ve Ürünlerinin Değerlendirilmesi*, (Danışman: Prof. Dr. Cahit Kavcar) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara 2006.

¹²⁴ Kamil İşeri, *Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlköğretim Programına Uygunluğunun İncelenmesi: Göstergibilimsel Bir Betimleme*, (Danışman: Prof. Dr. Ayşe Kıran) Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı, Ankara 2002.

¹²⁵ ¹²⁵ Ali Göçer, *Etkinlik Temelli İlkokuma ve Yazma Öğretimi*, Anı yayıncılık, Ankara 2008, s. 7.

“İlköğretim birinci sınıfta öğrencilere sağlam bir cümle öğretiminin verilmesi, onların ileriki öğrenim hayatlarında başarılı olmalarının ön şartlarından biridir. Bu yüzden cümle öğretilirken ilk olarak ilk okuma yazma öğretimine hazırlık çalışmaları dönemi sonrasında sırayla cümle tanıma dönemi, kelime tanıma dönemi, hece tanıma dönemi, harf tanıma dönemi ve son olarak serbest okuma dönemi etkinliklerinin iyi yapılması gerekir.”¹²⁶

III.2.3. Dil ve Anlatım Açısından Kitapta Ölçü

Türkçe ders kitabı ve diğer ders kitaplarının da dil ve anlatım açısından belli ölçülere göre düzenlenmiş olması gerekir. Öncelikli olarak “Parçaların dili anlaşılıyor mu? sorusu sorulur. Metinlerdeki dil, akıcı ve anlaşılır olmalıdır. Akıcı ve anlaşılır bir dille yazılan metinler daha kalıcı olmaktadır. Daha sonra parçalarda Arapça, Farsça ve diğer yabancı dillerden sözcükler çok mu? sorusu sorulur, yabancı dilden alınan sözcükleri öğrenci bilmediği için anlamakta zorluk çekecektir. Öğretmenin bu kelimeleri açıklaması ve öğrencilerin bu kelimeleri içselleştirmesi gerekmektedir. Bu yabancı kökenli kelimeleri bilmeyen öğrenci metinleri tamamen anlamakta güçlük çekecektir. Bir başka dikkat edilmesi gereken bir ölçütte; Kitabın dili Türk dil devriminin ilkelerine uygun mudur? sorusudur. Dil devrimiyle Türkçe ile düşünmeyi, Türkçenin bütün, bilim, sanat ve teknik kavramları karşılayacak yolda gelişmesini sağlamayı amaçlamaktayız. Dil devrimi ilkeleri ile yüzyıllarca Türkçenin unutulmuş sözcükleri kullanılmış olur, iştelemeyen ek-kök ya da gövdeleri işlerlik kazanmış olur.

“Hitap ettiği yaş grubunun özelliklerine uygun uzunlukta mı? sorusu da diğer bir önemli sorudur. Her yaş grubunun okuyup anlayabileceği cümle sayısı yaşı ile doğru orantılı olacak şekilde değişmektedir. 4-6 yaş grubu okul öncesi öğrencileri için cümlelerdeki kelime sayısı, üç ile beş kelime olması gerekir. 6-8 yaş grubu öğrenciler için cümlelerdeki kelime sayısının üç ile yedi kelime arasında olması gerekmektedir. 8-12 yaş grubu öğrenciler için cümlelerdeki kelime sayısı beş ile yedi arasında olması gerekmektedir. 12-15 yaş grubu öğrenciler için cümle uzunlukları

¹²⁶ Mehrali Calp; *İlkokuma Yazma Öğretimi*, Nobel Yayın Dağıtım, bs.3, Ankara Ekim 2009, s.123.

ortalama yedi ile on kelimedenden oluşmalıdır.”¹²⁷ Bu yüzden kitap yazılırken öğrencilerin seviyelerine uygun olarak cümleler yazılmalıdır.

Cümleler Türk Dil Kurumunun yazım kurallarına uygun olarak kaleme alınmış mı? sorusu da bir başka sorulması gereken sorundur. Türk dil kurumunun yazım kurallarına göre yazılmamış eserlerde bir dil birliği olamayacağı için eğitim ve öğretim hayatında birlik beraberlik olmayacaktır. Bir başka soruda “Ünitenin başında kavramlar açıklanıyor mu?”¹²⁸ sorusu olmalıdır. Ünitenin başında kavramlar tamamen açıklanmadığında öğrenciler arasında kavram yanlışları olabilir. Bu da Eğitim-öğretim faaliyetlerinin sağlıklı işlemesine engel olacaktır.

Bir başka dikkat edilmesi gereken konulardan biri de kullanılan noktalama işaretleri sınıf seviyesine uygun olmalıdır. Kullanılan noktalama işaretinin anlamını bilmeyen öğrenci cümleyi kavramada zorluk çekecektir. Bu yüzden noktalama işaretleri, doğru kullanılmalıdır ve yazım (imla) kurallarına uygun bir şekilde metinler yazılmalıdır.

III.2.4. Dil ve Anlatımda Kelime

Türkçe ders kitaplarındaki kelimelerde bir metnin tam ve eksiksiz anlaşılması için dikkat edilmesi gereken konuların başında kelime öğretimi ve metinlerde yer alan kelimelerdir. Birinci olarak dikkat edilmesi gereken nokta, konu alanına ait kavramlar doğru kullanılmalıdır olmalıdır. Metin içerisindeki bir kavram yanlış yazıldığında öğrenci bunu yanlış anlayacak ve ilerde bunu ifade ederken yanlış kullanacaktır. Bu yüzden kavram yanlışlarını önlemek için kavramları metin içerisinde iyi anlatmalıyız. İkinci olarak kavramları iyi ifade edebilmek için ve anlatımı güçlü kılmak için farklı kelime türleri kullanılmalıdır. Farklı kelime türleri anlatılan kavramlar daha kalıcı ve tam öğrenme ortamı sağlayacaktır. Üçüncü bir özellik ise kelimeler, öğrencilerin gelişim özelliklerine göre seçilmelidir. Her yaş grubundaki öğrencinin anlayabileceği kelimeler ve anlayamayacağı kelime ve kelime grupları vardır. Daha küçük yaş grubunda soyut kelimeleri ifade etmekte güçlük

¹²⁷ <http://www.ogretmenlerimize.com/index.php?topic=162.0;wap2> (02.06.2013)

¹²⁸ Erdal Ceyhan, Birol Yiğit; Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Anı yayıncılık Ankara Eylül 2003, s. 71-72.

çekebilirken ilerleyen yaş gruplarında bu kelimeleri daha rahat kullanabilmekte ve ifade ederken zorlanmamaktayız. Dördüncü bir özellik ise kelimelerin uzunlukları, okuma becerilerine uygun olmalıdır. Bu özellik ilkokul dönemimdeki çocuklar için çok önemlidir. Birinci sınıf düzeyindeki bir öğrenci için 5 heceli bir kelime ağır gelebilir fakat 4. sınıf düzeyinde bir öğrenci için bu kelime uzunluğu ideal kelime uzunluğu olabilir. Beşinci dikkat edilmesi gereken konu ise çocuğun kelime hazinesi dikkate alınmalıdır. 4-6 yaş grubu okul öncesi öğrenciler için metinler, öğrencilerin en çok kullandığı, anlamını bildiği 40 kelimedenden meydana gelmelidir. 6-8 yaş grubu öğrenciler için metinler, öğrencilerin en çok kullandığı yüz kelimedenden oluşmalıdır. 8-12 yaş grubu öğrenciler için metinler, öğrencinin en çok kullandığı ve anlamını bildiği 300 kelimedenden oluşmalıdır. 12-15 yaş grubu öğrenciler için kitapta yer alacak metinler, öğrencinin en çok kullandığı ve anlamını bildiği 700 kelimedenden oluşmalıdır.¹²⁹ Altıncı dikkat edilmesi gereken konu ise bir kavrama karşılık kitabın her yerinde aynı kelime kullanılmalıdır. Bu şekilde kavram bütünlüğü olacak ve kavram yanılgılarının önüne geçilmiş olacaktır. Ve son olarak dikkat edilmesi gereken noktada zorunlu olmadıkça Türkçe olmayan kelimelere yer verilmemelidir. Türkçemizin sağlıklı bir şekilde varlığını sürdürebilmesi açısından bu son kural çok önemlidir. Kullandığımız her kelimeyi Türkçe ifade edip kullandığımız dilimizi hem çok iyi kullandığımız hem de dilimizi zenginleştirmiş oluruz.

III.2.5. Dil ve Anlatımda Cümle

Türkçe ders kitaplarında dikkat edilmesi gerek noktalardan biride cümle yapısıdır. “Cümlelerin öğelerinin dizilişine dikkat edilmelidir. Kurallı cümleler kullanmalıyız. Cümledeki kelime sayısı sınıf düzeyine uygun olmalıdır. Cümlelerde gereksiz kelime kullanılmamalıdır.”¹³⁰ Okuduğunu anlama ve anlatmada doğru cümleler görmeli ve öğrenmelidir. Bu yüzden Türkçe ders kitabında kullandığımız cümlelerin Türkçe kurallarına uygun şekilde yazılmasına önem verilmelidir.

¹²⁹ <http://www.ogretmenlerimize.com/index.php?topic=162.0:wap2> (02.06.2013)

¹³⁰ Abdurrahman Kılıç, Serdal Seven; *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Yeni Programa Uygun* 8. bs., Mart 2011 Ankara s. 108.

III.2.6. Dil Bilgisi Öğretiminde Ağırlık Verilmesi Gereken Başlıca Beceri Alanları

Doğru Söyleyiş

“Kimi öğrenciler dilimizdeki bazı sesleri yutar ya da doğru söyleyemez. Doğruları vurgulayarak söyleyip öğrencilere konuşma dilinin söyleyiş özelliğini yavaş yavaş kazandırmalıyız. Özellikle ilk sınıflardan k, l, r, s gibi sesleri henüz çıkaramayan çocuklara, eksiklerini, peltekliklerini gidermede yardımcı olmalıyız.”¹³¹

Kelime Bilgisi

“Okuma - anlama çalışmalarıyla birlikte kök, ek, teklik, çokluk, eş anlam, karşıt anlam, türetme gibi kelime çalışmaları büyük önem taşır.”¹³²

Öğrencilerin söz varlığını geliştirmek için yapılması gereken ilk çalışma sözlük kullanma alışkanlığını geliştirmek olmalıdır. İkinci olarak yapılması gereken gözlem ve yaşantılara yer vermek olmalıdır, çünkü öğrenciler yaparak yaşayarak öğrendiklerini günlük hayatta kullanıp daha kalıcı kelimeler öğrenirler. Öğrenci seviyesinde seçme yazılar ve eserler okutulmalıdır. Gereğinden fazla uzun ya da gereğinden fazla kısa eserler öğrencilerin gelişimleri için uygun olmayacaktır.

Öğreteceğimiz kelimeleri yapı yönünden inceleme yapmalarını sağlayarak eş anlamlı, yakın anlamlı ve karşıt anlamlı kelimeleri öğrenecekleri kelime çalışmaları yaptırmak gerekir ki, bu şekilde öğrenci kelimenin tamamen hangi anlamda ve nerede kullanılması gerektiğini öğretmiş oluruz. Karşılaşılan yeni kelimeleri kalıcı öğrenmelerini sağlamak amacıyla yeni cümleler kurdurup kurdukları cümlenin içinde bu yeni öğrendikleri kelimeyi kullanma zorunluluğu koyabiliriz. Bu şekilde kelimeler daha kalıcı halde hafızalarında kalması sağlanabilir.

Doğru Cümle Kurma

“Dil bilgisi kurallarına uygunluk, iyi ve sağlam bir cümlenin temeli demektir.”¹³³ Bir cümle yazım kurallarına uygun olmadan yazılmışsa, gerekli yerde

¹³¹ Şükrü Ünalın, *Türkçe Öğretimi*, Nobel yay. Bs.3, Ankara, Eylül 2006, s. 119

¹³² Şükrü Ünalın, *Türkçe Öğretimi*, s. 120

noktalama işareti kullanılmamışsa dil bilgisine uygunluk yoktur. Bu da sağlıklı bir cümle öğretimi için uygun olmayacaktır.

Yazım

“Yazım kurallarını öğretirken kuraldan uygulamaya değil, uygulamadan kurala gitmeliyiz. Örnek olarak diyelim ki, “-de” eki ile “de” bağlacını öğreteceğiz. Önce bir cümlede de bağlacını –de eki gibi vurgusuz okuruz, cümleyi anlam bakımından inceleriz. Aradaki farkı öğrencilerle birlikte buluruz.”¹³⁴ “Ayrı yazmanın önemini vurgularız ve gereğine inandırırız. Ayrı yazılan da, de hiçbir zaman ta, te şeklinde yazılmaz. Ya sözüyle birlikte kullanılan da mutlaka ayrı yazılır. (ya da) bulunma hali eki olan –da, -de, ta, -te’nin da, de bağlacı ile hiçbir ilgisi yoktur; bulunma hali eki getirildiği kelimeye bitişik yazılır: okulda kalmaz, ayakta durmak.¹³⁵ Ardından parmağımızı “de” bağlacının üzerine koyarız ve cümleyi okuruz. Anlamda önemli bir bozulma ve eksilme olmadığını görürüz. Aynı işlem, -de ekiyle kurduğumuz cümlede de yaparız. –de eki olmazsa anlamın çok bozulacağını gösteririz. “Ali evde yok” yerine “Ali ev yok” diyemediğimizi öğrencilere öğretiriz.”¹³⁶

Noktalama

“Trafik kurallarının sağlıklı ulaşımı sağladığı gibi anlatımın sağlıklı gerçekleşebilmesi için de noktalama işaretlerine ihtiyaç duyulduğunu öğrencilere kavratılır. Noktalama işaretlerinin olmadığı bir anlatımda sağlıklı bir iletişim olmaz ve iletişim anlama ve anlatım kazaları ortaya çıkar.”¹³⁷

Cümle, dil bilgisi kitaplarında genellikle yüklem türüne, anlamına, öğelerinin dizilişine ve yapısına göre incelenen bir konu başlığıdır. Oysaki cümle bu sınıflandırmaların ötesindedir. Özetle dil seslerden meydana gelen bir yapıdır. Sesler heceleri, heceler kelimeleri, kelimeler ise cümleleri oluşturur. Dilde sesteki cümleye

¹³³ Şükrü Ünal, *Türkçe Öğretimi*, s. 120.

¹³⁴ Şükrü Ünal, *Türkçe Öğretimi*, s. 120.

¹³⁵ Cahit Kavcar, Ferhat Oğuzkan, Özlem Aksoy, *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, bs.7, Ankara 2009, s 59.

¹³⁶ Şükrü Ünal, *Türkçe Öğretimi*, s. 119.

¹³⁷ Şükrü Ünal, *Türkçe Öğretimi*, s. 121.

varıncaya kadar her birim önemlidir. Her birinin yanlış kullanımı bir takım anlam ve anlatım bozukluklarının oluşma sebebidir. Her aşamada belli kurallar ve sistemler vardır. Bütün bu birlikler dili düşünceye dönüştürür. İşte dil bilgisi bütün bu kuralları tespit edip önemini kavramamızı sağlar. Dilin bir bütün olarak öğretilmesi dil bilgisi adını verdiğimiz kuralların tam olarak öğretilmesiyle mümkündür. Bu sebeple dil bilgisi öğretimi önemlidir. Dil bilgisi dilin kurallarını belirleyerek dilin bu kurallar çerçevesinde gelişimini sağlar. Dil bilgisi öğretimi denildiğinde ses bilgisi öğretimi, biçim bilgisi öğretimi, kelime bilgisi öğretimi, cümle bilgisi öğretimi ve anlam bilgisi öğretimi göz önünde bulundurulmalı, dil bilgisinde tek tek kurallar verilmemeli, bağlam içerisinde öne çıkarılmalıdır.

III. 3. DERS KİTAPLARI

“Ana dili öğretiminde istenen amaçlara ulaşmada ders kitaplarının önemli bir rolü vardır. Çocuğun dil ve anlam evrenine uygun olmayan kitaplar ana dili sevgisinin ve bilincinin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.”¹³⁸“Bu sebeple okutulacak ders kitapları, özenle, öğrencilere Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarını ve Türkçe dil becerilerini kazandıracak nitelikte hazırlanmalıdır. Bu özenin gösterilmesiyle çocuğun ana dilini zevkle öğrenmesi sağlanabilir.”¹³⁹

“Ders kitabı, Türkçe derslerinde öğrencilere temel dil becerilerini kazandırmak için önemli bir işleve sahiptir. Bu işlev, kitaplarda yer alan metinlerden kaynaklanmaktadır. Çünkü Türkçe derslerinde bütün dil becerileri bu metinlerden hareketle hazırlanan etkinlikler yoluyla kazandırılmaya çalışılmaktadır.”¹⁴⁰

“Ders kitapları, çocukların kültür dünyalarıyla bağlantısını kurmalı, kendiliğinden öğrenilen bilgilerin amaçlı olarak öğretilen bilgilerle desteklenmesini ve bu bilgiler yardımıyla onların yaratıcı düşüncelerini, yeni fikirler üretmelerini sağlamalıdır.”¹⁴¹ “Ancak ders kitapları incelendiğinde, bu kitapların yaratıcı

¹³⁸ Sedat Sever, *Türkçe öğretimi ve Tam Öğrenme*, Anı Yayıncılık, 3. bs., Ankara 2003

¹³⁹ Murat Özbay, Mehmet Akif Çeçen, *Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi*, *Dil ve Edebiyat Eğitim Dergisi*, cilt 1, S. 1, 2012, s. 67- 76.

¹⁴⁰ Murat Özbay, *İlköğretim okulları Türkçe ders kitaplarındaki anlama sorularının öğrencilerin düşünme becerilerine katkısı*. *Türk Dili*, Ankara 2002, s. 539.

¹⁴¹ Adnan Binyazar, *Ana Dili Öğretiminde Yazınsal Alanlara Açılım*. *Türk Dili Dergisi Dil Öğretimi*

düşünme ve fikir üretmeyi geliştirmekten çok uzak oldukları görülmektedir. Etkili bir dil eğitimi için, Türkçe ders kitaplarının niteliklerinin iyileştirilmesi gerekmektedir.”¹⁴² “Eğitim ve öğretim etkinlikleri, temelde, bireyin ana dili eğitimiyle orantılı olarak yetkinleştireceği dil becerileri ile gerçekleştirilir. Toplumsal yaşam alanı içerisinde meydana gelen karşılıklı iletişim ve etkileşimi dilin etkin bir biçimde kullanımı belirlediğine göre, dil öğretiminde, düşünme ve iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikleri, eğitim alanında üzerinde önemle durulması gereken konular olarak ele almak gerekir.”¹⁴³

“İçinde bulunulan çağ, bilim ve teknoloji alanında çok hızlı gelişmelerin olduğu bilgi çağıdır. 1980’li yılların başında bilimsel ve teknolojik bilgi birikimi, beş buçuk yılda ikiye katlanırken, bunun yakın bir gelecekte yirmi ayda bir gerçekleşeceği ileri sürülmektedir. Bu durum, okulda öğrenciye öğrenme yollarının öğretilmesi, eğitimin okul dışında da sürdürülmesi ve öğretme-öğrenme süreci içerisinde, bilgilerin ek materyallerle, özellikle de yazılı materyallerle desteklenmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, yeterince yazılı materyal bulunmadığı için tecrübeli öğretmenlerden yararlanılmasının zorunlu olduğu geleneksel felsefeler döneminde, bilgiye sahip olanın merkeze alınması belki de en uygun yoldu; ama günümüzde, artık, materyallerin yetersizliği gibi bir sorundan söz etmek mümkün değildir. O halde artık bu noktada tartışılması gereken konu, eğitimin bilgi aktarıcı bir süreç mi yoksa öğrencinin bilgiye ulaşmasını sağlayan bir süreç mi olması gerektiği değil, hem okul öğrenmelerini destekleyecek hem de öğrencilerin okul dışında etkin öğrenmeler gerçekleştirmelerine katkı sağlayacak yazılı araç ve gereçlerin nasıl düzenlenmesi gerektiği olmalıdır.”¹⁴⁴

Özel Sayısı, 1983, s.60.

¹⁴² Sevim Topgöl, *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Uygulama Çalışmaları Üzerine Bir İnceleme*, (Danışman: Doç. Dr. Murat Özbay), Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004, s.62.

¹⁴³ Murat Şengül; *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlere Dayalı Olarak Hazırlanan Sorular Üzerine Bir İnceleme*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Zülfi Güler) Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2005.

¹⁴⁴ Özcan Demirel; *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*, Millî Eğitim Basın Evi, İstanbul 1999, s.29

“Doğru seçilmiş yazınsal metinler aracılığıyla, öğrenciler, Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programında yer alan hedeflere uygun olarak, eleştirel düşünebilen, nesnel davranabilen, hoşgörülü, bilinçli bireyler olarak yetişebilirler. Ancak ana dili öğretiminde kullanılacak ders kitaplarında, Türk dilinin öz güzelliğini yansıtmayan, yazınsal olmayan, sıradan metinlere yer verilirse, bu kitapları okuyarak yetişen öğrencilerde bir beğeni gelişiminden, duyumsama ve algılama, algıladığını yansıtmaya yeteneğinden söz edilemez”¹⁴⁵ Bu da, “belirlenen bilişsel ve duyuşsal hedef davranışları kazanmış öğrencilerin yetişmesine çok fazla katkı sağlayamaz.”¹⁴⁶

“Türkçe dersi için kitabı, diğer derslerde olduğu gibi yalnızca bir ders aracı olarak düşünmek doğru değildir. Çünkü Türkçe öğretimi genellikle yazınsal ve öğretici metinlerle yapılır. Bu metinler öğretimin temel araçlarıdır ve öğrencilere yaşantı zenginliği kazandırır. İnsan yaşantısıyla, deneyimleriyle ilgili bu yaşantılar; onların duygu ve düşünce bakımından gelişmiş dengeli ve sağlıklı bir kişilik yapısı oluşturmaya önemli katkı sağlamaktadır. Türkçe ders kitabının, sadece yaşantı zenginliği kazandırmakla kalmayıp, aynı zamanda, çocuğun görsel eğitimine katkıda bulunmak, ona kitabı sevdirmek, okuma alışkanlığı ve zevki kazandırmak gibi birçok işlevi bulunmaktadır.”¹⁴⁷

“Ders kitapları öğretme ve öğrenme sürecinde öğrencilerin neler öğreneceği, öğretmenlerin neler öğreteceği ve bu sürecin yürütülmesinde nasıl bir yöntem uygulanacağını yol göstericisi olarak etkili bir kaynaktır, bu nedenle ders kitaplarının içeriği, teknik ve fiziksel özellikleri oldukça önemlidir.”¹⁴⁸

¹⁴⁵ Nilüfer Kurt; Türkçe Ders Kitaplarının Niteliği, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1999.

¹⁴⁶ Murat Şengül; *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlere Dayalı Olarak Hazırlanan Sorular Üzerine Bir İnceleme*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Zülfi Güler) Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2005, s.30.

¹⁴⁷ Duygu Demir; *İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkelerine Uygunluğu Açısından İncelenmesi*, (Danışman: Prof. Dr. H. Turgay Ünalın) ,Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tez Özü, Haziran, 2008.

¹⁴⁸ E. Anıl Atmaca; “*İlköğretim Ders Kitaplarında Görsel Tasarım ve Resimleme*”. Milli Eğitim Dergisi 171: 318, Haziran 2006, s.318.

“Ders kitapları; bir derste, bilgilerin öğrenciye aktarımı sürecinde öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun, öğretim programları esas alınarak hazırlanmış basılı eğitim araçlarıdır. “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği’nde de “Her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak olan, konuları öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış basılı eser” olarak tanımlanmaktadır.”¹⁴⁹

“Ders kitabı bilgiyi, bilgiye ulaşma yollarını aktaran en eski ve önemini yitirmemiş öğretim aracıdır. Çocuğa yönelikse, resimlemesi, tasarımı farklı bir tavır gerektirir. Uyarıların, uyarı duyarlılığının, her geçen gün daha da şiddetlendiği günümüzde ders kitapları çocuklara, görsel açıdan ölçülü, amaca uygun, estetik tasarımlar olarak sunulmalıdır.”¹⁵⁰

III.3.1. Türkçe Kitaplarında Metinler ve İçerik

“Temel eğitim okulları Türkçe Eğitim Programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarının metinleri klasikleşmiş yazarların örneklerinden, önemli gün ve haftalardan, çeşitli edebî türlerden alınmıştır. Türkçe kitapları çocukların düşünce ve duygu gelişimini destekleyici, yüzyılımızın sosyal, bilimsel, teknik gelişimine uygun yurt, millet, insanlık sevgisini besleyici toplumsal ve millî değerleri içeren, anlatım zenginliği taşıyan seçkin yazarların kaleme aldıkları metinlerden oluşmuştur. Masal, destan, roman, hikâye, deneme, anı, mektup gibi edebî türlerin oluşturduğu metinler, Türkçe ders kitaplarının konularını teşkil eder. Böylelikle çocuğun edebî türleri tanınması ve edebiyatı sevmesi sağlanır. Metinler yaş ve sınıf seviyesine uygun olup, çocuğun yaşam görüşünü, bilgi, görgü ve deneyimlerini, yeteneklerini, vatan-millet sevgisini artırıp geliştirecek niteliktedir.”¹⁵¹

¹⁴⁹ Erdal Ceyhan ve Birol Yiğit; *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*, Anı. Yayıncılık, Ankara:2004, s.14.

¹⁵⁰ İsmail Kaya; “*İlköğretim Ders Kitaplarında Tasarım Sorunu*”, Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları, Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi:11, Ankara1996, s.152.

¹⁵¹ Âdem İşcan; *İlköğretim İkinci Kademe Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Öğrencilere Estetik Zevk Kazandırmadaki Rolü*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nesrin Feyzioğlu) Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2004, s.81.

III.4.1. TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

III.4.1. TÜRKÇE DERS KİTABI

Türkçe ders kitabı ders kitabı şeklinde dizayn edilmelidir, hikâye kitabı ya da dil bilgisi kitabı şeklinde dizayn edilmemelidir. Öğretmen kılavuzu kitabı öğretmene yardımcı materyal kullanımı konusunda yeterli açıklamada bulunmalıdır. Ayrıca ders kitabı öğretmene yöntem ve tekniklerin kullanımı konusunda yeterli bilgi vermelidir.

III.4.2. FİZİKSEL GÖRÜNÜM

“Okullarımızda sadece Türkçe dersleri için değil, hemen her ders için ders kitapları vazgeçilmez bir unsurdur. Öğrenci seviyelerine, dersin hedeflerine uygun ve hedef kitleyi güdeleyici bilgilerin düzenli bir şekilde verilmesi ile hedef kitlenin derse karşı olumlu bir tavır oluşturmaya yardımcı olan ders kitaplarının eğitim ve öğretimde önemli bir yeri vardır. Ülkemizde ders kitaplarında muhtevanın, fizikî yapıdan daha önemli olduğu görüşü savunulmaktadır. Ancak muhteva kadar aynı derecede öneme sahip olan fizikî yapı ve bölümler sayesinde öğrenci ile kitap arasındaki iletişimin de daha sağlıklı olması sağlanır.”¹⁵²

3. Kapak

- a) Renkli olmalı.
- b) Albenisi olmalı.
- c) Kartondan ya da lüks kartondan yapılmalı.
- d) Kâğıt;

Kitabın sayfaları okunabilecek şekilde seçilmeli ne parlak ne de mat kâğıt olmamalı.

¹⁵² Kamil Daloğlu; *İlköğretim Okullarında Okutulan Türkçe Ders Kitaplarındaki Dil Bilgisi Konuları Üzerine Bir Araştırma*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Muhammet Sani Adıgüzel) Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bolu-2005.

e) Sayfa düzeni; “Kitapta resimler, sayfadaki yazıları engellemeyecek şekilde yerleştirilmiş.”¹⁵³

4. Ebatları;

Sınıfların düzeyine göre küçük (13x17), normal (16x24), büyük (19x27) olmalıdır.

5. Forma Hacmi;

- a) Sınıf düzeyine uygun olmalı.
- b) Formalar dikişli olmalı çabuk yıpranıp yırtılmamalıdır.

6. Punto;

“Punto büyüklüğü ve harf özelliği sınıf seviyesine uygun olmalı. (Birinci sınıflar 12-14; ikinci ve üçüncü sınıflar 10-12; dördüncü sınıflar 10 punto.)”¹⁵⁴

7. İç düzen

- a) Ciltli olmalı.
- b) Birinci hamurdan imal edilmiş olmalı.

Resimler

- c) “Metin içeriğine uygun olmalı.”¹⁵⁵
- d) Öğrenci seviyesine uygun olmalı.
- e) “Resimlerin altında gerekli açıklamalar yer almalı.”¹⁵⁶
- f) “Çekicilik;

¹⁵³ Necip Beyhan; *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Top Yayıncılık, İzmir 2001.

¹⁵⁴ Safiye Akdeniz; *Temel Eğitim Türkçe Ders Kitaplarına Dair Bazı Dikkatler* (Some observation on the main teaching Course Book of the Turkish Lesson), *Ege Eğitim Dergisi* 2003 cilt 3, s.59-70.

¹⁵⁵ Norman G. Gronlund; *How to Write and Use Instructional Objectives*, Englewood Cliffs, New Jersey, s. 13

¹⁵⁶ Leyla Küçükahmet (edt); *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*, Türkçe 1-8 Nobel yayın, Ankara 2001, s. 149.

“Resimlerle konular birbirini desteklemeli, göze hitap etmeli ve öğrencilerin beklentilerine cevap verecek düzeyde olmalıdır. Üslup ve içerik açısından anlamı kolaylaştırıcı olmalı. Türkçenin dil kurallarının kalıcı ve anlaşılır olabilmesi için kavramlar şemalar halinde açıklanmalı.”¹⁵⁷

4.4.3. İÇERİK

8. “Atatürk İnkılâp ve İlkelerini kavratan ve benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiş olmalıdır.

9. İlköğretim okulları Türkçe Eğitim Programında belirtilen hedeflerle tutarlı olarak

10. Hazırlanmış olmalı.

11. Konular bir önceki sınıf programını tamamlayıcı, bir sonrakine hazırlayıcı olmalı.

12. Konular gelecekteki yaşama hazırlayıcı olmalı.

13. Metinler öğrencilerin yaş ve sınıf düzeyine uygun olmalı.

14. Metinler sanat değeri taşıyan ve öğrencileri okumaya özendirici nitelikte olmalı.

15. Metinler öğrencilerin ilgilerine ve sosyal yaşamlarına uygun olmalı.

16. Metinler ünitelerle ilişkili olmalı.

17. Metinler ünitelerle ilgili sıraya konmuş olmalı.

18. Metinler anlaşılır bir üslupla yazılmış olmalı.

19. Metinlerin seçiminde çağdaş Türk yazar ve ozanlarının eserlerine yer verilmiş olmalı.

20. Metin sayısı yıllık ders saatiyle orantılı olmalı.

21. Kitabın sonunda sözlük var olmalı.

¹⁵⁷ Ramazan Tortop, Hasan Barışcan; *Türkçe 1 Sınıf Ders Kitabı Özellikleri*, Top Yayıncılık, İzmir 1999

22. Kitabın sonunda kaynakça var olmalı.

23. Dil bilgisi konuları programındaki sıraya göre alınmış olmalı.”¹⁵⁸

4.4.4. KELİME VE CÜMLE YAPISI

24. Açık ve sade olarak yaşayan bir dilde yazılmış olmalı.

25. Cümleler sınıf düzeylerine uygun uzunlukta olmalı.

26. Olduğu gibi yazılması gereken yabancı kelimelerin Türkçe okunuşları yanında gösterilmiş olmalı.

27. Cümle yapısı öğrencinin seviyesine uygun olmalı.

28. Cümleler basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta doğru sıralanmış olmalı.

29. Yazım kurallarına uygun olmalı.

30. Metinler dil bilgisi konularını işleyici nitelikte olmalı.

31. Dil bilgisi yapıları sistematik olarak değişik üniteler içinde tekrar ediliyor olmalı.

4.4.5. ALIŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

32. Her okuma parçası sonunda dört temel dil becerisini geliştirici alıştırmalara yer verilmiş olmalı.

33. Yazılı alıştırmalara, sözlü alıştırmalardan daha çok yer verilmiş olmalı.

34. Türkçeyi doğru ve akıcı kullanabilmek için yeterli alıştırmalara yer verilmiş olmalı.

35. Alıştırmalar sınıf düzeyine uygun olmalı.

36. Araştırma ve inceleme yapmaya yönelik soru, ödev vb. çalışmalar düzenlenmiş olması gerekir.

¹⁵⁸ Özcan DEMİREL, *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*, MEB, 4.bs., Ankara 2002.

37. “Edinilen beceri ve kazanılan davranışları ölçmeye yarayan sorulara yer verilmiş olmalı.

38. Ölçme araçlarına (eşleştirme-kısa cevaplı sorular) yer verilmiş olmalı.

39. Ünite sonlarında çoktan seçmeli testlere yer verilmiş olmalı.

40. Test maddeleri ölçme tekniklerine uygun olarak hazırlanmış olmalı.”¹⁵⁹

III.4.5.1. Cümle Özellikleri Bakımından Ders Kitapları

İncelediğimiz ders kitabımızda Türkçemizi doğru öğretecek her çeşit cümleye yer verilmiştir. Cümlelerin uzunluğu okuma hızını etkiler. Bu yüzden cümlelerin uzunlukları seçilirken öğrenci seviyesine uygun bir şekilde seçilmelidir. Öğrenci seviyesine uygun olarak cümle uzunlukları değişmelidir. Birinci sınıfta cümle uzunluğu açısından en fazla 5-6 kelime seçilmeli ve bir üst kademeye geçtikçe bu kelime sayısı arttırılmalıdır. Mecazi söyleyişler, deyimler ve atasözleri yeterli sayıda örneklerle açıklanmalı ve öğrencilerin dil yaşantılarına uygun olmalıdır. Günlük konuşma dilinin yanında edebi açıdan yeni kelimeler öğretecek düzeyde metinler seçilmelidir. Güncel olaylar hakkında yazılara yer verilerek öğrencilere gazete okumaya teşvik edilmelidir. Anlamını bilmediği kelimeler cümle içinde açıklanmalı ya da sözlük kısmında anlamına yer verilmeli ve öğrenci bilmediği bu kelime hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Okuduğu cümleler ile kelime dağarcığını geliştirmelidir.

III.4.5.2. Metin Türleri Açısından Türkçe Ders Kitapları

İncelediğimiz Türkçe ders kitabının kurgusal metinlerinde giriş gelişme sonuç olarak belli bir anlatım sırası ve olay örgüsü olmalıdır. Kurgusal metinlerin belli bir plan çerçevesinde yapılması ve bilgi birikiminin sıralanması, bilgi veren metinlerin yapılarına göre yapılması ve kronolojik sıralama tipi metinlerde bilgilerin sıralanmasına dikkat edilmelidir. Bilgi veren karşılaştırma tipi metinlerde bilgilerin bir sistem içinde karşılaştırılması gerekir. Kitaptaki metinlerin hemen hemen her konu hakkında yazılmış metinler içermesi gerekmektedir. Özellikle ulusal değerlerin

¹⁵⁹ Emine Kolaç, *İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi*, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: XVII, Sayı: 1, 2003.

önemini kavratan metinlerin, sağlık, aile sevgisi, doğa sevgisi konularına yer vermesi gerekmektedir. Öğrenmeyi kolaylaştırmak için öğrenci seviyesine uygun parçalar seçilmelidir. Konular kültür düzeyine uygunluk, demokratik düşünmeyi geliştirici ve ahlaki değerlere önem verecek şekilde yazılmalıdır. Ayrıca Türkçe ders kitabında ülke sorunları, çevre sorunları ve insan hakları konularına da yer verilmelidir.

III.5. Cümle Çeşitlerinin Türkçe Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi

“Türkçe eğitiminin amacı, dilin hem temel dil becerileri hem de dil bilgisi alanında eşit şekilde geliştirilmesini ve işlevsel kullanımını sağlamaktır. Dil bilgisi konuları Türkçe dersi için önemli bir öğrenme alanını oluşturur. Türkçe dersinde dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanır. Bu amaca ulaşabilmek için de öğrencinin dil bilgisi konularını çok iyi kavramasını sağlamak gerekmektedir.”¹⁶⁰

Bir cümledeki kelime sayısı, ifade edilmek istenilenlerin kısa veya uzun oluşuna göre değişir. Cümlede yargıyı bildiren unsur yüklemidir. Cümle bu unsur üzerine kurulur. İhtiyaca göre bu, başka unsurlarla desteklenir:

Dolaştırdı.

Genç adam/ dolaştırdı.

Genç adam/yaşlı annesini/ dolaştırdı.

Genç adam /sakinleşmesi için/ yaşlı annesini/ şehirde/ dolaştırdı.

Genç adam/ sakinleşmesi için/ yaşlı annesini/ şehirde/ arabasıyla/ dolaştırdı.

Genç adam/ sakinleşmesi için/ yaşlı annesini/ şehirde/ arabasıyla/ saatlerce/ dolaştırdı.

Genellikle, günlük konuşmalarda düşünceler ifade edilirken cümlelerin kurallı olup olmadığına, cümlede yer alan kelimelerin bu düşünceleri yeterinde ifade edip etmediğine pek dikkat edilmez. Yöneltilen sorulara çoğunlukla kısa cümleler

¹⁶⁰ Tazegül Demir, *Türkçe Derslerinde Dil Bilgisi Konuları Öğrenilirken Kullanılan Öğrenme Stratejileri Üzerine Bir Değerlendirme*, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı, ISSN: 1308-9196, Sayı 6, 11 Ocak 2013.

kurularak, hatta zaman zaman cümle bile kurmaya gerek duyulmadan bir işaretle veya tek kelimeyle cevap verilir. Karşılıklı konuşmalarda ise anlaşmayı sağlayacak belirtilerin olması hâlinde cümle tek öğeden de oluşabilir. Bu şekildeki bir cümlenin anlamı kendisinden önce gelen cümle ile tamamlanır:

-Sabahın bu saatinde dışarıda ne yapıyorsun?

-Dolaşıyorum.(Sabahın bu saatinde dışarıda dolaşıyorum.)

-İnsan, yalnızlığı yüreğinde bu kadar hissediyorsa kimi arar?

-Sevdiklerini.(İnsan, yalnızlığı yüreğinde bu kadar hissediyorsa sevdiklerini arar.)

“Cümledeki kelime sayısı, düşüncelerin yazılı olarak ifade edilmesinde anlatılmak istenene göre ayarlanır. Eğer düşünce istenilen şekilde tam olarak anlatılmıyorsa, o cümlede gereğinden az kelime kullanılmıştır, dolayısıyla da burada bir ifade eksikliği hissedilir. Mühim olan, çok fazla kelimeyle kurulmuş uzun cümlelerle kendimizi ifade değil, düşüncenin genişliğine ve anlatılmak istenen anlam inceliğine göre uygun kelimeleri seçerek, bunları dilin kuralları içerisinde bir sıraya koymaktır.”¹⁶¹

IV. BÖLÜM

IV.1. GENEL DEĞERLENDİRME

Kişinin hayattaki başarısı kendisini ifade etmesine bağlıdır. Bunun için de Türkçe öğretimi bu süreçteki temel öğelerden en önemlisidir. Kişinin duygu ve düşüncelerini doğru ifade etmesi kendini anlatması, başarılı olabilmesi için gerekli olan şey; iyi bir Türkçe öğretimidir. Kişinin kendisini ifadesi ise cümleler aracılığıyla olur. Cümle, dildeki kelimelerin anlam çeşitliliği kazandığı; okuma, anlama,

¹⁶¹ Ali Yakıcı, Mustafa Yücel, Mehmet Doğan, V. Savaş Yelok, *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, 5.bs., Ankara 2008.

konuşma, dinleme, yazma ve dil bilgisi alanlarında kişinin gösterdiği gelişim düzeyinin gözlenebildiği bir alandır. Bu sebeple cümle kurmak dil becerisinin son aşamasıdır. Bu nedenle dili kullanma becerisi cümle kurma becerisiyle doğru orantılıdır.

Cümle bilgisi ve cümle öğretimi Türkçe derslerinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bütün öğrenim hayatımız boyunca Türkçe dersi almaktayız. Amacımız en iyi en akıcı, duygu ve düşüncelerimizi eksiksiz ifade edebileceğimiz bir Türkçe öğrenmektir. Türkçe konuşmayı öğrenmenin yanı sıra doğru bir cümle ile bunu ifade etmemiz önemlidir. Bu nedenle cümle eğitimi Türkçe öğretiminin içinde en önemli yeri tutar. Cümle öğretiminin amaçlara uygun olarak yürütülmesinde ders kitaplarının önemli bir rolü vardır. Ders kitaplarında öğrencilerin karşılaştığı cümleler öğrencilerin dili doğru güzel ve etkili kullanma becerilerine doğrudan etki eder. Türkçe kitabında gördüğü okuduğu cümleler öğrencinin bütün yaşamı boyunca konuşabileceği çekirdek yapıyı oluşturur. Burada öğrendiği yanlış bir cümle ya da eksik bir ifade hayatı boyunca onunla birlikte devam edip gidecektir. Bu yüzden ilkokul boyunca öğrencilerimizin her türlü doğru cümle çeşidi ile karşılaşması ve eksiksiz bir cümle eğitimi öğrenmesi gerekmektedir.

Bizde tezimizde Türkçeyi daha iyi kullanabilmek, nelerin eksik nelerin Türkçe öğretimine ne şekilde yansıdığını bulmak için cümle çeşitlerini şu sıralamaya göre inceledik.

Cümle çeşitlerini sınıfladık. Kuruluşlarına göre cümleleri, kurallı cümle, devrik cümle, eksilteli cümle alt başlıklarında ele alıp ayrıntılarıyla inceledik.

Yüklem türüne göre cümle çeşitlerini ise fiil cümlesi ve isim cümlesi diye ikiye ayırıp inceledik. Bazı araştırmacılarca isim cümleleri bölümünde işlenen ve şimdiki zaman göreviyle kullanılan -makta, -madan ekleri de, isim kökenli olmalarına rağmen, araştırmamızda fiil cümleleri başlığı altında ele alınmıştır. Çünkü bu yapılar, -(I)yor eki gibi şimdiki zaman ifade eden yapılardır.

Anlamlarına göre cümleleri ise bildirme, soru, ünlem, emir, dilek/şart cümlesi şeklinde sınıfladık. Burada araştırmacıların çok fazla üzerinde durmadıkları bir konu

olan bildirme cümlesine değindik. Bildirme cümlesini yüklemine aldığı kipe göre bildirme cümlesi ve anlamına göre bildirme cümlesi şeklinde ikiye ayırarak inceledik.

Çalışmamızda cümleleri tahlil ederken sıkça rastladığımız ara cümleli ya da ara sözlü cümleleri, cümlede öge açıklayıcılarını ve cümle dışı unsurları da ele alıp inceledik.

Çalışmamızda tezimizin ana bölümlerinden birini oluşturan “Cümle Çeşitlerinin Türkçe Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi” konusuna değindik. Bu bölümde dilin tanımından başlayarak dil öğretiminde beş temel dil becerisinin anlama ve anlatmaya dayalı olan okuma, yazma, dinleme, konuşma ve bunları tamamlar nitelikte olan dil bilgisi öğretiminin öneminden bahsettik. Türkçe öğretiminde de bu beş temel dil becerisinin kazandırılmasının önemine değindik. Tez konusu olarak cümle çeşitlerini seçmekteki amacımızı belirttikten sonra üzerinde inceleme yaptığımız İlköğretim 4. sınıf Türkçe Ders Kitabını neden seçtiğimizi maddeler halinde sıraladık. Daha sonra bu kitapta yer alan cümle çeşitleri konusunda tespit ettiğimiz cümleleri yeterli ya da yetersiz yönleri İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programını da temel alarak sıraladık.

IV.2. SONUÇ

İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabında yer alan metinlerdeki cümleleri çeşitlerine göre tahlilleri sonucunda şu sonuçları elde ettik:

İlköğretim 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı, diğer 4. sınıf ders kitaplarında olduğu gibi toplam sekiz temadan oluşmaktadır. Bunlar Birey ve Toplum, Atatürk, Üretim, Tüketim ve Verimlilik, Yenilikler ve Gelişmeler, Sağlık ve Çevre, Güzel Ülkem Türkiye, Değerlerimiz, Hayal Gücü isimli temalardır. Her temada beş metin olmak üzere toplam kırk metin vardır. Bu kırk metinden 28 tanesi düz yazıyken 12 tanesi şiiirdir. Her bir metnin yazarı ya da şairi farklıdır. Kitapta yer alan metinler cümle çeşitlerine örnek olarak verilebilecek nitelikte cümleler içermektedir. Metinlerde yer alan cümleler cümle çeşitliliği bakımından da zenginlik göstermektedir.

Çalışmamızda yer alan anlam bakımından cümleler, yapı bakımından cümleler, yüklemine göre cümleler, öğelerinin dizilişine göre cümleler, cümle dışı unsur, cümlede öge açıklayıcıları gibi konular bu kitapta yer alan metinlerden cümleler seçilerek örneklendirilmiştir. Bu kitapta yer alan metinlerdeki cümlelerin cümle çeşitlerine göre dağılımları aşağıda verilmiştir:

Yapılarına Göre Cümleler	Anlamlarına Göre Cümleler	Yüklemine Göre Cümleler	Kuruluşlarına Göre Cümleler
Basit cümle: 899	Bildirme Cümlesi: Olumlu Bildirme Cümlesi:1497 Olumsuz bildirme Cümlesi: 203	İsim Cümlesi: 370	Kurallı Cümle: 1588
Birleşik Cümle: 733 Girişik Birleşik Cümle: 430 İç İçe Birleşik Cümle: 125 Şart'lı Birleşik Cümle: 29 Ki'li Birleşik Cümle: 7 Bağlaçlı Birleşik Cümle: 80	Soru Cümlesi: 35	Fiil Cümlesi: 1345	Devrik Cümle: 73
Sıralı Cümle: 133	Ünlem cümlesi: 106		Eksilteli Cümle: 53
	Emir cümlesi: 67		
	Dilek/Şart Cümlesi: 28		
Ara Cümleli ya da Ara Sözlü Cümleler: 69	Cümlede Öge Açıklayıcıları:11	Cümle Dışı Unsur: 53	

Bu kitaptaki metinlerde yer alan cümleler, yukarıda verilen tablodan da anlaşılacağı gibi öğrencilerin cümle çeşitlerinin her türünü görebilmesi ve anlayabilmesini sağlamaktadır. “Sadece bu kitaptaki cümlelerin cümle çeşitliliği bakımından zengin olması öğrencilerin cümle çeşitleri konusunu tam anlamıyla kavramasına yettiği anlamına gelmiyor”¹⁶² ama önemli bir katkı sağladığı da göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Cümle çeşitleri konusunu öğretmen öğrencilere anlattıktan sonra öğretmenin verdiği teorik bilgiler kitaptaki metinlerdeki cümleler üzerinde incelemeler yapılarak pekiştirilmesi önemlidir.

¹⁶² Z. Şule Yiğit, *İlköğretim Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı'ndaki Metinler Üzerinde Cümle Çeşitlerinin İncelenmesi Ve Cümle Çeşitlerinin Türkçe Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi*, (Doç. Dr. Mevlüt Gültekin) Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek lisans tezi, Niğde 2009.

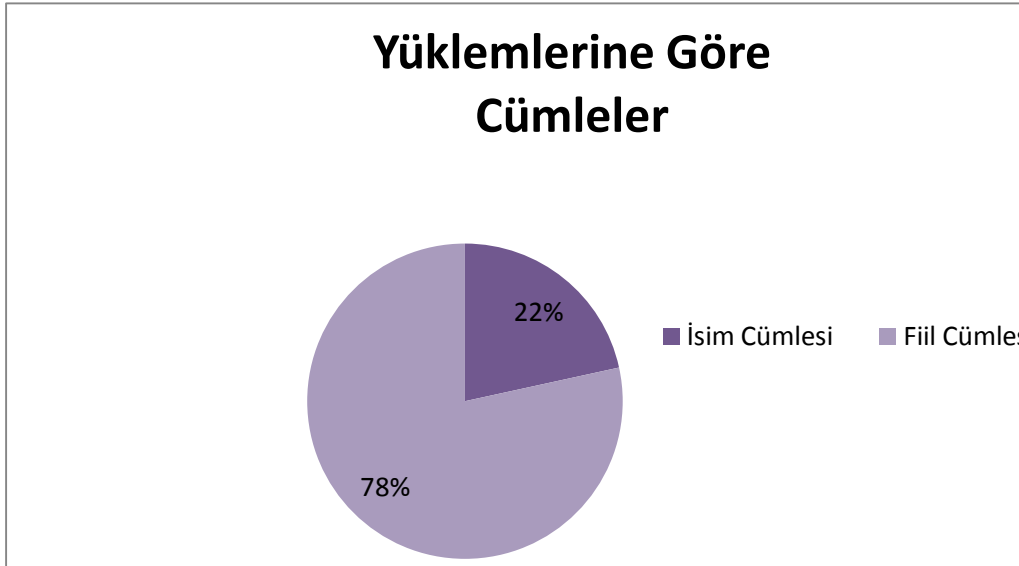
Bu düşüncelerle hazırlanan bu çalışmaya göre Türkçe ders kitaplarındaki cümle durumu şöyledir:

1. Türkçe Öğretim Programına göre ilköğretim 4. sınıf Türkçe ders kitaplarında cümle bilgisi öğretilmektedir. Cümle öğretiminin daha verimli olması için ders kitaplarına seçilen metinler cümle bakımından sınıf seviyesine uygun olarak hiyerarşik bir gelişim göstermelidir.

2. Çalışmamız da cümleleri yüklemine göre ayırt edip incelediğimizde 4. sınıf Türkçe ders kitaplarında fiil cümlesi sayısı, isim cümlesi sayısından fazla olduğu görülmektedir. Tablo 1’de bize isim cümlesinin fiil cümlesinden az olduğunu sayısal olarak ifade etmektedir. Tabi ki isim cümlelerinin az kullanılması onun önemsiz bir cümle yapısı olduğu anlamına gelmez aksine ilköğretim 1. Sınıf düzeyinde yapılan benzer çalışmalarda isim cümlesinin daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Bunun sebebi ise isimler dış dünyadaki hareket bildiren kavramların dışındaki bütün kavramların sembolik göstergeleridir ve insanlar da iletişim kurarken en çok bu sembollerin ve kavramların karşılığı olan isimlerden faydalanmışlardır. Bu yönüyle bir yazılı anlatı özelliği taşıyan metinlerde de isimlerin fazlaca yer alması normal olarak görülebilir. İleri ki sınıf düzeylerine göre de bu sonuç isim cümlesinden fiil cümlesine doğru bir geçiş olduğunu göstermektedir. Etrafındaki dünyayı keşfedip kavramlarını öğrenen çocuklar daha fazla eylem bildiren yapıda cümleler kurmaya başlarlar bu yüzden de eylemlerini ifade ederken isim cümlesinden ziyade fiil cümlesi kurmaya başlarlar. Bu sonuç tezimize benzer yapılan çalışmalardaki sonuçlar ile benzerlik göstermektedir. Böylelikle “Türkçe ders kitaplarında fiil cümlelerinin en çok kullanılan temel cümle biçimi olduğunu görmekteyiz.”¹⁶³

¹⁶³ Ömer Hacıoğlu, *İlköğretim 6, 7, 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Cümle Bakımından İncelenmesi*, (Yrd. Doç. Dr. Beyreli), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

Tablo 1: Yüklemine Göre Cümleler

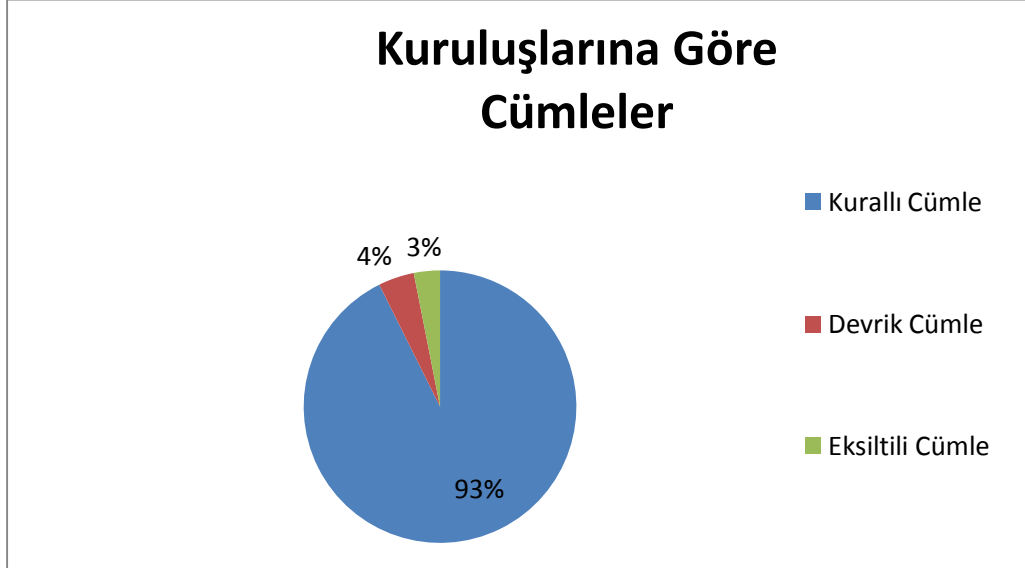
3. 4. sınıf Türkçe ders kitaplarında genel olarak belli bir olaya dayalı türler en fazla cümleye ve cümle çeşitliliğine sahip metinlerdir. Belli bir olaya dayalı türlerden sonra düşünceye dayalı metinler cümle ve cümle çeşitliliği fazla metinlerdir. Cümle sayısı ve çeşitliliği en az metinler duyguya dayalı metinlerdir. Kısacası biz bir olay anlatırken daha farklı cümleler ile kendimizi ifade ederken düşünceye dayalı metinlerde olaya dayalı türe göre daha az cümle çeşitliliğine sahip olduğunu görmekteyiz. Duyguya dayalı bir metin anlatıyorsak daha az cümle çeşidi ile duygularımızı ifade edebilmekteyiz. Bir olay anlatırken olayı kanıtlamak ve karşı tarafı inandırmak ya da ikna etmek amacıyla daha fazla cümle çeşidine ihtiyaç duyduğumuzu görmekteyiz.

4. 4. sınıf Türkçe ders kitaplarında yüklemine göre cümle sınıflamasını incelediğimizde kurallı cümlelerin devrik cümlelere oranla fazla olduğu görülmektedir. Bu bilgiler yüklemine göre cümle sınıflandırmasında Türkçe ders kitaplarının temel cümle karakterinin kurallı cümleler olduğunu göstermektedir. Kurallı cümle yapısı Türkçemizde en çok kullanılan cümle çeşididir. Çünkü kurallı

cümleler anlatımın daha düzenli ve basit olduğu cümlelerdir. Anlatımın düzenli olduğu bu cümleler dilin doğru kullanılmasında ve anlaşılır metinlerin oluşmasında önemli role sahiptir. Devrik cümleler anlatımın düzensiz ve vurguyu farklı bir isim üzerine yapıldığı cümle çeşitleridir. Daha anlaşılır metinler yazabilmek için kurallı cümle ile ifade etmek daha kolay olacaktır. Konuşma dilinde daha sık kullanılan devrik cümlelerin ders kitaplarında daha az yer alması beklenen bir sonuçtur. 4. Sınıf Türkçe ders kitabında devrik cümle sayısı 73 tanedir. Tüm cümleler içinde % 4'tir. Kurallı cümle sayısı ise 1588 tanedir ve yüzde olarak ifade edildiğinde % 93'tür. Bu oranın bu şekilde yüksek çıkmasıyla biz Türkçenin ifade edilirken genelde kurallı cümle kalıbı ile kurulduğunu ve bu şekilde ifade etmenin daha kolay ve anlaşılır olduğunu anlamaktayız.

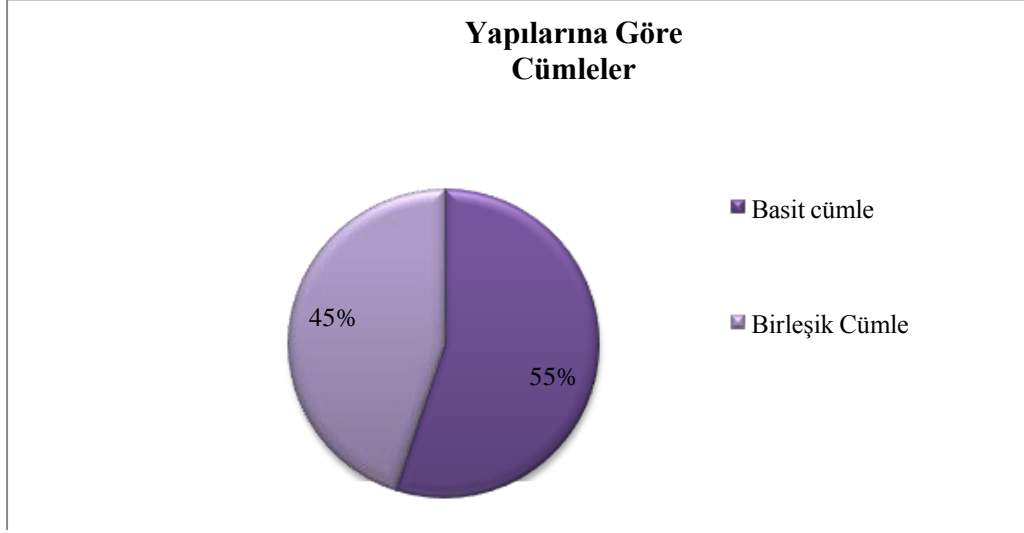
5. 4. Sınıf Türkçe ders kitabında eksilteli cümle sayısı 53 tanedir. Ve oranı % 3' tür. Burada Türkçe ders kitabında eksilteli cümle sayısının kurallı ve devrik cümleye göre az olması daha olumlu bir yaklaşımdır. Öğrenciler eksilteli cümlelerde cümlenin devamını kendileri tamamlayacakları ya da kendilerine göre anlayacakları için bu tür cümleler yanlış anlaşılmalara sebep olabilecek yapıdadırlar. Eksilteli cümlede anlam tam olarak kendini göstermeyebilir. Burada öğrencilerin tamamlaması istenir, anlamlandırması beklenir. Bu açıdan bakıldığında ise eksilteli cümle yerinde kullanıldığında öğrencinin yaratıcılığını geliştirebilir. Öğrencilere farklı bakış açıları kazandırılabilir. Bu yüzden ne gerektiğinden fazla eksilteli cümleye yer verilmeli ne de gerektiğinden az bu cümle yapısı kullanılmalıdır. Tablo 2'de de bu oranın doğru şekilde çıktığını görmekteyiz. Öğrenciler okuma metinlerinde çoğunlukla kurallı cümle ile karşılaşmaktadırlar. Eksilteli ve devrik cümle yapılarını ise daha az ve gerektiği kadar karşılırlarına çıktığı görülmektedir. Bu da yapılan çalışmalar eşliğinde cümle öğretimi açısından bakıldığında olumlu sonuçlar doğurması beklenir. Bu sonuçlar eşliğinde öğrencilerin kendilerini ifade etmede kullanacakları bütün kurallı, devrik ve eksilteli cümle yapılarını hemen hemen görmüş olduklarının bir kanıtı niteliği taşımaktadır.

Tablo 2: Kuruluşlarına Göre Cümleler

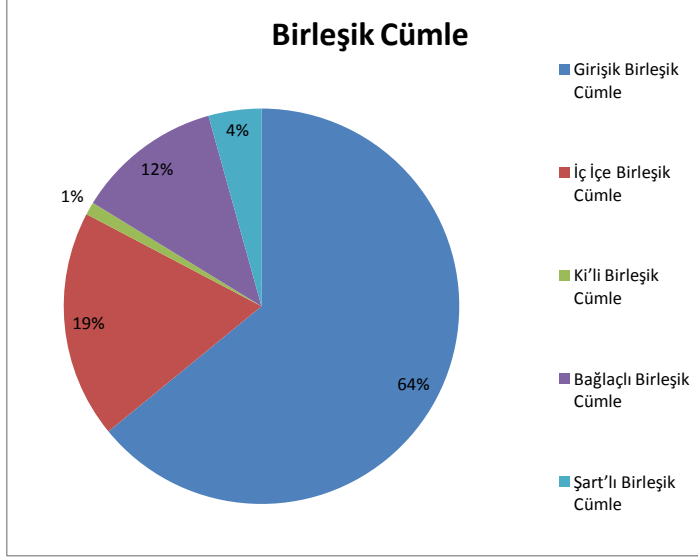
6. 4. sınıf Türkçe ders kitabında basit cümle (899) sayısı birleşik cümle (733) sayısından fazladır. Basit cümle % 55 iken birleşik cümle % 45'tir. Araştırma verilerinin gösterildiği tablo ve şekiller ders kitaplarının birleşik yapıdaki cümlelere fazla yer vermediğini, ağırlıklı olarak basit cümlelerden kurulmuş metinlerin tercih edildiğini göstermektedir. Birleşik yapıda kurulan cümleler genel itibari ile daha karmaşık ya da uzun yapıda olabiliyor bu açıdan bakıldığında birleşik cümleleri anlamakta öğrenciler güçlük çekebilirler. Kurallı cümleler devrik cümlelere göre daha anlaşılır olduğu için kitaplara seçilen metinlerin ağırlıklı olarak kurallı cümlelerden oluşması olumlu ve istenen bir sonuçtur. 4. sınıf Türkçe dersleri sonunda öğrencilerin ders kitaplarında karşılaştığı cümleler Tablo 3'te görüldüğü gibi basit ve birleşik cümle dağılımı öğrenci seviyesine uygundur.

Tablo 3: Yapısına Göre Cümle Türleri

7. Birleşik cümlelerde kendi içinde girişik birleşik cümle, iç içe birleşik cümle, ki'li birleşik cümle, bağlaçlı birleşik cümle, şartlı birleşik cümle ve son olarak sıralı birleşik cümle olarak bölümlere ayrılır. Girişik birleşik cümle 430 (%64), iç içe birleşik cümle 125 (%19), şart'lı birleşik cümle 29 (%4), ki'li birleşik cümle 7 (%1), bağlaçlı birleşik cümle 80 (% 12) tanedir. Tablo 4'te de gördüğümüz gibi en fazla girişik birleşik cümle kullanılmaktadır. Genel anlamda anlatımı daha rahat ifade edildiğinden dolayı bu cümle yapısı incelediğimiz Türkçe ders kitabında daha çok kullanıldığı görülmüştür. Diğer benzer çalışmalarda bizim sonuçlarımızı destekler niteliktedir. Onlarda birleşik cümle ve girişik birleşik cümle yapısının diğer birleşik cümle çeşitlerine göre daha fazla kullanıldığını bulmuşlardır.

Tablo 4: Birleşik Cümle

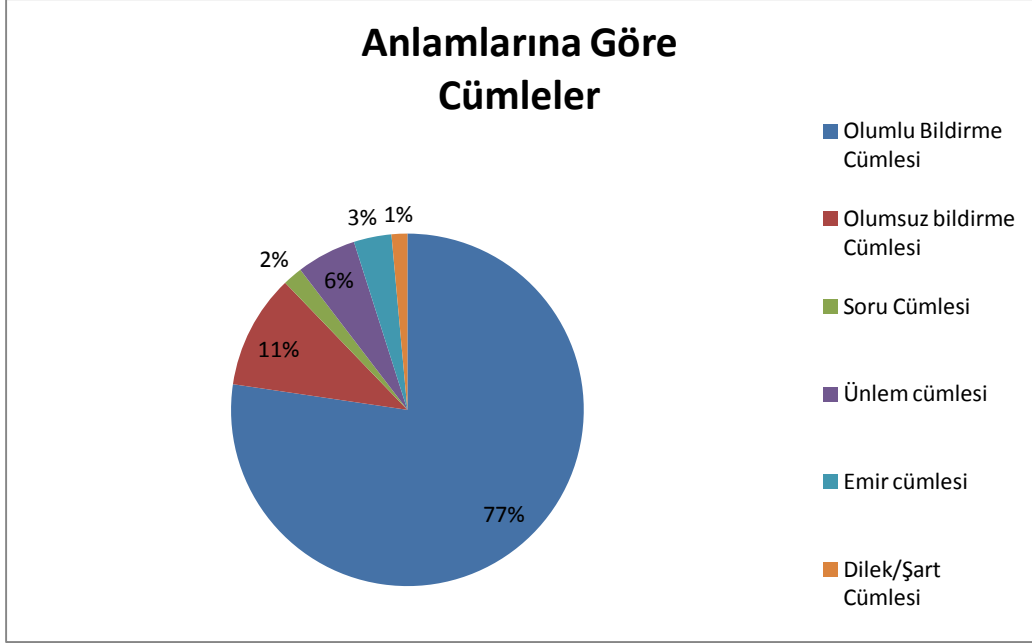
8. Cümle çeşitleri açısından incelediğimiz 4. sınıf Türkçe ders kitabında bağlı cümleler, sıralı ve eksilteli cümle sayılarına kıyasla daha az varlığa sahiptir. Eksilteli cümle sayısı bağlı cümle sayısından fazla, sıralı cümle sayısından ise az miktarda bulunmaktadır. Bağlı cümlelerin daha az varlığa sahip olmasının sebebi 4. sınıf düzeyinde öğrenciler için cümle içinde kullanılan kelime sayısı ortalama 5 ile 7 kelime arasında değişmektedir. Bağımlı bir cümle oluşturulmak istendiğinde iki ya da daha fazla cümleyi bir araya getirdiğimiz için bu kelime sayısında bir artış meydana gelmektedir bu da bu düzeyde ki çocukların metni daha iyi anlamlandıramamalarına sebep olabilir. Sıralı bağımlı cümlelerin bütün cümle çeşitleri arasında daha az varlığa sahip olması bizim için istenen ve beklenen bir sonuçtur. 9. 4. sınıf Türkçe ders kitapları toplam cümle sayısı 1714 tanedir. 4. sınıf öğrencisi için sadece Türkçe ders kitabından bu kadar çok cümle ile karşılaşması olumlu bir sonuçtur.

9. 4. sınıf Türkçe ders kitaplarında en kısa cümle iki en uzun on iki kelimedenden oluşmaktadır. Sonuç olarak 4. sınıf Türkçe ders kitaplarında olması gerekenden çok daha uzun cümleler de bulunmaktadır. Bu öğrencilerin metni anlamakta güçlük çekmelerine neden olabilir. Bazen de uzun cümleler öğrencinin metne iyi odaklanamamasını ve odaklanamadığı için dersin işlenişini olumsuz yönde etkileyerek olumsuz sonuçlar doğurabilir.

10. 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki öğrencilerin kendilerini ifade etmede kullanabileceği cümle çeşitlerini kavramasına yardımcı olacak niteliktedir. Ancak Birleşik cümle, bağlı cümle, sıralı cümle ve eksiltili cümlelerin her metin türünde yer almaması bir eksikliktir. Çünkü her cümle zıddı ile pekişerek daha kolay öğrenilir. Öğrenciler farklı cümle yapılarını aynı metin içinde gördüklerinde daha kalıcı ve anlamlı bir Türkçe öğretimi elde etmiş olurlar. Bu açıdan bakıldığında her metinde bu şekilde uygulamaya dikkat edilmemesi olumsuz bir sonuçtur.

11. Anlamına göre cümle çeşitlerinde en fazla olumlu cümle (1497), sonrasında olumsuz bildirme cümlesi (203) yer almaktadır. En fazla olumlu cümle kurulması Türkçe öğretiminde ifadelerimizin genelde olumlu kurulması alışlagelmiş bir durumdur. Kendimizi ifade ederken genelde her şeyi olumlu cümle ile anlatmayı tercih ederiz bu yüzden en yaygın kullanım şekli cümleleri olumlu yapıda kurmaktır. Bildirme cümlesi; olumlu bildirme cümlesi 1497 (%77), olumsuz bildirme cümlesi 203 (%11), soru cümlesi 35 (%2), ünlem cümlesi 106 (%6), emir cümlesi 67 (%3), dilek/şart cümlesi 28 (%1) tanedir. Ayrıca olumsuz cümle yapısı öğrencilerde ve genel anlatımda hoş karşılanmadığı için olumlu cümle yapısının daha fazla yer olması beklenen ve bizim için olumlu bir sonucu ifade etmektedir. Hoş karşılanmıyor ifadesinde kast ettiğimiz mana ise yapıcı ve onarıcı bir ifade ya da kırıcı ve itici bir ifadedir. Burada olumlu bildirme cümlesi genelde yapıcı ve onarıcı bir dile sahipken olumsuz bildirme ifadesi kırıcı ve iticidir ve aynı zamanda yasaklayıcı ve engelleyici ifadeleri açıklamaktadır. Bu şekilde algılandığı içinde genelde olumsuz bildirme ifadesi hoş karşılanmamaktadır.

Tablo 5: Anlamına Göre Cümleler

12. 4. sınıf Türkçe ders kitapları öğrencilere bütün cümle çeşitlerini tanıttak nitelikte ve içerikte olması gerekmektedir. 4. sınıf Türkçe ders kitabı öğrenciye gerekli cümle donanımını kazandırabilecek yeterli cümle çeşitliliğe sahiptir. Yeterli cümle çeşidi örneğinin var olması demekte öğrencilerin seviyelerine uygun, yeni kelimeleri öğrenmelerine fırsat veren, Türkçeyi zengin ve akıcı kullanılmasına yardımcı olabilecek cümlelerin var olduğuna işaret eder.

13. Cümleler, öğrencinin zihnindeki bilgilerin yapılandırılmasına yönelik olarak kurulur. Bu yüzden metinlerde belli bilgiler öğretilirken isim cümlelerine, kavramlar ve olaylar anlatılırken fiil cümlelerine ihtiyaç duyarlar. Yaşadıkları dünyayı keşfetmeyi öğrenmek, meraklarını ifade edebilmeyi sağlayabilmeleri için soru cümlesine, bağlı cümlelere ve birleşik cümle yapılarına, ufuklarını ve yaratıcı düşünme süreçlerini canlandırmak için eksilteli cümle yapısına, isteklerini dile getirmek için emir cümlelerine, belli şartlar altında bir şeyleri yapabilmek için dilek/şart cümlelerine ihtiyaçları vardır. Kendilerini eksiksiz ve yanlış anlaşılmadan ifade

etmek içinde bütün cümle yapılarını öğrenmeli ve doğru ve yerinde bir şekilde kullanmalıdırlar.

14. Cümle öğretiminin iyi yapılabilmesi için sadece cümlelerin olması da yeterli değildir. Metinlerde yer alan paragrafların da belli kurallar şeklinde oluşturulması gerekir. Paragraf düzenleme kurallarına uyulmalı ve paragraflar arasındaki anlam ve mantık ilişkisine dikkat edilmelidir. Çünkü öğrenme sürecinde tek tek her şeyi bilmek yeterli olmaz bunların toplamda ne ifade ettiğini bilmek anlamlandırmak açısından önemlidir. Bu yüzden tek tek cümleleri bilmenin yanı sıra cümlelerin oluşturduğu paragrafları, paragraflarında oluşturduğu metinleri oluşturmak önemlidir.

15. Ders kitaplarındaki metinlerde bulunan cümleler öğrencilerin anlatım kabiliyetini geliştirecek nitelikte olmalıdır. Cümle öğretiminde öğrencilere hangi cümle kalıplarıyla düşüncelerini daha anlaşılır, etkili ve güzel şekilde anlatabilecekleri öğretilmelidir.

IV.3 ÖNERİLER

1. Benzer araştırmalar diğer sınıf düzeylerinde de yapılabilir.
2. Türkçenin eğitimi ve öğretimine yönelik uygulamaların daha etkin ve verimli bir yapıya kavuşturulabilmesi için, Türkçe öğretmenlerinden, eğitim programlarından ve öğretim materyallerinden kaynaklanan problemlerin belirleneceği benzer çalışmalar yapılabilir. Sonrasında ortaya konan problemlerin çözümüne ilişkin önerilerin sunulacağı araştırmalar yapılmalı, buna yönelik bilimsel çalışmalar desteklenmelidir.
3. Cümle tanınmadan, önemi kavranmadan dil öğretimi eksik kalır. Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin cümle sayıları ve cümle yapıları bilinmediğinden ders kitabına alınacak metinlerin öğrenciye göreliği belirsizdir. Bu nedenle bütün Türkçe ders kitapları metin, cümle sayısı ve çeşitliliği bakımından incelenmeli ve değerlendirilmelidir. Ders kitaplarına yeni metinler seçebilmek için edebiyatımızdaki Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda okutulması tavsiye edilen 100 Temel eserin cümle bakımından incelemesi yapılmalıdır.

V. BÖLÜM

V.1. İLKÖĞRETİM TÜRKÇE 4. SINIF DERS KİTABI'NDAKİ METİNLERDE YER ALAN CÜMLELERİN CÜMLE ÇEŞİTLERİ AÇISINDAN TAHLİLLERİ

“ Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.” atasözünü işitmişsinizdir. (s. 10: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Bu atasözünün ne anlatmak istediğini bilmem hiç düşündünüz mü? (s. 10: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çok güzel konuşan kişi içinde “ Ağzınızdan bal akıyor.” derler. İşte bu akan bal, tatlı dilin balıdır, güler yüzdür. (s. 10: 3, 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: İşte bu akan bal, tatlı dilin balıdır, güler yüzdür.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil eki ile kurulan girişik birleşik cümle

Çevremize söyle bir bakalım. Günlük hayatımızda iki türlü insanla karşılaşırız. Birincisi, konuşmalarında ve davranışlarında görgü kurallarına dikkat eder. Bu tür insanların yanında kendinizi rahat ve güvende hissedersiniz. Diğer ise kaba ve dikkatsizdir. Nerede nasıl konuşacağını bilmez. Başkalarını rahatsız ederim düşüncesi aklının ucundan bile geçmez. (s. 10: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11)

***Birinci cümle:* Çevremize söyle bir bakalım.**

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

***İkinci cümle:* Günlük hayatımızda iki türlü insanla karşılaşırız.**

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

***Üçüncü cümle:* Birincisi, konuşmalarında ve davranışlarında görgü kurallarına dikkat eder.**

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

***Dördüncü cümle:* Bu tür insanların yanında kendinizi rahat ve güvende hissedersiniz.**

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

***Beşinci cümle:* Diğer ise kaba ve dikkatsizdir.**

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Altıncı cümle: Nerede nasıl konuşacağını bilmez.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yedinci cümle: Başkalarını rahatsız ederim düşüncesi aklının ucundan bile geçmez.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir de hayatımızı kolaylaştıran sihirli sözler vardır. (s. 10: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Şimdi ben bu sözlerin neler olduğunu sorsam eminim hepiniz çok iyi bilirsiniz.

Örnek mi istiyorsunuz? (s. 10: 13, 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İpotekli şartlı birleşik cümle

İkinci cümle: Örnek mi istiyorsunuz?

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Durun söyleyeyim.” Hokus Pokus”, “Abra kadabra”, “Açıl susam, açıl!”. (s. 10: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Nasıl? Beğendiniz değil mi?.. (s. 10: 16, 17)

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Beğendiniz değil mi?..

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

**Bu sözlerin çizgi filmlerde ve masallarda bir anlamı olabilir. “ Açıl susam, açıl.”
deyince**

**Ali Baba ve Kırk Haramilere bütün kapıların açıldığını biliyoruz. Ama bizim
sihirli sözlerimiz bunlar olmasa gerek. (s. 10: 18, 19, 20)**

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: “ Açıl susam, açıl.” deyince

Ali Baba ve Kırk Haramilere bütün kapıların açıldığını biliyoruz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Üçüncü cümle: Ama bizim sihirli sözlerimiz bunlar olmasa gerek.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

**Haydi, daha fazla sabrınızı tüketme yelim de birkaç tanesini söyleyelim.
Teşekkür ederim!, Özür dilerim!, Affedersiniz!, Rica ederim! Lütfen! (s. 10: 21)**

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu kadar mı? Elbette değil. Diğerlerini de siz düşünün. (s. 10: 22, 23, 24)

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

İkinci cümle: Elbette değil.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Elbette

Üçüncü cümle: Diğerlerini de siz düşünün.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İnanıyorum ki hepinizin söz dağarcığı bu güzel sözlerle doludur. (s. 10: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Peki, bu sözleri ne zaman ve hangi durumlarda kullanırız? (s. 10: 26)

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Birinden bir iyilik gördüğümüz zaman o kişiye yardımından dolayı teşekkür ederiz. (s. 10: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İstmeden yaptığımız yanlış bir davranış ya da söylediğimiz hatalı bir söz için özür dileriz. (s. 10: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Biri bize teşekkür ettiği zamanda “Önemli değil!” ya da “ Rica ederim!” diyerek karşılık veririz. (s. 10: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Unutmayalım ki bu saygı sözleri birbirimize karşı sevgimizi çoğaltır. (s. 10: 30)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Ki’li birleşik cümle

Teşekkür ederek teşekkür etmeyi, özür dileyerek de özür dilemeyi öğretiriz. Bu güzel sözleri, yerinde ve zamanında kullanmayı önce ailemizden ve büyüklerimizden öğreniriz. (s. 10-11: 31, 32)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: Bu güzel sözleri, yerinde ve zamanında kullanmayı önce ailemizden ve büyüklerimizden öğreniriz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Okulumuzda ise öğretmenlerimiz öğrendiklerimizin üstüne daha fazlasını katarlar. (s. 11: 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Ben bu sözlere altın sözler de diyorum. Altın, nasıl en değerli maden ise bu sözler de sözcüklerin altınıdır. Ancak sözü kıymetli yapan kendisi değil onu kullanan insandır. (s. 11: 34, 35, 36)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Altın, nasıl en değerli maden ise bu sözler de sözcüklerin altınıdır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı şartlı cümle

Ancak sözü kıymetli yapan kendisi değil onu kullanan insandır.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil kurulan girişik birleşik cümle

Söz de insanı kıymetlendirendir. (s. 11: 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı şartlı cümle

Büyük şairimiz Yunus Emre bakın ne güzel söylemiş: (s. 11: 38, 39, 40)

Sözü bilen kişinin,

Yüzünü ağ ede bir söz.

Sözü pişirip diyenin,

İşini sağ ede bir söz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiille kurulan girişik birleşik cümle

Sözü bilen kişinin,

Yüzünü ağ ede biz söz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiille kurulan girişik birleşik cümle

Sözü pişirip diyenin,

İşini sağ ede biz söz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiille kurulan girişik birleşik cümle

**Atalarımız da aklına her geleni söyleyeni “ İsteddiğini söyleyen, istemediğini
iştir.” atasözüyle uyardımlardır. (s. 11: 41)**

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Görgü sahibi insanlar, hem yerinde konuşurlar hem de konuşurken ses tonlarına dikkat ederler. Konuşmaları, dinleyeni rahatsız etmez. Bağırmadan konuşurlar ve konuşmalarında emir verici bir ton bulunmaz. Özellikle olumsuz ve kırıcı anlam taşıyan “ Hayır olmaz!”, “ Bana ne!”, “Sana ne!”, “ Seni ilgilendirmez!”, “ Asla!” gibi ifadeleri kullanmaktan sakınırlar. (s. 11: 42, 43, 44, 45)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

İkinci cümle: Konuşmaları, dinleyeni rahatsız etmez.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Bağırmadan konuşurlar ve konuşmalarında emir verici bir ton bulunmaz.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Dördüncü cümle: Özellikle olumsuz ve kırıcı anlam taşıyan “ Hayır olmaz!”, “ Bana ne!”, “Sana ne!”, “ Seni ilgilendirmez!”, “ Asla!” gibi ifadeleri kullanmaktan sakınırlar.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Başkaları ile iletişimde acaba konuşmak kadar dinlemek de önemli değil mi? Elbette önemli. (s. 11: 46, 47)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

İkinci cümle: Elbette önemli.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Elbette

Dinlemeden anlamamanın olmayacağını bilmeyenimiz yoktur. (s. 11: 48)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Girişik birleşik cümle

Ne demiş atalarımız: “ Bin dinle, bir konuş.”, “ Söz gümüşse sükût altındır.” (s. 11: 49, 50)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

“ Söz gümüşse sükût altındır.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Dinlemenin de kendine özgü kuralları vardır. (s. 11: 51)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Söz gelişi, bir arkadaşımızla konuşuyoruz. Arkadaşımız bize bir şeyler anlatıyor. (s. 11: 52, 53)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Arkadaşımız bize bir şeyler anlatıyor.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Onu nasıl dinleriz? (s. 11: 54)

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Öncelikle konuşan arkadaşımızın yüzüne bakarız. (s. 11: 55)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gözlerimizi etrafta dolaştırmayız ve başka bir şeyle meşgul olmayız. (s. 11: 56)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımsız sıralı cümle

Bu davranışımız arkadaşımızın anlattıklarına önem verdiğimizizi gösterir. (s. 11: 57)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir diğer güzel davranış da karşımızdaki konuşurken onun sözünü kesmeden sonuna kadar dinlemektir. (s. 11: 58)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiile kurulan girişik birleşik cümle

Dinlemek mi daha zor yoksa konuşmak mı, diye sorarsanız, sizi dinlemenin konuşmaktan daha zor olduğunu söylerim. Çünkü dinlemek sabır ister, çaba ister. (s. 11: 59, 60)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: Çünkü dinlemek sabır ister, çaba ister.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Şunu aklımızdan çıkarmamalıyız. Öğrenme evinin giriş kapısının anahtarı dinlemedir. (s. 11: 61, 62)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Öğrenme evinin giriş kapısının anahtarı dinlemedir.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dinleme ve konuşma bir elmanın iki yarısı gibidir. Birini diğerinden ayrı göremeyiz ve biri olmayınca diğeri hep yarım kalır. Önce dinleyelim sonra konuşalım. Ama yerinde konuşalım ve nerede olursak olalım görgü kurallarına uyalım. (s. 11: 63, 64, 65, 66)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Birini diğerinden ayrı göremeyiz ve biri olmayınca diğeri hep yarım kalır.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Üçüncü cümle: Önce dinleyelim sonra konuşalım.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Dördüncü cümle: Ama yerinde konuşalım ve nerede olursak olalım görgü kurallarına uyalım.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

MAÇI BİZ KAZANDIK

Kazanmışsınız, bilmiyordum. (s. 14: 1)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Girişik birleşik cümle

Biz erkenden uyuruz, ablam sabahçı, ben de sabahçıyım. Annem, babam da erkenden işlerine giderler. (s. 14: 2, 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Annem, babam da erkenden işlerine giderler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Evimizde tek erken uyumayan babaannemdir. (s. 14: 4)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gece geç saatlere dek oturur, televizyon izler, elindeki iki şişe örgüler örür, beğenmez, söker, baştan örür. (s. 14: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçsız bağımlı sıralı cümle

Soba söndükten sonra dizlerine küçük battaniyesini atar, gece yarlarına dek oturur. (s. 14: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

O gece yine erkenden uyumuştuk. Babaannemin çığılığı ile uyandık: (s. 14: 7, 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Babaannemin çılgığı ile uyandık.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kalkın zelzele oluyor, diye bağıırıyordu. (s. 14: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Fırladık yataklarımızdan. (s. 14: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hayır, sallanma falan yoktu, ama arada bir apartman güm güm ötüyor, sallanır gibi oluyordu. (s. 14: 11)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Komşumuz Abdullah Beylerden yırtınır gibi bir ses geliyordu. (s. 14: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ama her “ Gool!” sözcüğüyle birlikte apartman sallanıyordu. (s. 15: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Abdullah Bey sevincinden havaya zıplıyor, dedi. (s. 15: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Aa, niye ki, diye babaannem sordu. (s. 15: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Cümle dışı unsur: Aa

Yabancı takıma gol atmışsınız galiba, ondan. (s. 15: 16)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Galiba, ondan

Aaa, delinin zoruna bak! Koskoca adam!.. (s. 15: 17, 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Aaa

İkinci cümle: Koskoca adam!..

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu gece milli ma vardı da, dedi. (s. 15: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Abdullah Amca çok iri bir adam. Yüz kilodan fazla. (s. 15: 20, 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksiltili cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Yüz kilodan fazla.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksiltili cümle

Yapısına göre: Basit cümle

O, kendini böyle havaya kaldırıp yere atarken oğlu Metin kim bilir nasıl gülmüştür babasına. (s. 15: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Zarf fiille kurulan genişik Birleşik cümle

Abdullah Amca, sanırım beş dakika zıplamış olmalı, ama sesi hala kesilmemişti.

“Gool gool!” diye bağııyordu. (s. 15: 23, 24)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: “Gool gool!” diye bağııyordu.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Niye acı acı bağıyor bu adam böyle? Canım ayağı kolu sıkışmış falan olmasın, istersen bir kapıyı çalıp bakalım, deyince; Gool, gool, gool!.. (s. 15: 25, 26)

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Canım ayağı kolu sıkışmış falan olmasın, istersen bir kapıyı çalıp bakalım, deyince; Gool, gool, gool!..

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Cümle dışı unsur: Gool, gool, gool!..

Bizim Şenli Apartmanı zangır zangır titriyordu. (s. 15: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Demek ki altımızdaki Hüsam Amca, üstümüzdeki Nurettin Amca da zıplamaya başlamışlardı. (s. 15: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ayol apartman yıkılacak; bunlar hiç uyuyanı, işe gidecek olanı düşünmezler mi? (s. 15: 29)

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Gol oldu anne hiç düşünürler mi, dedi. (s. 15: 30)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Biraz sonra sokaktan “ Daa dii daa dii daaa diii” diye arabaların düdük sesleri gelmeye başlayınca babaannem: (s. 16: 31)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Aaa, hiç gecenin bu saatinde gelin geldiğini duymamıştım, dedi. (s. 16: 32)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Cümle dışı unsur: Aaa

Hep birlikte balkona koştuk. (s. 16: 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir numaralı dairede oturan Hamdi Amca'yla iki numaralı dairede oturan Erdoğan Amca, arabalarının kornalarını öttürüyorlardı. (s. 16: 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiille kurulan girişik birleşik cümle

Amanın, kocaman kocaman adamlar deli olmuşlar, gecenin bu saatinde arabalarının içine oturmuşlar, daa dii daa dii diye çocuklar gibi oyun oynuyorlar, dedi. (s. 16: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Cümle dışı unsur: Amanın

Oyun oynamıyorlar anne, yabancı takımı yendik diye seviniyorlar, dedi. (s. 16: 36)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Vay başıma gelenler!.. (s. 16: 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Ünlem cümlesi

Cümle dışı unsur: Vay

Sokağımız bir anda insanla doluverdi. (s. 16: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Karşı apartmanda oturanlar, bizim apartmanda oturanlar, hepsi dışarı çıkmışlardı. (s. 16: 39)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiile kurulan girişik birleşik cümle

N'oluyor buralara Erol, diye babama sordu. (s. 16: 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Anne, dedim ya maç kazandık. (s. 16: 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Eee, kazandıksa n'olacak? (s. 16: 42)

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Cümle dışı unsur: Eee

Seviniyorlar canım...(s. 16: 43)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bakkal Hulisi amca tombalaklar atıyordu kaldırımın üstünde, evet evet tombalaklar atıyordu. (s. 16: 44)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

O hiç konuşmayan, her zaman yere bakarak yürüyen Kemal Beyamca, öyle bir bağıırıyordu ki koca sokağın sesine yetiyordu sesi ama ne dediği anlaşılmıyordu. (s. 16: 45)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiile kurulan girişik birleşik cümle

O da nesi Okan'ın dedesi!.. İşte babaannem çok şaştı ona: (s. 17: 46, 47)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: İşte babaannem çok şaştı ona.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu adama kalp gelecek ayol, şuna biri engel olsa ya!.. dedi. (s. 17: 48)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Okan'ın dedesi sanki arı sokmuş gibi sokağın bir bu başına, bir öteki başına konuyordu. (s. 17: 49)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Tuttuğunu kucaklayıp havaya kaldırmaya çalışıyordu. (s. 17: 50)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiile kurulan girişik birleşik cümle

Eh hiçbirimiz Cüneyt Amca'nın akordeon çaldığını bilmiyorduk. (s. 17: 51)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Eh

İlk kez hem çalan hem oynayan akordeoncu gördüm, dedi. (s. 17: 52)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Sokağın bu başından ellerinde yanmış mumlar taşıyan bir yığın insan geldi. (s. 17: 53)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fille kurulan girişik birleşik cümle

Ya sokağın öbür başından, işte oradan da borazanlı bir grup gelmeye başladı. (s. 17: 54)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Borazanı çalan önce havaya atıyor, sonra yakalıyordu. (s. 17: 55)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Borazanı havaya attığında belki otuz kırk kişi birden: Ya ya ya şa şa şa, bizim takım çok yaşa, diye bağıriyordu. (s. 17: 56)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Sekiz araba bu yandan girdi sokağımıza, on bir araba da öbür yandan girdi. (s. 17: 57)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Girişik birleşik cümle

**Bizim apartmandakiler Erdoğan Amca'yla Hamdi Amca'nın arabasının içine
doluştular. (s. 17: 58)**

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Arabanın pencerelerinden ellerini çıkarıp bağırmaya başladılar. (s. 17: 59)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Herkes bağıyordu... Arabalar daaat daat diye ötüyordu. (s. 17: 60, 61)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Arabalar daaat daat diye ötüyordu.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Müzik sesi her yanı inletiyordu. (s. 17: 62)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Köpekler korkudan sinmişti. (s. 17: 63)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kediler ağaçlara çıkmışlardı. (s. 17: 64)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bizim Sarman her zaman olduğu gibi korktuğunda gittiği banyoya kaçmış, lavabonun altına saklanmıştı. (s. 17: 65)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağımlı sıralı cümle

Kent, güm güm diye ötüyordu. (s. 17: 66)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Maçı kazanmasına kazandık da bir de kazanmanın mutluluğunu nasıl yaşayacağımızı öğrenebilseydik. (s. 17: 67)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Başkalarını rahatsız etmeden sevinmek bu kadar zor olmasa gerek... dedi. (s. 17: 68)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

O gece kutlamalar yüzünden sabaha dek uyuyamadık. Çünkü Abdullah amca sabaha dek oynadı. (s. 17: 69, 70)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı bağlaçlı cümle

İkinci cümle: Çünkü Abdullah amca sabaha dek oynadı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Erdoğan Amca'yla Kemal Beyamca da sabaha dek şak şak şak ellerini çırpıyor...(s. 17: 71)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

KÜÇÜK LIMON AĞACI

Zengin bir iş adamının bahçesinde, yan yana dikilen iki limon ağacı vardı. (s. 20: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Mayıs ayının sonlarında açan limon çiçekleri, bütün bahçenin havasını bir anda değiştirir ve apartmanlara hapsedilmiş insanlara baharın geldiğini müjdelirdi. (s. 20: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

Ancak limon ağaçlarından biri, diğerinden cılız ve şekilsizdi. (s. 20: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

Bu yüzden büyük ağaç her fırsatta onu küçümser ve tepeden bakardı. (s. 20: 4)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Ev sahibi de küçük boylu limon ağacından ümit kesmiş görünüyordu. (s. 20: 5)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Ona göre ağaç, bu gidişle kuruyup ölecekti. (s. 20: 6)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Bu yüzden de onu fazla sulamaz ve bakımını yapmayı pek istemezdi. (s. 20: 7)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

Günün birinde esen sert bir poyraz, karlı dağların yamaçlarındaki bir grup çiçek tohumunu iş adamının bahçesine uçurdu. (s. 21: 8)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Fakat bahçenin her tarafı parsellenmiş, sadece limon ağaçlarının altında yer kalmıştı. (s. 21: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Bir an önce filizlenmek zorunda olan tohumlar, limon ağaçlarının yanlarına gelerek onların altlarına yerleşmek için izin istedi. (s. 21: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiile kurulan girişik birleşik cümle

Büyük ağaç, iyice kasılarak: Böyle bir şey asla mümkün olamaz, diye atıldı. (s. 21: 11)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Bizler kuru kalmayı pek sevmeyiz. Eğer dibimde çoğalırsanız suyu emip beni kurutursunuz. (s. 21: 12, 13)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Eğer dibimde çoğalırsanız suyu emip beni kurutursunuz.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı şartlı birleşik cümle

Aslında büyük ağacın çekindiği başka bir şey vardı. (s. 21: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Çiçekler rengârenk açtıklarında, limon ağacının sarıya çalan beyaz çiçekleri sönük kalacak ve bahçe sahibinin gözündeki değeri azalacaktı. (s. 21: 15)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Oysaki ağacın, kendinden güzel olanlara tahammülü yoktu. (s. 21: 16)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Küçük ağaç, uzun boylu arkadaşının tohumlara verdiği cevabı beğenmemişti. (s. 21: 17)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Tohumların serpilmek için bir yere ihtiyacı vardı ve onlara bu konuda yardımcı olmak gerekiyordu. (s. 21: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Bu yüzden, tohumların teklifini hiç düşünmeden kabul etti. (s. 21: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Sizlerle birlikte olmak, bana mutluluk verir, dedi. Böylelikle yalnızlık da çekmeyiz. (s. 21: 20, 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: Böylelikle yalnızlık da çekmeyiz.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Girişik birleşik cümle

Büyük ağaç bu işten hoşlanmamıştı. (s. 21: 22)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Paylaşmaktan kimseye zarar gelmez, diye tekrarlıyordu. (s. 21: 23)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Küçük limon ağacının altında filizlenen tohumlar, birkaç hafta içinde türlü renklerde çiçek açıp bütün bahçenin göz bebeği haline geldi. (s. 21: 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu arada ağaç, elinden geldiği kadar kendilerine yardımcı olmaya çalışıyor ve çiçeklerin sevdiği yarı güneşli ortamı sağlamak için eski yapraklarını döküyordu. (s. 21: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Çiçekler, kısa bir süre sonra mis gibi kokular yaymaya başladı. (s. 22: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bahçe sahibi, o ana kadar duymadığı bu kokunun nereden geldiğini araştırdığında, davetsiz misafirleri bularak hayrete düştü. (s. 22: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Girişik birleşik cümle

Adam ancak rüyalarında görebildiği bu çiçeklerin güzelliğini devam ettirebilmek için sabahları artık daha erken kalkıyor ve onları en kaliteli gübrelerle besleyip bol bol suluyordu. (s. 22: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Küçük limon ağacı, köklerinin en ince ayrıntılarına kadar ulaşan bu suları çiçeklerle birlikte içiyor ve büyük bir hızla serpilip büyüyordu. (s. 22: 29)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Çiçekleri sevgiyle kucaklayan ağaç, ertesi bahara kalmadan o civarın en büyük ağacı haline geldi ve birbirinden güzel kelebeklerin ziyaret yeri oldu. (s. 22: 30)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Daha sonra da kendi çiçeklerini açarak bahçenin güzelliğine güzellik kattı. (s. 22: 31)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Şimdi küçük ve yalnız kalmış olan limon ağacı ise komşusuna duyduğu kıskaklıkla için için kuruyordu. (s. 22: 32)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiile kurulan girişik birleşik cümle

BEN MUSTAFA KEMAL

Size hayat hikâyemi anlatmak istiyorum. En başından...(s. 24: 1,2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: En başından...

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

1881 yılında Selanik'te doğduğumu hepiniz biliyorsunuz. (s. 24: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Selanik, şimdiki modern Türkiye'nin topraklarında değil. Ama yakın... (s. 24: 4, 5)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Ama yakın...

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Selanik o zamanlar Osmanlı toprakları içindeydi. (s. 24: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Biliyorum, doğduğum ev şimdi bir müze. (s. 24: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

O evden babam Ali Rıza Efendi, annem Zübeyde Hanım ve kardeşim Makbule ile güzel anlarımız geçmişti. (s. 24: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Unutmadan söyleyeyim o zamanlar yalnızca Mustafa'ydım. (s. 24: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Ben de sizler gibi çocuktum. (s. 24: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Oyunlar oynadım, küçük yaramazlıklar yaptım, gezip dolaştım, dersime çalıştım, okullarda okudum. (s. 24-25: 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Babam: “O, büyük adam olacak, göreceksiniz!” derdi. (s. 25: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Okuduğumu, askeri ve siyasi hayatın en yüksek yerlerine kadar çıktığımı tüm dünya gördü. (s. 25: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ama ne yazık ki babam göremedi. (s. 25: 14)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çünkü o, ben yedi yaşımdayken öldü. (s. 25: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Babam okumamı çok istiyordu. (s. 25: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Annem beni okutmak için her türlü zorluğa göğüs geriyordu. (s. 25: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ben de annemin bu emeklerini boşa çıkarmadım. (s. 25: 18)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Askeri ortaokul, Askeri lise, Harp Okulu ve Harp Akademisine gittim. (s. 25: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik sıralı cümle

Daha çok çalıştım. Başarıdan başarıya koşuyordum. (s. 25: 20, 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Başarıdan başarıya koşuyordum.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sonunda kurmay yüzbaşı olmuştum. (s. 25: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ancak ülkemizin üzerindeki kara bulutlar bir türlü dağılmıyordu. (s. 25: 23)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Arkadaşlarla birlikte bu gidişe “dur” demenin yollarını aradık. (s. 25: 24)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Girişik birleşik cümle

Hepimiz insanlık için en önemli şeyin, özgürlük ve bağımsızlık olduğunu biliyorduk. (s. 25: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Girişik birleşik cümle

Bunun için ne gerekirse yapmalıydık. (s. 25: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Tek güvencemiz Türk ulusu idi. (s. 25: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Önce 19 Mayıs 1919'da Samsun'a giderek Kurtuluş Savaşı'nı başlattım. (s. 25: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiile kurulan girişik birleşik cümle

Amasya, Erzurum ve Sivas'ta toplantılar yaparak önemli kararlar aldık. (s. 25: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

23 Nisan 1920'de Ankara'da Meclisi açmakla işe başladık. (s. 25: 30)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Düzenli ordular oluşturduk. (s. 25: 31)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“ Ya istiklal ya ölüm!” diyerek çok çetin savaşlar yaptık. Çok can verdik. (s. 25: 32, 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: Çok can verdik.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ancak düşmanın tamamını yurdumuzdan çıkaramamıştık. (s. 25: 34)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Son kez iyi bir plan yaparak bitirici darbeyi vurmalydık. (s. 26: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu amaçla ordu, millet el ele tutuşarak tutsaklığa boyun eğmedik. (s. 26: 36)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Girişik birleşik cümle

Kurtuluş Savaşı Türk milletinin zaferiyle sonuçlandı. (s. 26: 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

TBMM oy birliğiyle aldığı kararla bana “ Mareşallik” rütbesini ve “Gazi” unvanını verdi. (s. 26: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Bizi tutsak etmek isteyen devletler, bizimle anlaşma yapmak zorunda kaldılar. (s. 26: 39)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiile kurulan girişik birleşik cümle

Türkiye Cumhuriyeti yepyeni bir güneş gibi doğmalıydı! Öyle de oldu. (s. 26: 40, 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Öyle de oldu.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

29 Ekim 1923'te Türk Devleti'nin yönetim şeklinin Cumhuriyet olduğunu tüm dünyaya duyurdum. (s. 26: 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Meclis, oy birliği ile beni cumhurbaşkanı seçti. (s. 26: 43)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Sevgili yavrularım, laiklik yaptığımız ve yapacağımız yeniliklerin temel taşıydı.

(s. 26: 44)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Din, bir vicdan işiydi. (s. 26: 45)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Devlet insanların vicdanlarına el atmamalıydı. İşte bu nedenle halifeliği kaldırıp laik düzene geçtik. (s. 26: 46, 47)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: İşte bu nedenle halifeliği kaldırıp laik düzene geçtik.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiille kurulan girişik birleşik cümle

Eğitim ve öğretimi Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplayarak medreseleri kaldırdık. (s. 26: 48)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiille kurulan girişik birleşik cümle

Modern dünyada ne varsa bizde de o olmalıydı. (s. 26: 49)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Modern araçlarla tarım ve ticaret yapmalıydık. (s. 26: 50)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Ulusal kültürümüzü korumalı ve geliştirmeliydik. (s. 26: 51)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Ulusal sağlık, eğitim ve savunma sistemimizi kurmalıydık. (s. 26: 52)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Mutluyum ki büyük Türk ulusu, bütün bu yenilikleri destekledi ve yanımda yer aldı. (s. 26: 53)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Ki'li birleşik cümle

Soyadı yasası Türkiye Büyük Millet Meclisinden çıktıktan sonra "ATATÜRK" soyadını aldım. (s. 27: 54)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

Bu soyadını bana canımdan çok sevdiğim büyük Türk ulusu verdi. (s. 27: 55)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sevgili çocuklar, siz şimdi bu satırları okurken bütün bunlar yaşanmış ve geçmiş olacak. (s. 27: 56)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Biz ve bizden önce yaşananların bilinmesi gerekir. (s. 27: 57)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Sizler tarihimizdeki olaylardan ders çıkarmalısınız. (s. 27: 58)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu nedenle Türk Tarih Kurumunu kurduk. Bunlar yetmezdi: Türkçe düşünüp Türkçe yazmalıydık. (s. 27: 59, 60, 61)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Bunlar yetmezdi.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Türkçe düşünüp Türkçe yazmalıydık.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ülkesini yabancılardan kurtarmasını bilen Türk ulusu, dilini de yabancı sözcüklerden kurtarmalıydı. Bunun için Türk dilinin geliştirilmesine ve edebiyata ayrıca önem verdik. Türk Dil Kurumunu kurduk. (s. 27: 62, 63, 64)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Bunun için Türk dilinin geliştirilmesine ve edebiyata ayrıca önem verdik.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

Üçüncü cümle: Türk Dil Kurumunu kurduk.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bağımsızlığımız ne kadar önemli ise dilimizin yabancı dillerin etkisinden kurtarılması da o kadar önemlidir. (s. 27: 65)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Olası şartlı birleşik cümle

Ya kadınlarımız! Bağımsızlığımızın kazanılmasında üzerlerine düşen görevi fazlasıyla yaptılar. (s. 27: 66)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Ya kadınlarımız!

Yağmur demeyip, kar demeyip, sıcak demeyip cepheye silah ve cephane taşıdılar. Bazen sırtlarında bazen kağı ile... (s. 27: 67, 68)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı birleşik cümle

İkinci cümle: Bazen sırtlarında bazen kağı ile...

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

Erkeğiyle kadınıyla bu vatan için çalışan insanlarımızın hakları da eşit olmalıydı. (s. 27: 69)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kadınlar bugün her alanda eğitim görüyor, istediği işte çalışabiliyor. (s. 27: 70)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı sıralı birleşik cümle

Kendine verilen hakları en iyi şekilde kullanıyor. (s. 27: 71)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Her alanda başarılı olan Türk kadınına her zaman güvencim ve önem verdim.

(s. 27: 72)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı birleşik cümle

Arkadaşlar, dünyada esas olan barıştır: Yurtta ve dünyada barış! (s. 27: 73, 74)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Yurtta ve dünyada barış!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Barış için gelecek her çağrıya koşunuz. (s. 27: 75)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Türk olmanızla her zaman gurur duyunuz. (s. 27: 76)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çalışınız övününüz ve geleceğe güveniniz. (s. 27: 77)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı cümle

ATATÜRK'ÜN YÜKSEK İNSANLIK DUYGUSU

İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Çanakkale bölgesini denetlemeye giderken Atatürk kendisine şöyle diyor: (s. 28: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çanakkale'yi ziyaret ettiğin zaman aziz şehitlerimizi de ziyaret edeceksin. (s. 28: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Bu görevi yapacağına kuşum yok.(s. 28: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yalnız nasıl bir nutuk söyleyeceksin! Ben söyleyeyim. Burada yatan aziz şehitlerimiz! Sizi, saygıyla anıyoruz, diyeceksin. (s. 28: 4, 5, 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Ben söyleyeyim.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Burada yatan aziz şehitlerimiz! Sizi, saygıyla anıyoruz, diyeceksin.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Mehmetçik anıtının başında dilinin bütün düzgünlüğüyle konuşacaksın. (s. 28: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Burada rahat ve huzur içinde yatınız, diyeceksin. (s. 28: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Siz olmasaydınız, siz göğüslerinizi çelik kalelere siper etmeseydiniz bu boğaz aşılır, İstanbul alınır, vatan toprakları istilaya uğrardı diyeceksin. (s. 28: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Evet, böyle konuşacağım! (s. 28: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hayır, hayır!... Sen böylenin üstünde, çok daha başka konuşacaksın. (s. 28: 11, 12)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Hayır, hayır!

İkinci cümle: Sen böylenin üstünde, çok daha başka konuşacaksın.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

Orada, Çanakkale’de yalnız bizim şehitlerimiz değil bu toprak üstünde kanlarını döken insanları da o kahraman savaşçılarını da saygıyla anacaksınız! (s. 28: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

Paşam, ben bunu yapamam çünkü bu sözler ancak sizin söyleyebileceğiniz yüksek sözlerdir. (s. 28: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

Söyleyeceksin! Çanakkale’den dünyaya karşı böyle konuşacaksın. Senin böyle konuşman gerek! (s. 28: 15, 16, 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Çanakkale’den dünyaya karşı böyle konuşacaksın.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Senin böyle konuşman gerek!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Atatürk, o gece Şükrü Kaya'ya bir not verir. Notta şu cümleler yazılıdır. (s. 29: 18, 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Notta şu cümleler yazılıdır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“ Bu memleketin toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar! Burada, bir dost vatan toprağındasınız. Gönül rahatlığı içinde uyuyunuz. Sizler, Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını savaşa gönderen analar! Gözyaşlarını dindiriniz. Evlatlarımız, bizim bağrımızdadır. Huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Onlar, bu topraklarda canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır.” (s. 29:20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan Girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Burada, bir dost vatan toprağındasınız.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Gönül rahatlığı içinde uyuyunuz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Sizler, Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Beşinci cümle: Uzak diyarlardan evlatlarını savaşa gönderen analar!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Altında cümle: Gözyaşlarını dindiriniz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yedinci cümle: Evlatlarınız, bizim bağrımızdadır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sekizinci cümle: Huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Dokuzuncu cümle: Onlar, bu topraklarda canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

Şükrü Kaya, Atatürk’ün yüksek insanlık duygularını anlatan bu sözlerini, Çanakkale’de söyler ve Ankara’ya döner. (s. 29: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Meğer, Mehmetçik anıtının başında söylenen bu sözleri not eden birkaç yabancı gazeteci varmış. Onlar bu sözleri gazetelerine bildiriyorlar. (s. 29: 30, 31)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan birleşik cümle

Cümle dışı unsur: Meğer

İkinci cümle: Onlar bu sözleri gazetelerine bildiriyorlar.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Nutuk dünyaya yayılıyor ve aradan hafta geçmiyor. (s. 29: 32)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Şükrü Kaya'ya telgraflar yağıyor. Ta Avustralya, Yeni Zelanda'dan günlerce sonra mektup geliyor. (s. 29: 33, 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Ta Avustralya, Yeni Zelanda'dan günlerce sonra mektup geliyor.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gözleri yaşlı analardan, kardeşlerden, askerlerden... (s. 29: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Şükrü Kaya, bu konuşmasından dolayı kutlanıyor, alkışlanıyor. (s. 29: 36)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

ATATÜRK VE ÇOCUKLAR

Yaşamı zaferlerle dolu bir insan... (s. 32: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Birçok savaş kazanmış bir komutan... Tüm dünyayı etkileyen bir önder, lider...

Yenilikçi, ilerici bir düşünce adamı...(s. 32: 2, 3, 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksiltili cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Tüm dünyayı etkileyen bir önder, lider...

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksiltili cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yenilikçi, ilerici bir düşünce adamı...

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksiltili cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Halkına bağlı, yeniden doğuşumuzu sağlayan bir kahraman...(s. 32: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksiltili cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan birleşik cümle

Başöğretmenimiz... Ve daha sayamayacağımız birçok özelliklere sahip, sözcüklerin anlatamayacağı kadar değerli bir insan... Elbette Atatürk'ten söz ediyoruz. (s. 32: 6, 7, 8)

Anlamına göre: Olumlu cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksiltili cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Ve daha sayamayacağımız birçok özelliklere sahip, sözcüklerin anlatamayacağı kadar değerli bir insan...

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksiltili cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan birleşik cümle

Üçüncü cümle: Elbette Atatürk'ten söz ediyoruz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Elbette

Atatürk'e göre çocuk, aydınlık demektir, “ Bugünün küçükleri, yarının büyükleriydi.” Gelecek çocukların elindeydi. (s. 32: 9, 10, 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: “ Bugünün küçükleri, yarının büyükleriydi.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Gelecek çocukların elindeydi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığını sürdürecektir ve geliştirecek olan çocuklardı. (s. 32: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Atatürk, Türk çocuklarına başka hiçbir dünya ülkesindeki çocukların sahip olmadığı bir armağan vermiştir. (s. 32: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İlk meclisimizin açılış tarihi olan 23 Nisan 1920 tarihinden tam dört yıl sonra çıkarılan yasa ile 23 Nisan günü “ Ulusal Egemenlik Bayramı” olarak ilan edilmiştir. (s. 32: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

1929 yılından itibaren de Atatürk’ün isteği ile bugün “ Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı” olarak kutlanmaya başlamıştır. (s. 32: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Türk çocukları, 23 Nisan’ı tüm dünya çocukları ile paylaşmanın gururunu da yaşamaktadır. (s. 32: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Atatürk, 1921 yılında kimsesiz çocukların barınabileceği Çocuk Esirgeme Kurumunun açılması çalışmalarına başladı. (s. 32: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gönüllülerle kurduğu bu kurumun koruyuculuğunu da yaptı. Daha sonra Çocuk Esirgeme Kurumu bir devlet kuruluşu olmuştur. (s. 32: 18, 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Daha sonra Çocuk Esirgeme Kurumu bir devlet kuruluşu olmuştur.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

1929 yılında Türk Eğitim Derneğinin kurulmasını sağladı. (s. 33: 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Atatürk, çocuklar aydınlık, mutlu ve güvenli bir geleceğe kavuşturmanın eğitimle gerçekleştirilebileceğini düşünüyordu. (s. 33: 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ona göre eğitilmiş insanlar aydınlığı getirebilir ve Cumhuriyet'i koruyabilirlerdi. (s. 33: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Atatürk eğitimle ilgili birçok yenilik yaptı. Eğitim ve öğretimi birleştirdi. Harf inkılâbını gerçekleştirdi. (s. 33: 23, 24, 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Eğitim ve öğretimi birleştirdi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Harf inkılâbını gerçekleştirdi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Güzel ülkemizi çocukların ve gençlerin ilerleteceğine inanarak bizlere emanet etmiştin. (s. 33: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bizlere güvenmiştin. (s. 33: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bizler de senin güvenine layık olmaya çalışacak, senin izinde yürümeye devam edeceğiz. (s. 33: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çocukluğumuzda eşsiz bağ bozumlarını yaşadık. (s. 36: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ekim ayı, kasabamızın en güzel aylarından biriydi. (s. 36: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu ayda ne kışın dondurucu soğuğu ne yazın kavurucu sıcaklığı vardır. (s. 36: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Güneş parlak, gök açıktır. Rüzgârlar serin serin eser. Yağan yağmurlar bahçeleri, bağları, evleri ve sokakları yıkayan, tertemiz yapan tabii bir banyodur. (s. 36: 4, 5, 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Rüzgârlar serin serin eser.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Yağan yağmurlar bahçeleri, bağları, evleri ve sokakları yıkayan, tertemiz yapan tabii bir banyodur.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu ayda, bağlarda üzümler toplanır; pekmez, pestil, sucuk ve kesme gibi kış tatlıları yapılır; küplere doldurulur. (s. 36: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Bağ bozumu dolayısıyla diğer bütün kış hazırlıkları da tamamlanır. (s. 36: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Büyük kazanlarda kavurmalar pişirilir. Pastırma yapılır. Bulgur, yarma, dövme, nişasta, tarhana, un hazırlanır. Sebzeler kurutulur. İplere dizili biberler, haftalarca pencerelerde güneşe karşı konur. Turşu ve reçeller yapılır.

(s. 36: 9, 10, 11, 12, 13, 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Pastırma yapılır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Bulgur, yarma, dövme, nişasta, tarhana, un hazırlanır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Sebzeler kurutulur.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Beşinci cümle: İplere dizili biberler, haftalarca pencerelerde güneşe karşı konur.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Altıncı cümle: Turşu ve reçeller yapılır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yedinci cümle: Kısacası, kasım ayı girişince kış için gerekli her şey hazırlanmış olur. (s. 37: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

O vakitler yıl demek, kış demektir. (s. 37: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Öbür mevsimler, geçim bakımından önemsenmezdi. (s. 37: 17)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Baharda süt, peynir, yumurta çıkar; çeşit çeşit kır bitkileri toplanırdı. Yaza doğru dut, kiraz, vişne gözükür; yazın da kavun, karpuz, her türlü yemiş ve sebze her yanı kaplardı. Hele üzüm çıktı mı, geçim daha da kolaylaşırdı. (s. 37: 18, 19, 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

İkinci cümle: Yaza doğru dut, kiraz, vişne gözükür; yazın da kavun, karpuz, her türlü yemiş ve sebze her yanı kaplardı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Üçüncü cümle: Hele üzüm çıktı mı, geçim daha da kolaylaşırdı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kış da kurtaran o vakitler yazdı; yazdaki o bolluk, o bereket... Yaz, hayatın ta kendisiydi. Kış ise adeta ölüm kadar ciddiye alınırdı. (s. 37: 21, 22, 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Yaz, hayatın ta kendisiydi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Kış ise adeta ölüm kadar ciddiye alınırdı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kışa, sanki uzun bir yolculuğa çıkılacakmış ya da çok uzaklara gidilecekmiş gibi hazırlanırdı. (s. 37: 24)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Sanki kış gelince kapılar kapanacak; dışarıyla, dış dünyayla tüm ilişkiler kesilecek zannedilir, hazırlıklar buna göre yapılırdı. Bu yüzden, kış da kendisine mahsus bir renk kazanırdı. (s. 37: 25, 26)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Bu yüzden, kış da kendisine mahsus bir renk kazanırdı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sıcak sac sobalarının kıpkırmızı kesildiği halı, minder ve yastıklarla dolu kış odalarında çok farklı bir hayat vardı. (s. 37: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

KONUŞAN EŞYALAR

Bardaktan boşalırcasına yağmur yağıyordu. (s. 40: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sokak araları, caddeler, küçük çukurlar, bahçeler, parklar yağmur sularıyla dolmuştu. Sokaklardan şarıl şarıl yağmur suları akıyordu. (s. 40: 2, 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Sokaklardan şarıl şarıl yağmur suları akıyordu.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hemen her çocuk gibi Emre de yağmurun altında koşmak, oynamak, ıslanmak, biriken sulara ayaklarını şap şap vurmak istiyordu. (s. 40: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ancak annesi “Islanıp üşütürsün, hasta olursun.” diyerek dışarı çıkmasına izin vermemişti. (s. 40: 5)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

O da pencerenin önüne çıktı, pencereyi açtı... (s. 40: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yağmurda koşup oynayamıyordu ama en azından yağışını seyrediyordu. (s. 40:

7)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ayrıca yağmurun sesini duyuyordu. (s. 40: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yağmurda ıslanmamak için koşturan insanlara da bir anlam veremiyordu doğrusu. Şimdi onların yerinde olmayı ne kadar çok isterdi. (s. 40: 9, 10)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Şimdi onların yerinde olmayı ne kadar çok isterdi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir birikintiden diğerine koşuşturuyordu. (s. 40: 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ama şimdilik seyretmekle ve dinlemekle yetinmek zorundaydı. (s. 40: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Neredeyse yağmur sesinden başka ses duyulmuyordu. (s. 40: 13)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Biraz sonra yağmur bıçakla kesilir gibi kesildi. (s. 40: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sokaklardan sular akmaya devam ediyordu. Bir de çatılarda, ağaç dallarında biriken sular tıp tıp diye hoş sesler çıkararak yere düşmeye başlamıştı. (s. 40: 15, 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Bir de çatılarda, ağaç dallarında biriken sular tıp tıp diye hoş sesler çıkararak yere düşmeye başlamıştı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Emre bir konuşma duydu. (s. 41: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Etrafına baktı, kimseyi göremedi. Kulağını kabarttı, sesin nereden geldiğini anlamaya çalıştı. Yine kimseyi göremedi. Ama konuşmaya devam ediyordu.

Konuşulanları anlamak için daha dikkatli dinlemeye başladı. (s. 41: 18, 19, 20, 21, 22)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Kulağını kabarttı, sesin nereden geldiğini anlamaya çalıştı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Üçüncü cümle: Yine kimseyi göremedi.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Ama konuşmaya devam ediyordu.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Beşinci cümle: Konuşulanları anlamak için daha dikkatli dinlemeye başladı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Evet, çok yağdı ama neye yarar? Bir kısmımız toprağın derinliklerinde depoluyoruz, ağaçların kökleri bizden faydalanıyor. Bir kısmımız barajları doldurduk. İnsanlar seviniyor barajlar doldu, bu sene su sıkıntısı çekmeyeceğiz diye. (s. 41: 23, 24, 25, 26)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Bir kısmımız toprağın derinliklerinde depoluyoruz, ağaçların kökleri bizden faydalanıyor.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Bir kısmımız barajları doldurduk.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: İnsanlar seviniyor barajlar doldu, bu sene su sıkıntısı çekmeyeceğiz diye.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Konuşmalar devam ededursun Emre şaşkınlıktan küçük dilini yutmak üzereydi. Konuşanlar yağmur damlalarıydı. Şaşkınlığı artarak dinlemeye devam etti. (s. 41: 27, 28, 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Konuşanlar yağmur damlalarıydı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Üçüncü cümle: Şaşkınlığı artarak dinlemeye devam etti.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bir yağmur damlası şu şekilde devam etti. (s. 41: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İnsanlar çeşmeyi açınca akan suyu bitmez tükenmez bir hazine zannediyorlar herhalde. Akıttıkça akıtıyorlar. Bu kaynakların da bir gün tükeneceğini hiç düşünmüyorlar, dedi. (s. 41: 30, 31, 32)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Akıttıkça akıtıyorlar.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Üçüncü cümle: Bu kaynakların da bir gün tükeneceğini hiç düşünmüyorlar, dedi

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Ne yapsınlar canım, susuz temizlik olmaz, mecburen bol bol kullanıyorlar, diye cevapladı. (s. 41: 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Hayır, dedi ilk konuşan. Mesela şu anda bizi dinleyen şirin çocuk Emre. (s. 41: 34, 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Mesela şu anda bizi dinleyen şirin çocuk Emre.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Cümle dışı unsur: Mesela

Geçen gün dişlerini fırçalıyordu. Bu sırada açtığı çeşmeyi kapatmayı hiç düşünmedi. Hiçbir işe yaramadan boşuna akıp giden su damlaları “ Boşuna akıtma ziyan etme Emre, hiçbir işe yaramadan akıp gitmeyelim.” diye haykırdılar ama seslerini duyuramadılar, dedi. (s. 41: 36, 37, 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

İkinci cümle: Bu sırada açtığı çeşmeyi kapatmayı hiç düşünmedi.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Üçüncü cümle: Hiçbir işe yaramadan boşuna akıp giden su damlaları “ Boşuna akıtma ziyan etme Emre, hiçbir işe yaramadan akıp gitmeyelim.” diye haykırdılar ama seslerini duyuramadılar, dedi.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Bu konuşmalar olurken Emre hayretten donakaldı. Ne düşüneceğini şaşırmişti.

(s. 41: 39, 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Ne düşüneceğini şaşırmişti.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gerçekle hayal arasında gidip geliyordu. (s. 42: 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ama söylenenler de doğrudu. (s. 42: 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Gerçekten de dişlerini fırçalarken arada suyu kapatmayı hiç düşünmemişti. (s.

42: 43)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bunun savurganlık olacağı aklının ucundan bile geçmemiştir. (s. 42: 44)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu şaşkınlığı yetmezmiş gibi defterleri, kitapları, kalemleri, elbiseleri, ayakkabıları ve okul çantası gibi eşyaları da koştura koştura geldiler. Sanki bir çizgi film seyrediyormuş gibi geldi Emre'ye. (s. 42: 45, 46)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Sanki bir çizgi film seyrediyormuş gibi geldi Emre'ye.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Sanki

**“Eyvah!” dedi içinden. “ Bunlar da şimdi hakkımda kim bilir neler söylerler?”
(s. 42: 47, 48)**

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Eyvah!

İkinci cümle: “ Bunlar da şimdi hakkımda kim bilir neler söylerler?”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

O, tam bunları düşünürken okul çantası, bir mahkeme başkanı edasıyla öksürerek söze başladı. (s. 42: 49)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Emre gözlerini kapattı, dinlemeye devam etti: (s. 42: 50)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Söylediklerin beni şaşırttı doğrusu yağmur kardeş. Çünkü Emre, düşünceli bir çocuktur. Tertipli düzenlidir. Savurganlık yapmayı sevmez. Ben iki yıldır Emre'nin kitaplarını, okul eşyalarını taşıyorum, neredeyse ilk günkü yeniliğimi koruyorum. Çünkü Emre, beni çok dikkatli kullanır. Olur, olmaz yerlere atmaz. Kirlenip yıpranmam için özen gösterir. (s. 42: 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Çünkü Emre, düşünceli bir çocuktur.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı sıralı cümle

Üçüncü cümle: Tertipli düzenlidir.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Savurganlık yapmayı sevmez.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Beşinci cümle: Ben iki yıldır Emre'nin kitaplarını, okul eşyalarını taşıyorum, neredeyse ilk günkü yeniliğimi koruyorum.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Altıncı cümle: Çünkü Emre, beni çok dikkatli kullanır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yedinci cümle: Olur olmaz yerlere atmaz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sekizinci cümle: Kirlenip yıpranmam için özen gösterir.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Emre'nin gömlek, pantolon ve ayakkabıları da hep bir ağızdan: “ Bizi de dikkatli kullanır, yıpratmaz.” dediler. (s. 42: 59)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Emre duydukları üzerine sıkıntılı halinden biraz kurtulmuş, rahatlamıştı. (s. 42: 60)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Yine de “Şimdi hangisi gelecek acaba?” diye düşünmekten kendisini alamıyordu. (s. 42: 61)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Tam bu sırada, haçlıkları gülümseyerek geldi. (s. 42: 62)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Emre, sen bizi çok dikkatli kullanıyorsun. İhtiyacın oldukça harcıyorsun. (s. 42: 63, 64)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: İhtiyacın oldukça harcıyorsun.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bazı arkadaşların gibi ihtiyacın olmayan şeyleri sırf reklamlarda gördüğün için satın almıyorsun. Seni tebrik ediyoruz, dediler. (s. 42: 65, 66)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: :Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Seni tebrik ediyoruz, dediler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Emre'ye iyice yaklaştılar ve onu yanağından öptüler. (s. 42: 67)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Son sözü kitaplar söyledi: (s. 43: 68)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çok doğru yapıyorsun Emre. Keşke bütün çocuklar eşyalarını senin gibi dikkatli kullansalar. (s. 43: 69, 70)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Keşke bütün çocuklar eşyalarını senin gibi dikkatli kullansalar.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Keşke

Şaşkınlığı iyiden iyiye artan Emre, birden karşısında annesini gördü. (s. 43: 71)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ona: Sen de gördün mü anne, dedi. (s. 43: 72)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Camı açıp önünde uyuduğunu mu yavrum? (s. 43: 73)

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Üşütüp hasta olacaksın, diye cevap verdi. (s. 43: 74)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Gördüklerinin ve duyduklarının rüya olduğunu anlayan Emre'nin şaşkınlığı biraz azaldı. (s. 43: 75)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Artık yağmur dinmişti. (s. 43: 76)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dışarı çıkmak için annesinden izin aldı. (s. 43: 77)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Hazırlanırken hep gördüğü rüyayı düşünüyordu. Bir taraftan da o şaşkın haline gülmekten kendini alamıyordu. (s. 43: 78, 79)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Bir taraftan da o şaşkın haline gülmekten kendini alamıyordu.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

TARLADAN FABRİKAYA PAMUK

Günlerden beri kafamda bir tek nakış var. (s. 44: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Pamuğun yüzlerce, binlerce makine öpücüğünden sonra iplik olması. (s. 44: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Melih Cevdet'in dediği gibi: "Gel benim Şair tabiatım ık ortaya. Gel benim renk sevgim, biçim sevgim, çekidüzen gayretim, örgü muhabbetim, Allah rızası için el ele verin, imdadıma koşun, gelin de hep birlikte pamuğun iplik oluşunu anlatalım." (s. 44: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Pamuğu tarlada görmüş, her haline bayılmışım. (s. 44: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Ama fabrikada görünce ayıldım. (s. 44: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Pamuk tarlası kadar güzel bir tarla az bulunur. (s. 44: 6)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sanki milyonlarca küçücük başlı, kalın dudaklı çocuk, üstlerinden geçen bir buluta tuzak kurmuşlar, her tarafını bir güzel ısırılmışlar hepsinin kalın dudaklarında bir tutam bulut. (s. 44: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ama insan bir defa fabrikaya girdi mi, bir defa pamuğun makinenin elinde ne hallere girdiğini seyre daldı mı, sen tarlayı da bulutu da manzarayı da bir kalem unut. (s. 44: 8)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Pamuk nasıl iplik olurmuş? (s. 45: 9)

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ben ömrümde bu kadar keyifli, bu kadar güzel bir oluş görmedim. (s. 45: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kuvvetli bir hava baskısı, perişan pamuk yığınlarına bir hışım gibi dalıyor. (s. 45: 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu kudretli soluğun önüne düşen pamuk yığını ne olduğunun farkına varmadan eriyor. (s. 45: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Açık mavi bir su, bir rüzgâr, bir elektrik nefesi kesiliyor. (s. 45: 13)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu acayip soluğun bir borudan fışkırdığını görmüyor, ancak hissedebiliyorsunuz. (s. 45: 14)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Biraz sonra öteki makineden bu renksiz rüzgâr bileğim kalınlığında bir süt çeşmesi gibi akmaya başlıyor. (s. 45: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Daha bunun tadında doymadan aynı hışımla rüzgârın önüne düşüyor. (s. 45: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Öteki makinede parmak kalınlığında çıkıyor. (s. 45: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu cümbüş, bilek kalınlığındaki pamuğun kıldan ince kılıçtan keskin bir çizgi, bir makara ipliği haline gelmesine kadar devam ediyor. (s. 45: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İplik makinenin dilediği kadar inceldi mi, dokuma işi başlıyor. (s. 45: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

En büyük telaş, en büyük patırtı ve en büyük rutubet derecesi dokuma tezgâhlarının bulunduğu salonda. (s. 45: 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

İşte burada bir kıyamettir kopuyor. Ama kıyametin böylesine can kurban! (s. 45: 21, 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Ama kıyametin böylesine can kurban!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

ÇÖMLEK USTASI KAMLUMBAĞA

Toprağı bereketli Avanos'ta çömlek ustası bir kaplumbağa varmış. (s. 46: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bölgenin en iyi çömlekçisi oymuş. (s. 46: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Onun elinden çıkan çömlek hemen kendini belli ediyormuş. (s. 46: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Onun çömleğine bir kez bakan bir daha bakmadan geçemiyormuş. (s. 46: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

O bölgenin beyinin bir oğlu varmış. Bu bey oğlu, çalışana ve emeğe saygı duymazmış. Biraz da cahilmiş. Onun davranışlarından babası da memnun değilmiş. Ama bir türlü ona söz geçiremiyormuş. (s. 46: 5, 6, 7, 8, 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Bu bey oğlu, çalışana ve emeğe saygı duymazmış.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Biraz da cahilmiş.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Onun davranışlarından babası da memnun değilmiş.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Beşinci cümle: Ama bir türlü ona söz geçiremiyormuş.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bey oğlunun, bir gün hatırlı misafirleri gelmiş. (s. 46: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bey oğlu da hatırlı misafirlerine çömlek almak istemiş. (s. 46: 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çömlek ustası kaplumbağanın tezgâhına bir çocuğu göndermiş. (s. 46: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Git, o kaplumbağanın yanına. Beni, bey oğlu gönderdi, de. (s. 46: 13, 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Beni, bey oğlu gönderdi, de

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Kırk tane çömlek al. Hazır yoksa başında bekle, tamamla. Parası neyse hemen öderiz. (s. 46: 15, 16, 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Hazır yoksa başında bekle, tamamla.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Üçüncü cümle: Parası neyse hemen öderiz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Küçük çocuk, koş koş kaplumbağanın yanına gitmiş: (s. 46: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bey oğlunun emri var, demiş. Bana hemen kırk tane çömlek vereceksin. (s. 46: 19, 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: Bana hemen kırk tane çömlek vereceksin.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Şu anda elimde o kadar çömlek yok, demiş. (s. 46: 21)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Çocuk kenarda paketlenmiş çömlekleri göstermiş: (s. 46: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Şu kenarda duranları bana ver, demiş kaplumbağa. (s. 46: 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Çocuk, kaplumbağanın bu sözüne şaşırılmış: (s. 46: 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ama beni bey oğlu yolladı. O daha fazla para verir. (s. 46: 25, 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: O daha fazla para verir.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kaplumbağa, kestirip atmış bu sefer: (s. 46: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Her şey para ile değil. Olmaz dedik ya, veremem. (s. 46: 28, 29)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Olmaz dedik ya, veremem.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kaplumbağanın bu yanıtına şaşırın çocuk, gidip durumu bey oğluna anlatmış.

Bey oğlu bu yanıtı çok kızmış: (s. 47: 30, 31)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Bey oğlu bu yanıtı çok kızmış:

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çabuk söyle o kaplumbağaya, demiş. Usta oldum diye kendini ne sanıyor. (s. 47: 32, 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: Usta oldum diye kendini ne sanıyor.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Öğleye kadar benim siparişimi tamamlasın. (s. 47: 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

O saate kadar tamamlamazsa sanatçı, usta dinlemem, gelip tezgâhını başına geçiririm. (s. 47: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çocuk, tekrar gidip kaplumbağaya durumu anlatmış. Kaplumbağa hiç aldırmamış: (s. 47: 36, 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Kaplumbağa hiç aldırmamış:

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu boyacı küpü mü, demiş, batırıp çıkaracaksın! (s. 47: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Biz burada bir emek harcıyoruz. Çocuk gittikten sonra kaplumbağa biraz düşünmüş. Bey oğlunun huyunu biliyormuş. (s. 47: 39, 40, 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Çocuk gittikten sonra kaplumbağa biraz düşünmüş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Bey oğlunun huyunu biliyormuş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

O şimdi söylediği saatte gelir, olay çıkarırmış. (s. 47: 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Aklına bir şey gelmiş. Hemen kalkmış, tezgâhın başına geçmiş. (s. 47: 43, 44)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Hemen kalkmış, tezgâhın başına geçmiş

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Tıpkı kendisine benzeyen kaplumbağalar yapmaya başlamış. (s. 47: 45)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kısa süre odanın içi, kendisinin benzeri birçok kaplumbağa ile dolmuş. (s. 47: 46)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Onları düzgün bir şekilde odanın içine dağıtmış. (s. 47: 45)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bilmeyen biri, içeride birçok kaplumbağa var sanırmış. (s. 47: 46)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Tam dediği saatte bey oğlu çıkmış gelmiş. (s. 47: 47)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Nerede bu kaplumbağa? Çıksın ortaya, diye bağırmış. (s. 47: 48, 49)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Çıksın ortaya, diye bağırmış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Kendisine kimse yanıt vermeyince içeri girmiş. Bakmış ki içeride bir sürü kaplumbağa var. (s. 47: 50, 51)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Bakmış ki içeride bir sürü kaplumbağa var.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Ki'li birleşik cümle

Vay, demiş, şuna bak! Aklı sıra korkutmak için arkadaşlarını toplamış. Siz, şimdi görürsünüz! (s. 47: 52, 53, 54)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Cümle dışı unsur: Vay, demiş şuna bak!

İkinci cümle: Aklı sıra korkutmak için arkadaşlarını toplamış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Üçüncü cümle: Siz, şimdi görürsünüz!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bey oğlu, bunu söyledikten sonra önüne gelen ilk kaplumbağaya saldırmış. (s. 48: 55)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kaplumbağanın kırıldığını görünce: Vay! Bu çamurmuş, demiş. Şunda ki akla bak, bunların arasında kendini saklayacak! Bey oğlu bu sefer yanındaki başka bir kaplumbağaya tekme atmış. Ama o da çamur çıkmış. (s. 48: 56, 57, 58, 59)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Cümle dışı unsur: Vay!

İkinci cümle: Şunda ki akla bak, bunların arasında kendini saklayacak!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Bey oğlu bu sefer yanındaki başka bir kaplumbağaya tekme atmış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Ama o da çamur çıkmış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu sırada kapıya yakın duran kaplumbağa, yavaşça dışarı çıkıp kapıyı onun üzerine kilitlemiş. (s. 48: 60)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Durmaksızın çamurdan kaplumbağalara saldıran bey oğlu, epey sonra kapının üzerine kilitlendiğinin farkına varmış. Kapıya gelip bağırmaya başlamış: (s. 48: 61, 62)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Kapıya gelip bağırmaya başlamış:

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kaplumbağa! Aç kapıyı! (s. 48: 63)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Kaplumbağa!

Kaplumbağa ona yanıt vermiş: (s. 48: 64)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kırdığın kaplumbağaların aynısını yapmadan, seni oradan çıkarmam. (s. 48: 65)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bey oğlu bu sefer, daha çok bağırmaya başlamış. Ama kaplumbağa, onun bağırışlarına hiç aldırmış etmemiş. (s. 48: 66, 67)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Ama kaplumbağa, onun bağırışlarına hiç aldırmış etmemiş.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bey oğlu, uzun süre içeride bağırması, tehditler savurmuş. Sonunda sesini kesmiş. (s. 48: 68, 69)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Sonunda sesini kesmiş.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“ Ben koskoca bey oğluyum. Bu kaplumbağa bunları yapıyorsa ben daha iyisini yaparım.” diye düşünmüş. (s. 49: 70, 71)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Bu kaplumbağa bunları yapıyorsa ben daha iyisini yaparım.” diye düşünmüş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Tezgâhın başına geçip çalışmaya başlamış. (s. 49: 72)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Akşama doğru kaplumbağa, kapının altından yiyecek bırakmış. (s. 49: 73)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ertesi gün sabahleyin bey oğlu, yine kapıya vurmaya başlamış: (s. 49: 74)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kaplumbağa, yeter artık! Aç şu kapıyı! (s. 49: 75, 76)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Yeter artık!

İkinci cümle: Aç şu kapıyı!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kaplumbağa aynı yanıtı vermiş: (s. 49: 77)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kırdığın kaplumbağaların aynısını yapmadan kapıyı açmam! (s. 49: 78)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bunun üzerine bey oğlu, kapının aralığından yaptığı bir kaplumbağayı uzatmış:

(s. 49: 79)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İşte yaptım, sanki ne var bunda, demiş. (s. 49: 80)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Kaplumbağa, bey oğlunun yaptığı kaplumbağayı almış. Bu hiçbir şeye benzemiyormuş.

Olmamış, diyerek yere atıp kırmış. (s. 49: 81, 82, 83)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Bu hiçbir şeye benzemiyormuş.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Olmamış, diyerek yere atıp kırmış.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bey oğlu, bunun üzerine hemen bir yenisini yapıp kapının altından uzatmış. (s. 49: 84)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kaplumbağa, buna da “olmamış” diyerek yere atmış. (s. 49: 85)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Biraz sonra bey oğlu, bir tane daha yapıp kaplumbağaya uzatmış. (s. 49: 86)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kaplumbağa bunu da kırmış. (s. 49: 87)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

O gün akşama kadar bey oğlu kaç tane yaptıysa kaplumbağa hiçbirini beğenmeyip kırmış. (s. 49: 88)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bey oğlu, bunun üzerine, kaplumbağaya yeniden bağırip çağırmaya başlamış. Ama bu sefer fazla uzatmamış, çabuk susmuş. (s. 49: 89, 90)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Ama bu sefer fazla uzatmamış, çabuk susmuş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bey oğlundan ertesi günü, daha ertesi gün, ondan sonrası gün hiçbir haber çıkmamış. (s. 49: 91)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sadece, kaplumbağanın verdiği yemekleri düzgün bir şekilde yiyormuş. (s. 49: 92)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kaplumbağa ne zaman kapının aralığında başka onu tezgâhın başında çalışırken görüyormuş. (s. 49: 93)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Tam bir hafta sonra bey oğlu, kapının altından yeni bir kaplumbağa uzatmış. (s. 50: 94)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu kaplumbağanın üzerinde de şöyle bir not varmış: “ Bu kaplumbağayı beğenmezsen bile kesinlikle kırma. Ben ona çok emek harcadım.” (s. 50: 95, 96, 97)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Bu kaplumbağayı beğenmezsen bile kesinlikle kırma.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Üçüncü cümle: Ben ona çok emek harcadım.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kaplumbağa notu görünce, “Bu iş oluyor.” diye kendi kendine gülümsemiş. (s. 50: 98)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Kaplumbağa ertesi gün yavaşça kapıyı açmış. Bakmış ki bey oğlu, arkası dönük, tezgâhın başında çalışıyor. (s. 50: 99, 100)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Bakmış ki bey oğlu, arkası dönük, tezgâhın başında çalışıyor.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kaplumbağanın kapıyı açtığından haberi bile olmamış. (s. 50: 101)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kaplumbağa hemen diğer kasabalılara haber vermiş. Onlar da gelmişler, sessizce bey oğlunun çalışmasını izlemişler. (s. 50: 102, 103)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Onlar da gelmişler, sessizce bey oğlunun çalışmasını izlemişler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Neden sonra, bey oğlu arkasını dönünce kendisini seyredenleri fark etmiş. (s. 50: 104)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hemen ayağa kalkmış, artık o sinirli, saldırgan bey oğlundan eser yokmuş. Sanki o adam gitmiş, yerine başkası gelmiş. (s. 50: 105, 106)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

İkinci cümle: Sanki o adam gitmiş, yerine başkası gelmiş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bey oğlu gelip kaplumbağanın önünde saygıyla eğilmiş: (s. 50: 107)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Senden özür dilerim. Bay Kaplumbağa, demiş. Ben çalışmanın, emeğin ve sanatın değerini şimdi anladım. Asıl beylik; çalışmak, iş yapıp üretmekmiş. (s. 50: 108, 109, 110)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Ben çalışmanın, emeğin ve sanatın değerini şimdi anladım.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Asıl beylik; çalışmak, iş yapıp üretmekmiş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

MUCİT DEDEMİN MÜTHİŞ İCATLARI

Benim dedem çok yaşlı ve çok akıllıdır. (s. 52: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bahçenin bir köşesindeki karanlık, tozlu atölyesinde, dünyanın en muhteşem şeylerini icat etmek için uğraşır. (s. 52: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Günün birinde dedeme bir davetiye geldi. (s. 52: 3, 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dedem kafasını kaşdı. “ Acaba ne yapsam?” diye düşündü, taşında. O sırada ninemin aklına bir fikir geldi: (s. 53: 5, 6, 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: “ Acaba ne yapsam?” diye düşündü, taşında

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Üçüncü cümle: O sırada ninemin aklına bir fikir geldi:

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“ Hayvanları konuşturabilmemizi sağlayan bir ‘Hayvanları Konuşturan Büyülü Mikrofon’ yapmaya ne dersin? Bir zürafa ile sohbet ettiğini düşünsene! Ona ne sorardın?” (s. 53: 8, 9, 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Bir zürafa ile sohbet ettiğini düşünsene!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Ona ne sorardın?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“ Ama bu daha önce yapıldı.” dedi dedem. “ Başka ne olabilir?” (s. 53: 11, 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: “ Başka ne olabilir?”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Ben bilmiyorum! Bir ‘Derin Denizleri Keşfedici’ yapabilirsin.” diye önerdim.

(s. 53: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

“ Okyanusun derinliklerine dalıp batık gemilerdeki hazineleri bulabiliriz ve okyanusun hâkimi oluruz.” (s. 53: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

“Gözünüzde kırmızı bir ‘Çok Katlı Astronot Taşıyıcı’ canlandırın!” dedi dedem, hayallere dalarak. “ Sokaktaki duraktan binip uzayda gün boyu dolaşabiliriz! (s. 53: 15, 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: Sokaktaki duraktan binip uzayda gün boyu dolaşabiliriz!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Dünya'yı Ay'dan seyretmeye ne dersiniz? Ya da Mars'ta piknik yapmak isteyen var mı?... Manzara hiç de fena değilmiş diye duydum!" (s. 53: 17, 18, 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

İkinci cümle: Ya da Mars'ta piknik yapmak isteyen var mı?...

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Manzara hiç de fena değilmiş diye duydum!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

" Evecet! Ya da bizim için 'Süper Isıtmalı Zıp Zıp balon' yapabilirsin."dedim, parkta hoplaya zıplaya dolaşırız. (s. 53: 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Üstelik ne soğuk havada üşürüz ne de düşersek oramızı buramızı acıtırız!" (s. 53: 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

“ Durun yahu! ‘Müthiş Mekanik Pır Pır Kanat’da yapabilirim!” dedi dedem, kollarını sallayıp havalara sıçrayarak. “Kuşlarla birlikte en yüksek binaların üzerinden geçip bulutlara doğru uçabiliriz!” (s. 53: 22, 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Cümle dışı unsur: Durun yahu!

***İkinci cümle:* Kuşlarla birlikte en yüksek binaların üzerinden geçip bulutlara doğru uçabiliriz!**

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

“ Ya da belki benim için bahçe işlerinde kullanabileceğim bir ‘Toprak Kazıcı Köstebek’ yapabilirsiniz.” dedi ninem. (s. 53: 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Saat geç olmuştu, dedem birden haykırdı: (s. 54: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“ Tamam, buldum! Ne yapacağımı biliyorum!” dedi ve bahçedeki atölyesine koşup çalışmaya başladı. (s. 53: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Gece boyunca atölyesinden testere, çekiç sesleri yankılandı. Tak tuk! Kırt kırt! Çat çut! (s. 53: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Ertesi gün dedem yorgundu ama gülümseyerek atölyesinden çıktı. (s. 53: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Gizemli makinesini kocaman bir battaniyenin altına saklamıştı. Yaptığı şeyin ne olduğunu söylemesi için yalvardık, ama söylemedi. “Bu bir sır!” dedi göz kırparak. “Bekleyin göreceksiniz.” (s. 53: 29, 30, 31, 32)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Yaptığı şeyin ne olduğunu söylemesi için yalvardık, ama söylemedi.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Üçüncü cümle: “Bu bir sır!” dedi göz kırparak.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Dördüncü cümle: Bekleyin göreceksiniz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Yarışma günü geldi çattı. Dedem, makinesinde birkaç küçük ayarlama yaparken ben de etrafa bir göz atmaya karar verdim. (s. 53: 33, 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Dedem, makinesinde birkaç küçük ayarlama yaparken ben de etrafa bir göz atmaya karar verdim.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

“Muhteşem Görünümlü Yıkar sıkır Ütü Yapar” denen bir makine gördüm. Bir de “Kendinden Sabunlamalı Küvet” ve daha başka pek çok acayip icat. Derken sıra dedeme geldi. Herkes heyecanla nefesini tutmuş, onun inanılmaz icadını görmek için bekliyordu...(s. 53: 35, 36, 37, 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Bir de “Kendinden Sabunlamalı Küvet” ve daha başka pek çok acayip icat.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Derken sıra dedeme geldi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Herkes heyecanla nefesini tutmuş, onun inanılmaz icadını görmek için bekliyordu...

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Baylar ve bayanlar!” diye bağırdı dedem. “İşte huzurlarınızda Görüntülü Kokulu Tıngır Mıngır Muhteşem Masal Anlatır.” (s. 53: 39, 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: “İşte huzurlarınızda Görüntülü Kokulu Tıngır Mıngır Muhteşem Masal Anlatır.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Battaniyeyi çekti ve makinenin düğmesine bastı. (s. 53: 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Masal makinesi pır pır ederek çalıştı. (s. 53: 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dedemin icadı birbirinden güzel masallar anlatırken herkes büyülenmişçesine olduğu yerde kalakalmıştı. (s. 53: 43)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Havada uçan görüntülere bakıyor, çıkan sesleri dinliyor, aramızdan süzülen kokuları içimize çekiyorduk. (s. 53: 44)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Hepimiz dedemi coşkuyla alkışlayıp kutladık ve birincilik kupasının onun hakkı olduğuna karar verdik. (s. 53: 45)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

O gece, dedemin icadını deneme sırası sonunda bana gelmişti. (s. 55: 46)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ama dedem düğmeye basınca masal makinesinden dumandan başka bir şey çıkmadı...“ Çakada... Çaaat!” (s. 53: 47)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Cümle dışı unsur: “ Çakada... Çaaat!”

“Evvel zaman içinde, kalbur güvercin peşinde, gökten üç muz düşmüş üç de balık köftesi bu masal burada biter, haydi iyi geceler.” (s. 53: 48)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Dedemin muhteşem icadı bozulmuştu. “ aman canım, boş ver!” dedi dedem kıkır kıkır gülererek. “ En iyisi, ben sana bir masal anlatayım.” (s. 53: 49, 50, 51)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: “ Aman canım, boş ver!” dedi dedem kıkır kıkır gülererek.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Üçüncü cümle: “ En iyisi, ben sana bir masal anlatayım.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dedem böyle dedikten sonra, bir çift müthiş tüylü mekanik pır pıt kanat takmış küçük bir kızın bütün dünyayı gezerken yaşadığı sihirli maceralarla dolu harika bir masal anlattı. (s. 53: 52)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

**Uykudan gözlerim kapanırken “ Masal anlatan bir makineye ne gerek var!”
diye düşündüm. “ Benim dedem harikalar harikası, ak saçlı bir masal ustası!
Dünyadaki dedelerin en tatlısı.” (s. 53: 53, 54, 55)**

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: “ Benim dedem harikalar harikası, ak saçlı bir masal ustası!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Dünyadaki dedelerin en tatlısı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

GEÇMİŞ ZAMAN MİSAFİRLERİ

Bayrak törenindeydik. (s. 56: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İstiklâl Marşı'nı okumuş, sınıflarımıza girmeyi bekliyorduk. (s. 56: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Okul müdürümüz mikrofonu eline aldı ve konuşmaya başladı: (s. 56: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Sevgili çocuklar, bugün saat 10.00'da okulumuzu önemli misafirler gelecek. (s. 56: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Misafirlerimizi, okulumuzun tiyatro salonunda ağırlayacağız. (s. 56: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Okul müdürümüzün bu sözlerinden sonra sınıf arkadaşım Tuğrul heyecanla, misafirlerin kimler olduğunu sordu. (s. 56: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bunun üzerine müdürümüz:

“Sabırlı olun çocuklar. Bu bir sürpriz. Şimdi söylersem sürprizi kalmaz. Sadece şunu söyleyebilirim. Aramıza yüzyıllar öncesinden gelecek olan misafirlerimiz, bilim dünyasına önemli katkılar sağlamış çok değerli Türk bilginleridir.” dedi. (s. 56: 7, 8, 9, 10, 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Bu bir sürpriz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Şimdi söylersem sürprizi kalmaz.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Sadece şunu söyleyebilirim.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Beşinci cümle: Aramıza yüzyıllar öncesinden gelecek olan misafirlerimiz, bilim dünyasına önemli katkılar sağlamış çok değerli Türk bilginleridir.” dedi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Şaşırıp kalmıştık. Çok eski zamanlarda yaşamış bu bilginler kimlerdi ve şimdi nasıl yanımıza geleceklerdi? (s. 56: 12, 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Çok eski zamanlarda yaşamış bu bilginler kimlerdi ve şimdi nasıl yanımıza geleceklerdi?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

O gün misafirlerin okulumuza geleceği anı sabırsızlıkla bekledik. (s. 56: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci ders tamamlandıktan sonra düzgün bir şekilde tiyatro salonuna girdik.

(s. 56: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Tiyatro salonunun duvarında Türk kültürüne ve bilime önemli hizmetleri dokunmuş Türk büyüklerinin resimleri asılıydı. (s. 56: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Resimleri incelemeye başladım. (s. 56: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Resimlerin altında, resimdeki kişilerle ilgili ilginç bilgiler yer alıyordu. (s. 56: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu bilgileri okudukça merakım daha fazla artıyordu. (s. 56: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İbn-i Sina: Eserleri Avrupa üniversitelerinde 600 sene ders kitabı olarak okutulmuştur. Tıbbın babasıdır. (s. 57: 20, 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Tıbbın babasıdır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Harezmi: Sıfırı ilk kullanan Türk bilginidir. Batılı bütün bilginlerce Dünya düz kabul edilirken Dünya'nın yuvarlak olduğunu 9. Yüzyılda kanıtlamıştır. (s. 57: 22, 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Batılı bütün bilginlerce Dünya düz kabul edilirken Dünya'nın yuvarlak olduğunu 9. Yüzyılda kanıtlamıştır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Pirî Reis: 400 sene önce bugünküne yakın dünya haritasını çizmiştir. (s. 57: 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hezarfen Ahmet Çelebi: Takma kanatlarla uçan ilk bilginidir. (s. 57: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ali Kuşçu: İlk defa Ay'ın şekillerini anlatan kitabı yazmıştır. Astronomi bilginidir. (s. 57: 26, 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Astronomi bilginidir.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Acaba bu bilginlerin hangileri gelecekti? (s. 57: 28)

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Misafirlerin gelmesine artık dakikalar vardı. (s. 57: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Herkes yerini almış ben de oturacağım yere geçmiştim. (s. 57: 30)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Biraz sonra okul müdürümüzün hemen önüne tuhaf giyimli iki kişi salona girdi. Kıyafetleri, bu adamların çok eski zamanlardan geldiklerini gösteriyordu. (s. 57: 31, 32)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Kıyafetleri, bu adamların çok eski zamanlardan geldiklerini gösteriyordu.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Misafirler sahnedeki yerlerini almışlardı. Müdürümüz önce kısa bir konuşma yaptı: (s. 57: 33, 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Müdürümüz önce kısa bir konuşma yaptı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Şu anda, yüzyıllar öncesinden gelmiş çok değerli bilginlerimizi ağırlyyoruz. (s. 57: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu değerli bilginlerimiz, İbn-î Sina ve Farabî'dir. (s. 57: 36)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Onlar, bilim dünyasına büyük hizmetlerde bulunmuş bilimin gelişmesinde önemli katkılar sağlamışlardır. (s. 57: 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Misafirlerimiz, sizin sorularınızı cevaplamak için geldiler.” dedi ve kürsüden indi. (s. 57: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Arkadaşlarımızdan bu büyük bilim insanlarını tanıyanlar vardı. (s. 58: 39)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Arka sıralardan bir abla: “ İbn-î Sina Bey’e bir sorum olacak.” deyince İbn-î Sina: “ Buyur kızım.” dedi: (s. 57: 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

“ Efendim, ‘Şifa’ isimli bir ansiklopediniz ve Avrupa üniversitelerinin tıp fakültelerinde yüzyıllarca okutulan ‘Kanun’ isimli tıp kitabınız olduğunu biliyoruz. (s. 57: 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ayrıca çok sayıda kitap yazdığınızı okumuştum. O zamanın zor şartlarında bu kadar kitabı nasıl yazdınız?” (s. 57: 42, 43)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: O zamanın zor şartlarında bu kadar kitabı nasıl yazdınız?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Hakkımda bu kadar bilgiye sahip olman beni çok mutlu etti kızım. Evet doğrudur. (s. 57: 44, 45)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Evet doğrudur.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

O zamanda bilgiye ulaşmak o kadar kolay değildi. (s. 57: 46)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bakıyorum da bugün her şey elinizin altında. (s. 57: 47)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Parmaklarınızla klavyenin tuşlarına dokunmanız yetiyor. (s. 57: 48)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bilgisayar ağları (internet) yoluyla istediğiniz bilgiye anında ve rahatlıkla ulaşabiliyorsunuz. (s. 57: 49)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bizim zamanımızda öğrenmek ve bilgiyi elde etmek çok zordu. (s. 57: 50)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Mum ışığında kitap okur ve ders çalışırdık. (s. 57: 51)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yazılarımızı, dizlerimiz üstünde yazardık. (s. 57: 52)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kim bilir, şimdiki imkânları bulsaydık belki daha çok şey öğrenir ve üretirdik.”

(s. 57: 53)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Bir başka arkadaşımız Farabî'ye:

Sizin, zamanınızın birçok bilgisine sahip önemli bir bilim insanı olduğunuzu

dedemden duymuştum. (s. 57: 54)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu bilgilere nasıl ulaştığınızı bize anlatabilir misiniz? (s. 57: 55)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Farabî, arkadaşımızın sorusu üzerine ayağa kalktı: (s. 57: 56)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“ Evet, ben öğrenmek ve yeni bilgileri araştırmak için zamanınım çoğunu

kütüphanelerde geçirdim. (s. 57: 57)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Yeni şeyler öğrenmek için çok dolaştım, çok okudum. (s. 57: 58)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Arapça ve Farsçanın yanında o zamanın Batı'da geçerli dillerinden Yunanca ve Latinceyi de öğrendim.” (s. 57: 59)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Bu kadar dili nasıl öğrendiniz?” (s. 59: 60)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Çok kolay oldu bu. Önce yaşadığım çevrede Türkçe dışında konuşulan dilleri öğrendim. (s. 57: 61, 62)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Önce yaşadığım çevrede Türkçe dışında konuşulan dilleri öğrendim.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bir dili iyi öğrendikten sonra diğerlerini öğrenmek çok kolay oldu. (s. 57: 63)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İnanıyorum ki bunu siz de rahatlıkla başarabilirsiniz. (s. 57: 64)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Ki'li birleşik cümle

Yeter ki isteyin ve öğrenmek için çaba sarf edin. Ama her şeyden önce bir işi yapacağınıza dair kendinize güvenin. (s. 57: 65, 66)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Ama her şeyden önce bir işi yapacağınıza dair kendinize güvenin.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hele bu zamanda dil öğrenmek daha kolay. (s. 57: 67)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Şimdiki zamanda yaşayan insanların en az üç dil bilmesi gerekiyor.” (s. 57: 68)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

“Efendim siz müzikle de uğraşmışsınız.” (s. 57: 69)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“ Evet. Sesle ilgili önemli müzik çalışmalarım var. (s. 57: 70)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ben daha çok müzik, felsefe, matematik ve fizikle uğraştım. Ayrıca müzikle ilgili çalışmalarımı bir kitapta topladım.” (s. 57: 71, 72)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Ayrıca müzikle ilgili çalışmalarımı bir kitapta topladım.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu önemli misafirlerle sohbetimiz yaklaşık iki saat sürdü. (s. 57: 73)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Konuşmaların sonunda misafirlerimizin, aslında Devlet Tiyatrosu sanatçıları olduklarını öğrenince şaşkınlığımız biraz ortadan kalkmıştı. (s. 57: 74)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Misafirlerimizin bize son sözleri ise şunlar olmuştu: (s. 57: 75)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“ Sevgili çocuklar, tarihimiz, resimleriyle sizlerin salonunun süsleyen çok değerli bilim insanları ile doludur. (s. 57: 76)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Siz, önce onların başarılarını öğrenerek sonra da onların yaptıklarının daha fazlasını yapmak için çok çalışacaksınız. (s. 57: 77)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Büyük önderimiz Atatürk’ün dediği gibi:

“ Bir millete gideceği yolu gösterirken dünyanın her çeşit ilminden, buluşlarından, yükselmelerinden faydalanılmalıdır. (s. 57: 78)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Fakat unutmayalım ki asıl temeli kendi içimizden çıkarmak mecburiyetindeyiz.” (s. 57: 79)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

SIRA SIRA BONCUKLARINDAN MİNİ MİNİ BİLGİSAYARLARA

Bundan yaklaşık 70 yıl öncesine kadar kimse bilgisayar diye bir aygıtın olabileceğini düşünemezdi. (s. 62: 1)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Oysa bugün hemen her evde bir bilgisayar var. (s. 62: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üstelik de günümüzün bilgisayarları göz açıp kapayıncaya kadar trilyonlarca işlem yapabiliyor. (s. 62: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bilgisayarın tarihini adım adım keşfetmeye ne dersiniz? (s. 62: 4)

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Günümüzde bilgisayarların yaptığı karmaşık hesap işlemlerini geçmişte insanlar yapardı. Ancak hesap yapmak zor işti. (s. 62: 5, 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Ancak hesap yapmak zor işti.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hem işlemler uzun sürüyordu hem de hata yapma olasılığı çok yüksekti. (s. 62:

7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Bu yüzden insanlar, hesap işlemlerini kolaylaştıran aygıtlar geliştirmeye başladılar. (s. 62: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu aygıtların ilk örneklerinden biri bundan binlerce yıl önce Babillerin geliştirdiği düşünülen “abaküs”tür. (s. 62: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çubuklara geçirilmiş boncuklardan oluşan abaküs, aynı zamanda bilgisayarın ilk örneği olarak da kabul edilir. (s. 62: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Zaman içinde, hesap işlemlerini daha kolay yapmayı sağlayan buluşlar ortaya çıkmaya başladı. (s. 62: 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Yaklaşık dört yüz yıl önce Alman Profesör Wilhelm Schickard (Vilhelm Şikard) ilk hesap makinesini geliştirdi. Schickard (Şikard), ünlü matematikçi ve gökbilimci Johannes Kepler (Yohannes Kepler)'in hesap işlerini kolaylaştırmak istiyordu. (s. 62: 12, 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Schickard (Şikard), ünlü matematikçi ve gökbilimci Johannes Kepler (Yohannes Kepler)'in hesap işlerini kolaylaştırmak istiyordu.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bunun için 1623'te bir hesap makinesi yapmaya başladı. (s. 62: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ancak veba salgınında yaşamını kaybetti ve makinesini tamamlayamadı. Ancak planları doğrudu, makine çalışıyordu. (s. 62: 15, 16)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

İkinci cümle: Ancak planları doğrudu, makine çalışıyordu.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

O nedenle hesap makinesini bulan kişi Schickard (Şikard) olarak kabul edilir.

(s. 62: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Joseph Marie Jacquard (Jozef Mari jekar) adlı Fransız buluşçu, 1801’de üzerine delikler açtığı kartları kumaş dokuma makinelerinde kullanmaya başladı. (s. 63: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kartların üzerindeki delikler dokuma sırasında kumaş üzerine desen oluşmasını sağlıyordu. (s. 63: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu delikli kartların benzerleri ilk bilgisayarlarda veri girişi yapmak amacıyla kullanıldı. (s. 63: 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Farklı amaçlarla kullanılabilen ilk bilgisayar 1941’de geliştirildi. (s. 63: 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Alman bilim insanı Konrad Zuse'nin geliştirdiği Z3 adlı bilgisayar dört işlem yapabiliyordu. (s. 63: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

gelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Verileri girmek için delikli kartların kullanıldığı Z3, 1944'te bir bombardımanda yok olana kadar uçaklarla ilgili hesapların yapımında kullanıldı. (s. 63: 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

gelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ardından 1944'te Colossus (Kolossus) ve Amerikan Harvard Mark 1 (Harvid Mark 1) ağdaş bilgisayarların ilk rneği olarak kabul edilir. (s. 63: 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

gelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

1945'te tasarlanan bilgisayarlar, bir apartman dairesini kaplayacak kadar büyüktü. (s. 63: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

gelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu bilgisayarlar hesap yapabiliyor, sonuçların çıktısını yazıcıdan alabiliyordu. (s. 63: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

gelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Bilgisayarlar zaman içinde daha küçük boyutlarda üretilmeye başlandı. (s. 64: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Özellikle 1947’de transistor ün bulunmasıyla bu küçülme daha da hızlandı. (s. 64: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

1960 yılında yeni bir bilgisayar modelinin geliştirilmesiyle de bilgisayarlar daha ucuza üretilmeye başlandı ve ilk bilgisayar oyunu tasarlandı. (s. 64: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

İlk kişisel bilgisayar, 1970’te John Blankenbaker (Con Blenkınbeykır)’ın geliştirdiği Kenbak-1 oldu. (s. 64: 30)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ancak Kenbak-1’in ekranı ve klavyesi yoktu. (s. 64: 31)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Üzerindeki düğmelerle programlanıyordu. Sonuçlar da ışıklı göstergelerde görüntüleniyordu. (s. 64: 32, 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Sonuçlar da ışıklı göstergelerde görüntüleniyordu.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Günümüzdeki masaüstü bilgisayarların ilk örneği 1981 yılında piyasaya çıktı.

(s. 64: 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Aynı yıl ilk taşınabilir bilgisayar da üretildi. (s. 64: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Büyükçe bir bavul görünümündeki bu 12 kilogramlık bilgisayarın klavyesi, ekranı ve disket sürücüsü de beraberinde bulunuyordu. (s. 64: 36)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik sıralı cümle

Günümüzde kullandığımız masaüstü bilgisayarlar ilk örneklerinden çok daha yüksek bir işlem gücüne sahiptir. (s. 64: 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bellekleri de çok daha geniştir. (s. 64: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Masaüstü bilgisayarlara fare ve benzeri aygıtlar da bağlanabiliyor. (s. 64: 39)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Bunlar, bilgisayarların kullanımını çok kolaylaştırıyor. (s. 64: 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Taşınabilir bilgisayarlarla birlikte bilgisayarın boyutları da neredeyse bir defter kadar küçük olabiliyor. (s. 64: 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üstelik bunlar, eskiden bir odayı dolduracak kadar kocaman olan bilgisayarlardan daha hızlı çalışıyor. (s. 64: 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

SORU BALONLARI

Bir varmış bir yokmuş. Gökyüzünün çok uzak bir yerinde, minicik bir gezegen varmış. Bu gezegende yaşayan çocuklar, o kadar meraklı, o kadar

meraklılarmış ki sabah uyanır uyanmaz soru sormaya başlar, akşam olup uyuyana kadar bilmedikleri ve öğrenmek istedikleri her konuyu araştırırlarmış.

(s. 65: 1, 2, 3)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gökyüzünün çok uzak bir yerinde, minicik bir gezegen varmış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu gezegende yaşayan çocuklar, o kadar meraklı, o kadar meraklılarmış ki sabah uyanır uyanmaz soru sormaya başlar, akşam olup uyuyana kadar bilmedikleri ve öğrenmek istedikleri her konuyu araştırırlarmış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu çocukların sorduğu her soru bir balon olup havaya uçarmış. (s. 65: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çocuklar sorular sordukça bu balonlar gökyüzünde uçuşur, sonra uzay boşluğunda kaybolurmuş. (s. 65: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Her sorunun bir rengi varmış. “Gündüzleri neden yıldızlar görünmez?” diye sorunca gökyüzünde mavi balonlar uçarmış. “ Yapraklar neden yeşildir?” diye sorunca da yeşil balonlar... (s. 65: 6, 7, 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: “Gündüzleri neden yıldızlar görünmez?” diye sorunca gökyüzünde mavi balonlar uçarmış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Üçüncü cümle: “ Yapraklar neden yeşildir?” diye sorunca da yeşil balonlar...

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Güneşle ilgili sorular turuncu balonlara girip uçuşur, toprakla ilgili sorular kahverengi balonlar olurmuş. (s. 65: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu nedenle bu gezegenin atmosferinde her gün renk renk binlerce balon yükselirmiş. (s. 65: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sorular soran bu çocuklar, sorularının cevaplarını öğrendikçe daha bilgili, daha akıllı olurlarmış. (s. 65: 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

O küçücük gezegende büyüyen bu akıllı çocuklar, büyüklerin bile düşünemeyeceği çok ilginç, çok yararlı şeyler icat ederler, ülkelerini daha gelişmiş bir ülke haline getirirlermiş. (s. 65: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bir gün bu gezegende yaşayan akıllı çocuklardan biri, kendi programladığı bilgisayarın ekranından gökyüzünü incelerken daha önce hiç görmediği bir gezegen görmüş. (s. 66: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu gezegende milyonlarca hatta milyarlarca insan yaşıyormuş. (s. 66: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kalabalık şehirlerde, üst üste pencereleri olan binaların içinde oturuyor, her sabah asık bir yüzle bu evlerden çıkıp akşamları daha asık bir yüzle yine bu evlere dönüyorlarmış. (s. 66: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ekranda görülen bu kalabalık gezegende milyonlarca da çocuk varmış. (s. 67: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bisiklete binen, kaydıraaktan kayan, seksek oynayan... (s. 67: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ama bu çocukların çoğu, televizyon ekranının karşısında saatlerce hiç kıpırdamadan oturuyormuş. (s. 67: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Akıllı çocuk bilgisayar ekranını biraz daha netleştirmiş. (s. 67: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Renkleri iyice ayarlamış. Ama hayır! (s. 67: 20, 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Ama hayır!

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu gezegeninin atmosferinde renkli balonlar uçuşmuyormuş! “Nasıl olur? Bu gezegende yaşayan çocuklar hiç mi soru sormuyor?” diye hayrete düşmüş akıllı çocuk. (s. 67: 22, 23, 24)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: “Nasıl olur?”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Üçüncü cümle: Bu gezegende yaşayan çocuklar hiç mi soru sormuyor?” diye hayrete düşmüş akıllı çocuk.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ekranı biraz daha netleştirmiş. Balonları görememiş. Renkleri iyice ayarlamış. Bakmış bir evde bir çocuk kitaplarla dolu bir odada televizyon izliyor. Raflarda sıra sıra kitaplar, dizi dizi ansiklopediler... (s. 67: 25, 26, 27, 28, 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Balonları görememiş.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Renkleri iyice ayarlamış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Bakmış bir evde bir çocuk kitaplarla dolu bir odada televizyon izliyor.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Beşinci cümle: Raflarda sıra sıra kitaplar, dizi dizi ansiklopediler...

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ama çoğuna dokunulmamış, sayfaları çevrilmemiş... (s. 67: 30)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Anlaşılan ekranda gördüğü bu gezegendeki çocuklar fazla soru sormuyor, sormadığı için de merak edip kimse kitapları karıştırmıyormuş. (s. 67: 31)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Minik gezegendeki bütün akıllı çocuklar, bilgisayar ekranının karşısında toplanıp kitap okumayan bu gezegeni hayretle izlemişler. (s. 67: 32)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiille kurulan girişik birleşik cümle

Aralarından biri ortaya bir atmış. “ Eğer orada yaşayan çocuklar soru sormaya başlarsa onlar da bizim gibi bol bol araştırır, durmadan kitap okurlar. Ne dersiniz, onlara yardım edelim mi?” (s. 67: 33, 34, 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: “ Eğer orada yaşayan çocuklar soru sormaya başlarsa onlar da bizim gibi bol bol araştırır, durmadan kitap okurlar.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Üçüncü cümle: Ne dersiniz, onlara yardım edelim mi?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

O günden sonra kendi balonlarına ekranda gördükleri gezegenin koordinatlarını vermişler. (s. 68: 36)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Renk renk soru balonları hep birlikte kitap okumayan gezegenin atmosferinde uçuşup gökyüzünde dolaşmaya başlamış. (s. 68: 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Meraklı kuşlardan biri uçarken gördüğü bu balonlardan birini gagasıyla patlattığında, balonun içindeki sorular yağmur gibi gezegene yağmış. (s. 68: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

O zaman o gezegenin çocukları renk renk sorular sormaya ve cevabını bulamadıkları soruların çözümlerini kitaplarda aramaya başlamışlar. (s. 68: 39)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gün gelip bütün balonlar patladığında bu gezegendeki çocuklar da minik gezegendeki akıllı çocuklar kadar bilgi sahibi olacak ve belki onlar da bir gün kendi soru balonlarını, kitap okumayı bilmeyen başka bir gezegene göndereceklermiş. (s. 68: 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

MUTLU PARK

Evvel zaman içinde, belki sizin kentte belki bizim kentte çok güzel bir park varmış. (s. 70: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu parkın ortasındaki gölcükte kırmızı mavi balıklar, yeşil başlı ördekler, bembeyaz kuğular dolaşmış. Gür yapraklı, yemyeşil ağaçlarda barınan

kuşlar, gün doğumundan gün batımına değin parkı civıltılarıyla doldururlarmış. (s. 70: 2, 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

İkinci cümle: Gür yapraklı, yemyeşil ağaçlarda barınan kuşlar, gün doğumundan gün batımına değin parkı civıltılarıyla doldururlarmış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Yeşil çayırları, mis kokulu rengârenk çiçekler süslermiş. (s. 70: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kentteki herkes bu parkı çok severmiş. (s. 70: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuklar, gençler, yetişkinler ve yaşlılar buraya gelir, dinlenip eğlenir, güzel bir gün geçirip gidermiş. (s. 70: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Günlerden pazartesiymiş. Öğle üzeri bu parka bir öğrenci gelmiş. (s. 70: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yemyeşil bir ağacın gölgelendirdiği çimenlerin üzerine yerleşmiş. (s. 70: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Annesinin yaptığı böreği yemiş, ayranını içmiş. (s. 70: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çevresindeki güzellikleri izleyerek eğlenip dinlenmiş. (s. 70: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Birden uzaklardan, okul zilinin çaldığını işitmiş. “ Eyvah, geç kaldım!” demiş. Börek kâğıdını ve ayran kutusunu çimenlerin üzerinde unutarak alelacele kalkıp gitmiş. Oysa çöp kutusu, kenarda onu beklemekteymiş. (s. 70: 11, 12, 13, 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: “ Eyvah, geç kaldım!” demiş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Üçüncü cümle: Börek kâğıdını ve ayran kutusunu çimenlerin üzerinde unutarak alelacele kalkıp gitmiş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Dördüncü cümle: Oysa çöp kutusu, kenarda onu beklemekteymiş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ertesi gün, aynı parka iki çocuk daha gelmiş. Onlar da aynı ağacın altında oturup mısırlarını yemişler. (s. 70: 15, 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Onlar da aynı ağacın altında oturup mısırlarını yemişler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çimenlerin üzerindeki börek kâğıdını ve ayran kutusunu görmüşler. (s. 70: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çöp kutusuna kadar gitmeye üşenmişler. Onlar da mısır koçanlarını, börek kâğıdıyla ayran kutusunun yanına bırakıp gitmişler. (s. 70: 18, 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Onlar da mısır koçanlarını, börek kâğıdıyla ayran kutusunun yanına bırakıp gitmişler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Şimdi çimenlerin üzerinde bir börek kâğıdı, bir ayran kutusu ve iki mısır koçanı varmış. Oysa çöp kutusu, hemen oracıkta bomboş durmaktaymış. (s. 70: 20, 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Oysa çöp kutusu, hemen oracıkta bomboş durmaktaymış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ertesi gün, günlerden çarşambaymış. (s. 71: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Aynı parka üç çocuk daha gelmiş. Hepsinin elinde birer su şişesi ve birer pasta varmış. Orada bir yere oturup pastalarını yemişler, sularını içmişler. (s. 71: 23, 24, 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Hepsinin elinde birer su şişesi ve birer pasta varmış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Üçüncü cümle: Orada bir yere oturup pastalarını yemişler, sularını içmişler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Sonra da su şişelerini ve pasta kâğıtlarını çimenlerin üzerindeki diğer çöplerin yanına atıp gitmişler. (s. 71: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Şimdi çimenlerin üzerinde bir börek kâğıdı, bir ayran kutusu, iki mısır koçanı, üç pasta kâğıdı ve üç su şişesi varmış. (s. 71: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Oysa çöp kutusu, hemen oracıkta bomboş durmaktaymış. (s. 71: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ertesi gün, günlerden perşembeymiş. (s. 71: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Aynı parka ellerinde elmalarını yiye yiye dört çocuk gelmiş. (s. 71: 30)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bunlar da elmalarını bitirmişler. Koçanlarını aynı ağacın dibine, çimenlerin üstüne atıp gitmişler. (s. 71: 31, 32)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Koçanlarını aynı ağacın dibine, çimenlerin üstüne atıp gitmişler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Şimdi çimenlerin üzerinde bir börek kâğıdı, bir ayran kutusu, iki mısır koçanı, üç pasta kâğıdı ve üç su şişesi, dört elma koçanı varmış. (s. 71: 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Çöp kutusu, bunların niye çimenlerin üzerine bırakıldığını bir türlü anlayamamış. (s. 71: 34)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ertesi gün, günlerden cumaymış. (s. 71: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Aynı parka beş çocuk gelmiş. (s. 71: 36)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hepsinin elinde birer muz varmış. (s. 71: 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuklar, parkta biraz koşuşup oynamışlar. (s. 71: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Sonra çimenlerin üzerine oturup konuşa gülüşe muzlarını yemişler. Sonra da muz kabuklarını çimenlerin üzerine fırlatıp gitmişler. (s. 71: 39, 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Sonra da muz kabuklarını çimenlerin üzerine fırlatıp gitmişler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Şimdi çimenlerin üzerinde bir börek kâğıdı, bir ayran kutusu, iki mısır koçanı, üç pasta kâğıdı ve üç su şişesi, dört elma koçanı ve beş muz kabuğu varmış. (s. 71: 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Çöp kutusu, artık umutsuzlaşmaya başlamış. (s. 71: 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ertesi gün, günlerden cumartesiymiş. (s. 72: 43)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gençler, arkadaşlarıyla; anneler babalar, çocuklar; dedeler, nineler torunlarıyla parka gelmişler. (s. 72: 44)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Parkta gezip eğlenmişler. (s. 72: 45)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kuş civıltılarını dinleyip çiçekleri, ördekleri, kuğuları seyretmişler. (s. 72: 46)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kurabiyeler, çörekler, simitler yemişler; ayranlar, meyve suları içmişler. (s. 72: 47)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hepsinin kâğıdını, kutusunu, kabını, şişesini oracıkta bırakıp gitmişler. (s. 72: 48)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çimenlerin üstü yavaş yavaş çöplerle örtülmeye başlamış. (s. 72: 49)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çöp kutuları bu duruma üzülmekten başka bir şey yapamamış. (s. 72: 50)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ertesi gün, günlerden pazarmış. (s. 72: 51)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kentte, o gün neredeyse herkes tatil yapmaktaymış. (s. 72: 52)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Park, daha sabahın erken saatlerinde dolmaya başlamış. (s. 72: 53)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İnsanlar, ailece veya arkadaşlarıyla parka gelmişler. (s. 72: 54)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yaygılarını yaymışlar, yerleşip oturmuşlar. Konuşup gülmüşler. Oynayıp eğlenmişler. Mangallarını yakıp köfteler pişirmişler. Sofralar kurup yiyip içmişler. Karınlarını bir güzel doyurmuşlar. (s. 72: 55, 56, 57, 58, 59, 60)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Konuşup gülmüşler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Üçüncü cümle: Oynayıp eğlenmişler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Dördüncü cümle: Mangallarını yakıp köfteler pişirmişler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Beşinci cümle: Sofralar kurup yiyip içmişler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Altıncı cümle: Karınlarını bir güzel doyurmuşlar.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yedinci cümle: Akşam olunca yaygılarını toplamışlar. (s. 72: 61)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Eşyalarını alıp yola koyulmuşlar. (s. 72: 62)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ama mangallarının küllerini, yemek artıklarını, yiyecek kutularını, kâğıt peçeteleri, kâğıt tabakları, plastik şişeleri, plastik bardakları ve daha çok birçok şeyi çimenlerin üzerinde bırakmışlar. Çöp kutusu bu duruma dayanamayıp ağlamış. (s. 72: 63, 64)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Çöp kutusu bu duruma dayanamayıp ağlamış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ondan sonra günler ve haftalar böyle geçmiş. (s. 72: 65)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Parka gelenler, yediklerinin içtiklerinin kabuklarını, koçanlarını, kutularını kaplarını çimenlerin üzerine atıp atıp gitmiş. Bu çöpler, biriktikçe çöp tepeleri oluşmuş. (s. 72: 66, 67)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Bu çöpler, biriktikçe çöp tepeleri oluşmuş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çevre çok kötü kokmuş. Çiçekler sararıp solmuş. O yemyeşil çimenler yok olmuş. Ağaçlardaki kuşlar, göldeki ördekler, kuğular parkı terk edip gitmiş. (s. 72: 68, 69, 70, 71)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Çiçekler sararıp solmuş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Üçüncü cümle: O yemyeşil çimenler yok olmuş.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Ağaçlardaki kuşlar, göldeki ördekler, kuğular parkı terk edip gitmiş.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Parka sinekler, böcekler, fareler, kediler, köpekler dolmuş. İnsanlar artık parka giremez olmuş. (s. 72: 72, 73)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: İnsanlar artık parka giremez olmuş.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Günlerden bir gün parka bir çocuk gelmiş. (s. 73: 74)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Meğer bu çocuk, okula yetişmek isterken aceleyle börek kâğıdını ve ayran kutusunu çimenlerin üzerinde unutan öğrenciymiş. (s. 73: 75)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Cümle dışı unsur: Meğer

Çocuk, parkın o çöplüğe dönmüş hâlini görünce çok üzülmüş. “Keşke börek kâğıdını ve ayran kutusunu çöp kutusuna atsaydım. (s. 73: 76, 77)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: “Keşke börek kâğıdını ve ayran kutusunu çöp kutusuna atsaydım.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Onları çimenlerin üzerinde bırakmasaydım.” demiş. Gözlerinden iki damla gözyaşı süzülüp yanaklarından akıvermiş. (s. 73: 78, 79)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: Gözlerinden iki damla gözyaşı süzülüp yanaklarından akıvermiş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Daha sonra çocuk, koşa koşa gidip okula varmış. (s. 73: 80)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bütün arkadaşlarını çağırıp çevresinde toplamış. (s. 73: 81)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Gözyaşları içinde yaptığı yanlışı onlara anlatmış. (s. 73: 82)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuklar hemen oracıkta bir karar vermişler. O gün okul çıkışında da bunu uygulamaya geçmişler. (s. 73: 83, 84)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: O gün okul çıkışında da bunu uygulamaya geçmişler

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Şarkılarla türkülerle parklarına girmişler. (s. 73: 85)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yerlerdeki çöpleri, tırmıklarla küreklerle toplayıp çöp kutularına doldurmuşlar. (s. 73: 86)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

O kadar çöp varmış ki hepsini bir günde bitirememişler. (s. 73: 87)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Ki'li birleşik cümle

Günlerce parkta uğraşmışlar ama sonunda bu işin üstesinden gelmişler. Parkı el birliğiyle tertemiz yapmışlar. (s. 73: 88, 89)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

İkinci cümle: Parkı el birliğiyle tertemiz yapmışlar.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Park tertemiz olunca sinekler, böcekler, fareler, kediler ve köpekler çekip gitmişler. (s. 73: 90)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çimenler yeniden bitip yeşermiş. (s. 73: 91)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çiçekler boy atıp parka renk vermiş. (s. 73: 92)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Giden bütün kuşlar, serçeler, sakalar, güvercinler, ördekler, kuğular hep geri dönmüş. (s. 73: 93)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Böylece park yeniden canlanıp güzelleşmiş. (s. 73: 94)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Park böyle güzelleşince insanlar durur mu? (s. 73: 95)

Anlamına göre: Soru cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Anneler bebeklerini, çocuklarını alıp parka getirmiş. (s. 73: 96)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Öğrenciler okul çıkışlarında parka uğramayı alışkanlık edinmiş. (s. 73: 97)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gençler arkadaşlarıyla sözleşip parkta eğlenmiş; nineler, dedeler, parkta dinlenmiş. Hafta sonları park yeniden şenlenmiş. (s. 73: 98, 99)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Hafta sonları park yeniden şenlenmiş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ama kimse yerlere, çimenlerin üstüne tek bir çöp olsun atmamış. (s. 73: 100)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Herkes yediği yiyeceğin artığını, çöpünü, koçanını, kutusunu, kâğıdını çöp kutularının içine bırakmış. (s. 73: 101)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Böylece park sonsuza kadar tertemiz, rengârenk cıvılcıvılcı kalmış. (s. 73: 102)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

DEDEMDEN ÖĞRENDİKLERİM

Günlerden cumartesiydi ve dışarıda çok güzel kar yağıyordu. (s. 76: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Gizem, pencerenin önünde oturmuş, kar yağışını seyrediyordu. (s. 76: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kar tanelerinin beyaz gülücükler dağıtarak süzüle süzüle yere inmesini seyretmekten büyük bir mutluluk duyuyordu. (s. 76: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Yandaki kanepede oturan dedesine heyecanla seslendi. (s. 76: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Dede dede, bak! Her yer nasıl da bembeyaz oldu. (s. 76: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Dede dede, Bak!

Dedesini dışarıya baktı ve Gizem'e: Evet, benim güzel kızım, tıpkı pamuk tarlası gibi. (s. 76: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Ama dede, pamuk tarlası sıcak olmaz mı? Kar ise üşütür. Bir de üşütmese ya!

(s. 76: 7, 8, 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Cümle dışı unsur: Ama

İkinci cümle: Kar ise üşütür.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Bir de üşütmese ya!

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gizem o sırada, evlerinin hemen önündeki ağaca bir serçenin konduğunu gördü. (s. 76: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Serçe, tüylerini kabartmış, vücut ısını ayarlamaya çalışıyordu. (s. 76: 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Evin içi sıcaktı, dışarı ise soğuk. (s. 76: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kar güzeldi ama soğuk olmasa daha güzel olacaktı. (s. 76: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Gizem, dedesine: Dede bak, ağaca bir serçe kondu. Nasıl da büzülmüş öyle! (s. 76: 14, 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: Nasıl da büzülmüş öyle!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Öyle

Gizemciğim, serçenin tüyleri onu soğuktan ve hasta olmaktan korur. (s. 76: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Gizem bu arada hafifçe öksürdü. (s. 76: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bunun üzerine dedesi: Biz de kendimizi hastalıklara karşı korumalıyız, değil mi Gizemciğim, dedi. (s. 76: 18)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Gizem, dedesinin söylediğine karşılık veremedi. (s. 76: 19)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Serçenin hâline çok üzülmüştü. (s. 76: 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Odasına gitti ve eline günlüğünü aldı. (s. 76: 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Günlüğüne kar tanelerini yazmak istedi. (s. 76: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Aklına dışarıdaki serçe geldi. (s. 76: 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Birden üşüdüğünü hissetti. (s. 76: 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Canı sıkıldı hiçbir şey yazamadı. (s. 76: 25)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Tekrar dedesinin yanına geldi ve ona: Dedeciğim, şimdi o serçenin evi yok mu? (s. 76: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Olur, mu kızım, bütün gökyüzü, yeryüzü, ormanlar, ağaçlar, dışarıda gördüğün her yer onun evidir. (s. 76: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ama şimdi üşütüp hasta olacak! (s. 76: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Dedesı Gizem'i yanına çağırarak: Gel bakalım benim yüreği sevgi dolu torunum, seninle biraz konuşalım, dedi. (s. 77: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Anlatmaya başladı: (s. 77: 30)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ashnda kar demek temizlik demektir. Soğuk havalarda mikropların bir kısmı yaşayamaz. (s. 77: 31, 32)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Soğuk havalarda mikropların bir kısmı yaşayamaz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ancak biz yine de üşütüp hasta olmamak için tedbirli olmalıyız. (s. 77: 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Özellikle soğuk havalarda giydiklerimize ve yediklerimize çok dikkat etmeliyiz. (s. 77: 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

Dedeciğim, mikroplar canlı mıdır? (s. 77: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Elbette canlıdır. Mikroplar gözle görülmeyecek kadar küçük varlıklardır. (s. 77: 36, 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Elbette

İkinci cümle: Mikroplar gözle görülmeyecek kadar küçük varlıklardır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Vücudumuza girerlerse hasta oluruz. (s. 77: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Bazı mikroplar zehir üretirler ve güçlü ordular oluştururlar. (s. 77: 39)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Ama bunlar düşman orduları gibidir. (s. 77: 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Nasıl yani dedeciğim? Mikropların orduları mı var? (s. 77: 41, 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

İkinci cümle: Mikropların orduları mı var?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Evet kızım, mikroplar, ortamını bulduklarında çok hızlı çoğalırlar ve birlikte hareket ederler. Ama hiç merak etme. Bizim de vücudumuz da dışarıdan gelecek mikrop saldırılarına karşı çeşitli tedbirler olmayı ihmal etmez. (s. 77: 43, 44, 45)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlı birleşik cümle

İkinci cümle: Ama hiç merak etme.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Bizim de vücudumuz da dışarıdan gelecek mikrop saldırılarına karşı çeşitli tedbirler olmayı ihmal etmez.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Eskiden insanlar düşman saldırılarından korunmak için taş duvarlardan oluşan dayanıklı kaleler yaparlar ve bir düşman saldırısı sırasında bu kalelere sığınmışlardır. Bizim de vücudumuzun derisi kale duvarı gibidir ve onun kadar dayanıklıdır. (s. 77: 46, 47)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Bizim de vücudumuzun derisi kale duvarı gibidir ve onun kadar dayanıklıdır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Ayrıca vücudumuzda dışarıdan gelen mikrop saldırılarına karşı savunma yapan hücreler vardır. (s. 77: 48)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu hücreler tıpkı askerler gibi bizi mikrop saldırılarından korurlar. (s. 77: 49)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Benim iyice kafam karıştı dede. Askerle, mikroplar, saldırılar, hepsi birbirine girdi. (s. 77: 50, 51)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Askerle, mikroplar, saldırılar, hepsi birbirine girdi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Şimdi senin anlattıkların kafamda, bir o yana bir bu yana koşturup duruyor. (s. 77: 52)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

O zaman kızım, kulağı iyice bana ver ve söylediklerimi can kulağıyla dinle. (s. 77: 53)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Dede, benim iki kulağım dışında bir de can kulağım mı var? (s. 77: 54)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Benim şakacı torunum, her şeye nasıl da bir kulp bulursun. (s. 77: 55)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Anlatacaklarımı dikkatli dinle de can kulağın var mı yok mu onu sonra konuşuruz. (s. 77: 56)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ashnda mikroplar sağlıklı derinin içinden geçemez. (s. 77: 57)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ancak derimiz yaralanır da bize o yarayı temiz tutmazsak mikroplar bu yaradan içeri girebilir. (s. 77: 58)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Peki dedeciğim, mikroplar başka nerelerden vücudumuza girebilir? (s. 77: 59)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Mikroplar ağız ve burun gibi deliklerden vücudumuza girebilir. Ancak vücudumuzdaki mikropların girebileceği bu tür yerlerin hepsi koruma altındadır. (s. 77: 60, 61)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Ancak vücudumuzdaki mikropların girebileceği bu tür yerlerin hepsi koruma altındadır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Dede, ben gene anlamadım. Nasıl koruma altındadır ki! Ağızımızı ve burnumuzu koruyan nöbetçi askerler mi var? (s. 77: 62, 63, 64)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Nasıl koruma altındadır ki!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Ağzımızı ve burnumuzu koruyan nöbetçi askerler mi var?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Bak bu verdiğin örneği sevdim. Şimdi beni iyi dinle. (s. 78: 65, 66)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Şimdi beni iyi dinle.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Örneğin burnumuz. Burnumuzda soluduğumuz havadaki mikropları yakalayan yapışkan kıllar vardır. (s. 78: 67, 68)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Burnumuzda soluduğumuz havadaki mikropları yakalayan yapışkan kıllar vardır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan Girişik birleşik cümle

Bu kıllar, mikropların vücudumuza girmesini engeller. (s. 78: 69)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Tükürük, mikropları alıp midemize yollar. (s. 78: 70)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Midemizde bulunan bir çeşit su ki buna öz su denir, pek çok mikrobu öldürebilir. (s. 78: 71)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Başka neler vücudumuzu mikroptan korur dede? (s. 78: 72)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Sabret kızım. “Sabırla koruk helva olur.” demiş atalarımız. (s. 78: 73)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Bak gene anlamadım, dede. (s. 78: 74)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ne demiştik. Vücudumuz tıpkı kale gibidir ve bu kalenin her yanında nöbetçi askerler vardır. (s. 78: 75, 76)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Vücudumuz tıpkı kale gibidir ve bu kalenin her yanında nöbetçi askerler vardır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kulak deliğimizde mikropları yakalayan ve onların içeri girmesine engel olan kulak sıvısı ve tüyler vardır. (s. 78: 77)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Derimizde de ter gözenekleri bulunur. (s. 78: 78)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu küçük delikler terin dışarı çıkmasını sağlar. (s. 78: 79)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Temiz ter mikropları öldürür, oysa beklemiş ter, kir biriktirir. (s. 78: 80)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu yüzden düzenli yıkanmamız gerekir, yoksa vücudumuz mikropların saldırısına açık hâle gelir. (s. 78: 81)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Mikroplar ağızımızdan girerse ne olur? (s. 78: 82)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ağızımız, mikropların en kolay içeri girebilecekleri yerdir. Onun için yediklerimize ve içtiklerimize çok dikkat etmeliyiz. (s. 78: 83, 84)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Onun için yediklerimize ve içtiklerimize çok dikkat etmeliyiz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Anladım dedeciğim. Sebzeleri ve meyveleri yıkamadan yememeliyiz. (s. 78: 85, 86)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Sebzeleri ve meyveleri yıkamadan yememeliyiz.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çok doğru söylüyorsun kızım. Yediğimiz sebze ve meyveleri yemeden önce yıkamalıyız. Ama mutlaka temiz su ile yıkamalıyız. (s. 78: 87, 88, 89)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Yediğimiz sebze ve meyveleri yemeden önce yıkamalıyız.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Üçüncü cümle: Ama mutlaka temiz su ile yıkamalıyız.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Çünkü kirli su, mikropların en çok sevdiği yerlerdendir. (s. 78: 90)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dedeciğim, mikroplar daha çok nerelerde yaşar? (s. 78: 91)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Ilık, rutubetli, karanlık ve kirli yerler mikropların yaşama alanlarıdır. (s. 78: 92)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Mikroplar, temiz havayı ve sabun gibi temizleyicileri sevmezler ve böyle ortamlarda yaşama imkânı bulamazlar. (s. 78: 93)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Onun için hem yaşadığımız çevreyi temiz tutmalıyız hem de yemeklerden önce ve sonra ellerimizi bol su ve sabunla iyice yıkamalıyız. (s. 78: 94)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik sıralı cümle

Ben ellerimi hep sabunla yıkıyorum dedeciğim. (s. 78: 95)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Aferin benim güzel kızıma! (s. 78: 96)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yediğimiz besinler de mikroplarla savaşırken vücudumuza yardımcı olur. (s. 78: 97)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Özellikle vitamin deposu meyve ve sebzeleri yemeyi ihmal etmemeliyiz. (s. 78: 98)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dedeciğim, son bir soru daha sorabilir miyim? (s. 79: 99)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Elbette kızım, haydi sor bakalım, seni dinliyorum. (s. 79: 100)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağımlı sıralı cümle

Geçen hafta okulumuza doktor amcalar geldiler ve aşı olmamız gerektiğini söylediler. (s. 79: 101)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Dedeciğim, biz neden aşı oluyoruz? (s. 79: 102)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bak kızım, bu sorunu çok beğendim. (s. 79: 103)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çünkü bazı çocuklar aşı olmaktan çok korkarlar. (s. 79: 104)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Mikropların bir kısmı gizli silahlara sahiptir. (s. 79: 105)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu mikroplar, bizleri zayıf anımızda yakalayabilirler. (s. 79: 106)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu tür beklenmedik saldırılara karşı aşı sayesinde vücudumuzu korumuş oluruz. (s. 79: 107)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hepsini anladım da dedeciğim tek bir şeyi anlamadım. (s. 79: 108)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Neymiş o bakalım? (s. 79: 109)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Hani dedin ya dedeciğim, vücudumuzun derisi tıpkı kale duvarı gibidir. (s. 79: 110)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ee, dedimse ne olmuş? (s. 79: 111)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Yani dedeciğim, vücudumuzu mikroplara karşı aşı ile güçlendirebiliyoruz. (s. 79: 112)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Peki, kale duvarlarını da güçlendirmek için aşı yapıyorlar mı? (s. 79: 113)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Tamam, işte kızım. Bunu da sen bul bakalım. Benden bu kadar. (s. 79: 114, 115, 116)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Bunu da sen bul bakalım.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Benden bu kadar.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gizem, bu kıymetli bilgiler için dedesine teşekkür ettikten sonra tekrar pencerenin kenarı geldi. (s. 79: 117)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Dışarıya baktı. Dışarıda hâlâ ince bir kar yağıyordu. (s. 79: 118, 119)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Dışarıda hâlâ ince bir kar yağıyordu.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gizem'in gözleri, dalları artık iyice karla dolmuş ağaçtaki serçeyi aradı. (s. 79: 120)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Serçe orada yoktu. “ Kendisine daha güvenli bir yer bulmak için uçup gitmiş olmalı.” diye düşündü. (s. 79: 121, 122)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: “ Kendisine daha güvenli bir yer bulmak için uçup gitmiş olmalı.” diye düşündü.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Odasına gitti ve masanın üzerine bıraktığı günlüğü tekrar eline aldı. Yazmaya başladı. (s. 79: 123, 124)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

İkinci cümle: Yazmaya başladı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bugün dedem bana çok önemli şeyler anlattı. (s. 79: 125)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dedemden öğrendiklerimi seninle paylaşmak istiyorum...(s. 79: 126)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

MİDEMİN DOSTUYUM

Bir zamanlar, abur cubur şeyleri yemeyi çok seven bir çocuk vardı. (s. 80: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kilolu sayılırdı. Buna rağmen durmadan yer içerdi. (s. 80: 2, 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Buna rağmen durmadan yer içerdi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Hep, “ Patates cipsim hiç bitmese! Yesem yesem hiç doymasam!” der dururdu.

(s. 80: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Okul çantasından bile kola, gofret, çikolata, cips gibi yiyecekler hiç eksik olmazdı. Zaten kocaman bir çantası vardı. (s. 80: 5, 6)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Zaten kocaman bir çantası vardı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

O sanki minik market gibiydi. (s. 80: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Teneffüs saatlerinde çantasındakilerin hepsini büyük bir iştahla yerdi. (s. 80: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu obur çocuğun okulu iki sokak arasındaydı. (s. 80: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Pencerenin yanındaki sıralardan birinde oturuyordu. (s. 80: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yiyeceği az kaldığı zamanlarda hep dışarı bakardı. Çünkü çok soğuk olmayan günlerde, okulun önüne bir sürü satıcı gelirdi. (s. 80: 11, 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Çünkü çok soğuk olmayan günlerde, okulun önüne bir sürü satıcı gelirdi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Onları görmek çocuğun çok hoşuna giderdi. (s. 80: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Zil sesiyle birlikte hemen yanlarına koşar, istediği yiyecekleri alırdı. (s. 80: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik bağımlı cümle

Bir gün okulun önüne tatlı satan bir satıcı geldi. (s. 81: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Adam, tatluları tepsinin üzerine dizmiş, “ Nar gibi kızarmış tatlılar!” diye bağıırıyordu. Obur çocuk, satıcının sesini duyunca pencereden dışarı baktı, tatluları görünce dayanamadı. (s. 81: 16, 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

İkinci cümle: Obur çocuk, satıcının sesini duyunca pencereden dışarı baktı, tatlıları görünce dayanamadı.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ders zilini zor bekledi. (s. 81: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Zille birlikte hemen satıcının yanına koştu. (s. 81: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kumbarasından akşam çıkardığı parayı satıcıya vererek “ En büyüğünden dört tane istiyorum!” dedi. (s. 81: 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Çocukcağz yine çok acıkmıştı. (s. 81: 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Tatlıların hepsini yedi ama tadına doyamadı. (s. 81: 22)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

O sırada büyükannesinin, “ Sokak satıcılarından bir şey alıp yeme yoksa hastalanırsın. Çünkü onlar hem dikkatsizce hazırlanıyor hem de açıkta satılıyor.” dediği aklına geldi. (s. 81: 23, 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Çünkü onlar hem dikkatsizce hazırlanıyor hem de açıkta satılıyor.” dediği aklına geldi. Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Anne ve babası çalıştığı için ona büyükannesi bakıyordu. (s. 81: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Sonra da “ Bu tatlılar çok lezzetli. Galiba büyükannem abartıyor. Keşke biraz daha param olsaydı da birkaç tane daha alıp yeseydim.” diye söylendi. (s. 81: 26, 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Keşke biraz daha param olsaydı da birkaç tane daha alıp yeseydim.” diye söylendi.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Bu sırada karnı “ gur gur” guruldamaya başladı. (s. 81: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Geçsin diye bisküvi, çikolata yedi ama geçmedi. (s. 81: 29)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Arkasından meyveli gazoz içti, o da işe yaramadı. (s. 81: 30)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Eve geldiğinde hâlâ karnı gurulduyordu. “Nasıl olsa geçer.” diye düşündü. (s. 82: 31, 32)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: “Nasıl olsa geçer.” diye düşündü.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Kendine ıvır zıvır bir şeyler almak için bakkala gitti. (s. 82: 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Obur çocuk bu tür yiyeceklere, “ıvır zıvır” diyordu. (s. 82: 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gittiği bakkal, onun en sevdiği yerdı. (s. 82: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Küçücük bir dükkân olmasına rağmen içinde çok şey bulunurdu. (s. 82: 36)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk canının istediği yiyeceklerden aldı. (s. 82: 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Parasını öderken karnı daha farklı bir şekilde guruldadı. (s. 82: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan Girişik birleşik cümle

Yanıdaki çocuk bile bunu duymuştu. (s. 82: 39)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

O sesin çocuğun karnından geldiğine önce inanamadı. (s. 82: 40)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir kez daha aynı sesi duyunca annesine, “Anne!... Bu çocuğun karnında kurbağa var!” diye bağırdı. (s. 82: 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Gerçekten de karnında sanki bir kurbağa “vırak vırak!” diye ses çıkartıyordu. (s. 82: 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Obur çocuk ne yapacağını şaşırmişti. (s. 82: 43)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sesin çıkmasını engellemek için eliyle karnına bastırdı. (s. 82: 44)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ama geçmedi, bakkaldaki herkes ona bakınca kendini kötü hissetti. (s. 82: 45)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Tombul beyaz yanakları ateş gibi kızardı. (s. 82: 46)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Elindeki yiyecekleri tezgâhın üzerine bıraktı ve oradan hızla uzaklaştı. (s. 82: 47)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Aslında obur çocuğun midesi, yediği abur cubur yiyeceklere daha fazla dayanamamıştı. (s. 82: 48)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Şimdiye kadar sabretmişti ama bundan böyle sabretmeyecekti. Çünkü mide, o gün en yakın arkadaşı karaciğere, “ Bıktım artık! Her gün beni tıka basa dolduruyor. (s. 82: 49, 50)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

İkinci cümle: Çünkü mide, o gün en yakın arkadaşı karaciğere, “ Bıktım artık! Her gün beni tıka basa dolduruyor.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağımlı birleşik cümle

Onun çok fazla abur cubur şeyler yemesi beni rahatsız ediyor. (s. 82: 51)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kendimi âdeta çöp torbası gibi hissediyorum. (s. 82: 52)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bundan böyle o bana yardımcı olmazsa ben de ona iyi davranmayacağım.” diye dert yanmıştı. (s. 82: 53)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Karaciğer, arkadaşı mideyi teselli etmek için, biraz daha sabırlı olmalısın. (s. 82: 54)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“O sağlığının değerini bilmiyor. Eğer bize zarar verdiğini bilseydi böyle yapmazdı.” demişti. (s. 82: 55)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı şartlı birleşik cümle

Aslında karaciğer sevgili dostu mideye hak veriyordu. (s. 83: 56)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kendisi de bu konuda oldukça rahatsızdı. (s. 83: 57)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Obur çocuğun aldığı her kilo ile birlikte yağlandığını hissediyordu. (s. 83: 58)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu da görevini tam olarak yerine getirmesini engelliyordu. (s. 83: 59)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yine de midenin, obur çocuğa iyi davranmasını istiyordu. (s. 83: 60)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ama arkadaşını ikna edememişti. (s. 83: 61)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bundan böyle çocuk ne zaman abur cubur şeyler yerse mide de kurbağa gibi

“vırak, vırak!” vıraklayıp duracaktı. (s. 83: 62)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Obur çocuk eve geldiğinde karnının guruldaması azalmıştı. Buna rağmen oldukça neşesizdi. Onu kapıda büyükannesi karşıladı. (s. 83: 63, 64, 65)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Buna rağmen oldukça neşesizdi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Üçüncü cümle: Onu kapıda büyükannesi karşıladı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk daha ağzını açmadan karnından “vırak!” diye bir ses geldi. (s. 83: 66)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Büyükanne önce şaşırıldı. Sonra gülmeye başladı. Bir zamanlar kendisinin yakalandığı hastalığa, şimdi torunu yakalanmıştı. (s. 83: 67, 68, 69)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Sonra gülmeye başladı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Bir zamanlar kendisinin yakalandığı hastalığa, şimdi torunu yakalanmıştı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Büyükanne, “ Sonunda sen de abur cubur hastalığına yakalandın. (s. 83: 70)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Miden artık isyan ediyor. Eğer onu yoran yiyecekleri çok yemeye devam edersen karnın sürekli vıraklayacak.” dedi. (s. 83: 71, 72)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Eğer onu yoran yiyecekleri çok yemeye devam edersen karnın sürekli vıraklayacak.” dedi.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Oysa çocuğun aklı dolaptaki gofretlerdeydi. (s. 84: 73)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Onları sabah okula giderken yanına almayı unutmuştu. (s. 84: 74)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İçinden, “ En sevdiğim gofretler. Kola ile yemesi ne güzel oluyor.” diye geçirdi.

(s. 84: 75, 76)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: Kola ile yemesi ne güzel oluyor.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Obur çocuk dayanamadı, gitti, dolaptan gofret aldı. (s. 84: 77)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Birkaç kutu da kola. (s. 84: 78)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir güzel yiyip içti. (s. 84: 79)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu sırada midesindeki kurbağa da yeniden harekete geçti. (s. 84: 80)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Durmadan “ vırak, vırak!” vıraklayıp duruyordu. (s. 84: 81)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Zavalılık bu kez çok korktu. (s. 84: 82)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hatta bakkaldaki çocuğun, “ Karnında kurbağa var!” cümlesinin doğru olabileceğini düşündü. (s. 84: 83)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Hemen odasına girdi ve kapıyı kilitledi. (s. 84: 84)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Ellerini yere koyup ayaklarını duvara dayadı, amuda kalktı. (s. 84: 85)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Sonra da ağzını açıp kurbağanın çıkmasını bekledi. (s. 84: 86)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Uzun süre böyle durdu ama kurbağa çıkmadı. (s. 84: 87)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Obur çocuk o geceyi, “ Yarın okulda karnım yine vıraklarsa!” korkusuyla geçirdi. (s. 84: 88)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Arkadaşlarının diline düşmek istemiyordu. (s. 84: 89)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Büyükannesinin haklı olabileceğini düşündü. (s. 84: 90)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu yüzden sabah kahvaltıda abur cubur şeyler yemedi. (s. 84: 91)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hatta okula giderken çantasına sadece kitap ve defterlerini koydu. (s. 84: 92)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Elbette bir de büyükannesinin hazırladığı peynirli böreği. (s. 84: 93)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gerçekten de o gün karnı hiç guruldamadı, vıraklamadı. (s. 84: 94)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçsız bağımlı birleşik cümle

İşte o günden sonra obur çocuk dengeli beslenmeye özen gösterdi. (s. 84: 95)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Şekerli yiyecekleri çok tüketmediği için boyu da hızlı uzadı. (s. 84: 96)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Böylece daha sağlıklı ve mutlu yaşadı. (s. 84: 97)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

DİŞ ÇÜRÜKLERİ

Diş çürükleri daha çok koyu renklenmelerle kendini gösterir ve çürümeyle birlikte dişte oyuklar oluşmaya başlar. (s. 85: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Önlenebilir bir hastalık olmasına karşın dünyada diş çürüğü deneyimi yaşamayan çok az insan vardır. (s. 85: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ağızda bulunan bakterilerden oluşan bakteri plağı şekerli ve unlu yiyeceklerin ağızda kalan artıklarından asit oluşturabilmektedir. (s. 85: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu asitler, dişlerin mineral dokusunu bozarak dişin minesinin bozulmasına ve sonuçta da diş çürüğünün başlamasına ve oyuklara neden olmaktadır. (s. 85: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Uzun yıllar, nedeni bilinmeyen bir hastalık gözüyle bakılan diş çürüğünün günümüzde pek çok sebebe bağlı bir hastalık olduğu anlaşılmıştır. (s. 85: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çürük ve oyulmuş bir diş, koyu renkli boşluğuyla kolayca tanınır. (s. 86: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Fakat bazen çürük çukuru gizli kalır ve diş doktoru ancak yardımcı tanı aracılığıyla (diş röntgeni gibi) teşhis koyabilir. (s. 86: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Diş çürüğünde diş doktoruna başvurmayı gerektiren en önemli belirti ağrıdır. (s. 86: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ağrı, soğuk, sıcak, tatlı veya ekşiden olur. (s. 86: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ağrının şiddeti kişiden kişiye değişir ve etken ortadan kalkınca ağrı da geçer fakat tedavi edilmeyen çürüklerde ağrılar bir süre sonra sürekli olmaya başlar. (s. 86: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik bağımlı cümle

Çürük, daima dişin yüzeyinden başlar ve dişin derinliklerine doğru ilerler. Bununla birlikte çürüğün ilerleme hızı kişiden kişiye değişir. (s. 86: 11, 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

İkinci cümle: Bununla birlikte çürüğün ilerleme hızı kişiden kişiye değişir.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İlk yapılması gereken şey diş doktoruna gitmek ve onun önerilerine uymak olmalıdır. (s. 87: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ashnda çürükten korunma, bir kişisel irade konusudur ve hepimizin sağlam dişler ve sağlıklı ağzın getireceği rahatlığın bilincinde olmamız gerekir. (s. 87: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı birleşik cümle

Şekerli ve unlu yiyeceklerle bakterilerin bulaşması sonucunda çürükler oluştuğuna göre herkes için bir tehlike var demektir. (s. 87: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı cümle

Ancak beslenmelerinde karbonhidratlı ve şekerli yiyeceklerin oranı çok yüksek olanlar, bir de sularında florür oranı çok düşükse çok daha fazla çürük tehlikesi altındadır. (s. 87: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı sıralı birleşik cümle

Tükürük, doğal bir savunma mekanizması oluştursa da tek başına çürüğü önleyemez. (s. 87: 17)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı şartlı birleşik cümle

Tükürük akışını ve miktarını azaltan hastalıklar ya da ilaçlar da çürük oluşumunu hızlandırmaktadır. (s. 87: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu nedenle de diş doktorları tükürük akışını arttırdığı için şekersiz sakızları öneririler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Evet önlenebilir. (s. 88: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yemeklerden sonra ve akşam yatmadan önce dişlerin fırçalanması en etkili yoldur. (s. 88: 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yiyecek artıkları en çok dişlerin çiğneme yüzeylerindeki girintilerde ve dişlerin birbirine değdiği ara yüzeylerde biriktiği için diş fırçaları küçük başlı seçilmelidir. (s. 88: 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dişlerin iç yüzeyleri, dış yüzeyleri, çiğneyici yüzeyleri ve dilin üstü fırçalanmalı ve ara yüzeylerde diş ipliği kullanılmalıdır. (s. 88: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

Fırçalar, orta derecede sert ya da yumuşak kıllı olmalı ve belirli aralıklarla değiştirilmelidir. (s. 88: 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı bağımlı birleşik cümle

Fırça kıllarının aşınmamış olması ve bakteri taşımayacak bir şekilde muhafaza edilmesi gerekmektedir. (s. 88: 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Asla başkasının diş fırçası kullanılmamalıdır. (s. 88: 25)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Diş fırçalama sırasında florürlü bir diş macunu kullanarak florünün diş çürüğünü önlemedeki rolünden yararlanmalıdır. (s. 88: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Aynı zamanda ağız kokusunu giderip ferahlık ve temizlik hissi veren florürlü gargaralar da kullanılabilir. (s. 88: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Şekerli yiyecekleri ana öğünlerde tüketmeye çalışmak ve yemek aralarında bir şey yememeye gayret etmek de diğer bir önlemdir. (s. 88: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Diş doktoruna düzenli aralıklarla başvurmak diş çürüklerini önlemede en iyi yoldur. (s. 88: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ayrıca sıcak ya da soğuğa duyarlı dişler ya da ağrılı dişler veya tebeşirimsi renkte olan başlangıç çürükleri gibi durumlarda doktora başvurulması gereklidir. (s. 88: 30)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı sıralı birleşik cümle

Sağlıklı dişler ve mutlu gülücükler...(s. 88: 31)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

MERAKLI GEZGİN KAPLUMBAĞA RİZE'DE

Şimdi neredeyim, yazdıklarımı okuduğunuzda inanamayacaksınız. (s. 90: 1)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hatırlarsanız en son Adana'da karpuz tarlasındaydım. (s. 90: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Akşamdan karpuzları yığın yaptılar. (s. 90: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sabahleyin alaca karanlıkta kamyonu yüklemeye başladılar. (s. 90: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir baktım, bir kişi beni attı diğeri de kapı kamyon kasasına koydu. (s. 90: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Anlaşılan beni de karpuz sanmışlardı. (s. 90: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Böylece bir kamyon karpuzla yolculuğa başladım. (s. 90: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sonra kamyonun sallantısıyla uyuyup kalmışım. (s. 90: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Gözlerimi açtığımda farklı bir şehirdeydim. (s. 90: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kamyon sürücüsü karpuzları getirdiği satıcıya,

“ Adana sıcaktan kavruluyor, sizde yağmur yağıyor, bu ne iştir kardeşim!” (s. 90: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

“ Eee... Burası yağmur kenti Rize. (s. 90: 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Türkiye'nin en çok yağış alan ili. (s. 90: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sen Adana'da sıcaktan bunaldıkça bize karpuz getir. (s. 90: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Burada yazlar serin, kışlar ılımandır ve her mevsim yağış vardır.” (s. 90: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Onlar sohbet ederken ben etrafı incelemeye ve dolaşmaya başladım. (s. 90: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Acıkmıştım, bir bahçeye girdim. (s. 90: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Kırt kırt sesler, konuşmalar geliyordu. (s. 90: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bahçe daha önce gördüklerime benzemiyordu. (s. 90: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sonradan öğrendim ki burası bir çay bahçesi imiş. (s. 90: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Yani çay içilen yer değil, çayın yetiştiği yer! Rizelilerin ifadesi ile “çaylık”.

Duyduğum kırt kırt sesi de çay filizlerini kesen makas sesleri. (s. 90: 20, 21, 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Rizelilerin ifadesi ile “çaylık”.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Duyduğum kırt kırt sesi de çay filizlerini kesen makas sesleri.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ben karnımı doyururken akşam yaklaşmıştı. (s. 90: 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan Girişik birleşik cümle

Kadınlar da birbirlerine akşama ne yapacaklarını soruyorlar. (s. 90: 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Birisi mıhlama yanına turşu kavuracakmış. Bak şu işe! Turşu kavrulur mu?

Evet, soğanla kavurup yiyorlarmış. Mıhlama dedikleri de peynir pişirmesi. (s.

90: 25, 26, 27, 28, 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Bak şu işe!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Turşu kavrulur mu?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Evet, soğanla kavurup yiyorlarmış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Beşinci cümle: Mıhlama dedikleri de peynir pişirmesi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Diğerinin de bir gün önceden kalma karalâhana sarması varmış. Yanına yoğurt ve mısır ekmeği yeter, diyor. (s. 90: 30, 31)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Yanına yoğurt ve mısır ekmeği yeter, diyor.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Yemekleri biraz ilginç geldi bana. (s. 90: 32)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yağmur hâlâ yağıyor ama kadınlar yağmurun altında çay kesmeye devam ediyorlardı. Oradan ayrıldım. (s. 90: 33, 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

İkinci cümle: Oradan ayrıldım.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Rize ve çevresinde gezmek zor. (s. 91: 35)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çünkü dağların engebeli, dik yamaçlı, sanki “V” şeklinde. Zaten Rize, Karadeniz sahilinde küçük bir il. (s. 91: 36, 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

İkinci cümle: Zaten Rize, Karadeniz sahilinde küçük bir il.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Tabii, bu engebeli yerde büyük şehir kurmak zor. (s. 91: 38)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Merkezde binaları sıkışık, çevrede ise seyrek seyrek yapılmış. (s. 91: 39)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Anneciğim buralar tam babama göre. Hani o ağaçları sever ya...(s. 91: 40, 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Hani o ağaçları sever ya...

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksiltili cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Duyduğuma göre burada her türlü ağaç yetiştirmiş: kayın, kestane, ıhlamur, gürgen, yabani Trabzon hurması, yabani karayemiş, defne, çınar, meşe. (s. 91: 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Rize'ye gelip de Kaçkar Dağlarını görmemek olmazdı. (s. 91: 43)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kaçkar Dağları yaylaları ile ünlüdür. (s. 91: 44)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

En ünlüsü de Ayder Yaylası'dır. (s. 91: 45)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ayder Yaylası hakkında tek bir cümle söylemek istiyorum. (s. 91: 46)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ayder Yaylası, uzayıp giden Fırtına Deresi, çam ormanları, eşsiz doğal güzellikleri ve yeşilin her tonu ile sanki cennetten bir köşe. (s. 91: 47)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ben buraya geleli neredeyse bir ay oldu. (s. 91: 48)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hamsisi, kadınların etekleri üzerine bağladıkları “ dolaylık”ları, omuzlarına örttüikleri “ Keşan” adını verdikleri şalları ile ilginç ve güzel bir yer. (s. 91: 49)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Şu an bir çay fabrikasındaım. (s. 91: 50)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Etraf taze çay yaprağı kokuyor. (s. 91: 51)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Başımda da postacı güvercin, “ Yeter! Gidiyorum, bitir artık mektubunu!” diye bana kızıyor. Zaten uykum da geldi. (s. 91: 52, 53)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: Zaten uykum da geldi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Senin ve babamın ellerinden, kardeşlerimin de yanaklarından öperim. (s. 91: 54)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Herkese selamlar... Sizi seven Meraklı. (s. 91: 55, 56)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Sizi seven Meraklı.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

BİR EFSANEDİR AMASYA

“ Amasya halkı arasında, bilgi sahibi, sözü sohbeti dinlenir, nükteci kimseler çoktur. (s. 94: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kırk türlü armudu, kırmızı kirazi, yedi türlü üzümü, ekmek ayvası olur. (s. 94: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Elmasının dünyada eşi yoktur. (s. 94: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İçeceklerden güzel kokulu pekmezi, ayva şerbeti vardır ki sıcak havalarda faydalıdır. (s. 94: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Ki'li birleşik cümle

Esnaftan hüner sahibi kişiler çoksa da özellikle terzi ve hallacı ünlüdür. (s. 94: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Berberleri ve helvacıları meşhur sanatkârlardır. (s. 94: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Şehir, ırmak kıyısında, dereli tepeli yerlerde bulunduğu için ılık bir havaya sahiptir. (s. 94: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Şehrin iki yönünü çeviren dağlar boydan boya bahçeliktir. (s. 94: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Evlerin pencereleri, batıya ve kuzeye bakar. (s. 94: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kışlar sert olur, suları ise şehrin ardındaki Ferhad Dağı'ndan gelir. (s. 94: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu suyu Ferhad getirmiştir. (s. 94: 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çevrede 70 kadar gezinti yeri vardır.” 17. Yüzyılın büyük gezgini Evliya Çelebi, Seyahatname'sinde Amasya'yı böyle anlatıyor. (s. 94: 12, 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: 17. yüzyılın büyük gezgini Evliya Çelebi, Seyahatname'sinde Amasya'yı böyle anlatıyor.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Daha neler söylemiyor ki. Merak ettiniz değil mi? Merakınızı gidermek sizin elinizde. Nasıl mı? (s. 94: 14, 15, 16, 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Merak ettiniz değil mi?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Üçüncü cümle: Merakınızı gidermek sizin elinizde.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Nasıl mı?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Kütüphanelerden ya da başka kaynaklardan Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'ni bulup okuyabilirsiniz. Size bir de Amasya efsanesi anlatayım.

(s. 94: 18, 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Size bir de Amasya efsanesi anlatayım.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Osmanlılar devrinde şehzadeler şehri olarak tanına Amasya'nın suları üzerine anlatılan efsanemiz şöyledir: (s. 94: 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çok eski zamanlarda Amasya'nın kenar dağlarında azılı bir ejderha yaşarmış. (s. 94: 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu ejderha öyle bildiğimiz ejderhalara benzemezmiş. (s. 95: 22)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gözleri ateş parçası. (s. 95: 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ben diyeyim üç başlı, siz deyin yedi başlı. (s. 95: 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İki kanadının yanında iki tane de yedek kanatları varmış. (s. 95: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ağzında bir dili varmış ki dışarı çıkardığında en az iki metre uzarmış. (s. 95: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Ki'li birleşik cümle

Önüne gelen canlı cansız her şeyi lüp diye yutarmış. (s. 95: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Günlerden bir gün, Amasya'nın Güllübağlarına akan ırmağın kaynağına bu azılı ejderha oturmuş, şehrin suyunu kesmiş. (s. 95: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Susuzluktan bağlar kurumuş toprak çatlamış, insanlar kırılmaya başlamış. (s. 95: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Amasya halkı ejderhayı yok etmenin, onunla başa çıkmanın çaresini aramaya koyulmuş. (s. 95: 30)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir babayığit ejderi öldürse diye beklemişler, ama ne mümkün. (s. 95: 31)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Şartlı bağlaçlı birleşik cümle

Düşünüp taşınmışlar ve de çaresini bulmuşlar. Nasıl mı? Ejderhayı çatlatıp öldürmek. (s. 95: 32, 33, 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Nasıl mı?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Ejderhayı çatlatıp öldürmek

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ertesi gün semizce bir katıra iki çuval tuz yükleyip ejderhanın önüne salmışlar. (s. 95: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Azılı ejderha, katırı sırtındaki tuz çuvallarıyla birlikte yutuvermiş. (s. 95: 36)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Tuz ejderhanın içini yakmış kavurmuş. (s. 95: 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Başlamış ırmak suyunu içmeye. (s. 95: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İçtikçe şişmiş, şiştikçe içmiş ve sonunda çatlayıp ölmüş. (s. 95: 39)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Amasya da ejderhadan kurtulmuş. (s. 95: 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

ZEYTİNİN ÇOCUĞU ZEYTİNYAĞI

Eski çağlarda yaşamış ünlü bir düşünür, “ Sağlığımızı nasıl koruyabiliriz de yaşam süremizi uzatabiliriz?” sorusuna şöyle yanıt veriyor: “İçimizi balla, dışımızı zeytinyağı ile yıkayalım.” (s. 96: 1, 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: “İçimizi balla, dışımızı zeytinyağı ile yıkayalım.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu cümleden de anlaşılacağı gibi zeytinyağı geçmişte, öncelikli olarak beslenme amacıyla kullanılmamış, bir güzellik malzemesi olmuş. (s. 96: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Güzelliklerine meraklı insanlar onunla saçlarına parlaklık vermişler. (s. 96: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kahramanlarsa vücutlarını onunla ovarak parlatmış ve yumuşatmışlar. (s. 96: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ayrıca yakacak olarak kandillerinde de kullanılmış. (s. 96: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Günümüzde zeytinyağı daha çok beslenme amacıyla kullanılıyor. (s. 96: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İçine katıldığı yemeklerin lezzetine lezzet katan zeytinyağının sağlık açısından da çok yararlı olduğu biliniyor. (s. 96: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İçeriğinde bulunan A, D ve E vitaminleri çocukların sağlıklı bir şekilde büyümelerine katkıda bulunuyor. (s. 96: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yalnız çocukluk çağında değil her yaşta yarar sağlayan bir besin zeytinyağı. (s. 96: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ancak yine de tüm yararlarına karşın enerji değeri yüksek bir besin olduğundan zeytinyağının aşırı tüketilmemesi gerekiyor. (s. 96: 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Böylesi olağanüstü bir ürün olan zeytinyağı hepimizin bildiği zeytinden elde ediliyor. (s. 96: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Güven ve barışın simgesi zeytin dalı ve zeytin ağacı, günümüzden binlerce yıl önce Anadolu'da yaşamlarını yan yana sürdüren kavimler tarafından bilinen ve kullanılan bir bitkidir. (s. 97: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

O günün insanları, bu ağacın niteliklerini düşünerek onu barışın simgesi olarak kabul etmişler. Bu kabulleniş günümüzde de sürüyor. (s. 97: 14, 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Bu kabulleniş günümüzde de sürüyor.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Boyu 8 metreye kadar uzayabilen zeytin ağacı, kışın yapraklarını dökmez. (s. 97: 16)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Zeytin ağaçlarının ömrü 500 ile 1000 yıl arasındadır. (s. 97: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Zeytin ağacının gövdesi ölse bile küçücük kök parçası ya da sürgünü canlılığını koruyorsa bunlar ağacın tekrar yaşama dönüşünü sağlayabilir. Bu nedenle ona “ölümsüz ağaç” da deniliyor. (s. 97: 18, 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

İkinci cümle: Bu nedenle ona “ölümsüz ağaç” da deniliyor.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Zeytin ağaçlarının önemli bir bölümü Ege, Marmara ve Akdeniz kıyılarında bulunmaktadır. (s. 97: 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sevindirici olan, Türkiye'nin zeytin ağacı sayısı ve üretimi bakımında dünya üretiminde söz sahibi ülkelerden biri olmasıdır. (s. 97: 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ülkemiz bu konuda dünya beşincisi. (s. 97: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Doğu Karadeniz Bölgesi'nden başlayıp tüm kıyı bölgelerimizi dolaşarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne kadar pek çok çeşitte zeytin yetiştiriliyor. (s. 97: 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Zeytin ağacı bakımından zengin olan ülkemiz bu alanda daha da ileri gidebilir. (s. 97: 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Zeytin yetiştiriciliği yapan diğer ülkelerde zeytin ağacına ayrılan alanlar tümüyle dolmuş durumdayken ülkemizde zeytin ağacının yetişebileceği alanlar çok fazladır. (s. 97: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ülkemiz, zeytinyağı üretimi bakımından da dünyanın önemli üreticilerindedir. (s. 97: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Tüm bu olumluluklara karşın Türk halkı zeytinyağını yemeklerinde pek fazla kullanmıyor. (s. 97: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu kadar faydalı ve zengin bir yağın Türk mutfağındaki hak ettiği yerini alması hepimizin dileğidir. (s. 97: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

SAFRANBOLU EVLERİ

Bizim ülkemizde dünyanın hiçbir yerinde bulunmayan kıyılar, ulaşılmaz dağlar, peribacaları gibi doğal güzellikler yanında evleriyle ünlü şirin kasabamız da vardır. (s. 98: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Şimdi, sizleri geleneksel Türk mimarisinin en güzel örneği olan Safranbolu evleri ile tanıştırmak istiyoruz. (s. 98: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Safranbolu evleri yüzlerce yıllık bir zamanda oluşan Türk kültürünün günümüzde yaşamaya devam eden yapılarıdır. (s. 98: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan Girişik birleşik cümle

Bu nedenle Safranbolu evleri hakkında yeterli bilgiye sahip olabilmek için bu yörenin ikliminden başlayarak ekonomisini ve geleneklerini daha yakından tanıyalım. (s. 98: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Safranbolu ilçesi, Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Karabük ilinin güzel bir ilçesidir. (s. 98: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İlçe merkezinde 18. ve 19 yy. ile 20. yy. başlarında yapılmış yaklaşık 2000 tane geleneksel Türk evi bulunmaktadır. (s. 98: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu evlerin yaklaşık 800'ü ise yasal koruma altındadır. (s. 98: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Evler, Safranbolu'nun iki ayrı bölümünde gruplanmış durumdadır. (s. 98: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Birincisi “ şehir” diye bilinen ve kışlık olarak kullanılan bölüm, ikincisi “bağlar” diye bilinen ve yazlık olarak bilinen bölümdür. (s. 98: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Safranbolu’da yaşayan ailelerin bir kışlık bir de yazlık evleri vardır. (s. 99: 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Safranbolulular kışın şehirdeki evlerinde yaşarlar yazın havaların ısınmasıyla da bağlarındaki yazlık evlerine göç ederler. (s. 99: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Ticaret bölgesi şehrin merkezindedir. (s. 99: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Pazarlar bu bölgenin hemen çevresinde; çevreyi kirletici etkisi olan demircilik, bakırcılık, dericilik gibi üretim alanları ise kenar kısımlardadır. (s. 99: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Şehirdeki yollar taş kaplıdır. (s. 99: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Taş kaplamalar sel sularına karşı dayanıklı ve ağaç köklerinin yeterli su almasına uygun yapıdadır. (s. 99: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Görölmeye değır bu güzel evler hakkında daha ayrıntılı bilgiye ne dersiniz? (s. 99: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Şehir, yönetim merkezinin bulunduğu kale ve alışveriş merkezinin bulunduğu çarşı ile evlerin bulunduğu semtlerden oluşmaktadır. (s. 99: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu bölüm iki vadinin içindedir. (s. 99: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu nedenle iklimin olumsuz etkilerine karşı korunmaktadır. (s. 99: 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Evler birbirine yakın, sokaklar dardır. (s. 99: 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bağlar olarak adlandırılan bölüm ise daha yüksekte ve geniş araziler üzerindedir. (s. 99: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Tüm evler bahçe içindedir. (s. 99: 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Genellikle 3 katlı, 6 ya da 8 odalı, oldukça büyük konak biçiminde evlerdir. (s. 99: 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Safranbolu'nun çok yağış alması nedeniyle çatılar sağlam yapılı, uzun saçaklıdır. (s. 99: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Saçaklar sayesinde yağmur suları doğrudan saçaklardan akmaktadır. (s. 99: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hiçbir ev, diğer evin görüşünü engellemez ve manzara açıktır. (s. 99: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Bu da doğaya, insana ve komşuya saygının en güzel örneğini göstermektedir. (s. 99: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Evlerin yapımında taş, kerpiç ve ahşap kullanılmıştır. (s. 100: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Evlerin bahçeleri sokaktan taş duvarlarla ayrılmıştır. (s. 100: 30)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Her kapının üzerinde kocaman kilitler, kilitlerin yanında halkalar, kapının çalınması için de “şak şak” adı verilen demir mandallar bulunmaktadır. (s. 100: 31)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Evlerin girişinde zemin katta “hayat” adı verilen geniş bölümler vardır. (s. 100: 32)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu bölüm eğer taş kaplıysa “taşlık” adını almaktadır. (s. 100: 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Zemin katlarda ayrıca ahırlar, büyük kazan ocakları ve ambarlar bulunmaktadır, merdivenlerle orta kata çıkarılır. (s. 100: 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Bu katta gerektiğinde yatak odası da kullanılabilen bir mutfak bulunmaktadır. (s. 100: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Yaşam daha çok bu katta geçmektedir. (s. 100: 36)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü kat ise odaların bulunduğu bölümdür. (s. 100: 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Odalarda “sedir” adı verilen oturma grupları vardır. (s. 100: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Evlerin pencereleri ise dar ve uzundur. (s. 100: 39)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Güneş ışığından faydalanmak için çok sayıda pencere bulunmaktadır. (s. 100: 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Sevgili arkadaşlar, mimari yapılarıyla, zengin kültürüyle Safranbolu evlerini yakından tanıdık. (s. 100: 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hepinizin bu güzel yapıları görmeyi gönülden dilerim. (s. 100: 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

BİR KİTAPIN HİKÂYESİ

Türkçe dersinde bugün, yeni bir temaya başladık. (s. 102: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Öğretmenimiz, metni okumadan önce bize bazı sorular sordu. (s. 102: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu sorular hem çok kolay hem de çok eğlenceliydi. (s. 102: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Sorulardan sonra öğretmenimiz, arkamıza yaslanmamızı ve kendisine dikkatli dinlememizi söyledi. (s. 102: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

“Çocuklar, bugün sizlere, Türkçemize ve Türk kültürüne çok büyük katkılar yapmış ünlü bir bilginden ve onun yazmış olduğu çok önemli bir eserden söz edeceğim. (s. 102: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı sıralı bağımlı birleşik cümle

11. Yüzyılda yaşamış olan bu bilgin, Türkçenin ilk büyük sözlüğünü ve Türk ansiklopedisini yazdı. (s. 102: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu bilgini ve eserinin adını kitaplardan, ansiklopedilerden ya da büyüklerimizden daha önce duymuş olabiliriz. (s. 102: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Öncelikle, bu önemli eserin, yazıldıktan yüzyıllar sonra nasıl ortaya çıktığının hikâyesini anlatacağım. (s. 102: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Şimdi beni can kulağıyla dinlemenizi istiyorum.” (s. 102: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bundan yaklaşık yüz yıl önce, eski maliye bakanlarından Nazif Bey, yakınlarından bir kadına, değerli olduğunu tahmin ettiği bir kitabı uzatarak, bak, sana bir kitap veriyorum. (s. 102: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu kitabı iyi sakla... Sıkıştığın zaman eski kitapçılar çarşısına (sahaflar) götür. (s. 102: 11, 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Sıkıştığın zaman eski kitapçılar çarşısına (sahaflar) götür.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Altın para ile otuz eder, aşağı verme, der. O zamanlar lira bir altın değerindeydi. (s. 102: 13, 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: O zamanlar lira bir altın değerindeydi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir süre sonra paraya ihtiyacı olan kadın, kitabı eski kitapçılar çarşısına Burhan Bey'e götürür. (s. 103: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ona, elimde çok değerli olduğumu düşündüğüm bir kitap var, eğer ilgilenirseniz satmak istiyorum, der. (s. 103: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Burhan Bey kitabı alır ve inceler. (s. 103: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ancak kitap için kadının istediği paranın çok olduğunu düşünür ve kitabı kadına geri verir. (s. 103: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Tam o sırada kitapçı dükkânına Ali Emiri Efendi girer. (s. 103: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ali Emiri Efendi, ömrünü kitaplara adanmış bir kitapseverdir. (s. 103: 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Her hafta kitapçılar çarşısına gelip bütün kitapçıları tek tek dolaşmak onun vazgeçemediği alışkanlıklarındandır. (s. 103: 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ali Emiri Efendi Burhan Bey'e, yeni bir şey olup olmadığını sorunca Burhan Bey, elime çok ilginç ve değerli bir kitap geçti. (s. 103: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kitabın sahibi işte bu hanımefendidir. Kitabına 30 lira istiyor, der. (s. 103: 23, 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Kitabına 30 lira istiyor, der.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Bunun üzerine kadın, kitabı çantasından çıkararak Ali Emiri Efendi'ye verir.

(s. 103: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ali Emiri Efendi, eline aldığı kitabın adını okuduğu anda bayılacak gibi olur...(s. 103: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Dünyada eşi benzeri olmayan, Türk dilinin en değerli eseri Divanü Lugat'î-t-Türk'tür elindeki kitap... (s. 103: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ali Emiri Efendi, biraz heyecanla kadına kitabı satın almak istediğini söyler. (s. 103: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Hemen elini cebine atar ve cebindeki bütün paraları çıkarır. (s. 103: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ancak cebindeki para kitabı satın almaya yetecek kadar değildir. (s. 103: 30)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Tam o sırada dükkânın önünden geçen eski edebiyat öğretmeni Faik Reşat Bey geçer. (s. 103: 31)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ali Emiri Efendi, öğretmenin yanına giderek durumu anlatır. (s. 103: 32)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Faik Reşat Bey'in cebinden de ancak 10 lira çıkmıştır. (s. 103: 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Reşat Bey 10 lira daha bulabilmek için gider ve bir süre sonra geri döner. (s. 103: 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Böylelikle Ali Emiri Efendi, kadının 30 lirasını öder ve kitabı satın alır. (s. 103: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Burhan Bey'e de 5 lira verir. (s. 103: 36)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ali Emiri kitapçıdan ayrıldıktan sonra evine döner ve gün boyu kitabı inceler. (s. 104: 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Akşam olunca da kitapseverlerin uğradığı kıraathaneye gider ve orada bulunanlara Divanü Lugati't-Türk'te geçen bilgileri ve kitabı ballandıra ballandıra anlatır. (s. 104: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Onlara dünyanın en büyük hazinesine sahip olduğunu söyler. (s. 104: 39)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kahvede bulunan bütün kitap meraklıları, Ali Emiri Efendi'yi tebrik ederler. (s. 104: 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çünkü onlar da ünlü Türk bilgini Kaşgarlı Mahmut tarafından kaleme alınan bu çok değerli kitabı önceden duymuşlardı. (s. 104: 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Evet çocuklar, eserin ortaya çıkışının hikâyesi böyle... (s. 104: 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gördüğünüz gibi bu değerli hazinenin bulunuşu tamamen bir rastlantı sonucudur. (s. 104: 43)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kitap dostu Ali Emiri'nin bilgisi, dikkatli, kitap sevgisi ve çabaları olmasaydı eser bilgisiz ellere belki de yok edilecek, dilimizin ve kültürümüzün en büyük hazinesinden mahrum kalacaktık. (s. 104: 44)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı Şartlı birleşik cümle

Öğretmenimizin anlattıkları gerçekten çok ilginç ve heyecan vericiydi. (s. 104: 45)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Özellikle Ali Emiri'nin, kitabı eline aldığında bayılacak gibi olması bu kitaba ne kadar çok kıymet verdiğini gösteriyordu. (s. 104: 46)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Sınıf arkadaşlarımızdan Nazlı: Öğretmenim, Kaşgarlı Mahmut ne zaman yaşadı, diye sorunca, Yiğitcan da biraz muzipçe: Öğretmenim, bu kitaba neden hazine demişler? (s. 104: 47)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İçinde tonlarca altın mı var, soruları ile Nazlı'ya eşlik etti. (s. 104: 48)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Yiğitcan'ın sorusu hepimizi güldürmüştü. (s. 104: 49)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Öğretmenimiz: Sorularınız için teşekkür ederim çocuklar. (s. 104: 50)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Şimdi ben de Kaşgarlı Mahmut'un kim olduğunu ve yazdığı eserin nasıl bir hazine olduğunu anlatacaktım, dedi ve tekrar konuşmaya başladı: (s. 104: 51)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Kaşgarlı Mahmut, küçük yaştan itibaren iyi bir eğitim gördü. (s. 104: 52)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ünlü bilgin, kitabı yazabilmek için Türk topluluklarının bulunduğu bölgeleri gezip dolaştı, araştırmalar yaptı. (s. 104: 53)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kaşgarlı Mahmut, yaptığı araştırmaları ve araştırma notlarını bir araya getirdi. (s. 105: 54)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Daha sonra topladığı bilgilerin ışığında eserini yazmaya başladı. (s. 105: 55)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kaşgarlı Mahmut, eserinin yazımını iki yılda tamamlayarak devrin hükümdarına sundu. (s. 105: 56)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Divanü Lugati't-Türk'te hemen hemen her konuda bilgi bulmak mümkündür.
(s. 105: 57)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Eserde yeri geldikçe görgü kurallarından Türk töresinden de söz edilmektedir.
(s. 105: 58)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kaşgarlı Mahmut bazı sözleri açıklarken o konudaki görgü kurallarını da yazmaktadır. (s. 105: 59)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bu bilgilerden Türklerin toplum hayatındaki davranış ve görgü kurallarını öğrenebilmekteyiz. (s. 105: 60)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Eserde, çok eski zamanlardan itibaren Türk evlerinde banyoların bulunduğunu ve Türk halkının temizliğe ne kadar önem verdiğini öğreniyoruz. (s. 105: 61)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Divan'da sekiz bin civarında Türkçe kelime ve iki yüzün üzerinde atasözü vardır. (s. 105: 62)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu atasözlerinin birçoğu bugün dilimizden düşmez. (s. 105: 63)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Günlük hayatımızda sık sık kullanırız. (s. 105: 64)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bunlara birkaç örnek verecek olursak:

“Gözden uzak olan gönülden uzak olur.”

“Aceleci sinek süte düşer.”

“Eve konuk gelse uğur da gelir.” (s. 105: 65, 66, 67, 68)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

“Gözden uzak olan gönülden uzak olur.”

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Aceleci sinek süte düşer.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“ Eve konuk gelse uğur da gelir.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Ben bu bilgileri ve kitabın bulunuşu hakkındaki öyküyü Türk Dil Kurumunun internet sitesinden ve “Kaşgarlı Mahmut” adlı kitaptan derledim. (s. 105: 69)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Eser hakkında söylenecek o kadar çok şey var ki maalesef bizim bunları söylemeye zamanımız yok. (s. 105: 70)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Daha fazla bilgi için siz, başka kaynaklardan araştırırsanız ve araştırmalarınızı bizimle paylaşırsanız çok sevinirim. (s. 105: 71)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ancak son bir şey daha söyleyeyim ondan sonra sözü size bırakacağım. (s. 105: 72)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuklar biliyor musunuz? Bilinen en eski Türk dünya haritası ile Japonya haritası yine Divanü Lugati't-Türk'tedir." (s. 105: 73, 74)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Bilinen en eski Türk dünya haritası ile Japonya haritası yine Divanü Lugati't-Türk'tedir.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Öğretmenimizin verdiği bilgiler gerçekten çok önemliydi. (s. 105: 75)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bizim ise soracak bir sürü sorumuz vardı. (s. 105: 76)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ders bittiği için sorularımız bir sonraki derse sakladık ve teneffüs zili ile birlikte dışarı çıktık. (s. 105: 77)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ancak benim kafamda öğretmenimizin verdiği bilgiden sonra önemli bir araştırma konusu olmuştu. (s. 105: 78)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Teneffüste bu konuyu arkadaşım Elif Su'ya anlattım...(s. 105: 79)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

ATASÖZLERİMİZ

Anadolu'nun yıllanmış sirke gibi keskin, bir deyişle söylenen sözleri vardır. (s. 108: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İlkin, kimin söylediği bilinmez, atalarımız söylemiştir der ve geçeriz. (s. 108: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Tekerlemeler gibi dilimizden düşürmediğimiz, konuşmalarımızda ve yazılarımızda kullandığımız bu özlü sözlere “atasözü” adı verilir. (s. 108: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Türkçemizin dil zenginlikleri arasında tekerlemeler, halk hikâyeleri ve masalların yanı sıra, atasözleri de önemli bir yer tutar. (s. 108: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Her atasözü, yüzyılların oluşturduğu bir hayat tecrübesine dayanır. (s. 108: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“ Atalarımız şöyle demiş” diyerek söze başlayan kişi, konusuyla ilgili atasözlerini sıraladı mı akan sular durur. (s. 108: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Doğru söze, yerinde söylenmiş bir çift söze kim ne diyebilir? (s. 108: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Söz gelimi “ Gülü seven dikenine katlanır.” atasözüyle sohbeti bağlayan kişi karşısında, başka söz yavan olur. Güzelin de kusurları, sevilenin de nazı vardır. Seviyorsan, incitecek küçük dikenlere katlanacaksın. (s. 108: 8, 9, 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Güzelin de kusurları, sevilenin de nazı vardır.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Seviyorsan, incitecek küçük dikenlere katlanacaksın.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Hele ayrılanların bir gün kavuşabileceklerini anlatan “Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur.” atasözündeki teselli, insanoğluna umut, umuttan doğan mutluluk verir. (s. 108: 11, 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

“Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Anadolu'nun bitmez tükenmez, binlerce, on binlerce atasözü, ağızdan ağza bize kadar ulaşan baba öğütleri, doğruyu, iyiyi telkin eden insanlık ilkeleridir. “ Ayağını yorganına göre uzat.” atasözü hesaplı ve tedbirli olmayı, “ Sürüden ayrılan kuzuyu kurt kapar.” atasözü de birlik ve beraberliği öğütler. (s. 109: 13, 14, 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: “ Ayağını yorganına göre uzat.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: “ Sürüden ayrılan kuzuyu kurt kapar.”

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

“ Ağaçlar yaş iken eğilir.” derken ailede çocukların küçük yaşta eğitilmesi gerektiğini anlarız. (s. 109: 16, 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: “ Ağaçlar yaş iken eğilir.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

“Kabahat samur kürk olsa kimse sırtına almaz.” sözündeki gerçek her zaman, her devirde geçerlidir. (s. 109: 18, 19)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: “Kabahat samur kürk olsa kimse sırtına almaz.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

“ Ne ekersen onu biçersin.”, “Taşıma su ile değirmen dönmez.”, “ Keskin sirke küpüne zarardır.”, “ Üzüm üzümüne baka baka kararır.” atasözleri, elmas

parçası gibi devirler geçse de yıpranmaz, değerini yitirmez. (s. 109: 20, 21, 22, 23, 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: “ Ne ekersen onu biçersin.”

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Üçüncü cümle: “Taşıma su ile değirmen dönmez.”

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: “ Keskin sirke küpüne zarardır.”

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Beşinci cümle: “ Üzüm üzüme baka baka kararır.”

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kökleri tarihimizin derinliklerine inen atasözlerimizim çoğu, zaman içinde Türk bilginlerince derlenmiş, dilden yazıya dökülmüştür. (s. 109: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

On birinci yüzyılda yetişen tanınmış Türk bilgini Kaşgarlı Mahmut'un "Divanü Lugati't-Türk" adlı eserinde onlarca Türk atasözü vardır. (s. 109: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Son yıllarda Türk atasözleri konusunda çeşitli yayımlar yapılmıştır. (s. 109: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Türk şairleri, atasözleriyle şiirler, destanlar yazmış, atasözleriyle öğütler vermişlerdir. (s. 109: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Atasözlerinden söz açıldı mı sözün sonu gelmez. En iyisi biz susalım ve diyelim ki: Çok sözünü az söyle, az sözünü öz söyle. (s. 109: 29, 30, 31)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: En iyisi biz susalım ve diyelim ki:

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Çok sözünü az söyle, az sözünü öz söyle.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

GÖZLÜK TAKAN YILDIZLAR

Bir varmış bir yokmuş. İyileri seven çokmuş, kötülerin yüzüne bakan yokmuş.

Öyleyse kötüler hüngür hüngür ağlasın, iyiler sevgi olup çağlasın. (s.112: 1, 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Öyleyse kötüler hüngür hüngür ağlasın, iyiler sevgi olup çağlasın.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Biz gelelim Nasrettin Hoca'mıza. Hoca'nın yoğu bir eşekmiş. Onu gözü gibi sever, kimi görse eşeğini övermiş. (s.112: 3, 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Onu gözü gibi sever, kimi görse eşeğini övermiş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

“Sakınılan göze çöp batar.” diye boşuna dememişler. (s.112: 5, 6)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

İkinci cümle: “Sakınılan göze çöp batar.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Gün gelmiş, devran dönmüş; Hoca'nın gözündeki mutluluk pırıltıları sönmüş.

Niye mi? Niye olacak canım, Hoca'nın biricik eşeği hasta olmuş. Ne yapsa da eşeğin derdine dermen bulamamış. (s.112: 7, 8, 9, 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Niye mi?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Üçüncü cümle: Niye olacak canım, Hoca'nın biricik eşeği hasta olmuş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Ne yapsa da eşeğin derdine derman bulamamış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Zavallı eşek, gün geçtikçe sararıp soluyor; Hoca'nın gözlerine yaşlar doluyormuş. Günler, haftalar böyle geçmiş. (s.112: 11, 12, 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Hoca'nın gözlerine yaşlar doluyormuş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Günler, haftalar böyle geçmiş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hoca, eşeğine binmeyi bir özlemiş, bir özlemiş ki rüyasında bile ona binmeye razı olmuş. (s.112: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Bir gece bu isteğine kavuşmuş Nasrettin Hoca, rüyasında, dumanlar arasında eşeğin semerini görmüş. (s.112: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Yüreği sevinçten hop hop hoplamış, binmek için cübbesini toplamış. (s.112: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Semer yaklaştıkça Hoca şaşırmış. İyice yaklaşıncaya elindeki değneği düşürmüş. (s.112: 17, 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: İyice yaklaşınca elindeki değneği düşürmüŖ.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Nasıl düşürmesin? Semer uçarak geliyormuŖ. (s.112: 19, 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Semer uçarak geliyormuŖ.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Semer uçar mı demeyin. Rüya bu, semer de uçar, eŖek de...(s.112: 21, 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Rüya bu, semer de uçar, eŖek de...

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Nasrettin Hoca, Allah'a sığınıp binmiŖ semerin üstüne. (s.112: 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Semer, “Akşam-sabah, yallah yallah!” deyince uçak gibi uçmaya, dağların üstünden geçmeye başlamış. Hoca’nın keyfi yerine gelmiş. (s.112: 24, 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Hoca’nın keyfi yerine gelmiş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Semer, bir dağın tepesinde durunca Hoca’mız ona teşekkür ettikten sonra “Sevgili semer! Ben eşeğe ters binmeyi çok severim. Sana da öyle binebilir miyim?” demiş. (s. 113: 26, 27, 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: “Sevgili semer! Ben eşeğe ters binmeyi çok severim.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Sevgili semer!

Üçüncü cümle: Sana da öyle binebilir miyim?”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Semer, “Hay hay!” deyince Hoca da ters binmiş ona. (s. 113: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Cümle dışı unsur: Hay hay!

Semer de “Gelsin beyaz, gitsin siyah; haydi yallah, haydi yallah!” diyerek füze gibi uçmaya başlamış. (s. 113: 30)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Hoca bir yandan kavuğuna, bir yandan cübbesine sarılmış. (s. 113: 31)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Korkudan gözlerini kapatıp dua etmeye başlamış. (s. 113: 32)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Az gitmişler, uz gitmişler; dere tepe düz gitmişler. (s. 113: 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Semer birden durunca Hoca korkarak gözlerini açmış. (s. 113: 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bir de ne görsün? Etrafında yıldızlar fırl fırl dönüyor; Ay Dede, karşısında tatlı tatlı gülüyor. (s. 113: 35, 36, 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Etrafında yıldızlar fırl fırl dönüyor;

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Ay Dede, karşısında tatlı tatlı gülüyor.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hoca'nın şaşkınlığı devam ederken yıldızlar koro hâlinde seslenmiş: “ Nasrettin Amca, hoş geldin. Niçin elin boş geldin?” (s. 113: 38, 29, 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: “ Nasrettin Amca, hoş geldin.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Niçin elin boş geldin?”

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hoca, telâşla heybesini aramış. (s. 113: 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

En güzel fıkralarını çıkarıp yıldızlara anlatmaya başlamış. (s. 113: 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Hoca, gülmecedan gülmeceye atlamış, yıldızlar gülmekten çatlamaş. (s. 113: 43)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Sabaha doğru, yıldızlar bir istekte bulunmuşlar: “Sevgili Nasrettin Amca! Seni çok sevdik. Yarın yine gelir misin? Gelirken de bize güneş gözlüğü alır mısın?”
(s. 113: 44, 45, 46, 47)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: “Sevgili Nasrettin Amca! Seni çok sevdik.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Yarın yine gelir misin?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Dördüncü cümle: Gelirken de bize güneş gözlüğü alır mısın?"

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Nasrettin Hoca, niçin gözlük istediklerini sorunca da " Biz güneşi çok seviyoruz ama gündüzleri öyle parlıyor ki ona bakamıyoruz. (s. 113: 48)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Gözlüğümüz olursa onu her zaman sevgiyle seyrederek." demişler. (s. 113: 49)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Hoca'da "Tamam" der gibi başını sallamış, semerine binip uçacağı sırada küçük bir yıldız ona yaklaşarak "Buyur Nasrettin Dede, gözlüğün parası." demiş. (s. 113: 50)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Hoca'mız tam uçmaya hazırlanırken Ay Dede yaklaşmış yanına. (s. 114: 51)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kulağına bir şeyler fısıldadıktan sonra ışıktan bir kese bırakmış heybesine. (s. 114: 52)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Ayrılık vakti gelince Kutup Yıldızı da dünyaya dönünceye kadar ona eşlik etmiş. (s. 114: 53)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kuşlar uçmuş, tavşan kaçmış, aradan bir gün geçmiş. (s. 114: 54)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Nasrettin Hoca, semerine bindiği gibi çıkmış gökyüzüne. (s. 114: 55)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Parayı veren küçük yıldızla beraber Kutup Yıldızı'na ve Ay Dede'ye birer gözlük vermiş. (s. 114: 56)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Diğer yıldızlar yine koro hâlinde bağırmaya başlamışlar: “ Nasrettin Amca, hoş geldin. Niçin elin boş geldin?” (s. 114: 57, 58, 59)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: “ Nasrettin Amca, hoş geldin.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Niçin elin boş geldin?”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Hoca’mız da gülerek “Su akar, yıldız bakar. (s. 114: 60)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ancak parayı veren veya bir iyilik yapan gözlüğü takar.” diyerek taşı gediğine koymuş. (s. 114: 61)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Yıldızların boynu bükülmüş, gözlerinde pırıltılar dökülmüş. (s. 114: 62)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Nasrettin Hoca fazla dayanamamış: “Sevgili yıldızlar! Ay Dede’niz sizler için de para vermişti. (s. 114: 63, 64)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: “Sevgili yıldızlar! Ay Dede’niz sizler için de para vermişti.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Buyurun gözlüklerinizi, yalnız birinden bir şey isteyeceğiniz zaman onun ücretini vermeyi unutmayın!” demiş. (s. 114: 65)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Bütün yıldızlar gözlüklerini takınca gökyüzü rengârenk parıltılarla dolmuş. (s. 114: 66)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Nasrettin Hoca, iyi yürekli Ay Dede’ye kocaman bir gözlük hediye etmiş. Bu masal da burada bitmiş. (s. 114: 67, 68)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Bu masal da burada bitmiş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hayır, bitmesin mi, diyorsunuz veya Nasrettin Hoca'nın eşğine ne olduğunu mu merak ediyorsunuz? (s. 114: 69)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Merakınızı gidermek için önce kütüphaneye gitmeniz gerekir. (s. 114: 70)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kütüphanede çocuk kitapları bölümünde gördüğünüz ilk Nasrettin Hoca fıkraları bölümünde eşğin nasıl iyileştiğini okuyacaksınız. (s. 114: 71)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Haydi, iyi okumalar!... (s. 114: 72)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

OKULA GİDEN ROBOT

Ay ben çok mu tembelim? Aa aa! Nerem tembel benim? (s. 118: 1, 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Ay

İkinci cümle: Aa aa! Nerem tembel benim?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

Cümle dışı unsur: Aa aa!

İstediğim şey çok basit canım. (s. 118: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir robot olacak, o robot benim yerime sabahleyin yataktan kalkacak ve okula gidecek. (s. 118: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Benim yerime dersleri dinleyecek sonra benim yerime eve gelince dersleri hazırlayacak. (s. 118: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ben çok şey istemiyorum ki canım. (s. 118: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Biliyorum, şu anda dışarıda öyle bir soğuk var ki. (s. 118: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kim bilir belki de yağmurla birlikte kar da atıştırıyordur. (s. 118: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Şimdi bu karda dışarıya çıkacaksın, çantan sırtında ıslanacaksın, üşüyeceksin, koşacaksın, sınıfa gireceksin, belki öğretmen hemen seni tahtaya kaldıracak;

“Söyle bakalım Burak, şu nasıl olmuş, bu nasıl olmuş?” diyecek. (s. 118: 9, 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

İkinci cümle: “Söyle bakalım Burak, şu nasıl olmuş, bu nasıl olmuş?”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Soru cümlesi

“Öğretmenim, benim çok uykum vardı ama annem önce dürte dürte uyandırmak istedi. Ben uyanmayınca bu kez kollarımdan çeke çeke kaldırmak istedi. (s. 118: 11, 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Ben uyanmayınca bu kez kollarımdan çeke çeke kaldırmak istedi.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ama benim gözüm yatakta olduğu için cup diye yatağın içine kayıyor, gözlerimi kapatıyor, dışarıdaki yağmurun sesini duyunca daha çok yorganın içine giriyordum. (s. 118: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Şimdi bu uykulu hâlim geçmeden siz bana şu şöyle mi bu böyle mi diye soruyorsunuz. Aslında ben şu anda düş görüyorum öğretmenim, oh sıcak yatağımın içinde, soba başında kestane yerken...” ah böyle diyemem ki öğretmenime, sonra arkadaşlarım benimle alay ederler. (s. 118: 14, 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Aslında ben şu anda düş görüyorum öğretmenim, oh sıcak yatağımın içinde, soba başında kestane yerken...” ah böyle diyemem ki öğretmenime, sonra arkadaşlarım benimle alay ederler.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Hepsi kahkahayla gülerler. (s. 118: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Azıcık şu gözümü açayım bakayım...(s. 119: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Uuu, annem perdeyi aralamış. (s. 119: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Uuu

Bu demektir ki biraz sonra gelip beni uyandıracak. (s. 119: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Şu anda mutfakta kahvaltı hazırlıyordur. (s. 119: 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Okula gitmeden önce bir de kahvaltı edilecek, uf uf uf... (s. 119: 21)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Uf uf uf

O yumurta yine yenecek, o süt yine içilecek... (s. 119: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ya o ağır çanta, o da sırtta alınacak... (s. 119: 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Sonra o kaç bağla bağlanan ayakkabı, uf uf, bağla bağla bitmez. (s. 119: 24)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Şimdi o benim yerime okula gidecek olan robottan bir tane olsa ne ben üzülürüm ne de annem üzülür. (s. 119: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ben çok üzülüyorum canım, hıh işte bakın, gözümde şıpır şıpır uyku akıyor. (s. 119: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hiç gözünden çeşmeler gibi uyku akan bir çocuk okula gönderilir mi? Baktın ki iki gözü iki çeşme fişil fişil uyku, “ Yat kuzucuğum, yat yavrucuğum.” dersin olur biter. (s. 119: 27, 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Baktın ki iki gözü iki çeşme fişil fişil uyku, “ Yat kuzucuğum, yat yavrucuğum.” dersin olur biter.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Ama az sonra annem gelecek, ne diyecek? (s. 119: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

“Kalk Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak...”(s. 119: 30)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ay vallahi kurulmuş gibi sil baştan: “Kalk Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak...” Aa aa **“ Üşengeç Burak”** mı diyorsun yine? (s. 119: 31, 32, 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Ay

İkinci cümle: “Kalk Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak...”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan Girişik birleşik cümle

Aa aa “ Üşengeç Burak” mı diyorsun yine?

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Aa aa

Ama ben üşengeç değilim ki anneciğim, tembel olan insan yataktan hiç çıkmaz.

(s. 119: 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ben öyle demiyorum ki, şöyle iyice uykumu alayım, öğleyin, akşama doğru yataktan çıkarım diyorum. *(s. 119: 35)*

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

O zamana dek robot benim yerime okula gider, gelir, dersleri hazırlar. *(s. 119: 36)*

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Hah, şimdi aklıma yeni bir fikir geldi. *(s. 119: 37)*

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Hah

Beni okula götürün, yatakla, yorganla. *(s. 119: 38)*

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Oh ben oracıkta, hem uyurum hem de dersi dinlerim. *(s. 119: 39)*

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kaşık sesleri... Annem sütümün şekerini karıştırıyor, biraz sonra yanıma gelecek, “Burak Burak” diyecek, ben “ Bırak Bırak” diyeceğim. (s. 119: 40, 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Annem sütümün şekerini karıştırıyor, biraz sonra yanıma gelecek, “Burak Burak” diyecek, ben “ Bırak Bırak” diyeceğim.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Aaa hem düş görüyorum, evet evet düş görüyorum. (s. 119: 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Aaa...

Düş görürken insan uyuyamaz ki. (s. 119: 43)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Uyandırmaya çalışsan bile uyanamaz. (s. 119: 44)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Sonra düŖte gördükleri de uyanırlar, ühüüü bir yığın kalabalık, onların hangi birine süt yetiŖtireceksin anneciğim. (s. 119: 45)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin diziliŖine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleŖik cümle

Tık tık tık... Annemin ayak sesi. (s. 120: 46)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin diziliŖine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dıŖı unsur: Tık tık tık

Ŗingirt, dığirt... Kapı açıldı. (s. 120: 47)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin diziliŖine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dıŖı unsur: Ŗingirt, dığirt

“Kalk Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak...”(s. 120: 48)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin diziliŖine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan giriŖik birleŖik cümle

Hiç sesim çıkmıyor ama benim için hep “Bırak Bırak” diyor. (s. 120: 49)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin diziliŖine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleŖik cümle

Gözlerimi öyle sıkı yummuŖum ki yorganın içinde öyle tortop olmuŖum ki, yani annem beni dört top ipe bağlasa öyle tortop olamam. (s. 120: 50)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Ki'li birleşik cümle

Zaten bu durumda uyansam bile çözülemem ki. (s. 120: 51)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Annem yorganı üzerimden aldı. (s. 120: 52)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Aaa” ya anneciğim, sen hiç böyle bohça gibi olmuş çocuk gördün mü? (s. 120: 53)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Aaaa

Ayaklarım, bacaklarım, kollarım, gövdem, başım yusyuvarlak bir minderim sanki. (s. 120: 54)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sen şimdi bu minderi okula göndereceksin, hiç olur mu anneciğim? (s. 120: 55)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

“ Böyle nasıl yatıyorsun Burak. Ayol soru işareti gibi olmuşsun...”(s. 120: 56, 57)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Ayol soru işareti gibi olmuşsun...”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ya ya anneciğim, soru işareti gibi oldum ya. (s. 120: 58)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Ya ya

Bir noktam eksik. (s. 120: 59)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Haydi, onu da sen koyuver de git. “ Bu çocuk bugün okula gidemez, çünkü soru işareti olmuş, düzelemez.” de...(s. 120: 60, 61)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: “ Bu çocuk bugün okula gidemez, çünkü soru işareti olmuş, düzelemez.” de...

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

“Haydi, fırla Burak... Kalk Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak...”(s. 120: 62, 63)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Kalk Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak...”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

“Aaa! Hiç soru işaretleri kahvaltı yapar mı anneciğim?” (s. 120: 64)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Aaa!

“Çocuğum haydi çözü, başın bacakların çıksın ortaya...”(s. 120: 65)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Ay anneciğim çözümem ki. (s. 120: 66)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Ay

“Bak Burak son kez söylüyorum, kalk Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak...” Tık tık tık...(s. 120: 67)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Çocuk kalksana...”(s. 120: 68)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Annem başımı iki kolumun arasından çıkarmaya çalışıyor. (s. 120: 69)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ama anneciğim o benim başım değil, dizim... Pıh pıh pıh...(s. 120: 70)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Pıh pıh pıh...

Annemin parmakları karnımın üzerinde... (s. 120: 71)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gıdıklamaya başladı beni. Pıh pıh... Kıkır kıkır...(s. 120: 72)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Pıh pıh... Kıkır kıkır...

“Uyandın Burak, kalk haydi Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak... Sinan dayın geldi, o da seninle birlikte kahvaltı edecek Burak.” (s. 120: 73, 74)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İkinci cümle: Sinan dayın geldi, o da seninle birlikte kahvaltı edecek Burak.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Sanki otobüs şoförlerinin “Duraaaaaak” demeleri gibi dayım beni çağırıyor. (s. 120: 75)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dayımı çok severim. (s. 120: 76)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ama uykuyu daha çok severim. (s. 120: 77)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dayım mı, uyku mu, dayım mı, uyku mu? Ay yoksa okul mu? Hayır canım, okula robot gidecek. Hangi robot? Öyle bir robot yok ki. (s. 120: 78, 79, 80, 81, 82)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Ay yoksa okul mu?

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Ay

Üçüncü cümle: Hayır canım, okula robot gidecek.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Dördüncü cümle: Hangi robot?

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Beşinci cümle: Öyle bir robot yok ki.

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ama belki dayım öyle bir robot biliyordur. (s. 121: 83)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Eh, madem robot falan yok, dayım da gelmiş, kalkayım bari... Önce tuvalet, sonra banyo. Yüz yıkama, önlüğü giyme, kahvaltı sofrası, diş fırçalama...(s. 121: 84, 85, 86)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Eh

İkinci cümle: Önce tuvalet, sonra banyo.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yüz yıkama, önlüğü giyme, kahvaltı sofrası, diş fırçalama...

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Günaydın dayıcığım.” (s. 121: 87)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Günaydın Burak.” (s. 121: 88)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Dayıcığım, sen bilirsin...”(s. 121: 89)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksiltili cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Ühüü ben her şeyi bilirim, hele şu yumurtayı da lüplettikten sonra. Lüüüp...”(s. 121: 90)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Ühüü, Lüüüp...

“Dayıcığım, acaba bir robot yapılamaz mı, şöyle benim yerime sabah kalkacak, benim yerime okula gidecek, benim yerime ders çalışacak?” (s. 121: 91)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

“Elbette yapılır Burak, niçin yapılmasın? Yalnız ben iki şeyi merak ediyorum.” (s. 121: 92, 93)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Elbette

***İkinci cümle:* “ Yalnız ben iki şeyi merak ediyorum.”**

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Neyi merak ediyorsun dayıcığım?” (s. 121: 94)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Birincisi, senin yerine okula robot gidecekse bu durumda sen ne yapacaksın?”

(s. 121: 95)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

“Ben mi dayıcığım? Çok kolay bir soru bu. Tabi ki yatıp dinleneceğim.” (s.

121: 96, 97, 98)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Çok kolay bir soru bu.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Tabi ki yatıp dinleneceğim.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

“Diğer insanlar da senin gibi düşünürlerse o hâlde istediğin robotu kim yapacak?” (s. 121: 99)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

“Dayıcım bak ben bunu hiç düşünmemiştim.” (s. 121: 100)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Bence öncelikle bunu düşünmeliydin ama benim bir çözüümüm var.” (s. 121: 101)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

“ Ne diyorsun dayıcığım, sen bir harikası!” (s. 121: 102)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“ Harikayı ya! Dinle bakalım!” (s. 121: 103, 104)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Dinle bakalım!

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İstedığın robotu yine sen yapmalısın ama bunun için öncelikle İlköğretimi bitireceksin, sonra lise, sonra üniversite ama onun elektronik bölümünü bitireceksin. (s. 121: 105)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

İşte oradan mezun olduktan sonra senin yerine okula gidecek robotu yaparsın.” (s. 121: 106)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

“Dayıcığım ben o zaman hemen okuluma gideyim.” (s. 121: 107)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Dur bakalım, o kadar acele etme. Önce güzel bir kahvaltı yapman gerekir.” (s. 121: 108, 109)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Önce güzel bir kahvaltı yapman gerekir.”

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

“Haklısın dayıcığım.” (s. 121: 110)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kalktım, dayımı sevinçle öptüm. (s. 121: 111)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Robotumu yapmak için yumurtamın hem sarısı hem beyazını yedim. (s. 121: 112)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Sütümü de lıkr lıkr içtim, çantamı sırtıma aldım, koşa koşa okulumun yolunu tuttum. (s. 121: 113)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

NEDEN RÜYA GÖRÜRÜZ?

Kırmızı bir kedi ile kırdada dans ediyorsunuz. (s. 122: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ardından gökyüzünde uçarak çok büyük bir gemiye ulaşıyorsunuz. (s. 122: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Bir de bakıyorsunuz ki geminin içi ev gibi. (s. 122: 3)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Devrik cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kaptanı da okuldaki bir öğretmeniniz. (s. 122: 4)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Öğretmeniniz size bir kitap veriyor. (s. 122: 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kitabı açıyorsunuz, içinde küçük bir tavşan ailesi yaşıyor. (s. 122: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Onların havuçlarından yemek istiyorsunuz ama vermiyorlar. (s. 122: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Rüya bu ya. (s. 122: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Tavşanlar havuçlarını paylaşmayabilir. (s. 122: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kediler dans edebilir. (s. 122: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Öğretmeniniz de bir geminin kaptanı olabilir. (s. 122: 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Rüyalarda her şey ama her şey olabilir. (s. 122: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yerler, zamanlar, insanlar hepsi birbirine karışabilir. (s. 122: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Rüyalar, mutluluk verici olabileceği gibi çok çılgınca, çok ürkütücü ya da öfkelenendirici olabilir. (s. 122: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

İnsanların rüyalarda bu duyguları hissetmeleri çok doğaldır. (s. 122: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Uykumuzun önemli bir bölümünde rüya görürüz. (s. 122: 16)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Uyurken kaslarımız hareketsizdir. (s. 122: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu durum, rüyalarımızı hareket etmeden yaşamamızı sağlar. (s. 122: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Elbette bizim güvenliğimiz için. (s. 122: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Cümle dışı unsur: Elbette

Rüyamızda bizi kovalayan aslandan gerçekten kaçmamak için. (s. 122: 20)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Eksilteli cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Ama güvenlik sistemi her zaman iyi işlemez. (s. 122: 21)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir de bakarsınız ki rüyadaki aslandan kaçarken yataktan düşmüşsünüzdür.

(s. 122: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Niçin rüya görürüz? (s. 122: 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Rüyaların anlamı nedir? (s. 122: 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İnsanlar bu soruları zihinlerinde çözmeye çalışmışlardır. (s. 122: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

En basit anlamıyla rüyalar, uykudayken zihnimize beliren olaylar, düşünceler ve görüntülerdir. (s. 122: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Neden rüya gördüğümüze ilişkin farklı pek çok görüş var. (s. 123: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kimilerine göre insan, rüyalarında korkularını, mutluluklarını, üzüntülerini görür. (s. 123: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kimileri de rüyaların zihnimizi temizlediğini düşünüyor. (s. 123: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kimileri ise rüya görmenin yaratıcı olmamızı sağladığını söylüyor. (s. 123: 30)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bazı kimseler sık sık rüya gördüklerini söylerler. (s. 123: 31)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bazıları ise hiç rüya görmediklerinden söz ederler. (s. 123: 32)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Belki sizlerin içinde de böyle düşünenler vardır. (s. 123: 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Hiç rüya görmüyorsanız merak etmeyin. (s. 123: 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu, yalnızca çok derin uyuduğunuzu ve rüyalarınızı anımsamadığınızı gösterir.

(s. 123: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çünkü herkes gecede en az bir buçuk iki saat rüya görür. (s. 123: 36)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Uyandığınızda rüyanızın ayrıntılarını bütünüyle hatırlamayabilirsiniz. (s. 123:

37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir süre sonra da gördüğünüz rüyayı tamamen ya da kısmen unutursunuz. (s.

123: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu da yine vücudumuzun kendini korumaya yönelik bir önlemdir. (s. 123: 39)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Rüyalarımızın birçoğunu unutmasaydık bunların hepsi hafızamızda depolanmış olurdu. (s. 123: 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Şartlı birleşik cümle

Gerçek yaşantımızda olanlarla rüyalarımızda olanları birbirinden ayırt etmekte zaman zaman zorlanabilirdik. (s. 123: 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu durum da bizi sıkıntıya sokacak bazı sorunlarla karşılaşmamıza neden olabiliirdi. (s. 123: 42)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

BEYAZ KIZIN KOLYESİ

Bir zamanlar küçük bir çocuk, kırlarda gezerken bir çalıya kuyruğunu kaptırmış olan bir tilkiyle karşılaşmış. (s. 125: 1)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Tilki çocuğa, “Ah ne olursun, benim kuyruğumu kurtar.” demiş, “Karşılığında sana ne istersen veririm...”.(s. 125: 2)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Çocuk tilkinin kuyruğunu kurtarmış. Tilki de ona kurnazlığını vermiş. Artık çocuk, tilki kadar kurnazmış. (s. 125: 3, 4, 5)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Tilki de ona kurnazlığını vermiş.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Üçüncü cümle: Artık çocuk, tilki kadar kurnazmış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gezintisine devam etmiş. (s. 125: 6)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Az sonra bir kaplumbağayla karşılaşmış. (s. 125: 7)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kaplumbağa ters dönmüş, bir türlü düzelemiyormuş. (s. 125: 8)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Çocuk onu düzeltmiş, kaplumbağa da ona karşılık olarak sabrını vermiş. (s. 125: 9)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Bir kaplumbağa kadar sabırlı olacaktı. (s. 125: 10)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk biraz daha yürüyünce ayağına diken batmış olan arslanla karşılaşmış. (s. 125: 11)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Arslanın ayağındaki dikenini çıkarmış. (s. 125: 12)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Arslan da ona cesaretini vermiş. (s. 125: 13)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk artık bir arslan kadar cesurmuş. (s. 125: 14)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk biraz daha yürüyünce file rastlamış. (s. 125: 15)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Filin tırnağının arasına taş girmiş, çıkaramıyormuş. (s. 125: 16)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk filin tırnağının arasındaki taşı çıkarmış. (s. 125: 17)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Fil de ona kendi gücünü vermiş. (s. 125: 18)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk artık çok güçlüymüş. (s. 125: 19)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yoluna devam eden çocuk tavşana rastlamış. (s. 125: 20)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Tavşan bulduğu havucu yerinden sökemiymiş. (s. 125: 21)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk ona yardım etmiş. (s. 125: 22)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Tavşan da ona çok güçlü arka bacaklarının gücünü vermiş. (s. 125: 23)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk böylece çok hızlı koşabilecekmiş. (s. 125: 24)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Az sonra çocuk bir maymunla karşılaşmış. (s. 125: 25)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Maymunun vücudunda pireler varmış. (s. 125: 26)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Pireler onu rahatsız ediyormuş. (s. 125: 27)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk maymunu gölde yıkamış, pireler kaçıp gitmiş. (s. 125: 28)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Maymun çocuğa çevikliğini vermiş. (s. 125: 29)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Artık maymunlar gibi ağaca çıkabilecek, daldan dala atlayabilecekmiş. (s. 125: 30)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Yoluna devam etmiş, bir deveye rastlamış. (s. 125: 31)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Deve yükünü yere düşürmüştü, alamıyormuş. (s. 125: 32)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Çocuk devenin yükünü yeniden sırtına yüklemiş. (s. 125: 33)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Deve de ona dayanma gücünü vermiş. (s. 125: 34)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İsim fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çocuk artık çok uzun süre dayanabilecekti. (s. 125: 35)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yoluna devam etmiş. Kartala rastlamış. (s. 125: 36, 37)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Kartala rastlamış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kartal, kanatları petrole bulaştığı için uçamıyordu. (s. 125: 38)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk kartalın kanatlarını temizlemiş. (s. 125: 39)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kartal da ona gözlerinin keskinliğini vermiş. (s. 125: 40)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk artık her şeyi çok uzaktan bile görebilecekti. (s. 125: 41)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yoluna devam etmiş. Az sonra bir köpeğe rastlamış. (s. 126: 42, 43)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Az sonra bir köpeğe rastlamış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Köpek, kemiği çukura düşürmüştü, alamıyordu. (s. 126: 44)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Çocuğa çukura inip köpeğın kemiğini almış. (s. 126: 45)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Köpek de ona kulaklarının duyma gücünü ve burnunun koku alma gücünü vermiş. (s. 126: 46)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk artık her şeyi duyabilecek, bütün kokuları alabilecekmiş. (s. 126: 47)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıfat fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Yoluna devam etmiş. (s. 126: 48)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir kargaya rastlamış. (s. 126: 49)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Karga demiş ki “Şu ilerdeki dağın arkasında bir uçurumun dibinde kolyem var, ama çok yaşlı olduğum için ben oraya kadar uçamıyorum. (s. 126: 50)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Sen gidip alır mısın? (s. 126: 51)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk yardım etmeyi seviyormuş. (s. 126: 52)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Ama bir tilki kadar kurnaz olduğu için bu kolyenin kargaya ait olmayacağını anlamış. Yürümeye başlamış. (s. 126: 53, 54)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İkinci cümle: Yürümeye başlamış.

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Yol çok uzunmuş ama çocuk bir kaplumbağa kadar sabırlıymış. (s. 126: 55)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Yürümüş, yürümüş, gece olmuş, yine yürümüş. (s. 126: 56)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Sıralı cümle

Hiç korkmuyormuş çünkü bir arslan kadar cesurmuş. (s. 126: 57)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Günlerce aç susuz yürümüş. (s. 126: 58)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Açlığa da susuzluğa da dayanabiliyormuş. (s. 126: 59)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çünkü bir deve kadar dayanıklıymış. (s. 126: 60)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Sonunda uçurumun başına gelmiş. (s. 126: 61)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gözleriyle uçurumun dibine bakmış. (s. 126: 62)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir kartal gibi keskin gözleri olduğu için kolyeyi görmüş. (s. 126: 63)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir maymun çevikliğiyle uçurumun dibine inmiş. (s. 126: 64)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kolyeyi almış, yukarı tırmanmış. (s. 126: 65)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Birleşik cümle

Yine günlerce yürüyerek geri dönmüş. (s. 126: 66)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Karganın olduğu yere yaklaşırken gizlenip beklemeye başlamış (s. 126: 67).

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Karga kendi kendine, “Nerde kaldı bu çocuk? (s. 126: 68)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Küçük beyaz kızdan çaldığım kolyeyi getirecekti bana.” demiş. (s. 126: 69)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: İç içe birleşik cümle

Çocuk, kulakları bir köpeğin kulakları kadar güçlü olduğu için bu sözleri duymuş. (s. 126: 70)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Karganın yanına gitmekten vazgeçmiş. (s. 126: 71)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Beyaz kızı aramaya başlamış. (s. 126: 72)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Burnuyla havayı koklayarak duman kokusu almış. (s. 126: 73)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Tavşanlar kadar hızlı koşarak kızın evini bulmuş. (s. 126: 74)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Beyaz kız, annesinin kolyesini kaybettiği için ağlıyormuş. (s. 126: 75)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Gerçekten de kızın yüzü adı gibi bembeyazmış. (s. 126: 76)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kız kolyeyi görünce çok sevinmiş. (s. 126: 77)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çocuğa bir dilim kek vermiş. (s. 126: 78)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk, beyaz kıza niçin beyaz olduğunu sormuş. (s. 126: 79)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kız, evlerinin başındaki tepeyi göstermiş. (s. 126: 80)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Tepenin üstünde kocaman bir kaya parçası varmış. (s. 126: 81)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

İşte bu kaya güneşin önünde durduğu için evine hiç güneş gelmiyormuş. (s. 126: 82)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bu yüzden de beyaz kız, adı gibi bembeyaz ve solukmuş. (s. 126: 83)

Anlamına göre: Olumsuz bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Çocuk hemen tepeye tırmanmış. (s. 126: 84)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Bir fil kadar güçlü olduğu için kayayı kucaklayıp tepenin öteki tarafına yuvarlanmış. (s. 126: 85)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Kızın evine güneş gelmeye başlamış. (s. 126: 86)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Beyaz kızın yüzü pembeleşmiş. (s. 126: 87)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: İsim cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Basit cümle

Kız çocuğa onlarla birlikte kalıp kalamayacağını sormuş. (s. 126: 88)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Zarf fiil ile kurulan girişik birleşik cümle

Çocuk teşekkür etmiş ve artık eve dönmesi gerektiğini söylemiş. (s. 126: 89)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

Çünkü bu bir masalmış ve bütün masallar bitirmiş. (s. 126: 90)

Anlamına göre: Olumlu bildirme cümlesi

Yüklemine göre: Fiil cümlesi

Ögelerinin dizilişine göre: Kurallı cümle

Yapısına göre: Bağlaçlı birleşik cümle

V. İNCELENEN TÜRKÇE KİTABINDAKİ PARÇALAR

Tezimizde incelediğimiz kitaptaki metinlerin tamamının düz yazı haline getirilmiş şekli:

V.1. ALTIN ÖĞÜTLER

“ Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.” Atasözünü işitmişsinizdir. Bu atasözünün ne anlatmak istediğini bilmem hiç düşündünüz mü? Çok güzel konuşan kişi içinde “ Ağzımızdan bal akıyor.” Derler. İşte bu akan bal, tatlı dilin balıdır, güler yüzdür.

Çevremize söyle bir bakalım. Günlük hayatımızda iki türlü insanla karşılaşırız. Birincisi, konuşmalarında ve davranışlarında görgü kurallarına dikkat eder. Bu tür insanların yanında kendinizi rahat ve güvende hissedersiniz. Diğeri ise kaba ve dikkatsizdir. Nerede nasıl konuşacağını bilmez. Başkalarını rahatsız ederim düşüncesi aklının ucundan bile geçmez. Bir de hayatımızı kolaylaştıran sihirli sözler vardır. Şimdi ben bu sözlerin neler olduğunu sorsam eminim hepiniz çok iyi bilirsiniz. Örnek mi istiyorsunuz? Durun söyleyeyim.” Hokus Pokus”, “Abra kadabra”, “Açıl susam, açıl!”.

Nasıl? Beğendiniz değil mi?.. Bu sözlerin çizgi filmlerde ve masallarda bir anlamı olabilir. “ açıl susam, açıl.” deyince Ali Baba ve Kırk Haramilere bütün kapıların açıldığını biliyoruz. Ama bizim sihirli sözlerimiz bunlar olmasa gerek. Haydi daha fazla sabrınızı tüketme yelim de birkaç tanesini söyleyelim.

Teşekkür ederim!

Özür dilerim!

Affedersiniz!

Rica ederim!

Lütfen!

Bu kadar mı? Elbette değil. Diğerlerini de siz düşünün. İnanıyorum ki hepinizin söz dağarcığı bu güzel sözlerle doludur. Peki, bu sözleri ne zaman ve hangi durumlarda kullanırsınız? Birinden bir iyilik gördüğümüz zaman o kişiye yardımından dolayı teşekkür ederiz. İstmeden yaptığımız yanlış bir davranış ya da söylediğimiz hatalı bir söz için özür dileriz. Biri bize teşekkür ettiği zamanda “Önemli değil!” ya da “ Rica ederim!” diyerek karşılık veririz. Unutmayalım ki bu saygı sözleri birbirimize karşı sevgimizi çoğaltır. Teşekkür ederek teşekkür etmeyi, özür dileyerek de özür dilemeyi öğretiriz. Bu güzel sözleri, yerinde ve zamanında kullanmayı önce ailemizden ve büyüklerimizden öğreniriz. Okulumuzda ise öğretmenlerimiz öğrendiklerimizin üstüne daha fazlasını katarlar. Ben bu sözlere altın sözler de diyorum. Altın, nasıl en değerli maden ise bu sözler de sözcüklerin altınıdır. Ancak sözü kıymetli yapan kendisi değil onu kullanan insandır. Söz de insanı kıymetlendirir.

Büyük şairimiz Yunus Emre bakın ne güzel söylemiş:

“ Sözü bilen kişinin,
Yüzünü ağ ede biz söz.
Sözü pişirip diyenin,
İşini sağ ede biz söz.

Atalarımız da aklına her geleni söyleyeni “ İsteddiğini söyleyen, istemediğini iştir.” Atasözleriyle uyarılmışlardır. Görgü sahibi insanlar, hem yerinde konuşurlar hem de konuşurken ses tonlarına dikkat ederler. Konuşmaları, dinleyeni rahatsız etmez. Bağırmadan konuşurlar ve konuşmalarında emir verici bir ton bulunmaz. Özellikle olumsuz ve kırıcı anlam taşıyan “ Hayır olmaz!”, “ Bana ne!”, “Sana ne!”, “ Seni ilgilendirmez!”, “ Asla!” gibi ifadeleri kullanmaktan sakınırlar.

Başkaları ile iletişimde acaba konuşmak kadar dinlemek de önemli değil mi? Elbette önemli. Dinlemeden anlamamanın olmayacağını bilmeyenimiz yoktur. Ne demiş atalarımız: “ Bin dinle, bir konuş.”, “ Söz gümüşse sükût altındır.”

Dinlemenin de kendine özgü kuralları vardır. Söz gelişi, bir arkadaşımızla konuşuyoruz. Arkadaşımız bize bir şeyler anlatıyor. Onu nasıl dinleriz? Öncelikle

konuşan arkadaşımızın yüzüne bakarız. Gözlerimizi etrafta dolaştırmayız ve başka bir şeyle meşgul olmayız. Bu davranışımız arkadaşımızın anlattıklarına önem verdiğimizi gösterir. Bir diğer güzel davranış da karşımızdaki konuşurken onun sözünü kesmeden sonuna kadar dinlemektir.

Dinlemek mi daha zor yoksa konuşmak mı, diye sorarsanız, sizi dinlemenin konuşmaktan daha zor olduğunu söylerim. Çünkü dinlemek sabır ister, çaba ister. Şunu aklımızdan çıkarmamalıyız. Öğrenme evinin giriş kapısının anahtarı dinlemedir. Dinleme ve konuşma bir elmanın iki yarısı gibidir. Birini diğerinden ayrı göremeyiz ve biri olmayınca diğeri hep yarım kalır. Önce dinleyelim sonra konuşalım. Ama yerinde konuşalım ve nerede olursak olalım görgü kurallarına uyalım.

İbrahim GÜLTEKİN

V.2. MAÇI BİZ KAZANDIK

Kazanmışsınız, bilmiyordum. Biz erkenden uyuruz, ablam sabahçı, ben de sabahçıyım. Annem, babam da erkenden işlerine giderler. Evimizde tek erken uyumayan babaannemdir. Gece geç saatlere dek oturur, televizyon izler, elindeki iki şişe örgüler örer, beğenmez, söker, baştan örer. Soba söndükten sonra dizlerine küçük battaniyesini atar, gece yarılara dek oturur.

O gece yine erkenden uyumuştuk. Babaannemin çılgılığı ile uyandık:

_ Kalkın zelzele oluyor, diye bağıırıyordu.

Fırladık yataklarımızdan. Hayır, sallanma falan yoktu, ama arada bir apartman güm güm ötüyor, sallanır gibi oluyordu. Komşumuz Abdullah Beylerden yırtınır gibi bir ses geliyordu.

_ Gooool, gool, goooool!..

Ama her “Gooool!” sözcüğüyle birlikte apartman sallanıyordu. Babam:

- Abdullah Bey sevincinden havaya zıplıyor, dedi.
- Aa, niye ki, diye babaannem sordu.
- Yabancı takıma gol atmışsınız galiba, ondan.

- Aaa, delinin zoruna bak! Koskoca adam!..

Babam:

- Bu gece milli ma vardı da, dedi.

Abdullah Amca çok iri bir adam. Yüz kilodan fazla. O, kendini böyle havaya kaldırıp yere atarken oğlu Metin kim bilir nasıl gülmüştür babasına.

Abdullah Amca, sanırım beş dakika zıplamış olmalı, ama sesi hala kesilmemişti. “Gool gool!” diye bağırıyordu. Babaannem:

- Niye acı acı bağırıyor bu adam böyle? Canım ayağı kolu sıkışmış falan olmasın, istersen bir kapıyı çalıp bakalım, deyince;
- Gool, gool, gool!..

Bizim Şenli Apartmanı zangır zangır titriyordu. Demek ki altımızdaki Hüsam Amca, stmzdeki Nurettin Amca da zıplamaya başlamışlardı. Babaannem:

- Ayol apartman yıkılacak; bunlar hiç uyuyanı, işe gidecek olanı düşünmezler mi?

Babam:

- Gol oldu anne hiç dşnrlers mi, dedi.

Biraz sonra sokaktan “ Daa dii daa dii daaa diii” diye arabaların düdük sesleri gelmeye başlayınca babaannem:

- Aaa, hiç gecenin bu saatinde gelin geldiğini duymamıştım, dedi. Hep birlikte balkona koştuk. Bir numaralı dairede oturan Hamdi Amca’yla iki numaralı dairede oturan Erdoğan Amca, arabalarının kornalarını ttryorlardı. Babaannem buna da şaştı:
- Amanın, kocaman kocaman adamlar deli olmuşlar, gecenin bu saatinde arabalarının içine oturmuşlar, daa dii daa dii diye çocuklar gibi oyun oynuyorlar, dedi.

Babam:

- Oyun oynamıyorlar anne, yabancı takımı yendik diye seviniyorlar, dedi.
- Vay başıma gelenler!..

Sokağımız bir anda insanla doluverdi. Karşı apartmanda oturanlar, bizim apartmanda oturanlar, hepsi dışarı çıkmışlardı.

Babaannem:

- N'oluyor buralara Erol, diye babama sordu.
- Anne, dedim ya maç kazandık.
- Eee, kazandıksa n'olacak?
- Seviniyorlar canım...

Bakkal Hulisi amca tombalaklar atıyordu kaldırımın üstünde, evet evet tombalaklar atıyordu. O hiç konuşmayan, her zaman yere bakarak yürüyen Kemal Beyamca, öyle bir bağıırıyordu ki koca sokağın sesine yetiyordu sesi ama ne dediği anlaşılmıyordu. O da nesi Okan'ın dedesi!.. İşte babaannem çok şaştı ona:

- Bu adama kalp gelecek ayol, şuna biri engel olsa ya!.. dedi.

Okan'ın dedesi sanki arı sokmuş gibi sokağın bir bu başına, bir öteki başına konuyordu. Tuttuğunu kucaklayıp havaya kaldırmaya çalışıyordu.

Eh hiçbirimiz Cüneyt Amca'nın akordeon çaldığını bilmiyorduk. Babaannem:

- İlk kez hem çalan hem oynayan akordeoncu gördüm, dedi.

Sokağın bu başından ellerinde yanmış mumlar taşıyan bir yığın insan geldi.

Ya sokağın öbür başından, işte oradan da borazanlı bir grup gelmeye başladı. Borazanı çalan önce havaya atıyor, sonra yakalıyordu. Borazanı havaya attığında belki otuz kırk kişi birden:

- Ya ya ya şa şa şa, bizim takım çok yaşa, diye bağıırıyordu.

Sekiz araba bu yandan girdi sokağımıza, on bir araba da öbür yandan girdi. Bizim apartmandakiler Erdoğan Amca'yla Hamdi Amca'nın arabasının içine doluştular. Arabanın pencerelerinden ellerini çıkarıp bağıırmaya başladılar.

Herkes bağıırıyordu... Arabalar daaat daat diye ötüyordu. Müzik sesi her yanı inletiyordu. Köpekler korkudan sinmişti. Kediler ağaçlara çıkmışlardı.

Bizim Sarman her zaman olduğu gibi korktuğunda gittiği banyoya kaçmış, lavabonun altına saklanmıştı. Kent, güm güm diye ötüyordu. Babam:

- Maçı kazanmasına kazandık da bir de kazanmanın mutluluğunu nasıl yaşayacağımızı öğrenebilseydik. Başkalarını rahatsız etmeden sevinmek bu kadar zor olmasa gerek... dedi.

O gece kutlamalar yüzünden sabaha dek uyuyamadık. Çünkü Abdullah amca sabaha dek oynadı.

Erdoğan Amca'yla Kemal Beyamca da sabaha dek şak şak şak ellerini çırpıtlar...

Muzaffer İZGÜ

V.3. KÜÇÜK LİMON AĞACI

Zengin bir iş adamının bahçesinde, yan yana dikilen iki limon ağacı vardı. Mayıs ayının sonlarında açan limon çiçekleri, bütün bahçenin havasını bir anda değiştirir ve apartmanlara hapsedilmiş insanlara baharın geldiğini müjdelirdi. Ancak limon ağaçlarından biri, diğerinden cılız ve şekilsizdi. Bu yüzden büyük ağaç her fırsatta onu küçümser ve tepeden bakardı. Ev sahibi de küçük boylu limon ağacından ümit kesmiş görünüyordu. Ona göre ağaç, bu gidişle kuruyup ölecekti. Bu yüzden de onu fazla sulamaz ve bakımını yapmayı pek istemezdi. Günün birinde esen sert bir poyraz, karlı dağların yamaçlarındaki bir grup çiçek tohumunu iş adamının bahçesine uçurdu. Fakat bahçenin her tarafı parsellenmiş, sadece limon ağaçlarının altında yer kalmıştı. Bir an önce filizlenmek zorunda olan tohumlar, limon ağaçlarının yanlarına gelerek onların altlarına yerleşmek için izin istedi.

Büyük ağaç, iyice kasılarak:

- Böyle bir şey asla mümkün olamaz, diye atıldı. Bizler kuru kalmayı pek sevmeyiz. Eğer dibimde çoğalırsanız suyu emip beni kurutursunuz.

Aslında büyük ağacın çekindiği başka bir şey vardı. Çiçekler rengârenk açtıklarında, limon ağacının sarıya çalan beyaz çiçekleri sönük kalacak ve bahçe sahibinin gözündeki değeri azalabilecekti. Oysaki ağacın, kendinden güzel olanlara tahammülü yoktu. Küçük ağaç, uzun boylu arkadaşının tohumlara verdiği cevabı

beğenmemişti. Tohumların serpilme için bir yere ihtiyacı vardı ve onlara bu konuda yardımcı olmak gerekiyordu. Bu yüzden, tohumların teklifini hiç düşünmeden kabul etti.

- Sizlerle birlikte olmak, bana mutluluk verir, dedi. Böylelikle yalnızlık da çekmeyiz.

Büyük ağaç bu işten hoşlanmamıştı. Fakat küçük olanı:

- Paylaşmaktan kimseye zarar gelmez, diye tekrarlıyordu.

Küçük limon ağacının altında filizlenen tohumlar, birkaç hafta içinde türlü renklerde çiçek açıp bütün bahçenin göz bebeği haline geldi. Bu arada ağaç, elinden geldiği kadar kendilerine yardımcı olmaya çalışıyor ve çiçeklerin sevdiği yarı güneşli ortamı sağlamak için eski yapraklarını döküyordu.

Çiçekler, kısa bir süre sonra mis gibi kokular yaymaya başladı. Bahçe sahibi, o ana kadar duymadığı bu kokunun nereden geldiğini araştırdığında, davetsiz misafirleri bularak hayrete düştü. Adam ancak rüyalarında görebildiği bu çiçeklerin güzelliğini devam ettirebilmek için sabahları artık daha erken kalkıyor ve onları en kaliteli gübrelere besleyip bol bol suluyordu. Küçük limon ağacı, köklerinin en ince ayrıntılarına kadar ulaşan bu suları çiçeklerle birlikte içiyor ve büyük bir hızla serpilip büyüyordu.

Çiçekleri sevgiyle kucaklayan ağaç, ertesi bahara kalmadan o civarın en büyük ağacı haline geldi ve birbirinden güzel kelebeklerin ziyaret yeri oldu. Daha sonra da kendi çiçeklerini açarak bahçenin güzelliğine güzellik kattı.

Şimdi küçük ve yalnız kalmış olan limon ağacı ise komşusuna duyduğu kıskançlıkla için için kuruyordu.

Cüneyt SUAVİ

V.4. BEN MUSTAFA KEMAL

Size hayat hikâyemi anlatmak istiyorum. En başından...

1881 yılında Selanik'te doğduğumu hepimiz biliyorsunuz. Selanik, şimdiki modern Türkiye'nin topraklarında değil. Ama yakın... Selanik o zamanlar Osmanlı

toprakları içindeydi. Biliyorum, doğduğum ev şimdi bir müze. O evden babam Ali Rıza Efendi, annem Zübeyde Hanım ve kardeşim Makbule ile güzel anılarımız geçmişti. Unutmadan söyleyeyim o zamanlar yalnızca Mustafa'ydım. Ben de sizler gibi çocuktum. Oyunlar oynadım, küçük yaramazlıklar yaptım, gezip dolaştım, dersime çalıştım, okullarda okudum. Babam: "O, büyük adam olacak, göreceksiniz!" derdi. Okuduğumu, askeri ve siyasi hayatın en yüksek yerlerine kadar çıktığımı tüm dünya gördü. Ama ne yazık ki babam göremedi. Çünkü o, ben yedi yaşımdayken öldü. Babam okumamı çok istiyordu. Annem beni okutmak için her türlü zorluğa göğüs geriyordu. Ben de annemin bu emeklerini boşa çıkarmadım. Askeri ortaokul, Askeri lise, Harp Okulu ve Harp Akademisine gittim. Daha çok çalıştım. Başarıdan başarıya koşuyordum. Sonunda kurmay yüzbaşı olmuştum. Ancak ülkemizin üzerindeki kara bulutlar bir türlü dağılmıyordu.

Arkadaşlarla birlikte bu gidişe "dur" demenin yollarını aradık. Hepimiz insanlık için en önemli şeyin, özgürlük ve bağımsızlık olduğunu biliyorduk. Bunun için ne gerekirse yapmalıydık. Tek güvencemiz Türk ulusu idi.

Önce 19 Mayıs 1919'da Samsun'a giderek Kurtuluş Savaşı'nı başlattım. Amasya, Erzurum ve Sivas'ta toplantılar yaparak önemli kararlar aldık. 23 Nisan 1920'de Ankara'da Meclisi açmakla işe başladık. Düzenli ordular oluşturduk. "Ya istiklal ya ölüm!" diyerek çok çetin savaşlar yaptık. Çok can verdik. Ancak düşmanın tamamını yurdumuzdan çıkaramamıştık. Son kez iyi bir plan yaparak bitirici darbeyi vurmalydık.

Bu amaçla ordu, millet el ele tutuşarak tutsaklığa boyun eğmedik. Kurtuluş Savaşı Türk milletinin zaferiyle sonuçlandı. TBMM oy birliğiyle aldığı kararla bana "Mareşallik" rütbesini ve "Gazi" unvanını verdi. Bizi tutsak etmek isteyen devletler, bizimle anlaşma yapmak zorunda kaldılar.

Türkiye Cumhuriyeti yepyeni bir güneş gibi doğmalıydı! Öyle de oldu. 29 Ekim 1923'te Türk Devleti'nin yönetim şeklinin Cumhuriyet olduğunu tüm dünyaya duyurdum. Meclis, oy birliği ile beni cumhurbaşkanı seçti.

Sevgili yavrularım, laiklik yaptığımız ve yapacağımız yeniliklerin temel taşıydı. Din, bir vicdan işiydi. Devlet insanların vicdanlarına el atmamalıydı. İşte bu nedenle halifeliği kaldırıp laik düzene geçtik. Eğitim ve öğretimi Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplayarak medreseleri kaldırdık. Modern dünyada ne varsa bizde de o olmalıydı. Modern araçlarla tarım ve ticaret yapmalıydık. Ulusal kültürümüzü korumalı ve geliştirmeliydik. Ulusal sağlık, eğitim ve savunma sistemimizi kurmalıydık. Mutluyum ki büyük Türk ulusu, bütün bu yenilikleri destekledi ve yanımda yer aldı.

Soyadı yasası Türkiye Büyük Millet Meclisinden çıktıktan sonra “ATATÜRK” soyadını aldım. Bu soyadını bana canımdan çok sevdiğim büyük Türk ulusu verdi.

Sevgili çocuklar, siz şimdi bu satırları okurken bütün bunlar yaşanmış ve geçmiş olacak. Biz ve bizden önce yaşananların bilinmesi gerekir. Sizler tarihimizdeki olaylardan ders çıkarmalısınız. Bu nedenle Türk Tarih Kurumunu kurduk. Bunlar yetmezdi: Türkçe düşünüp Türkçe yazmalıydık. Ülkesini yabancılardan kurtarmasını bilen Türk ulusu, dilini de yabancı sözcüklerden kurtarmalıydı. Bunun için Türk dilinin geliştirilmesine ve edebiyata ayrıca önem verdik. Türk Dil Kurumunu kurduk. Bağımsızlığımız ne kadar önemli ise dilimizin yabancı dillerin etkisinden kurtarılması da o kadar önemlidir.

Ya kadınlarımız! Bağımsızlığımızın kazanılmasında üzerlerine düşen görevi fazlasıyla yaptılar. Yağmur demeyip, kar demeyip, sıcak demeyip cepheye silah ve cephane taşıdılar. Bazen sırtlarında bazen kağnı ile... Erkeğiyle kadınıyla bu vatan için çalışan insanlarımızın hakları da eşit olmalıydı. Kadınlar bugün her alanda eğitim görüyor, istediği işte çalışabiliyor. Kendine verilen hakları en iyi şekilde kullanıyor. Her alanda başarılı olan Türk kadınına her zaman güvendim ve önem verdim.

Arkadaşlar, dünyada esas olan barıştır: Yurtta ve dünyada barış! Barış için gelecek her çağrıya koşunuz. Türk olmanızla her zaman gurur duyunuz.

Çalışınız övününüz ve geleceğe güveniniz.

Aydoğın YAVAŞLI

V. 5. ATATÜRK'ÜN YÜKSEK İNSANLIK DUYGUSU

İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Çanakkale bölgesini denetlemeye giderken Atatürk kendisine şöyle diyor:

- Çanakkale'yi ziyaret ettiğin zaman aziz şehitlerimizi de ziyaret edeceksin. Bu görevi yapacağına kuşku yok. Yalnız nasıl bir nutuk söyleyeceksin! Ben söyleyeyim. Burada yatan aziz şehitlerimiz! Sizi, saygıyla anıyoruz, diyeceksin. Mehmetçik anıtının başında dilinin bütün düzgünlüğüyle konuşacaksın. Burada rahat ve huzur içinde yatınız, diyeceksin. Siz olmasaydınız, siz göğüslerinizi çelik kalelere siper etmeseydiniz bu boğaz aşılır, İstanbul alınır, vatan toprakları istilaya uğrardı diyeceksin.
- Evet, böyle konuşacağım!
- Hayır, hayır!... Sen böylenin üstünde, çok daha başka konuşacaksın. Orada, Çanakkale'de yalnız bizim şehitlerimiz değil bu toprak üstünde kanlarını döken insanları da o kahraman savaşçıları da saygıyla anacaksın!
- Paşam, ben bunu yapamam çünkü bu sözler ancak sizin söyleyebileceğiniz yüksek sözlerdir.
- Söyleyeceksin! Çanakkale'den dünyaya karşı böyle konuşacaksın. Senin böyle konuşman gerek!

Atatürk, o gece Şükrü Kaya'ya bir not verir. Notta şu cümleler yazılıdır.

“ Bu memleketin toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar! Burada, bir dost vatan toprağındasınız. Gönül rahatlığı içinde uyuyunuz. Sizler, Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını savaşa gönderen analar! Gözyaşlarını dindiriniz. Evlatlarınız, bizim bağrımızdadır. Huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Onlar, bu topraklarda canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır.”

Şükrü Kaya, Atatürk'ün yüksek insanlık duygularını anlatan bu sözlerini, Çanakkale'de söyler ve Ankara'ya döner.

Meğer Mehmetçik anıtının başında söylenen bu sözleri not eden birkaç yabancı gazeteci varmış. Onlar bu sözleri gazetelerine bildiriyorlar. Nutuk dünyaya

yayıyor ve aradan hafta geçmiyor. Şükrü Kaya'ya telgraflar yağıyor. Ta Avustralya, Yeni Zelanda'dan günlerce sonra mektup geliyor. Gözleri yaşlı analardan, kardeşlerden, askerlerden... Şükrü Kaya, bu konuşmasından dolayı kutlanıyor, alkışlanıyor.

Kemal ARIBURNU

V.6. ATATÜRK VE ÇOCUKLAR

Yaşamı zaferlerle dolu bir insan... Birçok savaş kazanmış bir komutan... Tüm dünyayı etkileyen bir önder, lider... Yenilikçi, ilerici bir düşünce adamı...

Halkına bağlı, yeniden doğuşumuzu sağlayan bir kahraman...

Başöğretmenimiz... Ve daha sayamayacağımız birçok özelliklere sahip, sözcüklerin anlatamayacağı kadar değerli bir insan... Elbette Atatürk'ten söz ediyoruz.

Sevgili Arkadaşlar,

Atatürk'e göre çocuk, aydınlık demektir, “ Bugünün küçükleri, yarının büyükleriydi.” Gelecek çocukların elindeydi.

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığını sürdürecektir ve geliştirecek olan çocuklardı.

Atatürk, Türk çocuklarına başka hiçbir dünya ülkesindeki çocukların sahip olmadığı bir armağan vermiştir.

İlk meclisimizin açılış tarihi olan 23 Nisan 1920 tarihinden tam dört yıl sonra çıkarılan yasa ile 23 Nisan günü “ Ulusal Egemenlik Bayramı” olarak ilan edilmiştir. 1929 yılından itibaren de Atatürk'ün isteği ile bugün “ Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı” olarak kutlanmaya başlamıştır.

Türk çocukları, 23 Nisan'ı tüm dünya çocukları ile paylaşmanın gururunu da yaşamaktadır.

Atatürk, 1921 yılında kimsesiz çocukların barınabileceği Çocuk Esirgeme Kurumunun açılması çalışmalarına başladı. Gönüllülerle kurduğu bu kurumun koruyuculuğunu da yaptı. Daha sonra Çocuk Esirgeme Kurumu bir devlet kuruluşu olmuştur.

1929 yılında Türk Eğitim Derneğinin kurulmasını sağladı. Atatürk, çocuklar aydınlık, mutlu ve güvenli bir geleceğe kavuşturmanın eğitimle gerçekleştirilebileceğini düşünüyordu. Ona göre eğitilmiş insanlar aydınlığı getirebilir ve Cumhuriyet'i koruyabilirlerdi.

Atatürk eğitimle ilgili birçok yenilik yaptı. Eğitim ve öğretimi birleştirdi. Harf inkılâbını gerçekleştirdi.

Güzel ülkemizi çocukların ve gençlerin ilerleteceğine inanarak bizlere emanet etmiştin. Bizlere güvenmiştin. Bizler de senin güvenine layık olmaya çalışacak, senin izinde yürümeye devam edeceğiz.

Bir dergi yazısıdır.

V.7. KIŞ HAZIRLIKLARI

Çocukluğumuzda eşsiz bağ bozumlarını yaşadık. Ekim ayı, kasabamızın en güzel aylarından biriydi. Bu ayda ne kışın dondurucu soğuğu ne yazın kavurucu sıcağı vardır. Güneş parlak, gök açıktır. Rüzgârlar serin serin eser. Yağan yağmurlar bahçeleri, bağları, evleri ve sokakları yıkayan, tertemiz yapan tabii bir banyodur.

Bu ayda, bağlarda üzümler toplanır; pekmez, pestil, sucuk ve kesme gibi kış tatlıları yapılır; küplere doldurulur. Bağ bozumu dolayısıyla diğer bütün kış hazırlıkları da tamamlanır. Büyük kazanlarda kavurmalar pişirilir. Pastırma yapılır. Bulgur, yarma, dövme, nişasta, tarhana, un hazırlanır. Sebzeler kurutulur. İplere dizili biberler, haftalarca pencerelerde güneşe karşı konur. Turşu ve reçeller yapılır. Kısacası, kasım ayı girişince kış için gerekli her şey hazırlanmış olur.

O vakitler yıl demek, kış demektir. Öbür mevsimler, geçim bakımından önemsenmezdi. Baharda süt, peynir, yumurta çıkar; çeşit çeşit kır bitkileri toplanırdı.

Yaza doğru dut, kiraz, vişne gözükür; yazın da kavun, karpuz, her türlü yemiş ve sebze her yanı kaplardı. Hele üzüm çıktı mı, geçim daha da kolaylaşırdı.

Kışı da kurtaran o vakitler yazdı; yazdaki o bolluk, o bereket... Yaz, hayatın ta kendisiydi. Kış ise adeta ölüm kadar ciddiye alınırdı.

Kışa, sanki uzun bir yolculuğa çıkılacakmış ya da çok uzaklara gidilecekmiş gibi hazırlanılırdı. Sanki kış gelince kapılar kapanacak; dışarıyla, dış dünyayla tüm ilişkiler kesilecek zannedilir, hazırlıklar buna göre yapılırdı. Bu yüzden, kış da kendisine mahsus bir renk kazanırdı. Sıcak sac sobalarının kıpkırmızı kesildiği halı, minder ve yastıklarla dolu kış odalarında çok farklı bir hayat vardı.

Sezai KARAKOÇ

V.8. KONUŞAN EŞYALAR

Bardaktan boşalırcasına yağmur yağıyordu. Sokak araları, caddeler, küçük çukurlar, bahçeler, parklar yağmur sularıyla dolmuştu. Sokaklardan şarıl şarıl yağmur suları akıyordu. Hemen her çocuk gibi Emre de yağmurun altında koşmak, oynamak, ıslanmak, biriken sulara ayaklarını şap şap vurmak istiyordu. Ancak annesi “Islanıp üşütürsün, hasta olursun.” Diyerek dışarı çıkmasına izin vermemişti. O da pencerenin önüne çıktı, pencereyi açtı... Yağmurda koşup oynayamıyordu ama en azından yağışını seyrediyordu. Ayrıca yağmurun sesini duyuyordu. Yağmurda ıslanmamak için koşturan insanlara da bir anlam veremiyordu doğrusu. Şimdi onların yerinde olmayı ne kadar çok isterdi. Bir birikintiden diğerine koşuşturuyordu. Ama şimdilik seyretmekle ve dinlemekle yetinmek zorundaydı. Neredeyse yağmur sesinden başka ses duyulmuyordu. Biraz sonra yağmur bıçakla kesilir gibi kesildi. Sokaklardan sular akmaya devam ediyordu. Bir de çatılarda, ağaç dallarında biriken sular tıp tıp diye hoş sesler çıkararak yere düşmeye başlamıştı.

Emre bir konuşma duydu. Etrafına baktı, kimseyi göremedi. Kulağını kabarttı, sesin nereden geldiğini anlamaya çalıştı. Yine kimseyi göremedi. Ama konuşmaya devam ediyordu. Konuşulanları anlamak için daha dikkatli dinlemeye başladı.

Biri:

- Evet, çok yağdık ama neye yarar? Bir kısmımız toprağın derinliklerinde depoluyoruz, ağaçların kökleri bizden faydalaniyor. Bir kısmımız barajları doldurduk. İnsanlar seviniyor barajlar doldu, bu sene su sıkıntısı çekmeyeceğiz diye.

Konuşmalar devam ededursun Emre şaşkınlıktan küçük dilini yutmak üzereydi. Konuşanlar yağmur damlalarıydı. Şaşkınlığı artarak dinlemeye devam etti.

Bir yağmur damlası şu şekilde devam etti.

- İnsanlar çeşmeyi açınca akan suyu bitmez tükenmez bir hazine zannediyorlar herhalde. Akıttıkça akıtıyorlar. Bu kaynakların da bir gün tükeneceğini hiç düşünmüyorlar, dedi.

Bir diğeri:

- Ne yapsınlar canım, susuz temizlik olmaz, mecburen bol bol kullanıyorlar, diye cevapladı.
- Hayır, dedi ilk konuşan. Mesela şu anda bizi dinleyen şirin çocuk Emre. Geçen gün dişlerini fırçalıyordu. Bu sırada açtığı çeşmeyi kapatmayı hiç düşünmedi. Hiçbir işe yaramadan boşuna akıp giden su damlaları “ boşuna akıtma ziyan etme Emre, hiçbir işe yaramadan akıp gitmeyelim.” diye haykırdılar ama seslerini duyuramadılar, dedi. Bu konuşmalar olurken Emre hayretten donakaldı. Ne düşüneceğini şaşırmişti. Gerçekle hayal arasında gidip geliyordu. Ama söylenenler de doğrudu. Gerçekten de dişlerini fırçalarken arada suyu kapatmayı hiç düşünmemişti. Bunun savurganlık olacağı aklının ucundan bile geçmemişti. Bu şaşkınlığı yetmezmiş gibi defterleri, kitapları, kalemleri, elbiseleri, ayakkabıları ve okul çantası gibi eşyaları da koştura koştura geldiler. Sanki bir çizgi film seyrediyormuş gibi geldi Emre'ye.

“Eyvah!” dedi içinden. “ Bunlar da şimdi hakkımda kim bilir neler söylerler?” O, tam bunları düşünürken okul çantası, bir mahkeme başkanı edasıyla öksürerek söze başladı. Emre gözlerini kapattı, dinlemeye devam etti:

- Söylediklerin beni şaşırttı doğrusu yağmur kardeş. Çünkü Emre, düşünceli bir çocuktur. Tertipli düzenlidir. Savurganlık yapmayı sevmez. Ben iki yıldır Emre'nin kitaplarını, okul eşyalarını taşıyorum, neredeyse ilk günkü yeniliğimi koruyorum. Çünkü Emre, beni çok dikkatli kullanır. Olur, olmaz yerlere atmaz. Kirlenip yıpranmam için özen gösterir.

Emre'nin gömlek, pantolon ve ayakkabıları da hep bir ağızdan: “ Bizi de dikkatli kullanır, yıpratmaz.” dediler. Emre duydukları üzerine sıkıntılı halinden biraz kurtulmuş, rahatlamıştı. Yine de “Şimdi hangisi gelecek acaba?” diye düşünmekten kendisini alamıyordu. Tam bu sırada, haçlıkları gülümseyerek geldi.

- Emre, sen bizi çok dikkatli kullanıyorsun. İhtiyacın oldukça harcıyorsun. Bazı arkadaşların gibi ihtiyacın olmayan şeyleri sırf reklamlarda gördüğün için satın almıyorsun. Seni tebrik ediyoruz, dediler. Emre'ye iyice yaklaştılar ve onu yanağından öptüler.

Son sözü kitaplar söyledi:

- Çok doğru yapıyorsun Emre. Keşke bütün çocuklar eşyalarını senin gibi dikkatli kullansalar.

Şaşkınlığı iyiden iyiye artan Emre, birden karşısında annesini gördü. Ona:

- Sen de gördün mü anne, dedi. Annesi:
- Camı açıp önünde uyuduğunu mu yavrum? Üşütüp hasta olacaksın, diye cevap verdi. Gördüklerinin ve duyduklarının rüya olduğunu anlayan Emre'nin şaşkınlığı biraz azaldı.

Artık yağmur dinmişti. Dışarı çıkmak için annesinden izin aldı. Hazırlanırken hep gördüğü rüyayı düşünüyordu. Bir taraftan da o şaşkın haline gülmekten kendini alamıyordu.

Elif ARSLAN

V.9. TARLADAN FABRİKAYA PAMUK

Günlerden beri kafamda bir tek nakış var. Pamuğun yüzlerce, binlerce makine öpücüğünden sonra iplik olması. Melih Cevdet'in dediği gibi: “Gel benim şair

tabiatım çık ortaya. Gel benim renk sevgim, biçim sevgim, çekidüzen gayretim, örgü muhabbetim, Allah rızası için el ele verin, imdadıma koşun, gelin de hep birlikte pamuğun iplik oluşunu anlatalım.”

Pamuğu tarlada görmüş, her haline bayılmışım. Ama fabrikada görünce ayıldım. Pamuk tarlası kadar güzel bir tarla az bulunur. Sanki milyonlarca küçücük başlı, kalın dudaklı çocuk, üstlerinden geçen bir buluta tuzak kurmuşlar, her tarafını bir güzel ısırılmışlar hepsinin kalın dudaklarında bir tutam bulut. Ama insan bir defa fabrikaya girdi mi, bir defa pamuğun makinenin elinde ne hallere girdiğini seyre daldı mı, sen tarlayı da bulutu da manzarayı da bir kalem unut.

Pamuk nasıl iplik olurmuş? Ben ömrümde bu kadar keyifli, bu kadar güzel bir oluş görmedim. Kuvvetli bir hava baskısı, perişan pamuk yığınlarına bir hışım gibi dalıyor. Bu kudretli soluğun önüne düşen pamuk yığını ne olduğunun farkına varmadan eriyor. Açık mavi bir su, bir rüzgâr, bir elektrik nefesi kesiliyor. Bu acayip soluğun bir borudan fışkırdığını görmüyor, ancak hissedebiliyorsunuz. Biraz sonra öteki makineden bu renksiz rüzgâr bileğim kalınlığında bir süt çeşmesi gibi akmaya başlıyor. Daha bunun tadında doymadan aynı hışımla rüzgârın önüne düşüyor. Öteki makinede parmak kalınlığında çıkıyor. Bu cümbüş, bilek kalınlığındaki pamuğun kıldan ince kılıçtan keskin bir çizgi, bir makara ipliği haline gelmesine kadar devam ediyor. İplik makinenin dilediği kadar inceldi mi, dokuma işi başlıyor.

En büyük telaş, en büyük patırtı ve en büyük rutubet derecesi dokuma tezgâhlarının bulunduğu salonda. İşte burada bir kıyamettir kopuyor. Ama kıyametin böylesine can kurban!

Bedri Rahmi EYUBOĞLU

V.10. ÇÖMLEK USTASI KAMLUMBAĞA

Toprağı bereketi Avanos'ta çömlek ustası bir kaplumbağa varmış. Bölgenin en iyi çömlekçisi oymuş. Onun elinden çıkan çömlek hemen kendini belli ediyormuş. Onun çömleğine bir kez bakan bir daha bakmadan geçemiyormuş.

O bölgenin beyinin bir oğlu varmış. Bu bey oğlu, çalışana ve emeğe saygı duymazmış. Biraz da cahilmiş. Onun davranışlarından babası da memnun değilmiş. Ama bir türlü ona söz geçiremiyormuş.

Bey oğlunun, bir gün hatırlı misafirleri gelmiş. Bey oğlu da hatırlı misafirlerine çömlek almak istemiş. Çömlek ustası kaplumbağanın tezgâhına bir çocuğu göndermiş.

- Git, o kaplumbağanın yanına. Beni, bey oğlu gönderdi, de. Kırk tane çömlek al. Hazır yoksa başında bekle, tamamlasın. Parası neyse hemen öderiz.

Küçük çocuk, koşa koşa kaplumbağanın yanına gitmiş:

- Bey oğlunun emri var, demiş. Bana hemen kırk tane çömlek vereceksin.

Kaplumbağa:

- Şu anda elimde o kadar çömlek yok, demiş.

Çocuk kenarda paketlenmiş çömleri göstermiş:

- Şu kenarda duranları bana ver, demiş kaplumbağa.

Çocuk, kaplumbağanın bu sözüne şaşırılmış:

- Ama beni bey oğlu yolladı. O daha fazla para verir.

Kaplumbağa, kestirip atmış bu sefer:

- Her şey para ile değil. Olmaz dedik ya, veremem.

Kaplumbağanın bu yanıtına şaşırarak çocuk, gidip durumu bey oğluna anlatmış. Bey oğlu bu yanıtı çok kızmış:

- Çabuk söyle o kaplumbağaya, demiş. Usta oldum diye kendini ne sanıyor. Öğleye kadar benim siparişimi tamamlasın. O saate kadar tamamlamazsa sanatçı, usta dinlemem, gelip tezgâhını başına geçirdim.

Çocuk, tekrar gidip kaplumbağaya durumu anlatmış. Kaplumbağa hiç aldırmamış:

- Bu boyacı küpü mü, demiş, batırıp çıkaracaksın! Biz burada bir emek harcıyoruz. Çocuk gittikten sonra kaplumbağa biraz düşünmüş. Bey oğlunun

huyunu biliyormuş. O şimdi söylediği saatte gelir, olay çıkarırmış. Aklına bir şey gelmiş. Hemen kalkmış, tezgâhın başına geçmiş. Tıpkı kendisine benzeyen kaplumbağalar yapmaya başlamış. Kısa süre odanın içi, kendisinin benzeri birçok kaplumbağa ile dolmuş. Onları düzgün bir şekilde odanın içine dağıtmış. Bilmeyen biri, içeride birçok kaplumbağa var sanırmış.

Tam dediği saatte bey oğlu çıkmış gelmiş. Kapıdan:

- Nerede bu kaplumbağa? Çıksın ortaya, diye bağırmış.

Kendisine kimse yanıt vermeyince içeri girmiş. Bakmış ki içeride bir sürü kaplumbağa var.

- Vay, demiş, şuna bak! Akli sıra korkutmak için arkadaşlarını toplamış. Siz, şimdi görürsünüz!

Bey oğlu, bunu söyledikten sonra önüne gelen ilk kaplumbağa saldırmış.

Kaplumbağanın kırıldığını görünce:

- Vay! Bu çamurmuş, demiş. Şunda ki akla bak, bunların arasında kendini saklayacak! Bey oğlu bu sefer yanındaki başka bir kaplumbağaya tekme atmış. Ama o da çamur çıkmış. Bu sırada kapıya yakın duran kaplumbağa, yavaşça dışarı çıkıp kapıyı onun üzerine kilitlemiş.

Durmaksızın çamurdan kaplumbağalara saldıran bey oğlu, epey sonra kapının üzerine kilitletiğinin farkına varmış. Kapıya gelip bağirmaya başlamış:

- Kaplumbağa! Aç kapıyı!

Kaplumbağa ona yanıt vermiş:

- Kırıldığın kaplumbağaların aynısını yapmadan, seni oradan çıkarmam.

Bey oğlu bu sefer, daha çok bağirmaya başlamış. Ama kaplumbağa, onun bağırırlarına hiç aldırlış etmemiş. Bey oğlu, uzun süre içeride bağirmış, tehditler savurmuş. Sonunda sesini kesmiş. Biraz sakinleşince:

“ Ben koskoca bey oğluyum. Bu kaplumbağa bunları yapıyorsa ben daha iyisini yaparım.” diye düşünmüş.

Tezgâhın başına geçip çalışmaya başlamış. Akşama doğru kaplumbağa, kapının altından yiyecek bırakmış. Ertesi gün sabahleyin bey oğlu, yine kapıya vurmaya başlamış:

- Kaplumbağa, yeter artık! Aç şu kapıyı!

Kaplumbağa aynı yanıtı vermiş:

- Kırdığın kaplumbağaların aynısını yapmadan kapıyı açmam!

Bunun üzerine bey oğlu, kapının aralığından yaptığı bir kaplumbağayı uzatmış:

- İşte yaptım, sanki ne var bunda, demiş.

Kaplumbağa, bey oğlunun yaptığı kaplumbağayı almış. Bu hiçbir şeye benzemiyormuş.

- Olmamış, diyerek yere atıp kırmış.

Bey oğlu, bunun üzerine hemen bir yenisini yapıp kapının altından uzatmış. Kaplumbağa, buna da “olmamış” diyerek yere atmış. Biraz sonra bey oğlu, bir tane daha yapıp kaplumbağaya uzatmış. Kaplumbağa bunu da kırmış. O gün akşama kadar bey oğlu kaç tane yaptıysa kaplumbağa hiçbirini beğenmeyip kırmış. Bey oğlu, bunun üzerine, kaplumbağaya yeniden bağırıp çağırmaya başlamış. Ama bu sefer fazla uzatmamış, çabuk susmuş.

Bey oğlundan ertesi günü, daha ertesi gün, ondan sonrası gün hiçbir haber çıkmamış. Sadece, kaplumbağanın verdiği yemekleri düzgün bir şekilde yiyormuş. Kaplumbağa ne zaman kapının aralığından başka onu tezgâhın başında çalışırken görüyormuş.

Tam bir hafta sonra bey oğlu, kapının altından yeni bir kaplumbağa uzatmış. Bu kaplumbağanın üzerinde de şöyle bir not varmış: “ bu kaplumbağayı beğenmezsen bile kesinlikle kırma. Ben ona çok emek harcadım.” Kaplumbağa notu görünce, “Bu iş oluyor.” diye kendi kendine gülümsemiş.

Kaplumbağa ertesi gün yavaşça kapıyı açmış. Bakmış ki bey oğlu, arkası dönük, tezgâhın başında çalışıyor. Kaplumbağanın kapıyı açtığından haberi bile

olmamış. Kaplumbağa hemen diğer kasabalılara haber vermiş. Onlar da gelmişler, sessizce bey oğlunun çalışmasını izlemişler.

Neden sonra, bey oğlu arkasını dönünce kendisini seyredenleri fark etmiş. Hemen ayağa kalkmış, artık o sinirli, saldırgan bey oğlundan eser yokmuş. Sanki o adam gitmiş, yerine başkası gelmiş. Bey oğlu gelip kaplumbağanın önünde saygıyla eğilmiş:

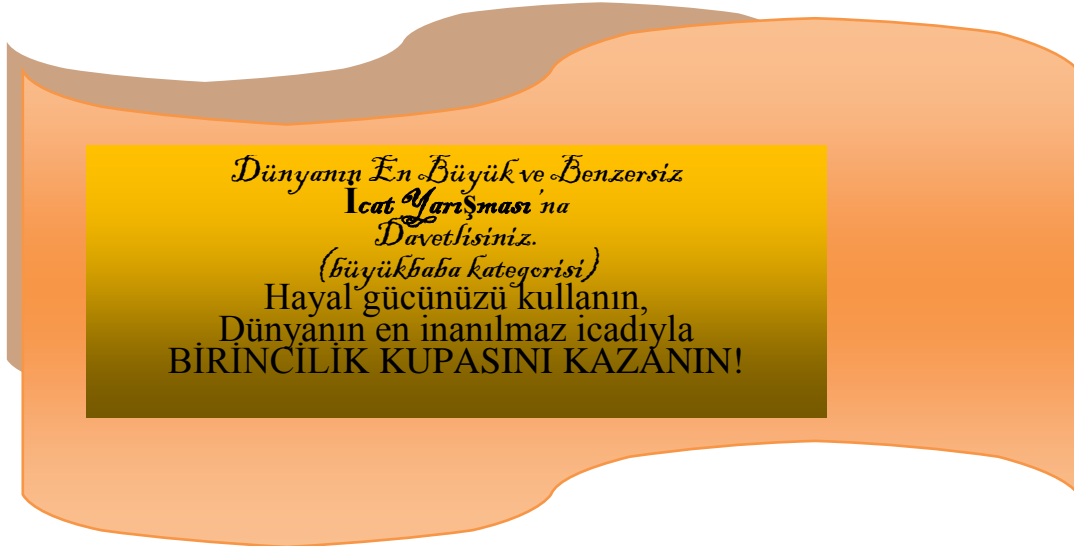
- Senden özür dilerim. Bay Kaplumbağa, demiş. Ben çalışmanın, emeğin ve sanatın değerini şimdi anladım. Asıl beylik; çalışmak, iş yapıp üretmekmiş.

Adnan ÖZVERİ

V.11. MUCİT DEDEMİN MÜTHİŞ İCATLARI

Benim dedem çok yaşlı ve çok akıllıdır. Bahçenin bir köşesindeki karanlık, tozlu atölyesinde, dünyanın en muhteşem şeylerini icat etmek için uğraşır.

Günün birinde dedeme bir davetiye geldi. Davetiyede diyor ki:

Dedem kafasını kaşdı. “ Acaba ne yapmam?” diye düşündü, taşında. O sırada Ninemin aklına bir fikir geldi:

“ Hayvanları konuşturabilmemizi sağlayan bir ‘ Hayvanları Konuşturan Büyülü Mikrofon’ yapmaya ne dersin? Bir zürafa ile sohbet ettiğini düşünsene! Ona ne sorardın?”

“ Ama nu daha önce yapıldı.” dedi dedem. “ Başka ne olabilir?”

“Ben bilmiyorum! Bir ‘Derin Denizleri Keşfedici’ yapabilirsin.” diye önerdim.

“ Okyanusun derinliklerine dalıp batık gemilerdeki hazineleri bulabiliriz ve okyanusun hâkimi oluruz.”

“ Gözünüzde kırmızı bir ‘Çok Katlı Astronot Taşıyıcı’ canlandırın!” dedi dedem, hayallere dalarak. “ sokaktaki duraktan binip uzayda gün boyu dolaşabiliriz! Dünya’yı Ay’dan seyretmeye ne dersiniz? Ya da Mars’ta piknik yapmak isteyen var mı?... Manzara hiç de fena değilmiş diye duydum!”

“ Eveet! Ya da bizim için ‘Süper Isıtmalı Zıp Zıp balon’ yapabilirsin.”dedim.” parkta hopyaya zıplaya dolaşırız. Üstelik ne soğuk havada üşürüz ne de düşersek oramızı buramızı acıtırız!”

“ Durun yahu! ‘Müthiş Mekanik Pır Pır Kanat’da yapabilirim!” dedi dedem, kollarını sallayıp havalara sıçrayarak. “Kuşlarla birlikte en yüksek binaların üzerinden geçip bulutlara doğru uçabiliriz!”

“ Ya da belki benim için bahçe işlerinde kullanabileceğim bir ‘Toprak Kazıcı Köstebek’ yapabilirisin.” dedi ninem.

Saat geç olmuştu, dedem birden haykırdı:

“ Tamam, buldum! Ne yapacağımı biliyorum!” dedi ve bahçedeki atölyesine koşup çalışmaya başladı. Gece boyunca atölyesinden testere, çekiç sesleri yankılandı. Tak tuk! Kırt kırt! Çat çüt!

Ertesi gün dedem yorgundu ama gülümseyerek atölyesinden çıktı. Gizemli makinesini kocaman bir battaniyenin altına saklamıştı. Yaptığı şeyin ne olduğunu söylemesi için yalvardık, ama söylemedi. “bu bir sır!” dedi göz kırparak. “ Bekleyin göreceksiniz.”

Yarışma günü geldi çattı. Dedem, makinesinde birkaç küçük ayarlama yaparken ben de etrafa bir göz atmaya karar verdim.

“Muhteşem Görünümlü Yıkar sıkır Ütü Yapar” denen bir makine gördüm. Bir de “Kendinden Sabunlamalı Küvet” ve daha başka pek çok acayip icat. Derken sıra dedeme geldi. Herkes heyecanla nefesini tutmuş, onun inanılmaz icadını görmek için bekliyordu...

“Baylar ve bayanlar!” diye bağırdı dedem. “İşte huzurlarınızda Görüntülü Kokulu Tıngır Mıngır Muhteşem Masal anlatır.” Battaniyeyi çekti ve makinenin düğmesine bastı. Masal makinesi pır pır ederek çalıştı. Dedemin icadı birbirinden güzel masallar anlatırken herkes büyülenmişçesine olduğu yerde kalakalmıştı. Havada uçuşan görüntülere bakıyor, çıkan sesleri dinliyor, aramızdan süzülen kokuları içimize çekiyorduk.

Hepimiz dedemi coşkuyla alkışlayıp kutladık ve birincilik kupasının onun hakkı olduğuna karar verdik.

O gece, dedemin icadını deneme sırası sonunda bana gelmişti. Ama dedem düğmeye basınca masal makinesinden dumandan başka bir şey çıkmadı...

“Çakada... Çaaat!”

“Evvel zaman içinde, kalbur güvercin peşinde, gökten üç muz düşmüş üç de balık köftesi bu masal burada biter, haydi iyi geceler.”

Dedemin muhteşem icadı bozulmuştu. “ aman canım, boş ver!” dedi dedem kıkır kıkır gülerek. “ En iyisi, ben sana bir masal anlatayım.”

Dedem böyle dedikten sonra, bir çift müthiş tüylü mekanik pır pıt kanat takmış küçük bir kızın bütün dünyayı gezerken yaşadığı sihirli maceralarla dolu harika bir masal anlattı.

Uykudan gözlerim kapanırken “ Masal anlatan bir makineye ne gerek var!” diye düşündüm. “ Benim dedem harikalar harikası, ak saçlı bir masal ustası! Dünyadaki dedelerin en tatlısı.”

Richard Johnson (çev.: Şiirsel Taş)

V.12. GEÇMİŞ ZAMAN MİSAFİRLERİ

Bayrak törenindeydik. İstiklâl Marşı'nı okumuş, sınıflarımıza girmeyi bekliyorduk. Okul müdürümüz mikrofonu eline aldı ve konuşmaya başladı:

- Sevgili çocuklar, bugün saat 10.00'da okulumuzu önemli misafirler gelecek. Misafirlerimizi, okulumuzun tiyatro salonunda ağırlayacağız.

Okul müdürümüzün bu sözlerinden sonra sınıf arkadaşım Tuğrul heyecanla, misafirlerin kimler olduğunu sordu. Bunun üzerine müdürümüz:

“Sabırlı olun çocuklar. Bu bir sürpriz. Şimdi söylersem sürprizi kalmaz. Sadece şunu söyleyebilirim. Aramızda yüzyıllar öncesinden gelecek olan misafirlerimiz, bilim dünyasına önemli katkılar sağlamış çok değerli Türk bilginleridir.” dedi.

Şaşırıp kalmıştık. Çok eski zamanlarda yaşamış bu bilginler kimlerdi ve şimdi nasıl yanımıza geleceklerdi?

O gün misafirlerin okulumuza geleceği anı sabırsızlıkla bekledik. İkinci ders tamamlandıktan sonra düzgün bir şekilde tiyatro salonuna girdik. Tiyatro salonunun duvarında Türk kültürüne ve bilime önemli hizmetleri dokunmuş Türk büyüklerinin resimleri asılıydı.

Resimleri incelemeye başladım. Resimlerin altında, resimdeki kişilerle ilgili ilginç bilgiler yer alıyordu. Bu bilgileri okudukça merakım daha fazla artıyordu.

İbn-i Sina: Eserleri Avrupa üniversitelerinde 600 sene ders kitabı olarak okutulmuştur. Tıbbın babasıdır.

Harezmi: Sıfırı ilk kullanan Türk bilginidir. Batılı bütün bilginlerce Dünya düz kabul edilirken Dünya'nın yuvarlak olduğunu 9. Yüzyılda kanıtlamıştır.

Piri Reis: 400 sene önce bugünküne yakın dünya haritasını çizmiştir.

Hezarfen Ahmet Çelebi: Takma kanatlarla uçan ilk bilginidir.

Ali Kuşçu: İlk defa Ay'ın şekillerini anlatan kitabı yazmıştır. Astronomi bilginidir.

Acaba bu bilginlerin hangileri gelecekti? Misafirlerin gelmesine artık dakikalar vardı. Herkes yerini almış ben de oturacağım yere geçmiştim. Biraz sonra okul müdürümüzün hemen önüne tuhaf giyimli iki kişi salona girdi. Kıyafetleri, bu adamların çok eski zamanlardan geldiklerini gösteriyordu. Misafirler sahnedeki yerlerini almışlardı. Müdürümüz önce kısa bir konuşma yaptı:

“ Sevgili Çocuklar,

Şu anda, yüzyıllar öncesinden gelmiş çok değerli bilginlerimizi ağırlıyoruz. Bu değerli bilginlerimiz, İbn-î Sina ve Farabî’dir. Onlar, bilim dünyasına büyük hizmetlerde bulunmuş, bilimin gelişmesinde önemli katkılar sağlamışlardır. Misafirlerimiz, sizin sorularınızı cevaplamak için geldiler.” dedi ve kürsüden indi.

Arkadaşlarımızdan bu büyük bilim insanlarını tanıyanlar vardı. Arka sıralardan bir abla: “ İbn-î Sina Bey’e bir sorum olacak.” Deyince İbn-î Sina:

“ Buyur kızım.” dedi:

“ Efendim, ‘Şifa’ isimli bir ansiklopediniz ve Avrupa üniversitelerinin tıp fakültelerinde yüzyıllarca okutulan ‘Kanun’ isimli tıp kitabınız olduğunu biliyoruz. Ayrıca çok sayıda kitap yazdığınızı okumuştum. O zamanın zor şartlarında bu kadar kitabı nasıl yazdınız?”

“Hakkımda bu kadar bilgiye sahip olman beni çok mutlu etti kızım. Evet doğrudur. O zamanda bilgiye ulaşmak o kadar kolay değildi. Bakıyorum da bugün her şey elinizin altında. Parmaklarınızla klavyenin tuşlarına dokunmanız yetiyor. Bilgisayar ağları (internet) yoluyla istediğiniz bilgiye anında ve rahatlıkla ulaşabiliyorsunuz. Bizim zamanımızda öğrenmek ve bilgiyi elde etmek çok zordu. Mum ışığında kitap okur ve ders çalışırdık. Yazılarımızı, dizlerimiz üstünde yazardık. Kim bilir, şimdiki imkânları bulsaydık belki daha çok şey öğrenir ve üretirdik.”

Bir başka arkadaşımız Farabî’ye:

- Sizin, zamanınızın birçok bilgisine sahip önemli bir bilim insanı olduğunuzu dedemden duymuştum. Bu bilgilere nasıl ulaştığınızı bize anlatabilir misiniz? Farabî, arkadaşımızın sorusu üzerine ayağa kalktı:

“ Evet, ben öğrenmek ve yeni bilgileri araştırmak için zamanınım çoğunu kütüphanelerde geçirdim. Yeni şeyler öğrenmek için çok dolaştım, çok okudum. Arapça ve Farsçanın yanında o zamanın Batı’da geçerli dillerinden Yunanca ve Latinceyi de öğrendim.”

“Bu kadar dili nasıl öğrendiniz?”

“Çok kolay oldu bu. Önce yaşadığım çevrede Türkçe dışında konuşulan dilleri öğrendim. Bir dili iyi öğrendikten sonra diğerlerini öğrenmek çok kolay oldu. İnanıyorum ki bunu siz de rahatlıkla başarabilirsiniz. Yeter ki isteyin ve öğrenmek için çaba sarf edin. Ama her şeyden önce bir işi yapacağınıza dair kendinize güvenin. Hele bu zamanda dil öğrenmek daha kolay. Şimdiki zamanda yaşayan insanların en az üç dil bilmesi gerekiyor.”

“Efendim siz müzikle de uğraşmışsınız.”

“ Evet. Sesle ilgili önemli müzik çalışmalarım var. Ben daha çok müzik, felsefe, matematik ve fizikle uğraştım. Ayrıca müzikle ilgili çalışmalarımı bir kitapta topladım.”

...

Bu önemli misafirlerle sohbetimiz yaklaşık iki saat sürdü. Konuşmaların sonunda misafirlerimizin, aslında Devlet Tiyatrosu sanatçıları olduklarını öğrenince şaşkınlığımız biraz ortadan kalkmıştı.

Misafirlerimizin bize son sözleri ise şunlar olmuştu:

“ Sevgili çocuklar, tarihimiz, resimleriyle sizlerin salonunun süsleyen çok değerli bilim insanları ile doludur. Siz, önce onların başarılarını öğrenerek sonra da onların yaptıklarının daha fazlasını yapmak için çok çalışacaksınız. Büyük önderimiz Atatürk’ün dediği gibi:

“ Bir millete gideceği yolu gösterirken dünyanın her çeşit ilminden, buluşlarından, yükselmelerinden faydalanılmalıdır. Fakat unutmayalım ki asıl temeli kendi içimizden çıkarmak mecburiyetindeyiz.”

Komisyon

V.13. SIRA SIRA BONCUKLARINDAN MİNİ MİNİ BİLGİSAYARLARA

Bundan yaklaşık 70 yıl öncesine kadar kimse bilgisayar diye bir aygıtın olabileceğini düşünemezdi. Oysa bugün hemen her evde bir bilgisayar var. Üstelik de günümüzün bilgisayarları göz açıp kapayıncaya kadar trilyonlarca işlem yapabiliyor. Bilgisayarın tarihini adım adım keşfetmeye ne dersiniz?

Boncuklarla Hesap

Günümüzde bilgisayarların yaptığı karmaşık hesap işlemlerini geçmişte insanlar yapardı. Ancak hesap yapmak zor işti. Hem işlemler uzun sürüyordu hem da hata yapma olasılığı çok yüksekti. Bu yüzden insanlar, hesap işlemlerini kolaylaştıran aygıtlar geliştirmeye başladılar. Bu aygıtların ilk örneklerinden biri bundan binlerce yıl önce Babillerin geliştirdiği düşünülen “abaküs”tür. Çubuklara geçirilmiş boncuklardan oluşan abaküs, aynı zamanda bilgisayarın ilk örneği olarak da kabul edilir.

Hesap Makineleri geliyor.

Zaman içinde, hesap işlemlerini daha kolay yapmayı sağlayan buluşlar ortaya çıkmaya başladı. Yaklaşık dört yüz yıl önce Alman Profesör Wilhelm Schickard (Vilhelm Şikard) ilk hesap makinesini geliştirdi. Schickard (Şikard), ünlü matematikçi ve gökbilimci Johannes Kepler (Yohannes Kepler)’in hesap işlerini kolaylaştırmak istiyordu. Bunun için 1623’te bir hesap makinesi yapmaya başladı. Ancak veba salgınında yaşamını kaybetti ve makinesini tamamlayamadı. Ancak planları doğruydu, makine çalışıyordu. O nedenle hesap makinesini bulan kişi Schickard (Şikard) olarak kabul edilir.

Delikli Kartlar

Joseph Marie Jacquard (Jozef Mari jekar) adlı Fransız buluşçu, 1801’de üzerine delikler açtığı kartları kumaş dokuma makinelerinde kullanmaya başladı. Kartların üzerindeki delikler dokuma sırasında kumaş üzerine desen oluşmasını sağlıyordu. Bu delikli kartların benzerleri ilk bilgisayarlarda veri girişi yapmak amacıyla kullanıldı.

Çağdaş Bilgisayarlar Doğuyor

Farklı amaçlarla kullanılabilen ilk bilgisayar 1941’de geliştirildi. Alman bilim insanı Konrad Zuse’nin geliştirdiği Z3 adlı bilgisayar dört işlem yapabiliyordu. Verileri girmek için delikli kartların kullanıldığı Z3, 1944’te bir bombardımanda yok olana kadar uçaklarla ilgili hesapların yapımında kullanıldı. Ardından 1944’te Colossus (Kolossus) ve Amerikan Harvard Mark 1 (Harvid Mark 1) çağdaş bilgisayarların ilk örneği olarak kabul edilir.

Kocaman Bilgisayarlar

1945’te tasarlanan bilgisayarlar, bir apartman dairesini kaplayacak kadar büyüktü. Bu bilgisayarlar hesap yapabiliyor, sonuçların çıktısını yazıcıdan alabiliyordu.

Bilgisayarlar Gittikçe Küçülüyor

Bilgisayarlar zaman içinde daha küçük boyutlarda üreilmeye başlandı. Özellikle 1947’de transistor ün bulunmasıyla bu küçülme daha da hızlandı. 1960 yılında yeni bir bilgisayar modelinin geliştirilmesiyle de bilgisayarlar daha ucuza üreilmeye başlandı ve ilk bilgisayar oyunu tasarlandı.

Kişisel Bilgisayar Çağı Başlıyor

İlk kişisel bilgisayar, 1970’te John Blankenbaker (Con Blenkınbeykır)’ın geliştirdiği Kenbak-1 oldu. Ancak Kenbak-1’in ekranı ve klavyesi yoktu. Üzerindeki düğmelerle programlanıyordu. Sonuçlar da ışıklı göstergelerde görüntüleniyordu.

Hoş Geldin Masaüstü Bilgisayar

Günümüzdeki masaüstü bilgisayarların ilk örneği 1981 yılında piyasaya çıktı. Aynı yıl ilk taşınabilir bilgisayar da üretildi. Büyükçe bir bavul görünümündeki bu 12 kilogramlık bilgisayarın klavyesi, ekranı ve disket sürücüsü de beraberinde bulunuyordu.

Şimdiki Bilgisayarlar Çok Hızlı

Günümüzde kullandığımız masaüstü bilgisayarlar ilk örneklerinden çok daha yüksek bir işlem gücüne sahiptir. Bellekleri de çok daha geniştir. Masaüstü bilgisayarlara fare ve benzeri aygıtlar da bağlanabiliyor. Bunlar, bilgisayarların

kullanımını çok kolaylaştırıyor. Taşınabilir bilgisayarlarla birlikte bilgisayarın boyutları da neredeyse bir defter kadar küçük olabiliyor. Üstelik bunlar, eskiden bir odayı dolduracak kadar kocaman olan bilgisayarlardan daha hızlı çalışıyor.

Levent DAŞKIRAN

V.14. SORU BALONLARI

Bir varmış bir yokmuş. Gökyüzünün çok uzak bir yerinde, minicik bir gezegen varmış. Bu gezegende yaşayan çocuklar, o kadar meraklı, o kadar meraklıymış ki sabah uyanır uyanmaz soru sormaya başlar, akşam olup uyuyana kadar bilmedikleri ve öğrenmek istedikleri her konuyu araştırırlarmış.

Bu çocukların sorduğu her soru bir balon olup havaya uçarmış. Çocuklar sorular sordukça bu balonlar gökyüzünde uçuşur, sonra uzay boşluğunda kaybolurmuş.

Her sorunun bir rengi varmış. “Gündüzleri neden yıldızlar görünmez?” diye sorunca gökyüzünde mavi balonlar uçarmış. “Yapraklar neden yeşildir?” diye sorunca da yeşil balonlar... Güneşle ilgili sorular turuncu balonlara girip uçuşur, toprakla ilgili sorular kahverengi balonlar olurmuş. Bu nedenle bu gezegenin atmosferinde her gün renk renk binlerce balon yükselirmiş.

Sorular soran bu çocuklar, sorularının cevaplarını öğrendikçe daha bilgili, daha akıllı olurlarmış. O küçücük gezegende büyüyen bu akıllı çocuklar, büyüklerin bile düşünemeyeceği çok ilginç, çok yararlı şeyler icat ederler, ülkelerini daha gelişmiş bir ülke haline getirirlermiş.

Bir gün bu gezegende yaşayan akıllı çocuklardan biri, kendi programladığı bilgisayarın ekranından gökyüzünü incelerken daha önce hiç görmediği bir gezegen görmüş. Bu gezegende milyonlarca hatta milyarlarca insan yaşıyormuş. Kalabalık şehirlerde, üst üste pencereleri olan binaların içinde oturuyor, her sabah asık bir yüzle bu evlerden çıkıp akşamları daha asık bir yüzle yine bu evlere dönüyorlarmış.

Ekranında görülen bu kalabalık gezegende milyonlarca da çocuk varmış. Bisiklete binen, kaydırdan kayan, seksek oynayan... Ama bu çocukların çoğu, televizyon ekranının karşısında saatlerce hiç kıpırdamadan oturuyormuş. Akıllı

çocuk bilgisayar ekranını biraz daha netleştirmiş. Renkleri iyice ayarlamış. Ama hayır! Bu gezegeninin atmosferinde renkli balonlar uçuşmuyormuş! “Nasıl olur? Bu gezegende yaşayan çocuklar hiç mi soru sormuyor?” diye hayrete düşmüş akıllı çocuk.

Ekranı biraz daha netleştirmiş. Balonları görememiş. Renkleri iyice ayarlamış. Bakmış bir evde bir çocuk kitaplarla dolu bir odada televizyon izliyor. Raflarda sıra sıra kitaplar, dizi dizi ansiklopediler... Ama çoğuna dokunulmamış, sayfaları çevrilmemiş... Anlaşılan ekranda gördüğü bu gezegendeki çocuklar fazla soru sormuyor, sormadığı için de merak edip kimse kitapları karıştırmıyormuş.

Minik gezegendeki bütün akıllı çocuklar, bilgisayar ekranının karşısında toplanıp kitap okumayan bu gezegeni hayretle izlemişler. Aralarından biri ortaya bir atmış. “Eğer orada yaşayan çocuklar soru sormaya başlarsa onlar da bizim gibi bol bol araştırır, durmadan kitap okurlar. Ne dersiniz, onlara yardım edelim mi?”

O günden sonra kendi balonlarına ekranda gördükleri gezegenin koordinatlarını vermişler. Renk renk soru balonları hep birlikte kitap okumayan gezegenin atmosferinde uçuşup gökyüzünde dolaşmaya başlamış. Meraklı kuşlardan biri uçarken gördüğü bu balonlardan birini gagasıyla patlattığında, balonun içindeki sorular yağmur gibi gezegene yağmış. O zaman o gezegenin çocukları renk renk sorular sormaya ve cevabını bulamadıkları soruların çözümlerini kitaplarda aramaya başlamışlar.

Gün gelip bütün balonlar patladığında bu gezegendeki çocuklar da minik gezegendeki akıllı çocuklar kadar bilgi sahibi olacak ve belki onlar da bir gün kendi soru balonlarını, kitap okumayı bilmeyen başka bir gezegene göndereceklermiş.

Aytül AKAL

V.15. MUTLU PARK

Evvel zaman içinde, belki sizin kentte belki bizim kentte çok güzel bir park varmış. Bu parkın ortasındaki gölcükte kırmızı mavi balıklar, yeşil başlı ördekler, bembeyaz kuğular dolaşmış. Gür yapraklı, yemyeşil ağaçlarda barınan kuşlar, gün doğumundan gün batımına değin parkı cıvıltılarıyla doldururlarmış. Yeşil çayırları,

mis kokulu rengârenk çiçekler süslemiş. Kentteki herkes bu parkı çok severmiş. Çocuklar, gençler, yetişkinler ve yaşlılar buraya gelir, dinlenip eğlenir, güzel bir gün geçirip gidermiş.

Günlerden pazartesiymiş. Öğle üzeri nu parka bir öğrenci gelmiş. Yemyeşil bir ağacın gölgelendirdiği çimenlerin üzerine yerleşmiş. Annesinin yaptığı böreği yemiş, ayranını içmiş. Çevresindeki güzellikleri izleyerek eğlenip dinlenmiş. Birden uzaklardan, okul zilinin çaldığını işitmiş. “ Eyvah, geç kaldım!” demiş. Börek kâğıdını ve ayran kutusunu çimenlerin üzerinde unutarak alelacele kalkıp gitmiş. Oysa çöp kutusu, kenarda onu beklemekteymiş.

Ertesi gün, aynı parka iki çocuk daha gelmiş. Onlar da aynı ağacın altında oturup mısırlarını yemişler. Çimenlerin üzerindeki börek kâğıdını ve ayran kutusunu görmüşler. Çöp kutusuna kadar gitmeye üşenmişler. Onlar da mısır koçanlarını, börek kâğıdıyla ayran kutusunun yanına bırakıp gitmişler. Şimdi çimenlerin üzerinde bir börek kâğıdı, bir ayran kutusu ve iki mısır koçanı varmış. Oysa çöp kutusu, hemen oracıkta bomboş durmaktaymış.

Ertesi gün, günlerden çarşambaymış. Aynı parka üç çocuk daha gelmiş. Hepsinin elinde birer su şişesi ve birer pasta varmış. Orada bir yere oturup pastalarını yemişler, sularını içmişler. Sonra da su şişelerini ve pasta kâğıtlarını çimenlerin üzerindeki diğer çöplerin yanına atıp gitmişler. Şimdi çimenlerin üzerinde bir börek kâğıdı, bir ayran kutusu, iki mısır koçanı, üç pasta kâğıdı ve üç su şişesi varmış. Oysa çöp kutusu, hemen oracıkta bomboş durmaktaymış.

Ertesi gün, günlerden perşembeymiş. Aynı parka ellerinde elmalarını yiye yiye dört çocuk gelmiş. Bunlar da elmalarını bitirmişler. Koçanlarını aynı ağacın dibine, çimenlerin üstüne atıp gitmişler.

Şimdi çimenlerin üzerinde bir börek kâğıdı, bir ayran kutusu, iki mısır koçanı, üç pasta kâğıdı ve üç su şişesi, dört elma koçanı varmış. Çöp kutusu, bunların niye çimenlerin üzerine bırakıldığını bir türlü anlayamamış.

Ertesi gün, günlerden cumaymış. Aynı parka beş çocuk gelmiş. Hepsinin elinde birer muz varmış. Çocuklar, parkta biraz koşuşup oynamışlar. Sonra çimenlerin

üzerine oturup konuşa gülüşe muzlarını yemişler. Sonra da muz kabuklarını çimenlerin üzerine fırlatıp gitmişler.

Şimdi çimenlerin üzerinde bir börek kâğıdı, bir ayran kutusu, iki mısır koçanı, üç pasta kâğıdı ve üç su şişesi, dört elma koçanı ve beş muz kabuğu varmış. Çöp kutusu, artık umutsuzlaşmaya başlamış.

Ertesi gün, günlerden cumartesiymiş.

Gençler, arkadaşlarıyla; anneler babalar, çocuklar; dedeler, nineler torunlarıyla parka gelmişler. Parkta gezip eğlenmişler. Kuş cıvıltılarını dinleyip çiçekleri, ördekleri, kuğuları seyretmişler. Kurabiyeler, çörekler, simitler yemişler; ayranlar, meyve suları içmişler. Hepsinin kâğıdını, kutusunu, kabını, şişesini oracıkta bırakıp gitmişler.

Çimenlerin üstü yavaş yavaş çöplerle örtülmeye başlamış. Çöp kutuları bu duruma üzülmekten başka bir şey yapamamış.

Ertesi gün, günlerden pazarmış. Kentte, o gün neredeyse herkes tatil yapmaktaymış. Park, daha sabahın erken saatlerinde dolmaya başlamış. İnsanlar, ailece veya arkadaşlarıyla parka gelmişler. Yaygılarını yaymışlar, yerleşip oturmuşlar. Konuşup gülüşmüşler. Oynayıp eğlenmişler. Mangallarını yakıp köfteler pişirmişler. Sofralar kurup yiyip içmişler. Karınlarını bir güzel doyurmuşlar.

Akşam olunca yaygılarını toplamışlar. Eşyalarını alıp yola koyulmuşlar. Ama mangallarının küllerini, yemek artıklarını, yiyecek kutularını, kâğıt peçeteleri, kâğıt tabakları, plastik şişeleri, plastik bardakları ve daha çok birçok şeyi çimenlerin üzerinde bırakmışlar. Çöp kutusu bu duruma dayanamayıp ağlamış.

Ondan sonra günler ve haftalar böyle geçmiş. Parka gelenler, yediklerinin içtiklerinin kabuklarını, koçanlarını, kutularını kaplarını çimenlerin üzerine atıp atıp gitmiş. Bu çöpler, biriktikçe çöp tepeleri oluşmuş. Çevre çok kötü kokmuş. Çiçekler sararıp solmuş. O yemyeşil çimenler yok olmuş. Ağaçlardaki kuşlar, göldeki ördekler, kuğular parkı terk edip gitmiş. Parka sinekler, böcekler, fareler, kediler, köpekler dolmuş. İnsanlar artık parka giremez olmuş.

Günlerden bir gün parka bir çocuk gelmiş. Meğer bu çocuk, okula yetişmek isterken aceleyle börek kâğıdını ve ayran kutusunu çimenlerin üzerinde unutan öğrenciymiş.

Çocuk, parkın o çöplüğe dönmüş hâlini görünce çok üzölmüş. “Keşke börek kâğıdını ve ayran kutusunu çöp kutusuna atsaydım. Onları çimenlerin üzerinde bırakmasaydım.” demiş. Gözlerinden iki damla gözyaşı süzölüp yanaklarından akıvermiş.

Daha sonra çocuk, koşu koşu gidip okula varmış. Bütün arkadaşlarını çağırıp çevresinde toplamış. Gözyaşları içinde yaptığı yanlışı onlara anlatmış. Çocuklar hemen oracıkta bir karar vermişler. O gün okul çıkışında da bunu uygulamaya geçmişler.

Şarkılarla türkülerle parklarına girmişler. Yerlerdeki çöpleri, tırmıklarla küreklerle toplayıp çöp kutularına doldurmuşlar. O kadar çöp varmış ki hepsini bir günde bitirememişler. Günlerce parkta uğraşmışlar ama sonunda bu işin üstesinden gelmişler. Parkı el birliğiyle tertemiz yapmışlar.

Park tertemiz olunca sinekler, böcekler, fareler, kediler ve köpekler çekip gitmişler. Çimenler yeniden bitip yeşermiş. Çiçekler boy atıp parka renk vermiş. Giden bütün kuşlar, serçeler, sakalar, güvercinler, ördekler, kuğular hep geri dönmüş. Böylece park yeniden canlanıp güzelleşmiş.

Park böyle güzelleşince insanlar durur mu? Anneler bebeklerini, çocuklarını alıp parka getirmiş. Öğrenciler okul çıkışlarında parka uğramayı alışkanlık edinmiş. Gençler arkadaşlarıyla sözleşip parkta eğlenmiş; nineler, dedeler, parkta dinlenmiş. Hafta sonları park yeniden şenlenmiş. Ama kimse yerlere, çimenlerin üstüne tek bir çöp olsun atmamış. Herkes yediği yiyeceğin artığını, çöpünü, koçanını, kutusunu, kâğıdını çöp kutularının içine bırakmış. Böylece park sonsuza kadar tertemiz, rengârenk cıvı cıvı kalmış.

Tuncel ALTINKÖPRÜ

V.16. DEDEMDEN ÖĞRENDİKLERİM

Günlerden cumartesiydi ve dışarıda çok güzel kar yağıyordu. Gizem, pencerenin önünde oturmuş, kar yağışını seyrediyordu. Kar tanelerinin beyaz gülücükler dağıtarak süzüle süzüle yere inmesini seyretmekten büyük bir mutluluk duyuyordu.

Yandaki kanepede oturan dedesine heyecanla seslendi.

- Dede dede, bak! Her yer nasıl da bembeyaz oldu.

Dedesini dışarıya baktı ve Gizem'e:

- Evet, benin güzel kızım, tıpkı pamuk tarlası gibi.
- Ama dede, pamuk tarlası sıcak olmaz mı? Kar ise üşütür. Bir de üşütmese ya!

Gizem o sırada, evlerinin hemen önündeki ağaca bir serçenin konduğunu gördü. Serçe, tüylerini kabartmış, vücut ısısını ayarlamaya çalışıyordu. Evin içi sıcaktı, dışarı ise soğuk. Kar güzeldi ama soğuk olmasa daha güzel olacaktı. Gizem, dedesine:

- Dede bak, ağaca bir serçe kondu. Nasıl da büzülmüş öyle!
- Gizemciğim, serçenin tüyleri onu soğuktan ve hasta olmaktan korur.

Gizem bu arada hafifçe öksürdü. Bunun üzerine dedesi:

- Biz de kendimizi hastalıklara karşı korumalıyız, değil mi Gizemciğim, dedi.

Gizem, dedesinin söylediğine karşılık veremedi. Serçenin hâline çok üzülmüştü. Odasına gitti ve eline günlüğünü aldı. Günlüğüne kar tanelerini yazmak istedi. Aklına dışarıdaki serçe geldi.

Birden üşüdüğünü hissetti. Canı sıkıldı hiçbir şey yazamadı. Tekrar dedesinin yanına geldi ve ona:

- Dedeciğim, şimdi o serçenin evi yok mu?

- Olur mu kızım, bütün gökyüzü, yeryüzü, ormanlar, ağaçlar, dışarıda gördüğün her yer onun evidir.
- Ama şimdi üşütüp hasta olacak!

Dedesi Gizem'i yanına çağırarak:

- Gel bakalım benim yüreği sevgi dolu torunum, seninle biraz konuşalım, dedi ve anlatmaya başladı:
- Aslında kar demek temizlik demektir. Soğuk havalarda mikropların bir kısmı yaşayamaz. Ancak biz yine de üşütüp hasta olmamak için tedbirli olmalıyız. Özellikle soğuk havalarda giydiklerimize ve yediklerimize çok dikkat etmeliyiz.
- Dedeciğim, mikroplar canlı mıdır?
- Elbette canlıdır. Mikroplar gözle görülmeyecek kadar küçük varlıklardır. Vücudumuza girerlerse hasta oluruz. Bazı mikroplar zehir üretirler ve güçlü ordular oluştururlar. Ama bunlar düşman orduları gibidir.
- Nasıl yani dedeciğim? Mikropların orduları mı var?
- Evet kızım, mikroplar, ortamını bulduklarında çok hızlı çoğalırlar ve birlikte hareket ederler. Ama hiç merak etme. Bizim de vücudumuz da dışarıdan gelecek mikrop saldırılarına karşı çeşitli tedbirler olmayı ihmal etmez. Eskiden insanlar düşman saldırılarından korunmak için taş duvarlardan oluşan dayanıklı kaleler yaparlar ve bir düşman saldırısı sırasında bu kalelere sığınmışlar. Bizim de vücudumuzun derisi kale duvarı gibidir ve onun kadar dayanıklıdır. Ayrıca vücudumuzda dışarıdan gelen mikrop saldırılarına karşı savunma yapan hücreler vardır. Bu hücreler tıpkı askerler gibi bizi mikrop saldırılarından korurlar.
- Benim iyice kafam karıştı dede. Askerle, mikroplar, saldırılar, hepsi birbirine girdi.

Şimdi senin anlattıkların kafamda, bir o yana bir bu yana koşturup duruyor.

- O zaman kızım, kulağı iyice bana ver ve söylediklerimi can kulağıyla dinle.
- Dede, benim iki kulağım dışında bir de can kulağım mı var?

- Benim şakacı torunum, her şeye nasıl da bir kulp bulursun. Anlatacaklarımı dikkatli dinle de can kulağın var mı yok mu onu sonra konuşuruz. Aslında mikroplar sağlıklı derinin içinden geçemez. Ancak derimiz yaralanır da bize o yarayı temiz tutmazsak mikroplar bu yarıdan içeri girebilir.
- Peki dedeciğim, mikroplar başka nerelerden vücudumuza girebilir?
- Mikroplar ağız ve burun gibi deliklerden vücudumuza girebilir. Ancak vücudumuzdaki mikropların girebileceği bu tür yerlerin hepsi koruma altındadır.
- Dede, ben gene anlamadım. Nasıl koruma altındadır ki! Ağzımızı ve burnumuzu koruyan nöbetçi askerler mi var?
- Bak bu verdiğin örneği sevdim. Şimdi beni iyi dinle. Örneğin burnumuz. Burnumuzda soluduğumuz havadaki mikropları yakalayan yapışkan kıllar vardır. Bu kıllar, mikropların vücudumuza girmesini engeller. Tükürük, mikropları alıp midemize yollar. Midemizde bulunan bir çeşit su ki buna öz su denir, pek çok mikrobu öldürebilir.
- Başka neler vücudumuzu mikroptan korur dede?
- Sabret kızım. “ Sabırla koruk helva olur.” demiş atalarımız.
- Bak gene anlamadım, dede.
- Ne demiştik. Vücudumuz tıpkı kale gibidir ve bu kalenin her yanında nöbetçi askerler vardır. Kulak deliğimizde mikropları yakalayan ve onların içeri girmesine engel olan kulak sıvısı ve tüyler vardır. Derimizde de ter gözenekleri bulunur. Bu küçük delikler terin dışarı çıkmasını sağlar. Temiz ter mikropları öldürür, oysa beklemiş ter, kir biriktirir. Bu yüzden düzenli yıkanmamız gerekir, yoksa vücudumuz mikropların saldırısına açık hâle gelir.
- Mikroplar ağzımızdan girerse ne olur?
- Ağzımız, mikropların en kolay içeri girebilecekleri yerdir. Onun için yediklerimize ve içtiklerimize çok dikkat etmeliyiz.
- Anladım dedeciğim. Sebzeleri ve meyveleri yıkamadan yemeliyiz.

- Çok doğru söylüyorsun kızım. Yediğimiz sebze ve meyveleri yemeden önce yıkamalıyız. Ama mutlaka temiz su ile yıkamalıyız. Çünkü kirli su, mikropların en çok sevdiği yerlerdendir.
- Dedeciğim, mikroplar daha çok nerelerde yaşar?
- Ilık, rutubetli, karanlık ve kirli yerler mikropların yaşama alanlarıdır. Mikroplar, temiz havayı ve sabun gibi temizleyicileri sevmezler ve böyle ortamlarda yaşama imkânı bulamazlar. Onun için hem yaşadığımız çevreyi temiz tutmalıyız hem de yemeklerden önce ve sonra ellerimizi bol su ve sabunla iyice yıkamalıyız.
- Ben ellerimi hep sabunla yıkıyorum dedeciğim.
- Aferin benim güzel kızıma! Yediğimiz besinler de mikroplarla savaşırken vücudumuza yardımcı olur. Özellikle vitamin deposu meyve ve sebzeleri yemeyi ihmal etmemeliyiz.
- Dedeciğim, son bir soru daha sorabilir miyim?
- Elbette kızım, haydi sor bakalım, seni dinliyorum.
- Geçen hafta okulumuza doktor amcalar geldiler ve aşı olmamız gerektiğini söylediler. Dedeciğim, biz neden aşı oluyoruz.
- Bak kızım, bu sorunu çok beğendim. Çünkü bazı çocuklar aşı olmaktan çok korkarlar. Mikropların bir kısmı gizli silahlara sahiptir. Bu mikroplar, bizleri zayıf anımızda yakalayabilirler. Bu tür beklenmedik saldırılara karşı aşı sayesinde vücudumuzu korumuş oluruz.
- Hepsini anladım da dedeciğim tek bir şeyi anlamadım.
- Neymiş o bakalım?
- Hani dedin ya dedeciğim, vücudumuzun derisi tıpkı kale duvarı gibidir.
- Ee, dedimse ne olmuş?
- Yani dedeciğim, vücudumuz mikroplara karşı aşı ile güçlendirebiliyoruz. Peki, kale duvarlarını da güçlendirmek için aşı yapıyorlar mı?
- Tamam, işte kızım. Bunu da sen bul bakalım. Benden bu kadar.

Gizem, bu kıymetli bilgiler için dedesine teşekkür ettikten sonra tekrar pencerenin kenarı geldi. Dışarıya baktı. Dışarıda hâlâ ince bir kar yağıyordu.

Gizem'in gözleri, dalları artık iyice karla dolmuş ağaçtaki serçeyi aradı. Serçe orada yoktu. " Kendisine daha güvenli bir yer bulmak için uçup gitmiş olmalı." diye düşündü. Odasına gitti ve masanın üzerine bıraktığı günlüğü tekrar eline aldı. Yazmaya başladı.

Sevgili Günlüğüm,

Bugün dedem bana çok önemli şeyler anlattı. Dedemden öğrendiklerimi seninle paylaşmak istiyorum...

Judy HINDLEY (Cudi HENDLİ) Çev.: Barış BIÇAKÇI

V.17. MİDEMİN DOSTUYUM

Bir zamanlar, abur cubur şeyleri yemeyi çok seven bir çocuk vardı. Kilolu sayılırdı. Buna rağmen durmadan yer içerdi. Hep, " Patates cipsim hiç bitmese! Yesem yesem hiç Doymasam!" der dururdu. Okul çantasından bile kola, gofret, çikolata, cips gibi yiyecekler hiç eksik olmazdı. Zaten kocaman bir çantası vardı. O sanki minik market gibiydi. Teneffüs saatlerinde çantasındakilerin hepsini büyük bir iştahla yedi. Bu obur çocuğun okulu iki sokak arasındaydı. Pencerenin yanındaki sıralardan birinde oturuyordu. Yiyeceği az kaldığı zamanlarda hep dışarı bakardı. Çünkü çok soğuk olmayan günlerde, okulun önüne bir sürü satıcı gelirdi. Onları görmek çocuğun çok hoşuna giderdi. Zil sesiyle birlikte hemen yanlarına koşar, istediği yiyecekleri alırdı.

Bir gün okulun önüne tatlı satan bir satıcı geldi. Adam, tatlıları tepsinin üzerine dizmiş, " Nar gibi kızarmış tatlılar!" diye bağıyordu. Obur çocuk, satıcının sesini duyunca pencereden dışarı baktı, tatlıları görünce dayanamadı. Ders zilini zor bekledi. Zille birlikte hemen satıcının yanına koştu.

Kumbarasından akşam çıkardığı parayı satıcıya vererek " En büyüğünden dört tane istiyorum!" dedi.

Çocukcağz yine çok acıkmıştı. Tatlıların hepsini yedi ama tadına doyamadı. O sırada büyükannesinin, " Sokak satıcılarından bir şey alıp yeme yoksa hastalanırsın.

Çünkü onlar hem dikkatsizce hazırlanıyor hem de açıkta satılıyor.” dediği aklına geldi.

Anne ve babası çalıştığı için ona büyükannesi bakıyordu. Sonra da “ Bu tatlılar çok lezzetli. Galiba büyükannem abartıyor. Keşke biraz daha param olsaydı da birkaç tane daha alıp yeseydim.” diye söylendi. Bu sırada karnı “ gur gur” guruldama başladı. Geçsin diye bisküvi, çikolata yedi ama geçmedi. Arkasından meyveli gazoz içti, o da işe yaramadı.

Eve geldiğinde hâlâ karnı gurulduyordu. “Nasıl olsa geçer.” diye düşündü. Kendine ıvır zıvır bir şeyler almak için bakkala gitti. Obur çocuk bu tür yiyeceklere, “ıvır zıvır” diyordu. Gittiği bakkal, onun en sevdiği yerdı. Küçücük bir dükkân olmasına rağmen içinde çok şey bulunurdu. Çocuk canının istediği yiyeceklerden aldı. Parasını öderken karnı daha farklı bir şekilde guruldadı. Yanındaki çocuk bile bunu duymuştu. O sesin çocuğun karnından geldiğine önce inanamadı. Bir kez daha aynı sesi duyunca annesine, “Anne!... Bu çocuğun karnında kurbağa var!” diye bağırdı.

Gerçekten de karnında sanki bir kurbağa “vırak vırak!” diye ses çıkartıyordu. Obur çocuk ne yapacağını şaşırılmıştı. Sesin çıkmasını engellemek için eliyle karnına bastırdı. Ama geçmedi. Bakkaldaki herkes ona bakınca kendini kötü hissetti. Tombul beyaz yanakları ateş gibi kızardı. Elindeki yiyecekleri tezgâhın üzerine bıraktı ve oradan hızla uzaklaştı.

Aslında obur çocuğun midesi, yediği abur cubur yiyeceklere daha fazla dayanamamıştı. Şimdiye kadar sabretmişti ama bundan böyle sabretmeyecekti. Çünkü mide, o gün en yakın arkadaşı karaciğere, “ Bıktım artık! Her gün beni tıka basa dolduruyor. Onun çok fazla abur cubur şeyler yemesi beni rahatsız ediyor. Kendimi âdeta çöp torbası gibi hissediyorum. Bundan böyle o bana yardımcı olmazsa ben de ona iyi davranmayacağım.” diye dert yanmıştı.

Karaciğer, arkadaşı mideyi teselli etmek için, “ biraz daha sabırlı olmalısın. O sağlığının değerini bilmiyor. Eğer bize zarar verdiğini bilseydi böyle yapmazdı.” demişti.

Aslında karaciğer sevgili dostu mideye hak veriyordu. Kendisi de bu konuda oldukça rahatsızdı. Obur çocuğun aldığı her kilo ile birlikte yağlandığını hissediyordu. Bu da görevini tam olarak yerine getirmesini engelliyordu. Yine de midenin, obur çocuğa iyi davranmasını istiyordu. Ama arkadaşını ikna edememişti. Bundan böyle çocuk ne zaman abur cubur şeyler yerse mide de kurbağa gibi “vırak, vırak!” vıraklayıp duracaktı.

Obur çocuk eve geldiğinde karnının guruldaması azalmıştı. Buna rağmen oldukça neşesizdi. Onu kapıda büyükannesi karşıladı.

Çocuk daha ağzını açmadan karnından “vırak!” diye bir ses geldi. Büyükanne önce şaşırıldı. Sonra gülmeye başladı. Bir zamanlar kendisinin yakalandığı hastalığa, şimdi torunu yakalanmıştı.

Büyükanne, “ Sonunda sen de abur cubur hastalığına yakalandın. Miden artık isyan ediyor. Eğer onu yoran yiyecekleri çok yemeye devam edersen karnın sürekli vıraklayacak.” dedi.

Oyda çocuğun aklı dolaptaki gofretlerdeydi. Onları sabah okula giderken yanına almayı unutmuştu. İçinden, “ En sevdiğim gofretler. Kola ile yemesi ne güzel oluyor.” diye geçirdi.

Obur çocuk dayanamadı, gitti, dolaptan gofret aldı. Birkaç kutu da kola. Bir güzel yiyip içti. Bu sırada midesindeki kurbağa da yeniden harekete geçti. Durmadan “ vırak, vırak!” vıraklayıp duruyordu. Zavalılık bu kez çok korktu. Hatta bakkaldaki çocuğun, “ Karnında kurbağa var!” cümlesinin doğru olabileceğini düşündü. Hemen odasına girdi ve kapıyı kilitledi. Ellerini yere koyup ayaklarını duvara dayadı, amuda kalktı. Sonra da ağzını açıp kurbağanın çıkmasını bekledi. Uzun süre böyle durdu ama kurbağa çıkmadı.

Obur çocuk o geceyi, “ Yarın okulda karnım yine vıraklarsa!” korkusuyla geçirdi. Arkadaşlarının diline düşmek istemiyordu. Büyükannesinin haklı olabileceğini düşündü. Bu yüzden sabah kahvaltıda abur cubur şeyler yemedi. Hatta okula giderken çantasına sadece kitap ve defterlerini koydu. Elbette bir de

büyükannesinin hazırladığı peynirli böreği. Gerçekten de o gün karnı hiç guruldamadı, vıraklamadı.

İşte o günden sonra obur çocuk dengeli beslenmeye özen gösterdi. Şekerli yiyecekleri çok tüketmediği için boyu da hızlı uzadı. Böylece daha sağlıklı ve mutlu yaşadı.

Hikmet Ulusoy

V.18. DIŞ ÇÜRÜKLERİ

Diş çürükleri daha çok koyu renklenmelerle kendini gösterir ve çürümeyle birlikte dişte oyuklar oluşmaya başlar. Önlenabilir bir hastalık olmasına karşın dünyada diş çürüğü deneyimi yaşamayan çok az insan vardır.

Dişler neden çürür?

Ağızda bulunan bakterilerden oluşan bakteri plağı şekerli ve unlu yiyeceklerin ağızda kalan artıklarından asit oluşturabilmektedir. Bu asitler, dişlerin mineral dokusunu bozarak dişin minesinin bozulmasına ve sonuçta da diş çürüğünün başlamasına ve oyuklara neden olmaktadır.

Uzun yıllar, nedeni bilinmeyen bir hastalık gözüyle bakılan diş çürüğünün günümüzde pek çok sebebe bağlı bir hastalık olduğu anlaşılmıştır.

Çürük belirtileri nelerdir?

Çürük ve oyulmuş bir diş, koyu renkli boşluğuyla kolayca tanınır. Fakat bazen çürük çukuru gizli kalır ve diş doktoru ancak yardımcı tanı aracılığıyla (diş röntgeni gibi) teşhis koyabilir.

Diş çürüğünde diş doktoruna başvurmayı gerektiren en önemli belirti ağrıdır. Ağrı, soğuk, sıcak, tatlı veya ekşiden olur. Ağrının şiddeti kişiden kişiye değişir ve etken ortadan kalkınca ağrı da geçer fakat tedavi edilmeyen çürüklerde ağrılar bir süre sonra sürekli olmaya başlar.

Diş çürüğü nasıl ilerler?

Çürük, daima dişin yüzeyinden başlar ve dişin derinliklerine doğru ilerler. Bununla birlikte çürüğün ilerleme hızı kişiden kişiye değişir.

Çürükten korunmak için ne yapılmalıdır?

İlk yapılması gereken şey diş doktoruna gitmek ve onun önerilerine uymak olmalıdır. Aslında çürükten korunma, bir kişisel irade konusudur ve hepimizin sağlam dişler ve sağlıklı ağızın getireceği rahatlığın bilincinde olmamız gerekir.

Kimlerde daha çok çürük olur?

Şekerli ve unlu yiyeceklerle bakterilerin bulaşması sonucunda çürükler oluştuğuna göre herkes için bir tehlike var demektir. Ancak beslenmelerinde karbonhidratlı ve şekerli yiyeceklerin oranı çok yüksek olanlar, bir de sularında florür oranı çok düşükse çok daha fazla çürük tehlikesi altındadır. Tükürük, doğal bir savunma mekanizması oluştursa da tek başına çürüğü önleyemez. Tükürük akışını ve miktarını azaltan hastalıklar ya da ilaçlar da çürük oluşumunu hızlandırmaktadır. Bu nedenle de diş doktorları tükürük akışını arttırdığı için şekersiz sakızları öneririler.

Diş çürümesi önlenir mi?

Evet önlenir. Yemeklerden sonra ve akşam yatmadan önce dişlerin fırçalanması en etkili yoldur. Yiyecek artıkları en çok dişlerin çiğneme yüzeylerindeki girintilerde ve dişlerin birbirine değdiği ara yüzeylerde biriktiği için diş fırçaları küçük başlı seçilmelidir. Dişlerin iç yüzeyleri, dış yüzeyleri, çiğneyici yüzeyleri ve dilin üstü fırçalanmalı ve ara yüzeylerde diş ipliği kullanılmalıdır. Fırçalar, orta derecede sert ya da yumuşak kıllı olmalı ve belirli aralıklarla değiştirilmelidir. Fırça kıllarının aşınmamış olması ve bakteri taşımayacak bir şekilde muhafaza edilmesi gerekmektedir. Asla başkasının diş fırçası kullanılmamalıdır. Diş fırçalama sırasında florürlü bir diş macunu kullanarak florünün diş çürüğünü önlemedeki rolünden yararlanmalıdır. Aynı zamanda ağız kokusunu giderip ferahlık ve temizlik hissi veren florürlü gargaralar da kullanılabilir.

Şekerli yiyecekleri ana öğünlerde tüketmeye çalışmak ve yemek aralarında bir şey yememeye gayret etmek de diğer bir önlemdir. Diş doktoruna düzenli aralıklarla

başvurmak diş çürüklerini önlemede en iyi yoldur. Ayrıca sıcak ya da soğuğa duyarlı dişler ya da ağrılı dişler veya tebeşirimsi renkte olan başlangıç çürükleri gibi durumlarda doktora başvurulması gereklidir.

Sağlıklı dişler ve mutlu gülücükler...

Şener FAKIOĞLU

V.19. MERAKLI GEZGİN KAPLUMBAĞA RİZE'DE

Biricik Anneciğim,

Şimdi neredeyim, yazdıklarımı okuduğunuzda inanamayacaksınız. Hatırlarsanız en son Adana'da karpuz tarlasındaydım. Akşamdan karpuzları yığın yaptılar. Sabahleyin alaca karanlıkta kamyonla yüklemeye başladılar. Bir baktım, bir kişi beni attı diğeri de kapıp kamyon kasasına koydu. Anlaşılan beni de karpuz sanmışlardı. Böylece bir kamyon karpuzla yolculuğa başladım. Sonra kamyonun sallantısıyla uyuyup kalmışım. Gözlerimi açtığımda farklı bir şehirdeydim.

Kamyon sürücüsü karpuzları getirdiği satıcıya,

“ Adana sıcaktan kavruluyor, sizde yağmur yağıyor, bu ne iştir kardeşim!”

Satıcı:

“ Eee... Burası yağmur kenti Rize. Türkiye'nin en çok yağış alan ili. Sen Adana'da sıcaktan bunaldıkça bize karpuz getir. Burada yazlar serin, kışlar ılımandır ve her mevsim yağış vardır.”

Onlar sohbet ederken ben etrafi incelemeye ve dolaşmaya başladım. Acıkmıştım, bir bahçeye girdim. Kırt kırt seslet, konuşmalar geliyordu. Bahçe daha önce gördüklerime benzemiyordu. Sonradan öğrendim ki burası bir çay bahçesi imiş. Yani çay içilen yer değil, çayın yetiştiği yer! Rizelilerin ifadesi ile “çaylık”. Duyduğum kırt kırt sesi de çay filizlerini kesen makas sesleri.

Ben karnımı doyururken akşam yaklaşmıştı. Kadınlar da birbirlerine akşama ne yapacaklarını soruyorlar. Birisi mıhlama yanına turşu kavuracakmış. Bak şu işe! Turşu kavrulur mu? Evet, soğanla kavurup yiyorlarmış. Mıhlama dedikleri de peynir pişirmesi. Diğerrinin de bir gün önceden kalma karalâhana sarması varmış. Yanına

yoğurt ve mısır ekmeği yeter, diyor. Yemekleri biraz ilginç geldi bana. Yağmur hâlâ yağıyor ama kadınlar yağmurun altında çay kesmeye devam ediyorlardı. Oradan ayrıldım.

Rize ve çevresinde gezmek zor. Çünkü dağların engebeli, dik yamaçlı, sanki “V” şeklinde. Zaten Rize, Karadeniz sahilinde küçük bir il. Tabii, bu engebeli yerde büyük şehir kurmak zor. Merkezde binaları sıkışık, çevrede ise seyrek seyrek yapılmış. Anneciğim buralar tam babama göre. Hani o ağaçları sever ya...

Duyduğuma göre burada her türlü ağaç yetiştirilmiş: kayın, kestane, ıhlamur, gürgen, yabani Trabzon hurması, yabani karayemiş, defne, çınar, meşe.

Rize’ye gelip de Kaçkar Dağlarını görmemek olmazdı. Kaçkar Dağları yaylaları ile ünlüdür. En ünlüsü de Ayder Yaylası’dır. Ayder Yaylası hakkında tek bir cümle söylemek istiyorum. Ayder Yaylası, uzayıp giden Fırtına Deresi, çam ormanları, eşsiz doğal güzellikleri ve yeşilin her tonu ile sanki cennetten bir köşe. Ben buraya geleli neredeyse bir ay oldu. Hamsisi, kadınların etekleri üzerine bağladıkları “dolaylık”ları, omuzlarına örttükleri “Keşan” adını verdikleri şalları ile ilginç ve güzel bir yer.

Şu an bir çay fabrikasındayım. Etraf taze çay yaprağı kokuyor. Başımda da postacı güvercin, “Yeter! Gidiyorum, bitir artık mektubunu!” diye bana kızıyor. Zaten uykum da geldi. Senin ve babamın ellerinden, kardeşlerimin de yanaklarından öperim. Herkese selamlar... Sizi seven Meraklı.

Zekiye DEMİR

V.20. BİR EFSANEDİR AMASYA

“ Amasya halkı arasında, bilgi sahibi, sözü sohbeti dinlenir, nükteci kimseler çoktur. Kırk türlü armudu, kırmızı kirazı, yedi türlü üzümü, ekme ayvası olur. Elmasının dünyada eşi yoktur. İçeceklerden güzel kokulu pekmezi, ayva şerbeti vardır ki sıcak havalarda faydalıdır.

Esnaftan hüner sahibi kişiler çoksa da özellikle terzisi ve hallacı ünlüdür. Berberleri ve helvacıları meşhur sanatkârlardır.

Şehir, ırmak kıyısında, dereli tepeli yerlerde bulunduğu için ılık bir havaya sahiptir. Şehrin iki yönünü çeviren dağlar boydan boya bahçeliktir. Evlerin pencereleri, batıya ve kuzeye bakar. Kışlar sert olur. Suları ise şehrin ardındaki Ferhad Dağı'ndan gelir. Bu suyu Ferhad getirmiştir. Çevrede 70 kadar gezinti yeri vardır.” 17. Yüzyılın büyük gezgini Evliya Çelebi, Seyahatname'sinde Amasya'yı böyle anlatıyor. Daha neler söylemiyor ki. Merak ettiniz değil mi? Merakınızı gidermek sizin elinizde. Nasıl mı? Kütüphanelerden ya da başka kaynaklardan Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'ni bulup okuyabilirsiniz. Size bir de Amasya efsanesi anlatayım.

Osmanlılar devrinde şehzadeler şehri olarak tanıma Amasya'nın suları üzerine anlatılan efsanemiz şöyledir:

Çok eski zamanlarda Amasya'nın kenar dağlarında azılı bir ejderha yaşamış. Bu ejderha öyle bildiğimiz ejderhalara benzemezmiş. Gözleri ateş parçası. Ben diyeyim üç başlı, siz deyin yedi başlı. İki kanadının yanında iki tane de yedek kanatları varmış. Ağzında bir dili varmış ki dışarı çıkardığında en az iki metre uzarmış. Önüne gelen canlı cansız her şeyi lüp diye yutarmış.

Günlerden bir gün, Amasya'nın Güllübağlarına akan ırmağın kaynağına bu azılı ejderha oturmuş, şehrin suyunu kesmiş. Susuzluktan bağlar kurumuş toprak çatlamış, insanlar kırılmaya başlamış.

Amasya halkı ejderhayı yok etmenin, onunla başa çıkmanın çaresini aramaya koyulmuş. Bir babayiğit ejderi öldürse diye beklemişler, ama ne mümkün. Düşünüp taşınmışlar ve de çaresini bulmuşlar. Nasıl mı? Ejderhayı çatlatıp öldürmek.

Ertesi gün semizce bir katıra iki çuval tuz yükleyip ejderhanın önüne salmışlar. Azılı ejderha, katırı sırtındaki tuz çuvallarıyla birlikte yutuvermiş.

Tuz ejderhanın içini yakmış kavurmuş. Başlamış ırmak suyunu içmeye. İçtikçe şişmiş, şiştikçe içmiş ve sonunda çatlayıp ölmüş. Amasya da ejderhadan kurtulmuş.

Mehmet ÖNDER

V.21. ZEYTİNİN ÇOCUĞU ZEYTİNYAĞI

Eski çağlarda yaşamış ünlü bir düşünür, “ Sağlığımızı nasıl koruyabiliriz de yaşam süremizi uzatabiliriz?” sorusuna şöyle yanıt veriyor: “İçimizi balla, dışımızı zeytinyağı ile yıkayalım.” Bu cümleden de anlaşılacağı gibi zeytinyağı geçmişte, öncelikli olarak beslenme amacıyla kullanılmamış, bir güzellik malzemesi olmuş. Güzelliklerine meraklı insanlar onunla saçlarına parlaklık vermişler. Kahramanlarsa vücutlarını onunla ovarak parlatmış ve yumuşatmışlar. Ayrıca yakacak olarak kandillerinde de kullanılmış.

Günümüzde zeytinyağı daha çok beslenme amacıyla kullanılıyor. İçine katıldığı yemeklerin lezzetine lezzet katan zeytinyağının sağlık açısından da çok yararlı olduğu biliniyor. İçeriğinde bulunan A, D ve E vitaminleri çocukların sağlıklı bir şekilde büyümelerine katkıda bulunuyor. Yalnız çocukluk çağında değil her yaşta yarar sağlayan bir besin zeytinyağı. Ancak yine de tüm yararlarına karşın enerji değeri yüksek bir besin olduğundan zeytinyağının aşırı tüketilmemesi gerekiyor. Böylesi olağanüstü bir ürün olan zeytinyağı hepimizin bildiği zeytinden elde ediliyor.

Güven ve barışın simgesi zeytin dalı ve zeytin ağacı, günümüzden binlerce yıl önce Anadolu’da yaşamlarını yan yana sürdüren kavimler tarafından bilinen ve kullanılan bir bitkidir. O günün insanları, bu ağacın niteliklerini düşünerek onu barışın simgesi olarak kabul etmişler. Bu kabulleniş günümüzde de sürüyor.

Boyu 8 metreye kadar uzayabilen zeytin ağacı, kışın yapraklarını dökmez. Zeytin ağaçlarının ömrü 500 ile 1000 yıl arasındadır. Zeytin ağacının gövdesi ölse bile küçük kök parçası ya da sürgünü canlılığını koruyorsa bunlar ağacın tekrar yaşama dönüşünü sağlayabilir. Bu nedenle ona “ ölümsüz ağaç” da deniliyor.

Zeytin ağaçlarının önemli bir bölümü Ege, Marmara ve Akdeniz kıyılarında bulunmaktadır. Sevindirici olan, Türkiye’nin zeytin ağacı sayısı ve üretimi bakımında dünya üretiminde söz sahibi ülkelerden biri olmasıdır. Ülkemiz bu konuda dünya beşincisi. Doğu Karadeniz Bölgesi’nden başlayıp tüm kıyı bölgelerimizi dolaşarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ne kadar pek çok çeşitte zeytin yetiştiriliyor.

Zeytin ağacı bakımından zengin olan ülkemiz bu alanda daha da ileri gidebilir. Zeytin yetiştiriciliği yapan diğer ülkelerde zeytin ağacına ayrılan alanlar tümüyle dolmuş durumdayken ülkemizde zeytin ağacının yetişebileceği alanlar çok fazladır. Ülkemiz, zeytinyağı üretimi bakımından da dünyanın önemli üreticilerindedir. Tüm bu olumluklara karşın Türk halkı zeytinyağını yemeklerinde pek fazla kullanmıyor.

Bu kadar faydalı ve zengin bir yağın Türk mutfağındaki hak ettiği yerini alması hepimizin dileğidir.

Gülgün AKBABA

Bir dergiden alınmıştır.(Düzenlenmiştir)

V.22. SAFRANBOLU EVLERİ

Sevgili Arkadaşlar,

Bizim ülkemizde dünyanın hiçbir yerinde bulunmayan kıyıları, ulaşılmaz dağlar, peribacaları gibi doğal güzellikler yanında evleriyle ünlü şirin kasabamız da vardır. Şimdi, sizleri geleneksel Türk mimarisinin en güzel örneği olan Safranbolu evleri ile tanıştırmak istiyoruz.

Safranbolu evleri yüzlerce yıllık bir zamanda oluşan Türk kültürünün günümüzde yaşamaya devam eden yapılarıdır. Bu nedenler Safranbolu evleri hakkında yeterli bilgiye sahip olabilmek için bu yörenin ikliminden başlayarak ekonomisini ve geleneklerini daha yakından tanıyalım.

Safranbolu ilçesi, Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Karabük ilinin güzel bir ilçesidir. İlçe merkezinde 18. Ve 19 yy. ile 20. yy. başlarında yapılmış yaklaşık 2000 tane geleneksel Türk evi bulunmaktadır. Bu evlerin yaklaşık 800'ü ise yasal koruma altındadır.

Evler, Safranbolu'nun iki ayrı bölümünde gruplanmış durumdadır. Birincisi “şehir” diye bilinen ve kışlık olarak kullanılan bölüm, ikincisi “bağlar” diye bilinen ve yazlık olarak bilinen bölümdür.

Safranbolu’da yaşayan ailelerin bir kışlık bir de yazlık evleri vardır. Safranbolulular kışın şehirdeki evlerinde yaşarlar yazın havaların ısınmasıyla da bağlarındaki yazlık evlerine göç ederler.

Ticaret bölgesi şehrin merkezindedir. Pazarlar bu bölgenin hemen çevresinde; çevreyi kirletici etkisi olan demircilik, bakırcılık, dericilik gibi üretim alanları ise kenar kısımlardadır.

Şehirdeki yollar taş kaplıdır. Taş kaplamalar sel sularına karşı dayanıklı ve ağaç köklerinin yeterli su almasına uygun yapıdadır.

Görölmeye değer bu güzel evler hakkında daha ayrıntılı bilgiye ne dersiniz?

Şehir, yönetim merkezinin bulunduğu kale ve alışveriş merkezinin bulunduğu çarşı ile evlerin bulunduğu semtlerden oluşmaktadır. Bu bölüm iki vadinin içindedir. Bu nedenle iklimin olumsuz etkilerine karşı korunmaktadır. Evler birbirine yakın, sokaklar dardır. Bağlar olarak adlandırılan bölüm ise daha yüksekte ve geniş araziler üzerindedir.

Tüm evler bahçe içindedir. Genellikle 3 katlı, 6 ya da 8 odalı, oldukça büyük konak biçiminde evlerdir. Safranbolu’nun çok yağış alması nedeniyle çatılar sağlam yapılı, uzun saçaklıdır. Saçaklar sayesinde yağmur suları doğrudan saçaklardan akmaktadır.

Hiçbir ev, diğer evin görüşünü engellemez ve manzara açıktır. Bu da doğaya, insana ve komşuya saygının en güzel örneğini göstermektedir.

Evlerin yapımında taş, kerpiç ve ahşap kullanılmıştır. Evlerin bahçeleri sokaktan taş duvarlarla ayrılmıştır. Her kapının üzerinde kocaman kilitler, kilitlerin yanında halkalar, kapının çalınması için de “şak şak” adı verilen demir mandallar bulunmaktadır.

Evlerin girişinde zemin katta “hayat” adı verilen geniş bölümler vardır. Bu bölüm eğer taş kaplıysa “taşlık” adını almaktadır. Zemin katlarda ayrıca ahırlar, büyük kazan ocakları ve ambarlar bulunmaktadır. Merdivenlerle orta kata çıkılır. Bu katta gerektiğinde yatak odası da kullanılabilen bir mutfak bulunmaktadır. Yaşam

daha çok bu katta geçmektedir. Üçüncü kat ise odaların bulunduğu bölümdür. Odalarda “sedir” adı verilen oturma grupları vardır.

Evlerin pencereleri ise dar ve uzundur. Güneş ışığından faydalanmak için çok sayıda pencere bulunmaktadır.

Sevgili arkadaşlar, mimari yapılarıyla, zengin kültürüyle Safranbolu evlerini yakından tanıdık. Hepinizin bu güzel yapıları görmenizi gönülden dilerim.

Bir dergi yazısıdır.

(Düzenlenmiştir.)

V.23. BİR KİTABIN HİKÂYESİ

Türkçe dersinde bugün, yeni bir temaya başladık. Öğretmenimiz, metni okumadan önce bize bazı sorular sordu. Bu sorular hem çok kolay hem de çok eğlenceliydi. Sorulardan sonra öğretmenimiz, arkamıza yaslanmamızı ve kendisine dikkatli dinlememizi söyledi.

“Çocuklar, bugün sizlere, Türkçemize ve Türk kültürüne çok büyük katkılar yapmış ünlü bir bilgenden ve onun yazmış olduğu çok önemli bir eserden söz edeceğim. 11. Yüzyılda yaşamış olan bu bilgin, Türkçenin ilk büyük sözlüğünü ve Türk ansiklopedisini yazdı. Bu bilgini ve eserinin adını kitaplardan, ansiklopedilerden ya da büyüklerimizden daha önce duymuş olabiliriz.

Öncelikle, bu önemli eserin, yazıldıktan yüzyıllar sonra nasıl ortaya çıktığının hikâyesini anlatacağım. Şimdi beni can kulağıyla dinlemenizi istiyorum.”

Bundan yaklaşık yüz yıl önce, eski maliye bakanlarından Nazif Bey, yakınlarından bir kadına, değerli olduğunu tahmin ettiği bir kitabı uzatarak,

- Bak, sana bir kitap veriyorum. Bu kitabı iyi sakla... Sıkıştığın zaman eski kitapçılar çarşısına (sahaflar) götür. Altın para ile otuz eder, aşağı verme, der. O zamanlar lira bir altın değerindeydi.

Bir süre sonra paraya ihtiyacı olan kadın, kitabı eski kitapçılar çarşısına Burhan Bey'e götürür. Ona,

- Elimde çok değerli olduğunu düşündüğüm bir kitap var, eğer ilgilenirseniz satmak istiyorum, der.

Burhan Bey kitabı alır ve inceler. Ancak kitap için kadının istediği paranın çok olduğunu düşünür ve kitabı kadına geri verir. Tam o sırada kitapçı dükkânına Ali Emiri Efendi girer. Ali Emiri Efendi, ömrünü kitaplara adanmış bir kitapseverdir. Her hafta kitapçılar çarşısına gelip bütün kitapçıları tek tek dolaşmak onun vazgeçemediği alışkanlıklarındandır. Ali Emiri Efendi Burhan Bey'e, yeni bir şey olup olmadığını sorunca Burhan Bey,

- Elime çok ilginç ve değerli bir kitap geçti. Kitabın sahibi işte bu hanımefendidir. Kitabına 30 lira istiyor, der.

Bunun üzerine kadın, kitabı çantasından çıkararak Ali Emiri Efendi'ye verir. Ali Emiri Efendi, eline aldığı kitabın adını okuduğu anda bayılacak gibi olur... Dünyada eşi benzeri olmayan, Türk dilinin en değerli eseri Divanü Lugat'î't-Türk'tür elindeki kitap... Ali Emiri Efendi, biraz heyecanla kadına kitabı satın almak istediğini söyler.

Hemen elini cebine atar ve cebindeki bütün paraları çıkarır. Ancak cebindeki para kitabı satın almaya yetecek kadar değildir. Tam o sırada dükkânın önünden geçen eski edebiyat öğretmeni Faik Reşat Bey geçer. Ali Emiri Efendi, öğretmenin yanına giderek durumu anlatır. Faik Reşat Bey'in cebinden de ancak 10 lira çıkmıştır. Reşat Bey 10 lira daha bulabilmek için gider ve bir süre sonra geri döner. Böylelikle Ali Emiri Efendi, kadının 30 lirasını öder ve kitabı satın alır. Burhan Bey'e de 5 lira verir.

Ali Emiri kitapçıdan ayrıldıktan sonra evine döner ve gün boyu kitabı inceler. Akşam olunca da kitapseverlerin uğradığı kıraathaneye gider ve orada bulunanlara Divanü Lugat'î't-Türk'te geçen bilgileri ve kitabı ballandıra ballandıra anlatır. Onlara dünyanın en büyük hazinesine sahip olduğunu söyler.

Kahvede bulunan bütün kitap meraklıları, Ali Emiri Efendi'yi tebrik ederler. Çünkü onlar da ünlü Türk bilgini Kaşgarlı Mahmut tarafından kaleme alınan bu çok değerli kitabı önceden duymuşlardı.

- Evet çocuklar, eserin ortaya çıkışının hikayesi böyle... Gördüğünüz gibi bu değerli hazinenin bulunuşu tamamen bir rastlantı sonucudur. Kitap dostu Ali Emiri'nin bilgisi, dikkatli, kitap sevgisi ve çabaları olmasaydı eser bilgisiz ellere belki de yok edilecek, dilimizin ve kültürümüzün en büyük hazinesinden mahrum kalacaktık.

Öğretmenimizin anlattıkları gerçekten çok ilginç ve heyecan vericiydi. Özellikle Ali Emiri'nin, kitabı eline aldığında bayılacak gibi olması bu kitaba ne kadar çok kıymet verdiğini gösteriyordu. Sınıf arkadaşlarımızdan Nazlı:

- Öğretmenim, Kaşgarlı Mahmut ne zaman yaşadı, diye sorunca, Yiğitcan da biraz muzipçe:
- Öğretmenim, bu kitaba neden hazine demişler? İçinde tonlarca altın mı var, soruları ile Nazlı'ya eşlik etti. Yiğitcan'ın sorusu hepimizi güldürmüştü. Öğretmenimiz:
- Sorularınız için teşekkür ederim çocuklar. Şimdi ben de Kaşgarlı Mahmut'un kim olduğunu ve yazdığı eserin nasıl bir hazine olduğunu anlatacaktım, dedi ve tekrar konuşmaya başladı:

Kaşgarlı Mahmut, küçük yaştan itibaren iyi bir eğitim gördü. Ünlü bilgin, kitabı yazabilmek için Türk topluluklarının bulunduğu bölgeleri gezip dolaştı, araştırmalar yaptı.

Kaşgarlı Mahmut, yaptığı araştırmaları ve araştırma notlarını bir araya getirdi. Daha sonra topladığı bilgilerin ışığında eserini yazmaya başladı. Kaşgarlı Mahmut, eserinin yazımını iki yılda tamamlayarak devrin hükümdarına sundu.

Divanü Lugati't-Türk'te hemen hemen her konuda bilgi bulmak mümkündür. Eserde yeri geldikçe görgü kurallarından Türk töresinden de söz edilmektedir. Kaşgarlı Mahmut bazı sözleri açıklarken o konudaki görgü kurallarını da yazmaktadır. Bu bilgilerden Türklerin toplum hayatındaki davranış ve görgü

kurallarını öğrenebilmekteyiz. Eserde, çok eski zamanlardan itibaren Türk evlerinde banyoların bulunduğunu ve Türk halkının temizliğe ne kadar önem verdiğini öğreniyoruz.

Çocuklar,

Divan'da sekiz bin civarında Türkçe kelime ve iki yüzün üzerinde atasözü vardır.

Bu atasözlerinin birçoğu bugün dilimizden düşmez. Günlük hayatımızda sık sık kullanırız. Bunlara birkaç örnek verecek olursak:

“Gözden uzak olan gönülden uzak olur.”

“Aceleci sinek süte düşer.”

“Eve konuk gelse uğur da gelir.”

Ben bu bilgileri ve kitabın bulunuşu hakkındaki öyküyü Türk Dil Kurumunun İnternet sitesinden ve “Kaşgarlı Mahmut” adlı kitaptan derledim. Eser hakkında söylenecek o kadar çok şey var ki maalesef bizim bunları söylemeye zamanımız yok. Daha fazla bilgi için siz, başka kaynaklardan araştırırsanız ve araştırmalarınızı bizimle paylaşırsanız çok sevinirim. Ancak son bir şey daha söyleyeyim ondan sonra sözü size bırakacağım.

Çocuklar biliyor musunuz? Bilinen en eski Türk dünya haritası ile Japonya haritası yine Divanü Lugati't-Türk'tedir.”

Öğretmenimizin verdiği bilgiler gerçekten çok önemliydi. Bizim ise soracak bir sürü sorumuz vardı. Ders bittiği için sorularımız bir sonraki derse sakladık ve teneffüs zili ile birlikte dışarı çıktık. Ancak benim kafamda öğretmenimizin verdiği bilgiden sonra önemli bir araştırma konusu olmuştu. Teneffüste bu konuyu arkadaşım Elif Su'ya anlattım...

Komisyon

V.24. ATASÖZLERİMİZ

Anadolu'nun yıllanmış sirke gibi keskin, bir deyişle söylenen sözleri vardır. İlkın, kimin söylediği bilinmez. Atalarımız söylemiştir der ve geçeriz. Tekerlemeler gibi dilimizden düşürmediğimiz, konuşmalarımızda ve yazılarımızda kullandığımız bu özlü sözlere “atasözü” adı verilir.

Türkçemizin dil zenginlikleri arasında tekerlemeler, halk hikâyeleri ve masalların yanı sıra, atasözleri de önemli bir yer tutar. Her atasözü, yüzyılların oluşturduğu bir hayat tecrübesine dayanır. “ Atalarımız şöyle demiş” diyerek söze başlayan kişi, konusuyla ilgili atasözlerini sıraladı mı akan sular durur. Doğru söze, yerinde söylenmiş bir çift söze kim ne diyebilir? Söz gelimi “ Gülü seven dikenine katlanır.” Atasözüyle sohbeti bağlayan kişi karşısında, başka söz yavan olur. Güzelin de kusurları, sevilenin de nazı vardır. Seviyorsan, incitecek küçük dikenlere katlanacaksın. Hele ayrılanların bir gün kavuşabileceklerini anlatan “Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur.” atasözündeki teselli, insanoğluna umut, umuttan doğan mutluluk verir.

Anadolu'nun bitmez tükenmez, binlerce, on binlerce atasözü, ağızdan ağza bize kadar ulaşan baba öğütleri, doğruyu, iyiyi telkin eden insanlık ilkeleridir. “ ayağını yorganına göre uzat.” Atasözü hesaplı ve tedbirli olmayı, “ Sürüden ayrılan kuzuyu kurt kapar.” atasözü de birlik ve beraberliği öğütler. “ Ağaçlar yaş iken eğilir.” Derken ailede çocukların küçük yaştan eğitilmesi gerektiğini anlarız. “Kabahat samur kürk olsa kimse sırtına almaz.” sözündeki gerçek her zaman, her devirde geçerlidir. “ Ne ekersen onu biçersin.”, “Taşıma su ile değirmen dönmez.”, “ Keskin sirke küpüne zarardır.”, “ Üzüm üzüme baka baka kararır.” atasözleri, elmas parçası gibi devirler geçse de yıpranmaz, değerini yitirmez.

Kökleri tarihimizin derinliklerine inen atasözlerimizim çoğu, zaman içinde Türk bilginlerince derlenmiş, dilden yazıya dökülmüştür. On birinci yüzyılda yetişen tanınmış Türk bilgini Kaşgarlı Mahmut'un “Divanü Lugati't-Türk” adlı eserinde onlarca Türk atasözü vardır. Son yıllarda Türk atasözleri konusunda çeşitli yayınlar yapılmıştır. Türk şairleri, atasözleriyle şiirler, destanlar yazmış, atasözleriyle öğütler

vermişlerdir. Atasözlerinden söz açıldı mı sözün sonu gelmez. En iyisi biz susalım ve diyelim ki:

Çok sözünü az söyle, Az sözünü öz söyle.

Mehmet ÖNDER

V.25. GÖZLÜK TAKAN YILDIZLAR

Bir varmış bir yokmuş. İyileri seven çokmuş, kötülerin yüzüne bakan yokmuş. Öyleyse kötüler hüngür hüngür ağlasın, iyiler sevgi olup çağlasın. Biz gelelim Nasrettin Hoca'mıza. Hoca'nın yoğun bir eşekmiş. Onu gözü gibi sever, kimi görse eşeğini övermiş.

“Sakınılan göze çöp batar.” diye boşuna dememişler. Gün gelmiş, devran dönmüş; Hoca'nın gözündeki mutluluk pırıltıları sönmüş. Niye mi? Niye olacak canım, Hoca'nın biricik eşeği hasta olmuş. Ne yapsa da eşeğin derdine dermen bulamamış.

Zavallı eşek, gün geçtikçe sararıp soluyor; Hoca'nın gözlerine yaşlar doluyormuş. Günler, haftalar böyle geçmiş. Hoca, eşeğine binmeyi bir özlemiş, bir özlemiş ki rüyasında bile ona binmeye razı olmuş.

Bir gece bu isteğine kavuşmuş Nasrettin Hoca. Rüyasında, dumanlar arasında eşeğin semerini görmüş. Yüreği sevinçten hop hop hoplamış, binmek için cübbesini toplamış. Semer yaklaştıkça Hoca şaşırılmış. İyice yaklaşıncaya elindeki değneği düşürmüştü. Nasıl Düşürmesin? Semer uçarak geliyormuş. Semer uçar mı demeyin. Rüya bu, semer de uçar, eşek de...

Nasrettin Hoca, Allah'a sığınıp binmiş semerin üstüne. Semer, “Akşam-sabah, yallah yallah!” deyince uçak gibi uçmaya, dağların üstünden geçmeye başlamış. Hoca'nın keyfi yerine gelmiş.

Semer, bir dağın tepesinde durunca hoca'mız ona teşekkür ettikten sonra “Sevgili semer! Ben eşeğe ters binmeyi çok severim. Sana da öyle binebilir miyim?” demiş. Semer, “Hay hay!” deyince Hoca da ters binmiş ona. Semer de “Gelsin beyaz,

gitsin siyah; haydi yallah, haydi yallah!” diyerek füze gibi uçmaya başlamış. Hoca bir yandan kavuğuna, bir yandan cübbesine sarılmış. Korkudan gözlerini kapatıp dua etmeye başlamış.

Az gitmişler, uz gitmişler; dere tepe düz gitmişler. Semer birden durunca Hoca korkarak gözlerini açmış. Bir de ne görsün? Etrafında yıldızlar fırl fırl dönüyor; Ay Dede, karşısında tatlı tatlı gülüyor. Hoca'nın şaşkınlığı devam ederken yıldızlar koro hâlinde seslenmiş:

“ Nasrettin Amca, hoş geldin. Niçin elin boş geldin?”

Hoca, telâşla heybesini aramış. En güzel fıkralarını çıkarıp yıldızlara anlatmaya başlamış. Hoca, gülmecedен gülmeyeceye atlamış, yıldızlar gülmekten çatlamaş. Sabaha doğru, yıldızlar bir istekte bulunmuşlar:

“Sevgili Nasrettin Amca! Seni çok sevdik. Yarın yine gelir misin? Gelirken de bize güneş gözlüğü alır mısın?”

Nasrettin Hoca, niçin gözlük istediklerini sorunca da “ Biz güneşi çok seviyoruz ama gündüzleri öyle parlıyor ki ona bakamıyoruz. Gözlüğümüz olursa onu her zaman sevgiyle seyrederek.” demişler.

Hoca'da “Tamam” der gibi başını sallamış, semerine binip uçacağı sırada küçük bir yıldız ona yaklaşarak “Buyur Nasrettin Dede, gözlüğün parası.” demiş.

Hoca'mız tam uçmaya hazırlanırken Ay Dede yaklaşmış yanına. Kulağına bir şeyler fısıldadıktan sonra ışıktan bir kese bırakmış heybesin. Ayrılık vakti gelince Kutup Yıldızı da dünyaya dönünceye kadar ona eşlik etmiş.

Kuşlar uçmuş, tavşan kaçmış, aradan bir gün geçmiş. Nasrettin Hoca, semerine bindiği gibi çıkmış gökyüzüne. Parayı veren küçük yıldızla beraber Kutup Yıldızı'na ve Ay Dede'ye birer gözlük vermiş. Diğer yıldızlar yine koro hâlinde bağırmaya başlamışlar:

“ Nasrettin Amca, hoş geldin. Niçin elin boş geldin?”

Hoca'mız da gülerek “Su akar, yıldız bakar. Ancak parayı veren veya bir iyilik yapan gözlüğü takar.” diyerek taşı gediğine koymuş.

Yıldızların boynu bükülmüş, gözlerinde pırıltılar dökülmüş. Nasrettin Hoca fazla dayanamamış:

“Sevgili yıldızlar! Ay Dede’niz sizler için de para vermişti. Buyurun gözlüklerinizi. Yalnız birinden bir şey isteyeceğiniz zaman onun ücretini vermeyi unutmayın!” demiş.

Bütün yıldızlar gözlüklerini takınca gökyüzü rengârenk parıltılarla dolmuş. Nasrettin Hoca, iyi yürekli Ay Dede’ye kocaman bir gözlük hediye etmiş. Bu masal da burada bitmiş.

Hayır, bitmesin mi, diyorsunuz veya Nasrettin Hoca’nın eşiğine ne olduğunu mu merak ediyorsunuz? Merakınızı gidermek için önce kütüphaneye gitmeniz gerekir. Kütüphanede çocuk kitapları bölümünde gördüğünüz ilk Nasrettin Hoca fıkraları bölümünde eşiğin nasıl iyileştiğini okuyacaksınız.

Haydi iyi okumalar!...

Bestami YAZGAN

V.26. OKULA GİDEN ROBOT

Ay ben çok mu tembelim? Aa aa! Nerem tembel benim?

İstediğim şey çok basit canım. Bir robot olacak, o robot benim yerime sabahleyin yataktan kalkacak ve okula gidecek. Benim yerime dersleri dinleyecek sonra benim yerime eve gelince dersleri hazırlayacak.

Ben çok şey istemiyorum ki canım.

Biliyorum, şu anda dışarıda öyle bir soğuk var ki. Kim bilir belki de yağmurla birlikte kar da atıştırıyordur. Şimdi bu karda dışarıya çıkacaksın, çantan sırtında ıslanacaksın, üşüyeceksin, koşacaksın, sınıfa gireceksin, belki öğretmen hemen seni tahtaya kaldıracak;

“Söyle bakalım Burak, şu nasıl olmuş, bu nasıl olmuş?” diyecek.

“Öğretmenim, benim çok uykum vardı ama annem önce düрте düрте uyandırmak istedi. Ben uyanmayınca bu kez kollarımdan çeke çeke kaldırmak istedi. Ama benim gözüm yatakta olduğu için cup diye yatağın içine kayıyor, gözlerimi kapatıyor, dışarıdaki yağmurun sesini duyunca daha çok yorganın içine giriyordum. Şimdi bu uykulu hâlim geçmeden siz bana şu şöyle mi bu böyle mi diye soruyorsunuz. Aslında ben şu anda düş görüyorum öğretmenim, oh sıcak yatağımın içinde, soba başında kestane yerken...” ah böyle diyemem ki öğretmenime, sonra arkadaşlarım benimle alay ederler. Hepsi kahkahayla gülerler.

Azıcık şu gözümü açayım bakayım...

Uuu, annem perdeyi aralamış. Bu demektir ki biraz sonra gelip beni uyandıracak. Şu anda mutfakta kahvaltı hazırlıyordur. Okula gitmeden önce bir de kahvaltı edilecek, uf uf uf... O yumurta yine yenecek, o süt yine içilecek... Ya o ağır çanta, o da sırtta alınacak... Sonra o kaç bağla bağlanan ayakkabı, uf uf, bağla bağla bitmez.

Şimdi o benim yerime okula gidecek olan robottan bir tane olsa ne ben üzülürüm ne de annem üzülür. Ben çok üzülüyorum canım, hıh işte bakın, gözümden şıpır şıpır uyku akıyor. Hiç gözünden çeşmeler gibi uyku akan bir çocuk okula gönderilir mi? Baktın ki iki gözü iki çeşme fişıl fişıl uyku, “ Yat kuzucuğum, yat yavrucuğum.” dersin olur biter. Ama az sonra annem gelecek, ne diyecek?

“Kalk Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak...”

Ay vallahi kurulmuş gibi sil baştan:

“Kalk Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak...”

Aa aa “ Üşengeç Burak” mı diyorsun yine?

Ama ben üşengeç değilim ki anneciğim, tembel olan insan yataktan hiç çıkmaz. Ben öyle demiyorum ki, şöyle iyice uykumu alayım, öğleyin, akşama doğru yataktan çıkarım diyorum. O zamana dek robot benim yerime okula gider, gelir, dersleri hazırlar.

Hah, şimdi aklıma yeni bir fikir geldi. Beni okula götürün, yatakla, yorganla. Ben içinde, tortop, öğretmen masasının yanına karyolamı koyun. Oh ben oracıkta, hem uyurum hem de dersi dinlerim.

Kaşık sesleri... Annem sütümün şekerini karıştırıyor, biraz sonra yanıma gelecek, “Burak Burak” diyecek, ben “ Bırak Bırak” diyeceğim. Aaa hem düş görüyorum, evet evet düş görüyorum. Düş görürken insan uyuyamaz ki. Uyandırmaya çalışsan bile uyanamaz. Sonra düşte gördükleri de uyanırlar, ühüü bir yağın kalabalık, onların hangi birine süt yetiştireceksin anneciğim.

Tık tık tık... Annemin ayak sesi.

Şingirt, dıgırt... Kapı açıldı.

“Kalk Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak...”

Hiç sesim çıkmıyor ama benim içim hep “Bırak Bırak” diyor. Gözlerimi öyle sıkı yummuşum ki yorganın içinde öyle tortop olmuşum ki, yani annem beni dört top iple bağlasa öyle tortop olamam. Zaten bu durumda uyansam bile çözülemem ki.

Annem yorganı üzerimden aldı.

“ Aaaa!..”

“Aaa” ya anneciğim, sen hiç böyle bohça gibi olmuş çocuk gördün mü?

Ayaklarım, bacaklarım, kollarım, gövdem, başım yusuvarlak bir minderim sanki. Sen şimdi bu minderi okula göndereceksin, hiç olur mu anneciğim?

“ Böyle nasıl yatıyorsun Burak. Ayol soru işareti gibi olmuşsun...”

Ya ya anneciğim, soru işareti gibi oldum ya. Bir noktam eksik. Haydi, onu da sen koyuver de git. “ Bu çocuk bugün okula gidemez, çünkü soru işareti olmuş, düzelemez.” de...

“Haydi, fırla Burak... Kalk Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak...”

“Aaa! Hiç soru işaretleri kahvaltı yapar mı anneciğim?”

“Çocuğum haydi çözü, başın bacakların çıksın ortaya...”

Ay anneciğim çözülemem ki.

“Bak Burak son kez söylüyorum, kalk Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak...” Tık tık tık...

“Çocuk kalksana...”

Annem başımı iki kolumun arasından çıkarmaya çalışıyor.

Ama anneciğim o benim başım değil, dizim... Pıh pıh pıh...

Annemin parmakları karnımın üzerinde... Gıdıklamaya başladı beni. Pıh pıh... Kıkır kıkır...

“Uyandın Burak, kalk haydi Burak, geç kalacaksın Burak, kahvaltı hazır Burak... Sinan dayım geldi, o da seninle birlikte kahvaltı edecek Burak.”

“Buraaaaaaak!..”

Sanki otobüs şoförlerinin “Duraaaaaak” demeleri gibi dayım beni çağırıyor.

Dayımı çok severim. Ama uykuyu daha çok severim. Dayım mı, uyku mu, dayım mı, uyku mu? Ay yoksa okul mu? Hayır, canım okula robot gidecek. Hangi robot? Öyle bir robot yok ki.

Ama belki dayım öyle bir robot biliyordur.

Eh, madem robot falan yok, dayım da gelmiş, kalkayım bari... Önce tuvalet, sonra banyo. Yüz yıkama, önlüğü giyme, kahvaltı sofrası, diş fırçalama...

“Günaydın dayıcığım.”

“Günaydın Burak.”

“Dayıcığım, sen bilirsin...”

“Ühüüü ben her şeyi bilirim, hele şu yumurtayı da lüplettikten sonra. Lüüüp...”

“Dayıcığım, acaba bir robot yapılamaz mı, şöyle benim yerime sabah kalkacak, benim yerime okula gidecek, benim yerime ders çalışacak?”

“Elbette yapılır Burak, niçin yapılmasın? Yalnız ben iki şeyi merak ediyorum.”

“Neyi merak ediyorsun dayıcığım?”

“Birincisi, senin yerine okula robot gidecekse bu durumda sen ne yapacaksın?”

“Ben mi dayıcığım? Çok kolay bir soru bu. Tabi ki yatıp dinleneceğim.”

“Diğer insanlar da senin gibi düşünürlerse o hâlde istediğin robotu kim yapacak?”

“Dayıcım bak ben bunu hiç düşünmemiştim.”

“Bence öncelikle bunu düşünmeliydin ama benim bir çözümüm var.”

“ Ne diyorsun dayıcığım, sen bir harikasın!”

“Harikayım ya! Dinle bakalım! İstediyin robotu yine sen yapmalısın ama bunun için öncelikler ilköğretimi bitireceksin, sonra lise, sonra üniversite ama onun elektronik bölümünü bitireceksin. İşte oradan mezun olduktan sonra senin yerine okula gidecek robotu yaparsın.”

“Dayıcığım ben o zaman hemen okuluma gideyim.”

“ Dur bakalım, o kadar acele etme. Önce güzel bir kahvaltı yapman gerekir.”

“ Haklısın dayıcığım.”

Kalktım, dayımı sevinçle öptüm. Robotumu yapmak için yumurtamın hem sarısı hem beyazını yedim. Sütümü de lıkr lıkr içtim, çantamı sırtıma aldım, koşa koşa okulumun yolunu tuttum.

Muzaffer İZGÜ

(Düzenlenmiştir.)

V.27. NEDEN RÜYA GÖRÜRÜZ?

Kırmızı bir kedi ile kırdan dans ediyorsunuz. Ardından gökyüzünde uçarak çok büyük bir gemiye ulaşıyorsunuz. Bir de bakıyorsunuz ki geminin içi ev gibi. Kaptanı

da okuldaki bir öğretmeniniz. Öğretmeniniz size bir kitap veriyor. Kitabı açıyorsunuz, içinde küçük bir tavşan ailesi yaşıyor. Onların havuçlarından yemek istiyorsunuz ama vermiyorlar. Rüya bu ya. Tavşanlar havuçlarını paylaşmaya bilir. Kediler dans edebilir. Öğretmeniniz de bir geminin kaptanı olabilir. Rüyalarda her şey ama her şey olabilir. Yerler, zamanlar, insanlar hepsi birbirine karışabilir.

Rüyalar, mutluluk verici olabileceği gibi çok çılgınca, çok ürkütücü ya da öfkelenendirici olabilir. İnsanların rüyalarda bu duyguları hissetmeleri çok doğaldır. Uykumuzun önemli bir bölümünde rüya görürüz. Uyurken kaslarımız hareketsizdir. Bu durum, rüyalarımızı hareket etmeden yaşamamızı sağlar. Elbette bizim güvenliğimiz için. Rüyamızda bizi kovalayan aslandan gerçekten kaçmamak için. Ama güvenlik sistemi her zaman iyi işlemez. Bir de bakarsınız ki rüyadaki aslandan kaçarken yataktan düşmüşsünüzdür.

Niçin rüya görürüz? Rüyaların anlamı nedir? İnsanlar bu soruları zihinlerinde çözmeye çalışmışlardır. En basit anlamıyla rüyalar, uykudayken zihninizde beliren olaylar, düşünceler ve görüntülerdir.

Neden rüya gördüğümüze ilişkin farklı pek çok görüş var. Kimilerine göre insan, rüyalarında korkularını, mutluluklarını, üzüntülerini görür. Kimileri de rüyaların zihnimizi temizlediğini düşünüyor. Kimileri ise rüya görmenin yaratıcı olmamızı sağladığını söylüyor.

Bazı kimseler sık sık rüya gördüklerini söylerler. Bazıları ise hiç rüya görmediklerinden söz ederler. Belki sizlerin içinde de böyle düşünenler vardır. Hiç rüya görmüyorsanız merak etmeyin. Bu, yalnızca çok derin uyuduğunuzu ve rüyalarınızı anımsamadığınızı gösterir. Çünkü herkes gecede en az bir buçuk iki saat rüya görür. Uyandığınızda rüyanızın ayrıntılarını bütünüyle hatırlamayabilirsiniz. Bir süre sonra da gördüğünüz rüyayı tamamen ya da kısmen unutursunuz. Bu da yine vücudumuzun kendini korumaya yönelik bir önlemdir. Rüyalarımızın birçoğunu unutmasaydık bunların hepsi hafızamızda depolanmış olurdu. Gerçek yaşantımızda olanlarla rüyalarımızda olanları birbirinden ayırt etmekte zaman zaman zorlanabilirdik. Bu durum da bizi sıkıntıya sokacak bazı sorunlarla karşılaşmamıza neden olabilirdi.

Zuhal ÖZER

(Düzenlenmiştir.)

V.28. BEYAZ KIZIN KOLYESİ

Bir zamanlar küçük bir çocuk, kırlarda gezerken bir çalıya kuyruğunu kaptırmış olan bir tilkiyle karşılaşmış. Tilki çocuğa, “Ah ne olursun, benim kuyruğumu kurtar.” demiş, “Karşılığında sana ne istersen veririm...”.

Çocuk tilkinin kuyruğunu kurtarmış. Tilki de ona kurnazlığını vermiş. Artık çocuk, tilki kadar kurnazmış.

Gezintisine devam etmiş. Az sonra bir kaplumbağayla karşılaşmış. Kaplumbağa ters dönmüş, bir türlü düzeleliyormuş. Çocuk onu düzeltmiş, kaplumbağa da ona karşılık olarak sabrını vermiş. Bir kaplumbağa kadar sabırlı olacaktı.

Çocuk biraz daha yürüyünce ayağına diken batmış olan arslanla karşılaşmış. Arslanın ayağındaki dikenı çıkarmış. Arslan da ona cesaretini vermiş. Çocuk artık bir arslan kadar cesurmuş.

Çocuk biraz daha yürüyünce file rastlamış. Filin tırnağının arasına taş girmiş, çıkaramıyormuş. Çocuk filin tırnağının arasındaki taşı çıkarmış. Fil de ona kendi gücünü vermiş. Çocuk artık çok güçlüymüş.

Yoluna devam eden çocuk tavşana rastlamış. Tavşan bulduğu havucu yerinden sökemiymuş. Çocuk ona yardım etmiş. Tavşan da ona çok güçlü arka bacaklarının gücünü vermiş. Çocuk böylece çok hızlı koşabilecekmiş.

Az sonra çocuk bir maymunla karşılaşmış. Maymunun vücudunda pireler varmış. Pireler onu rahatsız ediyormuş. Çocuk maymunu gölde yıkamış, pireler kaçıp gitmiş. Maymun çocuğa çevikliğini vermiş. Artık maymunlar gibi ağaca çıkabilecek, daldan dala atlayabilecekmiş. Yoluna devam etmiş, bir deveye rastlamış. Deve yükünü yere düşürmüş, alamıyormuş. Çocuk devenin yükünü yeniden sırtına yüklemiş. Deve de ona dayanma gücünü vermiş. Çocuk artık çok uzun süre dayanabilecekmiş.

Yoluna devam etmiş. Kartala rastlamış. Kartal, kanatları petrole bulaştığı için uçamıyormuş. Çocuk kartalın kanatlarını temizlemiş. Kartal da ona gözlerinin keskinliğini vermiş. Çocuk artık her şeyi çok uzaktan bile görebilecekmiş.

Yoluna devam etmiş. Az sonra bir köpeğe rastlamış. Köpek, kemiği çukura düşürmüş, alamıyormuş. Çocuğa çukura inip köpeğin kemiğini almış. Köpek de ona kulaklarının duyma gücünü ve burnunun koku alma gücünü vermiş. Çocuk artık her şeyi duyabilecek, bütün kokuları alabilecekmiş.

Yoluna devam etmiş. Bir kargaya rastlamış. Karga demiş ki “Şu ilerdeki dağın arkasında bir uçurumun dibinde kolyem var, ama çok yaşlı olduğum için ben oraya kadar uçamıyorum. Sen gidip alır mısın?”

Çocuk yardım etmeyi seviyormuş. Ama bir tilki kadar kurnaz olduğu için bu kolyenin kargaya ait olmayacağını anlamış. Yürümeye başlamış. Yol çok uzunmuş ama çocuk bir kaplumbağa kadar sabırlıymış. Yürümüş, yürümüş, gece olmuş, yine yürümüş. Hiç korkmuyormuş çünkü bir arslan kadar cesurmuş. Günlerce aç, susuz yürümüş. Açlığa da susuzluğa da dayanabiliyormuş. Çünkü bir deve kadar dayanıklıymış. Sonunda uçurumun başına gelmiş. Gözleriyle uçurumun dibine bakmış. Bir kartal gibi keskin gözleri olduğu için kolyeyi görmüş. Bir maymun çevikliğiyle uçurumun dibine inmiş. Kolyeyi almış, yukarı tırmanmış.

Yine günlerce yürüyerek geri dönmüş. Karganın olduğu yere yaklaşırken gizlenip beklemeye başlamış. Karga kendi kendine, “Nerde kaldı bu çocuk? Küçük beyaz kızdan çaldığım kolyeyi getirecekti bana.” demiş. Çocuk, kulakları bir köpeğin kulakları kadar güçlü olduğu için bu sözleri duymuş. Karganın yanına gitmekten vazgeçmiş. Beyaz kıza aramaya başlamış. Burnuyla havayı koklayarak duman kokusu almış. Tavşanlar kadar hızlı koşarak kızın evini bulmuş. Beyaz kız, annesinin kolyesini kaybettiği için ağlıyormuş. Gerçekten de kızın yüzü adı gibi bembeyazmış.

Kız kolyeyi görünce çok sevinmiş. Çocuğa bir dilim kek vermiş.

Çocuk, beyaz kıza niçin beyaz olduğunu sormuş. Kız, evlerinin başındaki tepeyi göstermiş. Tepenin üstünde kocaman bir kaya parçası varmış. İşte bu kaya

güneşin önünde durduğu için evine hiç güneş gelmiyormuş. Bu yüzden de beyaz kız, adı gibi bembeyaz ve solukmuş.

Çocuk hemen tepeye tırmanmış. Bir fil kadar güçlü olduğu için kayayı kucaklayıp tepenin öteki tarafına yuvarlamış. Kızın evine güneş gelmeye başlamış. Beyaz kızın yüzü pembeleşmiş.

Kız çocuğa onlarla birlikte kalıp kalamayacağını sormuş. Çocuk teşekkür etmiş ve artık eve dönmesi gerektiğini söylemiş. Çünkü bu bir masalmış ve bütün masallar bitermiş.

Fatih ERDOĞAN

(Düzenlenmiştir)

KAYNAKLAR

- AKBAYIR, Sıddık; *Cümle ve Metin Bilgisi – Okuma Anlama Yorumlama Çözümleme*, Samsun 2003.
- AKBAYIR, Sıddık; *Cümle ve Metin Bilgisi – Okuma Anlama Yorumlama Çözümleme*, 4. bs., Ankara 2006.
- AKDENİZ, Safiye; *Temel Eğitim Türkçe Ders Kitaplarına Dair Bazı Dikkatler* (Some observation on the main teaching Course Book of the Turkish Lesson), Ege Eğitim Dergisi, sayı 3, 2003.
- AKSAN, Doğan; *Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlam bilimi*, Ankara 1999.
- AKYOL, Hayati; *Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi*; Pegem A yayıncılık, 4. bs., Ankara 2005.
- ATMACA, E. Anıl; “*İlköğretim Ders Kitaplarında Görsel Tasarım ve Resimleme*”. Milli Eğitim Dergisi 171: 318, Haziran 2006.
- AYDIN, Tahirhan; *Arapça ve Türkçede Cümle Yapısı, Yabancılara Arapça Cümle Öğretimi - karşıtsal çözümleme*, (Danışman: Prof. Dr. Emrullah İşler) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2007.
- AYDIN, Özgür; “*Anadili Eğitimi, Yabancı Dil Öğretimi ve Evrensel Dil bilgisi*”, Dil Dergisi, sayı 54, 1997, s. 111-134.
- AYTEKİN, Yasemin; *İlköğretim Birinci Kademe 4. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Türkçe Öğretiminin Amaçlarına Uygunluğunun İncelenmesi*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Kamil İşeri), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi (Basılmış), 2007.
- BEYHAN, Necip; konu alanı Ders Kitabı İncelemesi, Top Yayıncılık İzmir 2011
- BANGUOĞLU, Tahsin; *Türkçenin Grameri*, Ankara 2007.

- BAYDAR, Arzu Sema Ertane, Baydar, Turgut; *Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları*, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 16, Erzurum 2001.
- BİNYAZAR, Adnan; *Ana Dili Öğretiminde Yazınsal Alanlara Açılım*. Türk Dili Dergisi Dil Öğretimi Özel Sayısı, Sayı 379-380, Temmuz – Ağustos 1983.
- CALP, Mehrali; *İlk okuma Yazma Öğretimi*, Nobel Yayın Dağıtım, 3.bs., Ankara Ekim 2009.
- CEYHAN, Erdal, YİĞİT, Birol; *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Anı Yayıncılık Ankara Eylül 2003.
- CEYHAN, Erdal ve YİĞİT, Birol; *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*, Anı Yayıncılık, Ankara 2004.
- COŞKUN, Hasan, KAYA, İsmail KUGLİN, Jörg; (edt), *Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları, Grundschullehrwerke in der Türkei und in Deutschland*, Haziran Ankara 1996.
- ÇATIKAŞ, Ata; *Örneklili ve Uygulamalı Türk Dili Kılavuzu*, 3. bs., İstanbul 2001.
- DALOĞLU, Kamil; *İlköğretim Okullarında Okutulan Türkçe Ders Kitaplarındaki Dil Bilgisi Konuları Üzerine Bir Araştırma*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Muhammet Sani Adıgüzel), Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bolu 2005.
- DELİCE, H. İbrahim; *Türkçe Sözdizimi*, Kitabevi, İstanbul 2003.
- DELİCE, H. İbrahim; *Yüklem Özne ve Nesne İlişkisi*, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 31, No:2, Aralık 2007.
- DEMİR, Tazegül; *Türkçe Derslerinde Dil Bilgisi Konuları Öğrenilirken Kullanılan Öğrenme Stratejileri Üzerine Bir Değerlendirme*, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı, ISSN: 1308-9196, Sayı 6, 11 OCAK 2013.
- DEMİR, Duygu; *İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkelerine Uygunluğu Açısından İncelenmesi*,

- (Danışman: Yrd. Doç. Dr. H. Turgay ÜNALAN) Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tez Özü, Haziran, 2008.
- DEMİREL, Özcan; *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*, MEB, 4.bs., Ankara 2002.
- DEMİREL, Özcan, KIROĞLU, Kasım, (edt); *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Pegem A 2. bs., Ankara 2006.
- DEVELİ, Hayati; (edt.), *Türkçenin Söz Dizimi ve Türk Edebiyatında Üslup Arayışları*, İLHAN, Nadir, *Birleşik Cümle Kuruluşunda Şart Cümlesi ya da Zarf Grubu*, Elazığ, Utek, Bildiriler, 2007.
- ERGİN, Muharrem; *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak basım, İstanbul 2008.
- GENCAN, Tahir Nejat; *Dil bilgisi*, Ankara 2001.
- GRONLUND, Norman G.; *How to Write and Use Instructional Objectives*, Englewood Clifts, New Jersey, 2008.
- GÖÇER, Ali; *Etkinlik Temelli İlkokuma ve Yazma Öğretimi*, Anı yayıncılık, Ankara 2008.
- GÜLERER, Salih (edt.); *Üniversiteler İçin Dil ve Anlatım: Dil, Yazılı Anlatım, Sözlü Anlatım, Etkili İletişim*, 3.bs., Eylül 2011.
- GÜNEŞ, Firdevs; *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*, Nobel yayıncılık, Ankara 2007.
- Millî Eğitim Bakanlığı, *Tebliğler Dergisi*, 2597 sayılı, Haziran 2007.
- HACIOĞLU, Ömer; *İlköğretim 6, 7, 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Cümle Bakımından İncelenmesi*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Latif Beyreli), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010.
- HENGİRMEN, Mehmet; *Yabancılar için Türkçe Dil bilgisi; Turkish Grammer For Foreign Students*, Engin Yayınevi, 1. bs., Ankara 1991.

HENGİRMEN, Mehmet; *Türkçe Dil bilgisi*, Engin Yayınevi, Ankara Aralık 1995.

<http://www.bakimliyiz.com/turkce-ve-edebiyat/89367-ilgi-cumlesi-nedir.html> (31.05.2013)

<http://www.bilgicik.com/yazi/bahar-ve-kelebekler-omer-seyfetin/> (31.05.2013)

http://www.siir.gen.tr/siir/f/faruk_nafiz_camlibel/han_duvarlari.htm (31.05.2013)

http://www.siir.gen.tr/siir/n/necip_fazil_kisakurek/sakarya_turkusu.htm (31.05.2013)

http://www.siir.gen.tr/siir/m/mehmet_emin_yurdakul/cenge_giderken.htm (31.05.2013)

<http://www.turkceciler.com/Dersnotlari/cumlecesitleri.html> (31.05.2013)

<http://www.ogretmenlerimize.com/index.php?topic=162.0;wap2> (02.06.2013)

KANGAL, S. *Dilbilgisi*, Hilal Kitap Yayın Dağıtım Ltd. Şti., İstanbul 2005.

KARAHAN, Leyla; *Türkçe Söz Dizimi*, 15. bs., Ankara 2010.

KARAHAN, Leyla; *Yapı Bakımından Cümle Sınıflandırmaları üzerine*, Bu bildiri, 14.01.2000 tarihinde Gramer Bilim ve Uygulama Kolunca düzenlenen bir toplantıda sunulmuştur, 2000.

KAYA, İsmail; “*İlköğretim Ders Kitaplarında Tasarım Sorunu*”, Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları, Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi:11, Ankara 1996.

KAVCAR, Cahit; Oğuzkan, Ferhan; AKSOY, Özlem; *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Anı Yayıncılık, 7. bs., Ankara 2009.

KAVCAR, Cahit; *Edebiyat ve Eğitim*, Engin Yayınevi, Ankara 1999.

KILIÇ, Abdurrahman, SEVEN, Serdal; *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Yeni Programa Uygun* 8. bs., Ankara 2011.

- KOÇ, Nurettin; *Yeni Dilbilgisi*, 3. bs., İstanbul 1996.
- KOLAÇ, Emine; *İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi*, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: XVII, Sayı: 1, 2003.
- KORKMAZ, Zeynep; *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.
- KURT, Nilüfer; *Türkçe Ders Kitaplarının Niteliği*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1999.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla (edt); *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*, Türkçe 1-8 Nobel yayın, Ankara 2001.
- MEB., *Tebliğler Dergisi*, Cilt. 2098, MEB Yayınları, Ankara 1981.
- MALTEPE, Sadet; *Yaratıcı Yazma Yaklaşımı Açısından Türkçe Derslerindeki Yazma Süreçlerinin ve Ürünlerinin Değerlendirilmesi*, (Danışman: Prof. Dr. Cahit Kavcar), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara 2006.
- NAS, Recep; *Türkçe Öğretimi*, Ezgi Kitapevi Yayınları, Bursa 2003.
- SAĞIR, Mukim; *İlköğretim Okullarında Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi*, Nobel Yayıncılık, Ankara 2002.
- ODACI, Serdar (edt.); *Üniversiteler İçin Dil ve Anlatım: Dil, Yazılı Anlatım, Sözlü Anlatım, Etkili İletişim*, Eylül 2008.
- OYMAK, Rıfat; *Bilimsiz Dil; Dilsiz Bilim / Toplum, Anadili Eğitimi ve Öğretimine Dilbilimsel; Dil Öğretiminde Metin Olgusuna Metin dilbilimsel Yaklaşım*, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 3, Sayı. 4, 2002.
- ÖZ, Fevzi; *Uygulamalı Türkçe Öğretimi, Yeni programa göre Geliştirilmiş*, Anı Yayıncılık, 4. bs., Ankara 2011.
- ÖZBAY, Murat, BALCI, Ahmet; *Türkçe Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi*, Pegem A Yayıncılık, 1. bs., Ankara 2012.

- ÖZBAY, Murat; *İlköğretim okulları Türkçe ders kitaplarındaki anlama sorularının öğrencilerin düşünme becerilerine katkısı. Türk Dili*, Ankara 2002.
- ÖZBAY, Murat, ÇEÇEN, Mehmet Akif; *Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi*, Dil ve Edebiyat Eğitim Dergisi, Cilt. 1, Sayı. 1, 2012
- ÖZMEN, Mehmet; *Cümlenin Altıncı Ögesi ve Bir Terim Önerisi*, Türk Dili Dergisi, Mart 1995.
- İŞCAN, Âdem; *İlköğretim İkinci Kademe Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Öğrencilere Estetik Zevk Kazandırmadaki Rolü*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nesrin Feyzioğlu), Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2004.
- İŞERİ, Kamil; *Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlköğretim Programına Uygunluğunun İncelenmesi: Göstergibilimsel Bir Betimleme*, (Danışman: Prof. Dr. Ayşe Kıran), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi (Basılmış), Ankara 2002.
- Sağır Mukim, *İlköğretim Okullarında Türkçe Dilbilgisi Öğretimi*, Nobel yayıncılık, Ankara 2002.
- SEVER, Sedat; *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Anı Yayıncılık, 4. bs., Ankara 2004.
- SEVER, Sedat; *Türkçe Öğretiminde Tam Öğrenme*, Ya-Pa Ankara 1995.
- ŞENGÜL, Murat; *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlere Dayalı Olarak Hazırlanan Sorular Üzerine Bir İnceleme*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Zülfi Güler) Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- ŞİMŞEK, Rasim; *Çağdaş Eğitimde Anadilinin Yeri*, Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi Dil Öğretimi Özel Sayısı, Sayı: 379-380, Temmuz-Ağustos 1983,s.39.

- TOPGÜL, Sevim; *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Uygulama Çalışmaları Üzerine Bir İnceleme*, (Danışman: Doç. Dr. Murat Özbay), Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004.
- TORTOP, Ramazan, BARIŞCAN, Hasan; *Türkçe 1. Sınıf Ders Kitabı Özellikleri*, Top Yayıncılık, İzmir 1999.
- TÖMER Dil Dergisi, Sayı:54, s.23–30, Ankara 1997.
- TDK, *Yazım kılavuzu*, Ankara 2012
- TDK, Güncel Türkçe Sözlük: www.tdk.org.tr
- TÜRKÇE SÖZLÜK, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011
- ÜNALAN, Şükrü, *Türkçe Öğretimi*, Nobel yayın dağıtım, Ankara Eylül 2006.
- YALÇIN, Süleyman Kaan; *İlköğretim 1. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Unsurlarının Eğitsel Açısından Değerlendirilmesi*, (Danışman: Prof. Dr. Ahmet Burhan) Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2005.
- YALÇIN, Alemdar; *Türkçe Ders Kitaplarının Plânlanması ve Yazılması*, Türk Yurdu, sayı.107, Temmuz 1996.
- YAKICI, Ali, Mustafa YÜCEL, Mehmet DOĞAN, V. Savaş YELOK; *Üniversiteler İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, 5. bs., Ankara 2008.
- YİĞİT, Z. Şule, *İlköğretim Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı'ndaki Metinler Üzerinde Cümle Çeşitlerinin İncelenmesi ve Cümle Çeşitlerinin Türkçe Öğretimi Açısından değerlendirilmesi*, (Danışman: Doç. Dr. Mevlüt Gültekin) Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Niğde 2009.
- YILDIRIM, Yusuf; *Türk Dili Anlatım Türleri*, İstanbul 2010.
- ZÜLFİKAR, Hamza. vd., *Yüksek Öğretim Öğrencileri İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*, Ankara 2001.

ÖZ GEÇMİŞ

Belgin BAL, Mersin’de doğdu. İlkokulu İbrahim Karaoğlan Oğlu İlköğretim Okulunda okudu. Liseyi Mersin 19 Mayıs Lisesinde okudu. 2006’da Erzincan Üniversitesinde Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği alanında başladığı lisans öğrenimini 2010 yılında tamamladı. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Sınıf Öğretmenliği alanında Tezli Yüksek lisans öğrenimine 2010 yılında başladı. Halen 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır.